

ספר

מראה יחזקאל

חידושים על מס' חולין
בעומק הפשט והעיון

מאת הנאון הקדוש המפורסם
רבי יחזקאל פאנעט זצלה"ה
אב"ד קארלסבורג והמדינה

יו"ל לראשונה מכת"ק המחבר
ע"י ר' צבי האגער נ"י
בהוצאת מכון משנה הלכות גדולות
ברוקלין יצ"ו
פסח תשס"ה

כל הזכויות שמורות

©

אפשר להשיג הספר:

אנגליה

26 The Drive
London
NW11 9SU
020 8731 7683

ארה"ב

1578 53rd Street
Brooklyn, NY
11219
718 851 0806

ארץ ישראל

קרית אונגוואר
רמות
ירושלים
02-5870613

בס"ד

MENASHE KLEIN
Rabbi of Ungvar
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219
(718) 851-0089

מנשה הקטן
אבדק"ק אונגוואר ור"מ ד"שיבת "בית שערים"
ברוקלין, נ"י.

ה' ניסן תשס"ה

זה היום שקיינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, יום הכנס נכדי הב' המופלא ומופלג אליעזר זאב נ"י בן בני הרה"ג מוה"ר עמרם שליט"א דיין ומו"צ בקהילתנו הקדושה פה בארא פארק. ולרגל השמחה הנני מוציא לאור עולם בסייעתא דשמיא כתבי הקודש שנשארו לפליטה, מזקיני מרן בעל ה"מראה יחזקאל" זי"ע.

מחברת כתבים אלו הצליח להציל מהמבול של אש, נכד המחבר דודי הרה"ח ר' שמואל יהודה בלום ע"ה יחד עם שאר כת"י יקרי ערך של זקינינו ראשי משפחתנו זצוק"ל, ולאחרונה זיכנו השי"ת והתחלנו להביא את הכתבים לדפוס, כרך חדש משו"ת "בית שערים" לקדוש זקיני מרן הגאון ר' עמרם בלום זצ"ל, ומבנו הגאון ר' בן ציון זצ"ל הי"ד ספר "אות ציון", ושו"ת "באר דוד" לחותני זצ"ל הי"ד.

ועתה הגיע תור לדלות הני מרגלאן טבין, חידושים עמוקים על מס' חולין, שהיו צפונים וטמונים זה קרוב לשתי מאות שנה, רשומים בכתב יד קדשו של האי גאון וצדיק קדוש ד' בעל "מראה יחזקאל" זצ"ל, אשר זכה וזיכה את העולם בתורה וחסידות ואלמלא הוא נשתכחה תורה ממדינת זיבנברגן. והן אמת שבמשך חמישים שנה האחרונים השקענו הרבה להכין את כל הכתבים שתח"י לדפוס, אך לא איסתייעא מילתא עד שבא חתני כבני שלשלת היוחסין הרה"ג מוה"ר צבי האגער שליט"א ועמל בלא ליאות להוציא לאור תעלומות החכמה לכבוד התורה ולומדיה.

זכות המחבר הק' זצ"ל יגן עלי ועל ב"ב ועל בני ובנותי החשובים ויוצאי חלצי אשר חנני אלקים, חתני כבני בנש"ק הרה"ג יהושע יואל וינברג שליט"א עם בתי הרבנית מרים מלכה תליט"א ונכדי היקר בנש"ק הר' אברהם מרדכי אלטר שליט"א. חתני כבני בנש"ק הרה"ג יעקב יצחק בידערמן שליט"א מלעלוב עם בתי הרבנית רחל לאה תליט"א. בני הרה"ג דוד שלמה שליט"א עם ב"ב. בני הרה"ג עמרם שליט"א עם ב"ב. בני הרה"ג משה שליט"א עם ב"ב. חתני כבני בנש"ק הרה"ג צבי האגער שליט"א עם בתי הרבנית פייגא רשקא תליט"א. ואמם נר"ב הרבנית הצדקנית אהובה ליבא תליט"א בת הגאון ר' דוד שלמה זצ"ל בעמח"ס שו"ת באר

הקדמת מרן גאב"ד אונגוואר שליט"א

דוד, חתן הגאון ר' בן ציון בלום זצ"ל מח"ס אות ציון וש"ס, חתן ר' ישראל זאב פאנעט זצ"ל, בן ר' לייבוש זצ"ל, בנו של מרן המחבר בעל מראה יחזקאל זי"ע.

ובאין המקום לקבוע ברכה לנכדי המחבר, דודיי הרה"ח מוה"ר יוסף דוב בלום שליט"א ומשפחתו החשובה, והרה"ח מוה"ר ארי' שליט"א ומשפחתו החשובה, ולמשפחת דודינו הרב החסיד כש"ת מוה"ר שמואל יהודה בלום ז"ל.

ויהי שנוכח לגדל את הבחור הבר מצוה לתורה ויר"ש טהורה ויתעביר לאילנא רברבא עד כי יגדל כאחד הגדולים, ויזכה אביו שליט"א ולהבחל"ח אמו בגן עדן לרוות ממנו רב נחת דקדושה וגם האם שגדלו, והשי"ת יתן לכולנו חיים טובים ארוכים ושלו, ויקויים בנו מקרא שכתוב לא ימושו מפ"ך ומפי זרעך ומפי זרעך מעתה ועד עולם, ויהי ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו, עדי יבא ינון.

החותם בלב ונפש,
מנשה הקטן

והנני להעיר קצת בד"ת במה שכתב מרן זקי' המחבר זצ"ל בתשובה שנדרפס בסוה"ס באות ג', דאיתא ביו"ד סי' ל"ג ס"ד ואפילו נקבו זה שלא כנגד זה אסורה והוא שניקבו שניהם מרוח אחד דאפשר דמתרמי אהדדי, ובט"ז (סק"ה) בשם היש"ש פרק אלו טריפות סי' י"ט וז"ל ואף אם הנקבים רחוקים זה מזה וכו' אפ"ה אסור, כי אין שיעור לדבר כמה יהיו קרובים ואין ליתן דברי חכמים לשיעורין וכו'. ומשמע דאם הנקבים רחוקים הוא מדרבנן. ואם הנקבים זה שלא כנגד זה מרוח אחד סמוכין כתב הפמ"ג (מ"ז סק"ה) לא הוי אלא ספק טריפה אף אם אין רחוקים הרבה, ולמד מלשון המחבר דאפשר דמתרמי אהדדי.

והנה ביד אברהם על גליון השו"ע תמה עליו דנעלם ממנו דברי הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ג ה"כ) שכתב ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה נבילה ע"ש.

ולפענ"ד נראה דבאמת הפמ"ג לאו יחידאי הוא, דהרי גם הגרע"א בחידושו שם כתב כן עין ד"ה ואין ליתן דברי חכמים לשיעורים בא"ד וז"ל, די"ל דהך סברא דזמנין דמתרמי הוי דרך ספק דשמא אתרמי וא"כ הוי ס"ס ספק לא אתרמי וספק כהפוסקים דלובן לא מקרי לקותא ע"כ, מבואר דעת הגרע"א כדעת הפמ"ג.

אמנם מה שנראה דלא קשה, דיש להבין בדברי הרמב"ם שכתב סתם שתי עורות יש לו לוישט וכו' ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה נבילה, ולא חילק כלל בין מרוח אחד ובין משני רוחות ובין מקום קרוב למקום רחוק, ונחלקו האחרונים ז"ל בכוונתו, ודעת פרי תואר דעל כרחק מדלא חלק בין זה כנגד זה לזה שלא כנגד זה אין חילוק, ותמה דלכאורה מדברי הש"ס (חולין מ"ג.) דקא יהיב טעמא זמנין דמתרמי משמע דכל דלא חיישינן כשר, ותירץ דהרמב"ם ס"ל דכיון דאכלה ביה ופעיא ביה רוח כדדייק תלמודא, ובאומרך הנקב מתרחב מתרחבים שני הנקבים ומתרמי אהדדי וממילא בב' רוחות אסור, ואפשר לפרש זה גם ברי"ף ורא"ש ע"ש מה שהאריך. וכתב דהמכריע לפסוק כהריטב"א הכי נמי יתיר בניקבו אחת למעלה ואחת למטה אפילו מרוח אחת ודלא כהפר"ח ע"ש.

מבואר עכ"פ דהריטב"א והרמב"ם פליגי, והנה הב"י סתם במחבר כריטב"א דזה שלא כנגד זה אסורה דוקא מרוח אחת אבל משני רוחות מותרת, ולפ"ז לא ס"ל כהרמב"ם, וא"כ אנן נמי לא ס"ל כהרמב"ם וא"כ שפיר כתבו הפמ"ג והגרע"א דלא הוי אלא ספק טריפה, ודלא כיד אברהם שהקשה לפמ"ג מדברי הרמב"ם דאנן לא קי"ל כוותיה, וק"ל.

הקדמת המו"ל

י'שמחו העליונים ויגילו התחתונים, בצאת לאור ספר של אחד מאדירי התורה בדורות שלפנינו, הגה"ק בעל ה"מראה יחזקאל" זצ"ל.

בברך זה חידושים וביאורים בגפ"ת לשני פרקים הראשונים של מס' חולין ולתחלת פרק גיד הנשה. החידושים בנויים על דרך הפשט תוך עיון עמוק בדברי תוס' מהרש"א והאחרונים, וכנראה שהם חידושים מתוך שיעוריו עם תלמידים.

הספר נכתב בכת"ק המחבר בלשון קצרה כשאר ספרי הגדולים מימים ההם. בהרבה המקומות לא טרח המחבר להאריך ולהעתיק לשון רש"י ותוס' ככתבם וכלשונם אלא הסתפק בתוכן דבריהם בקצרה. הלומד מס' חולין בעיון יבין את אשר לפניו, ובכן לא ראיתי צורך להוסיף ולהרחיב את לשון המחבר, זולת במקומות מועטים מפני הצורך, וגם הם הושמו בתוך סוגריים. הרבה מהמראי מקומות כתבם המחבר מזכרוננו כי לפעמים מציין לדפי גמ' באי דיוק דף קודם או אחר. כל זה תוקן עם פיענוח ר"ת שאינם רגילים. על הספר עבר בעיון מוה"ר יוסף לינדנער שליט"א להגיהו לדפוס, ואף הכניס מראי מקומות בסוגריים.

ספר זה רשמה רבינו המחבר כנראה באמצע שנות התק"פ. הוכחה לזה ממה שהביא חידו"ת מבנו הב' ליבוש שנולד לפי החשבון בין השנים תקס"ד-תקס"ו (כפי שהעיר בצדק בתחלת ספר מראה יחזקאל השלם עה"ת עמ' ל'). גם מספרו שו"ת מראה יחזקאל כשמציין לשאר חידושיו על הש"ס, נראה שכבר היו חידושיו מסודרים אצלו בשנים אלו. בפרק גיד הנשה נמצאים הוספות בצידי הגליון וניכר שרשמם המחבר אחרי שנים רבות. החוברת נכתבה באופן מסודר מאוד להביאו לדפוס, ונראה שהמחבר העתיקה מתוך פנקסיו כי אין בו כמעט השמטות ותיקונים בשולי הגליון ובין הקטעים, גם בכמה מקומות נכפלו תיבות המראים שזו העתקה, ועוד שהמחבר מרבה לציין לחידושיו בפרקים הבאים. בכרך הזה היו גם חידושים על כל פרק גיד הנשה ופרק כל הבשר וכפי שמציין המחבר כמ"פ בחיבור זה, אך הדפים נאבדו במשך השנים.

כמה מהתשובות שנדפסו בשו"ת מראה יחזקאל לאחר פטירת המחבר נעתקו מתוך כת"י זה (עם הטעותי סופר הקטנים), ואכן בשער הספר שם רשום שו"ת ו"חידושי סוגיות" מראה יחזקאל. למען שלימות הדברים הכנסתי בכמה מקומות מהתשובות שערך המחבר אחרי שכתב חיבור זה וסידרתים על מקומם. תשובה אחת שהמחבר מרבה לציינה וכפי

שרשם בפנים שהיה בדעתו להעתיקה לכרך זה, הדפסתי בסוף הספר. לפעמים גם ציינתי מראה מקום לשאר ספרי המחבר וספרי בניו. בתוך הספר מציין המחבר הרבה פעמים לחידושיו בשאר מסכתות ולתשובותיו, ציינתיים במפתח בסוה"ס.

בנו של המחבר הגאון רבי מנחם מענדל זצק"ל, הביא קושיא מאביו, בספרו שערי צדק, הכתובה בכת"י זה. את הכת"י ירש בנו השני של המראה יחזקאל, רבי ליבוש מטערצאל זצ"ל, ממנו עבר לבנו ר' ישראל זאב זצ"ל, וממנו הגיע לחתנו הגאון ר' בן ציון בלום זצ"ל הי"ד אב"ד סארוואש ואויפאלו. בספרו "אות ציון" שהוצאתי לאור (בשנת תשס"ג) מביא מקו' זה וז"ל: בקונטרס כת"י עמ"ס חולין לקח"ז בעל שו"ת מראה יחזקאל זצוק"ל הביא קושית בנו חו"ז הה"ג המובהק מו"ה ליבוש מטערצאל זצ"ל וכו'. כמו כן נתפרסמו כמה חי' סוגיות מספר זה בקובצי "שערי הלכות" שי"ל ע"י "ישיבת בית שערים" בקובץ כ"א (שנת תשנ"ה) וקובץ כ"ט (שנת תשס"ב).

הרה"ח ר' שמואל יהודה בלום ע"ה בנו של הרב בן ציון זצ"ל העביר את הכתבים אחרי המלחמה ומסרם לאדמו"ר שליט"א בעל "המשנה הלכות" להדפיסם. בין הכתבי יד מונח גם אצל אחיו יבדלחט"א ר' יוסף דוב בלום נ"י, פנקס הרשאה שנתן בעל המראה יחזקאל להרב חיים יוסף דוב כהנא (חתנו של מרן הבית שערים), לסדר קידושין בישוב קראסנא וכל הגליל. בספר היובל למרן בעל מראה יחזקאל עמ' פג-ו צולם והועתק פנקס זה. **בסוף** החוברת הזו בכת"י, ישנם הרבה מכתבים של המחבר בכתב יד מעתיק א', שרובם ככולם כבר נדפסו, ואין מקומם כאן בחיבור זה.

בשנת תרנ"ח ביקש נכד המחבר, בעל הכנסת יחזקאל מדעעש זצ"ל, להדפיס קובץ מחידושי הש"ס של רבינו בעל המראה יחזקאל, אך משום מה לא הגיעו לדפוס. בשעתו קיבל הסכמה מהאדמו"ר הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זצ"ל המעותקת כאן מספר עטרת חיים ח"ב (מכתב קפ"א):

ב"ה

הן היו למראה עיני קונטרסים כת"י חידושי תורה גפ"ת מכבוד הרב המנוח הגאון הצדיק המפורסם מו"ה יחזקאל זצ"ל שהי' אב"ד בקארלסבורג ומדינת ז"ב, והם דברים יקרים מתוקים וחריפים. ועתה רוצה נכדו הרב החרף ובקי מ' יחזקאל נ"י אב"ד דק' איוואהר להעלותן על מזבח הדפוס להאיר פני תבל

מראה הקדמת המו"ל יחזקאל ט

בתורת זקינו זצ"ל. אמרתי לפועלא טבא יישר חילא וכה יזכה להנדיל תורה ולהאדירה ויגן עלינו זכות התורה ולומדי' להצילנו מכל רע ולהשפיע עלינו ברכת טוב להשיב את שבותינו במהרה בימינו אמן.

דברי הבעה"ח יום ג' לסדר אמור לבני ישראל בשש"ן לפ"ק,

הק' יחזקאל שרגא הלבדשטאם

ספר זה הנני מוציא לאור לרגל חגיגת הבר מצוה של הב' אליעזר זאב נ"י בן גיסי הרה"ג ר' עמרם קליין שליט"א ביום ב' דחומה"פ, ערב יום ההילולא של בעל המחבר ביום ד' דחומה"פ, שנסתלק לפני מאה וששים שנה בשנת תר"ה.

ויה"ר ששפתי המחבר בקבר ידובבו, להמליץ טוב בעדנו, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו.

המו"ל

תולדות וחיי המחבר בקצרה

רבינו יחזקאל פאנעט אב"ד קארלסבורג ומדינת זיבנבירגן, הוא אשר הלך מדי שנה בשנה וסיבב בכל גבולו ושפט את ישראל להורות להם הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון ואשר לא תעשינה (לשון הייטב לב זצ"ל בהסכמתו לשו"ת מראה יחזקאל), נולד בשנת תקמ"ג, לאביו רבי יוסף, איש נגיד ולמדן, בעיירה ביליץ שבשלזיה (כהיום בגליציה). בצעירותו שאב מבאר תורתו של הברוך טעם רבה של לייפניק. משם נסע ללמוד בישיבת הגאון רבי ליב פישלס בפראג. בלמדו שם קיבל תורה גם מפי הגאונים רבי שמואל לנדא ורבי אלעזר פלעקלס רבני פראג.

בהיותו בן י"ט עבר הבחור החבר יחזקאל לגליציה הסמוכה כדי לשאת אשה. באותה תקופה נמנע מהיהודים במקום ההוא מלהקים משפחות חדשות ורק לאחד הבנים הותר להינשא. שם בעיר לינסק נשא את מרת חיה רחל בת התורני רבי משה העניק ז"ל.

בעת ההיא כיהן כרב בעיר לינסק, הגאון הק' רבי מנחם מענדיל רובין זצ"ל, שסביבו נקבצו חבורה של לומדים צעירים, אליהם הצטרף רבינו יחזקאל. שם נתקרב אל החסידים ונסע להסתופף בחצרותיהם של "שלושת הרועים", המגיד מקאזניץ, החוזה מלובלין והרבי ר' מנחם מענדיל מרימנוב זיעזעכ". מכתבים רבים כתב רבינו למשפחתו ולרעיו להבינם דעת בשבח הצדיקים והחסידים. רבינו אף רשם את תורת רבו הרבי ר' מענדל מרימנוב, שממנו הודפס הספר "מנחם ציון".

בשנת תקס"ז קבל רבינו על עצמו את עול הרבנות בקהילת אוסטריק שבגליציה. בסוף שנת תקע"ג נקרא רבינו לשבת על כס הרבנות בעיירה טערצאל שבצפון הונגריה. שם נתקרב אל הרבי ר' יצחק אייזיק מקאלוב זצ"ל.

משם נבחר רבינו, בשנת תקפ"ג, לשמש כרב הכולל, בעיר הבירה קארלסבורג ומצודתו פרוסה על כל מדינת זיבנבירגן. חבל ארץ זיבנבירגן הכלולה כיום במדינת רומניה והנודעת בשם טרנסילוניה, השתרעה על שטח פי שלש מגודלה הגיאוגרפי של ארץ ישראל להבדיל. לזיבנבירגן היה שלטון ומערכת משפט משלה, ולרבינו ניתן השררה לפקח על ענייני הדת. **היהודים** הראשונים שהתיישבו בזיבנבירגן היו ספרדים שבאו מארצות הדרומות לה. אליהם נוספו במשך השנים מהגרים משאר חלקי ממלכת האוסטרו-האבסבורגית. באותה תקופה היה מצבם הרוחני של היהודים במדינה ירוד. כאשר נבחר רבינו לרב הכולל הפעיל את כוחותיו בהעמדת הדת על תילה. כחמשים חדרים ומלמדים הקים בריכוזים היהודים. שוחטים קלים העביר, אותם החליף עם שוחטים הגונים, וקבלה נתן להם שתוקפה היתה

מראה תולדות וחיי המחבר יחזקאל יא

לשנה, אז היה על השוחטים להתייצב שוב במבחן. בנושא השבת פעל רבות אצל עובדי האדמה שאיכריהם הנכרים יעבדו בהיתר. מקוואות הקים בכל ישוב. מסחר האתרוגים העביר לידם של מורי ההוראה וישם את הדבר לחק לפני שרי המדינה שלא יבואו רמאים להכשיל את ישראל, ובימי הסוכות שכר בעלי עגלה בצירוף רשימת כפרים, דרכם יעברו בחג הסוכות עם ד' מינים.

ועל הכל הכשיר והעמיד בכל מחוז מורי הוראה, להם נתן הרשאות לסדר קידושין וגיטין ובלעדם לא ירים איש את ידו, ולהמון מקומות קבע שמות גיטין. כמאתיים בנות ישראל עגונות שחרר במשך ימי חייו בחכמתו ובהשתדלותו עד כדי כך שפעל אצל שלטון המדינה שעל כל יהודי הבא לגור בזיבנבירגן מוטל להתייצב לפניו, לדעת מוצא כל איש.

לצורך כל אלה היה רבינו נוסע כל ימות הקיץ, עת שהדרכים מתוקנים, לארכה ולרחבה של המדינה, מסבב בקהלות קטנות וגדולות, מלמד לעם דעת ושופט בין איש לרעהו. גם בעת מסעותיו לא פסק פומיה משינון תורה, בעל פה.

ובכל מקום אשר דרכה כף רגלו העיר לב בני מדינתו לתרום צדקה לטובת עניי ארץ ישראל מעות רבי מאיר בעל הנס ז"ל, ומינה גבאים לגבות את שקליהם.

בצד בית הכנסת שבעירו היה חדר מיוחד בו הושמו במעצר עבריינים ושם נענשו על פי הבית דין. מבית דינו יצאו הוראותיו לכל המדינה. בני ישראל מכל מקומות מושבותיהם הריצו לו אגרותיהם לפשוט ספיקותיהם. עם גאוני דורו עמד בקשר הדוק, ביניהם הבית אפרים, הישמח משה, הבני יששכר, החתם סופר, הישועות יעקב, ועוד רבים וגדולים.

גאונותו וחריפותו בחכמת התורה בנגלה ובנסתר, משתקפת מתוך חידושיו, המועטים מתוך המרובים, שנדפסו לאחר פטירתו. ספרו שו"ת מראה יחזקאל, (נדפס בסיגוט בשנת תרל"ה, מהדורה מושלמת בשני כרכים בני ברק תשס"א-תשס"ג), ספרו מראה יחזקאל עה"ת (דעש תרנ"ד, מהדורה מושלמת עם הוספות מכת"י בשני כרכים מאנסי תשס"ד), הגדה של פסח מראה יחזקאל (סיגוט תרל"ט, מהדורה חדשה ירושלים תשנ"ד), קצת חי' על כמה סימנים בשו"ע הל' גיטין בסוף מראה יחזקאל עה"ת דפוס ירושלים תשכ"ח, ועתה חידושיו על מס' חולין הנדפסים לראשונה.

בשנת תר"ה ביום כ' ניסן ד' דחומ"פ, בשנת הס"ב לחייו, נתבקש לישיבה של מעלה. רבינו זכה לבנים וחתנים רבנים מפורסמים ותלמידי חכמים, ויו"ח רבים המתייחסים אליו. תולדותיו נדפסו בארוכה בספר היוכל למרן המראה יחזקאל (ארה"ב תשנ"ה), ובמראה יחזקאל השלם עה"ת בתחילתו.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בעז"ה

מסכת חולין

פרק הבל שוחטים

דף ב' ע"א

בתום' ד"ה הבל שוחטין, ולא קאמר משום דבעי למיתני נשים. עיין מה שכתוב לקמן דף ט"ו ע"ז בתוס' ד"ה אלא וכו':

בתום' ד"ה וסופג את הארבעים וכו'. הקשה מהרש"א דהא חד לאו הוי ניתק לעשה ע"ש שהניח צ"ע. ויותר הו"ל להקשות ג"כ הפירש"י שכתב צד"ה וסופג משום לאו דלא ימיר, דהא כתב מהרש"א צד"ה פ' חזרו נשך (ב"מ ס"א). והעשה צ"ל צלשון אחד עם הללו וא"כ כאן הוה הללו דלא ימיר ניתק לעשה דהוא צלשון אחד עם העשה דהמר ימירנו ולוקה רק משום לא יחליפנו, וע"כ צ"ל למרץ חדא צאידך דהכא ע"כ לוקה אתרווייהו דאל"כ לא לכתוב כלל לא ימיר דצשלמא גבי שאר לאו הניתק לעשה ע"כ צריך הללו להורות איסור צדצר והעשה הוא להורות תיקון ולהפקיע הללו ממלקות, משא"כ כאן דבלא יחליפנו לחוד ידעינן איסור להמיר והעשה דהמר ימירנו אינו מפקיע הללו כיון דאינו צלשון אחד, וא"כ ע"כ דגם אלאו דלא ימיר לקי ומקשו התוס' שפיר. ולפי מה שתיירו דצריך חד צשל אחריס פירש"י שפיר דהכא לקי

משום לא ימיר, דצתמורה דף ט' ע"א אמרינן דלא יחליפנו קאי על אחריס וכפירש"י שם (ד"ה חילוף) דחילוף משמע צשל אחריס:

בתום' ד"ה ובתיב טוב וכו', מעיקרא מייתי וכו'. ר"ל דוודאי קרא דתורה הוא עיקר וצריך לאתויי צרישא רק דאינו מפורש צמקרא דאסור לידור, רק מדיוקא שמעינן לה, דהא אפשר לפרש הדיוק דכשמידור אפשר שיהא צך חטא כשלל תשלם כמ"ש תוס' לקמן, לכך הוכרח להציא קרא דקצלה לפרש על ידו קרא דתורה:

דף ב' ע"ב

בגמ' אלא מעתה הבל סומכין אחד אנשים ואחד נשים וכו'. לשון זה אינו צשום מקום ואדרבא איפכא חנן צפ' שמי הלחם (נ"ג). חוץ מאשה, ועיין גיטין דף כ"ח ע"ז וצקדושין דף ל"ח:

ברש"י ד"ה גרידי וכו', מזהרת בהן. אפשר לומר הא דנקט בהן משום דקיימא לן חולין שנעשו על טהרת הקדש יש להן דין תרומה לקמן דף [ג' ע"ז]. ועוד משום דעל הרוצ הכהנים הם זריזין לאכול חוליהן צטהרה משום דרגילי צקרצנות, אצל ישראל לא רגילי

רק צרגלים, והיינו טעמא דחייז אדם לטהר
א"ע צרגל:

דף ג' ע"א

בגמ' והתנן המניח וכו'. ק"ק דהא התם
אייירי בחציות סתומות וצעי שיעורא
דישתוס ויסתוס ויגוצ להכי סגי ציין נסך
משא"כ הכא, וע"ש בתוס' גבי מטהר יינו וכו'
(ע"ז ס"ט. ד"ה מאי שנא) שהקשו כעין זה ותירוטם
לא שייך כאן:

בתוס' ד"ה המניח וכו', א"נ בל זמן
שיבול לתקן וכו'. ז"ע דא"כ
קושית תוס' דלקמן (עמוד ב') במקומה עומדת
מה שהקשו ד"ה צדק אמאי לא יתנו לו
לכתחלה על סמך שיחתוך כזית בשר, ומה
שחירצו דלמא משתלי וכו' זה אינו דהא כתב
הרא"ש ר"פ צסוגיין דכל מה שמותר דדיעבד
בלא"ה כמו הבדיקה צאין מומחין משום דרוב
מציין וכו' שרי לסמוך לכתחלה:

וצ"ל דהא צריך להצין דצרי התוס' דמהיכי
תיתי יהי מותר בלא חותך כזית בשר
כיון דהכותי לא חייש אלפני עור, וע"כ ז"ל
דדיעבד אמריין דמרתת אפי' בלא יוצא ונכנס,
והנה התוס' לקמן (שם) כתבו דישראל מומר
אינו מרתת משום דמחזיק א"ע כישראל, ולפ"ז
ז"ל בכותי אע"ג דהאי תנא ס"ל דגירי אמת
הן מ"מ כיון דרואה דמרחקינן ישראל ממנו
יודע שחשוד הוא צעיניהם ומרתת, משא"כ
כשמוסרין לו לכתחלה לשחוט בלא שום שמירה
א"כ הוא רואה את עצמו מוחזק צעיניהם
לישראל כשר ואינו מרתת עוד, וא"כ אפי'

דדיעבד צריך לחתוך כזית בשר ושפיר חיישינן
דלמא משתלי, משא"כ הכא דמייירי אס שחט
מעצמו לאציי ציוטא ונכנס ולרצא בלא ומלאו
אז מרתת שפיר, וע"כ מותר בלא חתיכת כזית
בשר דדיעבד: [בשו"ת מראה יחזקאל סוף סי'
קל"ב הביא הקו' מצנו מו"ה יצחק משה ע"ש
וכתב שצחי' למס' גיטין האריך בזה].

[תוד"ה המניח, וא"ת לקמן גבי השוחט
במגל יד. עי' לקמן צחי' לדף כ"ז
ע"א].

דף ג' ע"ב

בתוס' ד"ה בודק וכו', ותימה אמאי לא
מהני נמי במומר יוצא ונכנס
וכו'. עיין מהרש"א דקשיא ליה דהא אפי'
עומד על גביו לא מהני צמומר וכדאמרינן
בגמ' כי אחרים רואים אותו מאי הוי, ועיין
בחדושי הרשב"א לקמן גבי לא לעולם אימא
לך וכו' שכתב דעומד על גביו מהני צמומר
לתאצון, ולפ"ז ז"ל דעומד על גביו גבי מומר
היינו שצדק ג"כ הסכין, וא"כ יש חילוק צין
עומד על גביו לאחרים רואים אותו, דצאחרים
רואים אותו היינו רק ראייה והשגחה בעלמא
ומהני רק לענין מרתת כמו יוצא ונכנס, משא"כ
עומד על גביו דהוי כמו יושב ומשמר:

אלא דלפ"ז קשה לי דמאי פריך לעיל אציי
ובולן ששחטו וכו' כי אחרים רואין אותו
שוחט אפילו לכתחלה, דלמא לא היא דלכתחלה
אין לסמוך אטעמא דמרתת ולכך לא מהני יוצא
ונכנס וגם אחרים רואים אותו דחד טעמא הוא,

דף ד' ע"א

בתום' ד"ה מצת בותי וכו', ואור"ת
דמיירי בעיסת ישראל וכו'. ז"ע
דצנה"ג פשיטא לאסור טפי מפת נחמס דאפי'
מקום שנהגו היתר מ"מ אסור צעיסת ישראל
שאפאה נכרי דלא שייך צנה"ג חיי נפש כדאימא
ציו"ד סימן קי"צ (ע"ש בש"ך סק"ו), וטפי הול"ל
דאיירי צהשלכת קיסם, וגם זה לא מהני לכ"ע
ע"ש צשו"ע וצה"ה (סימן קי"ג ס"ז):

דף ד' ע"ב

בתום' ד"ה מותר וכו', ומותר מיד דאמר
היינו בשיעור לישא. עי' צמהרש"א
דקשיא ליה מ"ש והשתא א"ש וכו' דהא צלא"ה
נמי א"ש אפי' לפירש"י דאמרינן דהחליפו צפת
של נכרי שנאפה אחר יו"ט, וע"ז תירץ דא"כ
לא שייך לומר מותר מיד, אצל לפירוש ר"ת
א"ש דמותר מיד היינו אפי' לא שהה עדיין
שיעור אפייה רק רואין הצנץ שאופין אותו
ישראלין מ"מ מותר דאמרינן דהחליפו צנצק
של נכרי, ולכך נקט החנא מותר מיד להורות
לן הא מילתא דאפי' משום חשש פת כותי אין
כאן דאפי' צאיסור דרצנן עושין צהיתר. ואין
להקשות לפי' התוס' דמיירי שיש שהות שלשו
אחר פסח למה לן טעמא דמחליפין הלא יכולין
לתלות דהם אפו ולשו צעמנן אחר פסח, דז"א
דכיון דידיעין שיש להן דין חמץ שעבר עליו
הפסח טפי הו"ל למיחש שמוכרין אותן
משיאכלוהו צעמנן דניחא להו טפי לעצור על
לפני עור מלאכול צעמנן האיסור וא"כ היה
אסור לדידן, לכך ז"ל דמחליפין שלא לעצור גם
אלפני עור:

משא"כ עומד על גציו דצדק הסכין ג"כ
והשגיח על השחיטה מהני לכתחלה:

בתום' ד"ה רוב מצויין וכו'. עיין
צמהרש"א (צפירש"י ד"ה מומחין הן)
מה שהקשה על הצ"ח, ועיין צט"ז ציו"ד ריש
סימן א' וצדצ"ו מתוך ג"כ קושיא זו:

בגמ' אביי לא אמר וכו'. ז"ל דמתני'
דלקמן (ד' ע"ב) דהכל שוחטין מוקים
לה צאין מומחין ואין מוחזקין דשוחט לכתחלה,
אצל מתני' דידן לא יכול לאוקמי הכי דא"כ
קשיא דיעצד:

בתום' ד"ה מ"מ לא אמר בשמעתיה
וכו', דקמייטא איבעי ליה
לאוקומי בשמעתיה. עיין מהרש"א מ"ש
צסם צעל המאור וכו'. וז"ע דאכתי קשה
צרייתא דלקמן (ד' ע"ב) הכל שוחטין אפי' כותי
אפי' מומר משמע דאיכא צכותא טפי צמומר
מצכותי, ויש לדחוק דאין כוונת הצעה"מ
דמסתבר להחיר טפי שחיטת מומר משחיטת
כותי, דוודאי למ"ד כותים גירי אמת ואחזיקו
צשחיטה ידעינן טפי להחיר כותי ממומר, רק
אם שניהם לפנינו יש להקדים שחיטת מומר
דכשר לד"ה לשחיטת כותי דפסול למ"ד גירי
אריות, וגם דאח"כ עשאום כנכרים. ועיין צפני
יהושע שהאריך אליצא דר"א, ואין צורך
להאריכות בצפשיטות הומ"ל דאי קמייטא צכותי
ע"כ לא אחיא מחניתא כרצ"ג אלא כת"ק
דהא לרצ"ג כיון דאחזיק מותר לכתחלה, אצל
אי קמייטא צמומר אחיא צתרייתא כד"ה דהתם
לא נחיר דיעצד:

אבל מפירש"י נראה צמ"ש ואע"ג דלא שהה וכו' מוכח דאי היה שהות לאפות וללוש לא הו"ל כלל לטעמא דמחליפין, ולולא דצרי התוס' היה נראה לומר דמפני שמחליפין היינו דקודם פסח מחליפין שלהן בשל נכרים ומשמרין להן החמץ עד אחר פסח ואח"כ מחליפין בחזרה ולוקחין את שלהן, וא"כ אין כאן אפי' איסור פת נכרי, וא"ש ג"כ לשון דמות מיד. ובלא"ה לא ידעתי מי הכריחם לפרש דאיירי צפת, הא הוא מצי למימר דאיירי צמסקה של חמץ כגון שכר וכותח וי"ש:

בא"ד, ואין זה דיוק וכו', ביון דלבתחלה וכו'. וי"ל פירש"י דמ"מ צמחץ של הקדש היכא דאפשר למכרו אין איסור כדאמרינן התם (פסחים) כ"ט ע"ז פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ואפ"ה פטור:

דף ה' ע"א

בתום ד"ה על פי הדבור ב' בשר שנתעלם מן העין ב'. מה שקשה על דצריהם דהא בשר שנתעלם מן העין הוא רק גזירה דרבנן צימי רב ולא היה עדיין צימי אליהו, עיין מה שכתוב לפרק גיד הנשה שם צמקומו ע"ש:

בגמ' ואי מומר לדבר אחד קשיא מציעתא וכו'. הק' הרשב"א דלמא מיירי צמומר לאותו דבר, ועיין בפני יהושע ובמשנה למלך צפ"ג מהל' שגגות וסוף דצריהם דגזי עולה שייך נמי מומר לאותו דבר, ולכאורה מוכח כן מדצרי מהר"ם לוצלין לקמן (עמוד ז') בתוס' ד"ה אינו שז מדיעתו שכתב דה"ל לעיל

גזי מומר לכל התורה ז"ל דחזר בתשובה לאותו חטא ע"ש, וע"כ כוונתו לצרייתא דמכס דממעטין מומר לכל התורה, אבל מצרייתא דמעס הארץ לא ממעט רק מומר לדבר אחד, ועוד דהתם לא קשה קושית תוס' צמ"ש המל"מ דע"כ צריך קרא צמומר לדבר אחד דלא הוא זבח רשעים, ומה שהכריחו למהר"ם לזה ולא פירש בפשיטות דמיירי כשעשה תשובה על הכל נ"ל דמשמע ליה רישא דומיא דמל"מ דקמני כדי שיחזרו וכו' א"כ ע"כ רישא מיירי ג"כ שעדיין לא עשה תשובה רק משום שהרשיע הרבה אין חפץ בתשובתו, ועוד דקרא דמכס דקאי על אדם כי יקריב מיירי בשעת הקרבה ועדיין מומר הוא, משא"כ קרא דמעס הארץ דמיירי בשעת החטא שפיר י"ל דממעט כשיעשה תשובה אח"כ בשעת הקרבה, ועיין צמל"מ שהאריך ורצה לפרש צרייתא דמכס ג"כ כשעשה תשובה ולפענ"ד ז"ל כדכתיבנא:

ולענין קו' הרשב"א הנ"ל נ"ל בפשיטות דלא צעי לאוקמי הכא צמומר לאותו דבר דא"כ לאוקימתא דרבא דהוריות דף י"א דפליגי ת"ק ור"ש צמומר לאותו דבר ואפ"ה פטור ר"ש, וא"כ צרייתא לא אחיא כר"ש וצעי לאוקמה ככולי עלמא:

אלא דמ"מ קשה דהו"ל לאוקמה צמומר להכעיס, ועוד קשה דמאי קאמר ואי מומר לדבר אחד וכו' דמה צכך דמיירי צמומר לדבר אחד הא פשיטא דקשה טפי לרב ענן, וזה נכלל ג"כ מה שהקשה הרשב"א דבלא"ה הו"מ למפרך ממנסך. אבל הנראה לי דוודאי

הסביר חזונו נותנת לישראל לא גריעי מאומות העולם דמקבלין מכולן רק דהתורה מיעטה וא"כ י"ל דמיעט רק הגרוע שכולן, והיינו מומר לכל התורה, רק דיש מקום לומר דאדרבא שמה מיעט כל הרשעים דאין רוצה לקבל רק מישראל כשר, וע"ז הולך קרא דמן הבהמה להורות לנו דרוצה שיחזור בתשובה וממילא חזר הדין שלא למעט רק הגרוע שכולן, והשתא א"ש דוודאי דאי הוה ממעט אפי' מומר לדבר אחד לא היה קשה כלל לרב ענן דע"כ אינו דומה לשחיטה דהא בקרבנות טעמא דלריך דוקא ישראל כשר וכל אשר צו מוס לא יקרב משא"כ בשחיטה דעכ"פ יש לו נאמנות, והראיה דמומר לדבר אחד לכ"ע שחיטתו כשרה ועכ"פ צדיקת סבין ולא הוי כנכרי. וגם הוי א"ש מה שאסרה הצרייתא מנסך ומחלל שבת דהווי מומר לדבר אחד משא"כ השתא דקאמר אי מומר לדבר אחד וכו' וע"כ דהתורה לא מיעטה רק מומר לכל התורה א"כ ע"כ מנסך ומחלל שבת הוה מומר לכל התורה דאל"כ מנלן למעט ושפיר קשיא לרב ענן, דלכאורה לרב ענן אפי' צדיקת סבין לא צעי דמומר לע"ז כדמוכח מיהושפט דלא הוה מפליג נפשיה מיניה וכן מדמייתי סיעתא מאליהו דאכל מצי טבחא דאחאז והתם ע"כ לא הוה צדיקת סבין, וא"כ וודאי דקשיא עכ"פ כיון דצרייתא מוכח דמומר לע"ז הוה מומר לכל התורה א"כ הוה נמי מומר לאותו דבר וע"כ לריך צדיקת סבין כמו מומר לנבלות לרבא. ולפ"ז א"ש לישנא דצרייתא דמכאן אמרו מקבלין וכו', כלומר כיון דחזינן דהתורה רצתה מומר לדבר אחד ע"כ דאין איסור רק דמומר

לנסך וכו' והוא לכל התורה אבל לא בדבר אחד ואפי' לאותו דבר, דהא חזינן דרוצה שיחזרו בתשובה ולא חייש לזבח רשעים:

וא"ש מה שנדחקו תוס' בד"ה כדי שיחזרו וכו', ולפ"ד הרשב"א הו"ל דפשיטות דע"כ לא מיירי דמומר לאותו דבר דא"כ לא הו"ל למעט אותו מהאי קרא דכלא"ה אין מקבלין משום זבח רשעים, ואין לומר לענין אס עשה תשובה דכבר הוכחתי מדברי מהר"ם דע"כ האי קרא לא מיירי בהכי:

ובר מן דין נ"ל דהכא לא שייך כלל טעמא דזבח רשעים אפי' דמומר לאותו דבר, ומ"ש המל"מ ומהר"ם דהכא נמי איירי כשעשו תשובה דאל"כ למה לי קרא, זה אינו מספיק דאכתי תקשי על תוס' דלקמן אמאי לא קבעי קושייתם אצרייתא דהכא הו"ל להקשות למה לי קרא ת"ל מזבח רשעים ולשוניי בשעשה תשובה, וע"כ נ"ל כיון דכלאו מיעוטא דמכס וודאי ס"ד לישראל לא גריעי מאוה"ע דמקבלין מהן אפי' מרשעים גמורין דריצתה תורה צפירוש בכס חילקתי וכו' ועל כן על כרחך לריך קרא דמכס למעט מומר בישראל, משא"כ לקמן דאיירי בחטאת דלא שייכי בעכו"ם וליכא התם שום ריבוי כמו מן הבהמה דהכא מהיכי תיתי נרצי מומר מקשו תוס' שפיר דתיפוק ליה מזבח רשעים, משא"כ הכא בעולה, ודו"ק:

דף ה' ע"ב

בתוס' ד"ה מעם הארץ וכו', ודוחק לומר דפריך מדר"ש וכו'. עיין צמח"ש"א שכתב דפריך מכא כ"ש וכו', וצפני יהושע תמה

עליו דכ"ש דקשה מת"ק ע"ש. ובאמת יש ליישב בדוחק דסמכו ענמס אשינוי'א דרצ'א צהוריות י"א שם דס"ל דת"ק ור"ש פליגי צמומר לאותו דבר וס"ל לר"ש דאפי' לאותו דבר הוה שצ מדיעתו ונריך דוקא מומר לכל התורה, ולכך פריך שפיר הכא:

אך מה שתרצו דרצ המנונא דקאמר צמומר לחלצ היינו מומר לכל התורה חוץ מדס וכו', נ"ע דא"כ מאי פריך התם צהוריות והא רצ'א אמר מומר לחלצ לא הו' מומר לדס וכו', דמנ"ל הא אפשר דעד כאן לא קאמר רצ'א רק צמומר לחלצ לחוד אצל צמומר לכל התורה אפשר דמודה רצ'א עכ"פ אליצ'א דת"ק דהו' מומר לדס:

ולולא דצריהס הי' נ"ל דוודאי אין כוונת המקשן לדמויי צרייתות אהדדי דגבר'א אגבר'א קא רמית, די"ל דת"ק דהכא ס"ל כר"מ דמומר לדבר אחד הו' מומר לכל התורה כדאית'א צפרק זה צורר (סנהדרין כ"ו.) ובפרק עד כמה (בכורות ל.), וגם מדר"ש לא קשה דלא ס"ל דרשה דשצ מדיעתו כמו דת"ק פליג עלי', רק דעיקר קושייתו מייחור'א דקרא דמעס הארץ פרט למומר. ואין להקשות דא"כ ל"ל לאתווי הך שקו"ט, ע"ז נ"ל עפימ"ש תוס' צד"ה אינו שצ וכו' שהקשו דל"ל קרא תיפוק ליה דהו' זצח רשעים, והנה לכאורה י"ל דצאמת ר"ש לא יליף מהך קרא לאינו שצ מדיעתו רק עיקר קרא אחי לשצ מדיעתו דמקבלין ממנו ולאפוקי מת"ק דממעט מעס הארץ פרט למומר דאפי' מומר לדבר אחד אין מקבלין, וא"ל דא"כ לר"ש ל"ל כלל דרשה

דמעס הארץ פרט למומר, זה אינו די"ל דצוה מודה ר"ש דאינטריך למומר לכל התורה חוץ מלאותו דבר דלא הו' זצח רשעים וכמ"ש לעיל ואפ"ה אסור, ולכך הונרך קרא לשצ מדיעתו ומיושב קושי' תוס'. אך כ"ז לרצ המנונא, משא"כ לרצ'א דס"ל דפליגי צמומר לאותו דבר מניין למימר דצלא"ה לא קשה קושי'ת תוס' דאדרצ'א ע"כ נריך קרא דשצ מדיעתו להחיר צמומר לאותו דבר להצי'א קרבן דלא נמעטי'א מוצח רשעים והיינו כדאמרין לעיל מילת'א צטעמ'א כדי שיחזור צתשובה. ולפ"ז דצלאו הך שקו"ט הוה ס"ד דר"ש לא דריש כלל דרשה דמעס הארץ, וי"ל דכמו דר"ש ע"כ מפיק קרא לדרשא אחריתי כמו כן ס"ל לת"ק דמכס, וגם דרשה דשצ מדיעתו לא סציר'א ליה כת"ק דר"ש, ועל כן מיייתי שקו"ט דרצ המנונא דצוה מוכח דע"כ ר"ש נמי דריש מעס הארץ פרט למומר וליכא שום דרשא אחרית'א לאוקמ'א קרא, ולפ"ז פריך שפיר והא מהכא נפק'א וכו' דעכ"פ קרא מיותר:

ועיין צמל"מ צפ"ג מהל' שגגות הנ"ל צמ"ש דלר"ש ע"כ נ"ל לשני האוקימתות דקרא אחי כשיחזרו צתשובה אפי' לאוקימת'א דרצ'א ע"ש, ולא ירדתי לסוף דעתו דלרצ'א י"ל צהיפוך דקרא אחי לאפוקי דלא נימ'א זצח רשעים הוא, ואדרצ'א מרצה ליה למומר לאותו דבר לחייבו צקרבן, כנ"ל:

ובמה שהקשה הפני יהושע דמנ"ל דחד'א צחט'את וחד'א צעולה וצריכי וכו' דלמ'א צאמת חט'את חמור מעולה דצחט'את הו' מומר לדבר אחד משא"כ צעולה נריך ע"כ לכל

התורה, נ"ל דלק"מ דכלא"ה צריך לומר מה שפרש"י ד"ה דלכפרה וכו' דכיון דדעתו לחזור ולהזיד וכו' ע"ש דמוכח מדבריו דקאי אכלב, וקשה דהא אינו מומר לדם וכאן לא עבר רק על דם וא"כ אין דעתו לחזור ולהזיד, וע"כ נ"ל כיון דהאי תנא ס"ל מומר לדבר אחד הוא מומר לכל התורה אכן הכי קאמרינן כיון דחזינן ליה דעבר על חלב במזיד ממילא הוא מוחזק לעבור ג"כ על דם ועל כל התורה, רק דאנן לא ידעינן ליה מחמת שלא אכל בפנינו חלב ולא ראינו אין ראיה, ולפ"ז כתב רש"י שפיר דבין לת"ק דהכא דקרא איירי במומר לדבר אחד וס"ל מומר לדבר אחד הוא מומר לכל התורה, ובין לתנא דמכס דמפיק קרא דהכא למומר לכל התורה, עכ"פ יש סברא להחמיר בחטאת טפי מצעולה, משא"כ אי ס"ל דמומר לדבר אחד לא הוא מומר לכל התורה וכיון דלא עבר על אותו דבר אין סברא להחמיר בחטאת מצעולה:

בגמ' שמא לא שמע רבי וכו'. עיין בחידושי רש"א וצפני יהושע דר' זירא קיבלה מיניה לענין חותך כזית אשר מהני ולא לענין עומד על גביו, אבל ר' יעקב בר אידי ע"כ לא ס"ל חילוק זה, וזה שכתב רש"י ד"ה למימרא צעי וכו' דחשידי אלפני עור ע"ש. אך מ"מ קשה מ"ש רש"י ד"ה שמא לא שמע וכו' והיינו כי מתניתין, הא מתניתין עכ"פ מכשרי אפי' חותך כזית אשר ור"ז מודה בזה, ועוד קשה לי דא"כ מה הוכיח לקמן דר"ז קיבלה מיניה דאל"כ מאי תהי צדרי, הא שפיר איכא למימר דלא קיבלה רק לענין חותך כזית אשר ורבי יוחנן אכל בחותך כזית אשר ולכך תהי בה דע"כ שמיע להו ולא קבלה היינו אף לענין

חותך כזית אשר, והיינו משום דס"ל לר"י ור"א דר"ג לא גזר כלל אפי' לענין חותך כזית אשר: **בתוס'** ד"ה רבן גמליאל וכו', וקשה דהו"ל לפרושי וכו'. ונראה לי דדוקא צמסנה צריך לפרש כדי דנדע הי ר"ג הוא, משא"כ הכא צמימרא דריצ"ל ובר קפרא אדרבא ע"כ לאו ר"ג הקדמון הוא שהיה כמה דורות לפני בר קפרא דא"כ הו"ל לבר קפרא לפרש ממני קיבל שמועה זו, וכמו שחושב ומונה האמוראים עד בר קפרא, משא"כ אי הוה ר"ג צרבי אחי שפיר שהיה צדור אחד עם בר קפרא:

ועיין צפני יהושע מ"ש דרש"י נשמר מזה וכתב דהיה אחר סתימת המשנה, דאין לומר דהיה ר"ג הקדמון דא"כ האין סתם רבי למתני' דלא כוותיה ע"ש, ואינו מוכרח דמנ"ל דמתני' בכותי איירי הא אצ"י ורבא איתותב לעיל, וטפי י"ל דמוקי לה כרבה בר עולא, ומתני' בתרייתא צמומחין ומוחזקין וכמ"ש לעיל (ג' ע"ב) גבי אצ"י לא אמר וכו':

בא"ד, ועוד תימה דגזר ר"מ על סתם יינם ולא גזר על שחיטה דאורייתא וכו'. בפשיטות יש לתרץ דאשחיטה לא הוצרך ר"מ לגזור דלדידיה מדינא אסור כיון די' כמה איסורים שהכותים פוקרים דלא אחזיק לדידהו וכדאיתא צפרק בנות כותים לענין נדה א"כ הוה מומר לדבר אחד דלר"מ הוה מומר לכל התורה וממילא שחיטתו פסולה, משא"כ לענין סתם יינם דעיקר גזירת סתם יינם הוא רק דרבנן כמ"ש תוס' צע"ז דף למ"ד (ד"ה ומטמא):

ועוד נ"ל דכלא"ה נ"ל האיך שייך כאן טעמא דר"מ דחייש למיעוטא, דזה לא שייך רק גבי ספק או צתערובת משא"כ כאן דידיעין דהכותים דכאן רחוקים מהר גריזים ואין להם שייכות עמהם, ועל כן הקשה הפני יהושע וכי בשביל שוטים מיוחדים אנו נאסר כל הכותים. אבל הנראה לי דוודאי גבי סתם יינם שייך לגזור כיון דחייש למיעוטא שמה כותי מהר גריזים בא לכאן והכותי הזה אינו מזהר ממגע כותי חזירו ונסכו הכותי מהר גריזים, ולפ"ז יש לומר דבאמת אם הכותי דכאן נגע ביין שלנו לא היה נאסר כיון דאינו עובד ע"ז רק סתם ייני אסור משום מגע כותי חזירו שזהר גריזים, ולפ"ז בשחיטה ששחט הכותי שצבאן אין מקום לאסור משום אותו שזהר גריזים דמה ענינו לכאן, כיון דידיעין דכותי דהכא אינו עובד ע"ז, והא דקאמר ר"ג כר"מ ס"ל, היינו ביין דכבר גזר ר"מ לענין סתם גזר הוא ג"כ לענין שחיטה, דזהא ס"ל כר"מ דלענין סתם יינם וודאי יש לאסור מדינא ביין דחייש למיעוטא ועל כן מסתבר ליה לאסור ג"כ לענין שחיטה דלא להוי מילי דרבנן כחובא להחמיר בדרבנן יותר מצדאורייתא:

ועייין בר"פ הדר (עירובין ס"א: תוד"ה אמר) שם ביארו יותר קושיא זו, דבזמן דגזר עליהן ר"מ משום דמות יונה ע"כ דהו"ל מומר לע"ז א"כ הוי מומר לכל התורה וממילא שחיטתן פסולה, ולכאורה י"ל דלא הוי טעמא דר"מ משום דהוי מומר לע"ז רק דצסתם יינם עיקר הטעם הוא משום חתנות דכלא"ה אסור להתחתן עמהם דלא זהירי צנדה כראוי, וזה אין לו שייכות לשחיטה, אלא דלפ"ז לא הי' לו

לאסור סתם יינם רק בשמיה ולא בהנאה, וגם הי"ל לאסור השכר ופתן ושמנן:

בא"ד. אבל קשה ביון דלכ"ע כותי אוסר וכו' א"כ מה באו לחדש וכו'. לכאורה משמע דקושייתם רק לפירושם דכותי כנכרי היינו משום דאינו מודה בעירוב וס"ל דמשמר שבתו בשוק אינו מצטל רשות, אבל בצדוקי ס"ל דמודה בעירוב ופליג בזה את"ק, ולהכי קשיא להו כיון דלכ"ע אינו מצטל רשות מה באו לחדש, משא"כ לפירש"י דלדוקי לר"ג נמי אינו מודה בעירוב רק דס"ל דמשמר שבתו בשוק מצטל רשות וכותי אינו מצטל משום דהוי כנכרי דגירי אריות הן א"כ לק"מ די"ל הדורות האחרונים סברו כמ"ד כותים גירי אמת הן וס"ל דהא כר"ג דמשמר שבתו אע"ג דאינו מודה בעירוב מצטל רשות א"כ שפיר הולכרזו לגזור. אבל בעירובין בר"פ הדר משמע דקושייתם קאי גם לפירש"י, ומ"מ קשיא להו דהא לר"י דס"ל התם צברייתא דמשמר שבתו בשוק אוסר ואינו מצטל כאיבעית אימא דהתם ע"כ פליג:

ובעיקר קושייתם נ"ל לתרץ לפימ"ש מהר"ם לקמן (ו'). דפריך למאי אי לשחיטה וכו' [והקשה מהר"ם] דלמא לצטל רשות וכו', ותירץ דמהר"ם אינו מספיק דא"כ פשיטא דקשה מאי קשיא ליה מהתם גזרו הא קמן דלא נתקיימה הגזירה וממילא הולכרזו לגזור מחדש, וע"כ נ"ל דקושית הגמ' למה להם לגזור כלל כיון שאינן יכולין לפרוש מהם, וע"ז משני דמ"מ מהם קבלו, וא"כ עדיין קושית מהר"ם במקומה עומדת, ולדברי התוס' דהאמת כן

הוא דע"כ לענין לבטל רשות לא הו"נרכו לגזור כיון דמדינא אסור לכ"ע, ולכך לא קאמר לבטל רשות, והא דמסיק דכנכרים גמורים היינו לבטל רשות, היינו משום דעכשיו שעשאו גס לשחיטה וי"נ כנכרים מנורף לזה האיסור לבטל רשות ממילא נעשו כנכרים גמורים:

דף ו' ע"א

בגמ' וי"ט גזרו וכו'. עיין בפני יהושע מה שהק' אמאי גזרו לאסור שחיטת כותי הא דמומר עכ"פ מהני עומד על גביו ע"ש. דבריו תמוהים דוודאי מומר לע"ז שחיטתו אסורה אפי' דע"ג כיון דהוי מומר לכל התורה, וכן מוכח בפשיטות לעיל דמסייע לרב ענן מצרייתא דהכל שוחטין ולא מוקי לה דע"ג, ועיין בחי' הרשב"א שהקשה שם כעין זה לענין מומר לתאבון ולהכעיס ותירו"ו אינן שייכין כאן לענין מומר לע"ז, וכמו כן איתא להדיא בתוס' לקמן דף י"ד (ד"ה השוחט) גבי ונוקמה דמוזד ור"מ שהקשו דשחיטת מומר היא ע"ש, וע"כ דע"ג לא מהני, וכמו כן קיימא לן דש"ע יו"ד סי' ז' (סעיף ה') דמומר לע"ז אינו צר זביחה כלל והוי כנכרי גמור:

שם בגמ' מ"ט דמות יונה וכו'. אע"ג דהסבא הזהיר מליקח מהם מ"מ ע"ז לא הי"ל לאסור דלא בסבא טעמא קאמר, ולהכי פריך מאי טעמא, משא"כ לקמן גבי ר' אבהו לא פריך מאי טעמא דכיון דהסבא אמר לית כאן שומרי תורה א"צ טעם אחר דוודאי אין לסמוך עוד בשום דבר ולכך עשאו כנכרים גמורים:

דף ו' ע"ב

ברש"י ד"ה בזמן וכו', דבר שאין מעושר וכו'. אבל לגזל גופה שתשכח ותאכל דבר הגזול לא חששו דלא עשו הרחקה רק לענין איסור:

דף ויין ע"א

בתוס' אלא מקום, לפי שנעשה עפ"י הדבור וכו'. ויותר נראה שהראשונים לא ידעו כלל שיש מקטרים לו שעשו הדבר צניעה משא"כ שאר ע"ז שהיה צפרהסיה. וזוה יש לקיים ג"כ פירש"י שהאצות צענמם הניחו להתגדר דהיינו שלא צדקו כ"כ, אבל אם היו יודעין צוודאי היו מצערין ג"כ לאפרושי מאיסורא:

שם ברש"י ד"ה לתרום שלא מן המוקף וכו', דשמא אותו שסומך עליו וכו'. עיין בגיטין דף ל': (תו"ה למרום) הקשו תוס' דהא מדאורייתא אסור שלא מן המוקף, והכא לא קשה לשיתם דלעיל דאיירי הכא דמאי דא"צ לפרוש מן המוקף:

דף ז' ע"ב

בגמ' אין עוד מלבדו ואפי' בשפים וכו'. עיין מה שכתבתי בחידושיי לסנהדרין דף ס"ז ע"ב, ועוד הארכתי בזה בדרוש: [ראה מראה יחזקאל עה"ת ר"פ עקב, ובדרוש לשבת הגדול במראה יחזקאל השלם (תשס"ד) ד"ה לו את אהרן].

דף ח' ע"א

בגמ' א"ר זירא ליבן סבין וכו' בית השחיטה מירוח רוח וכו'. הראשונים הקשו ע"ז מלקמן דף י"ז ע"ב דסבין צריך צדיקה אתלת רוחתא ולא סמכין אצית השחיטה מרווח רוח, וע"ז כתבו ג' תירוצים ואחד מהן הוא דהתם איירי שלא דקדק על עצמו שלא להטות ולדדין והכא בשדקדק שלא להטות ולזה הסכים הרשב"א בחידושו, והביא ראיה מדאמרין לקמן ע"ב דסבין של נכרים קולף ומדיח ואי צית השחיטה מרווח רוח למה קולף ע"ש:

וקשיא לי טובא דא"כ קשה מאי פריך לקמן גבי סבין של ע"ז ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא דלמא מיירי שדקדק שלא להטות ולדדין דהא התם מיירי לכתחלה. והגראה לי דבלא"ה קשה דמאי קשיא ליה להרשב"א מההיא דסבין של נכרים הא אע"ג דאינו נוגע בדופנו מ"מ אסור משום חודו של סבין, וגם מפליט מה שצלוה בתוכו, אך י"ל דחודו של סבין הוא רק משהו צעלמא, וגם הצלוה הוי נותן טעם לפגם וכמ"ש הרשב"א שם דמיירי באינו בן יומא, ואפי' צבן יומא אינו פולט מכלי ללא אמרינן חס מקצתו חס כולו להפליט, ולכך מקשה הרשב"א שפיר, אך כל זה דסבין של נכרים משא"כ דסבין של ע"ז דאסור משום תקרובת ע"ז שהוא צמשהו, וגם נותן טעם לפגם אסור לפימ"ש חוס' צע"ז דף ס"ו ד"ה מכלל דכל מקום דמשהו אסור נותן טעם לפגם נמי אסור, וגם הרשב"א ס"ל כשיטה זו. ובלא"ה נמי א"ש דמ"מ משהו איכא

ממה שקרוש ע"ג הסבין, ולהכי פריך שפיר ותיפוק ליה וכו' דאפי' כשלא הטא ללדדין אסור:

אלא דבלא"ה לא ידענא מאי קשיא להרשב"א מהך דהשוחט דסבין של נכרים, די"ל דהא דאמרין צית השחיטה מרווח רוח היינו רק הסימנין דהא צושט מצינו להדיא לקמן דף מ"ג ע"ב חותכו ומרחיצ חותכו וכיין וכיין שהסימנין מתוחין מתרחצין, משא"כ כותלי הצוואר אין מתרווחין, ולכך אסור לקמן דסבין של נכרים משום שנתקנת השומן בכותלי צית השחיטה, משא"כ הכא עיקר הטעם משום נקיבת הושט כמ"ש רש"י: [וכ"כ צשו"ת מראה יחזקאל סוף סי' קס"ג הועתק להלן בד"ה עוד בתוד"ה שלצנה וכו'].

שם בגמ' ותיפוק ליה משום שמנונית וכו'. הרא"ש הקשה על הי"מ והוא דעת הרשב"א דס"ל דכל הצהמה אסורה דא"כ מאי פריך ותיפוק ליה וכו' הא איצטריך לאשמועינן דהכל אסור, [וגם אי פריך אהיתרא דמותר לשחוט וכו' קשה מאי פריך הא איצטריך לאשמועינן דהבשר מותר וכו'] ע"ש, והמהרש"א תמה עליו דמ"מ לכתחלה אסור, וקושיא הגמ' י"ל דקאי אדרב נחמן דנקט לשון לכתחלה. ונ"ל דהרא"ש לשיטתיה מקשה שפיר, דהקשה לקמן קו' תוס' ד"ה השוחט וכו' דהא הוי נטל"פ ומי' דמיירי צידוע שהוא בן יומא, ולפ"ז קשה דהכא מאי פריך ותיפוק ליה הא דין ע"ז אחי לאשמועינן ודלמא מיירי באינו בן יומא, או בסתם, וע"כ צ"ל דמ"מ לכתחלה אסור, אך לפימ"ש הרא"ש לעיל דכל מקום

דזדיעצד מותר שרי לסמוך ע"ז לכחלה, א"כ גם כאן מותר לשחוט לכחלה על סמך שיקלוף, וא"כ מקשה הרא"ש שפיר דאינטריך לאשמועין דכל הבשר אסור דזדיעצד ולכחלה בלא"ה שרי על סמך שיקלוף אח"כ, ומנאמי זה בכרתי ופלתי, ואינו מוכרח כמ"ש הש"ך סי' ק"י סק"א. ולפי"ז י"ל דהרשב"א לשיטתיה אזיל דס"ל לקמן טעמא משום סתם סכין שמנונית טוח על פניו וא"כ אי משתלי דזדיעצד אסור, ולכך אסור לכחלה על סמך שיקלוף, ולפי"ז הרשב"א לשיטתיה פסק שפיר דהכל אסור משום ע"ז ולא קשה קו' הרא"ש די"ל דקושיית הגמ' קאי אלשון דלכחלה וכקו' המהרש"א:

ועוד נ"ל ליישב קושית הרא"ש על הרשב"א הנ"ל, דהנה הרשב"א הקשה לקמן דז"ה קשיא ליה אמאי סגי בקולף הא שמנונית מפעפע בכלי, ומירץ דמ"מ קליפה נמי בעי, ועוד דאינו שמן כ"כ וכהיא דחולין דף ז"ז גזי חלב דגיד ע"ש, והנה הכרתי ופלתי כתב בסימן ז"ח דאם אסור במשהו משום מין במינו אסור בכלי אע"ג דאינו מפעפע כ"כ מ"מ משהו איכא ע"ש, ולפי"ז י"ל לפימ"ש לעיל דהכא יש איסור משהו משום תקרובת ע"ז פריך שפיר ותיפוק ליה משום שמנונית וכו' דהיינו איסור משהו דאסור נמי בכלי ומיושב שפיר קו' הרא"ש: [כדזריו כאן כתב בשו"ת מראה יחזקאל סוף סי' קס"ג הועתק להלן דז"ה עוד בתוד"ה שלזנה וכו'. ודזרי הכו"פ הנ"ל עיין בהגדש"פ מראה יחזקאל בסופו בחידושים להל' פסח סי' תמ"ז].

ברש"י ד"ה ותיפוק ליה וכו' אסור לחתוך וכו'. עיין במהרש"א דאלשחוט נמי קשיא ע"ש. ולפי דזריו י"ל דרש"י נקט לחתוך לרבותא דלחתוך נמי קשיא, והיינו לפימ"ש לעיל (בגמ') ליישב קושית הרא"ש על הרשב"א דס"ל דהכא בשמנונית נמי אסור כולו משום תקרובת ע"ז, ולפי"ז קושית הגמ' לא קאי רק אלשחוט דבית השחיטה רותח ונזלע צו אצל אלחתוך וודאי דאינו אסור כולו, אצל לא ס"ל הכי רק כסדרת הרא"ש ולכך אלחתוך נמי קשיא. ומיושב נמי קושית הפני יהושע שהקשה אמאי לא נקט רש"י משום תקרובת ע"ז, ולהנ"ל א"ש דלרבותא כתב כן דאפי' משום נבלות אסור לכחילה דהא משום איסור ע"ז לא אסור רק לכחלה וכהרא"ש הנ"ל:

ועוד נ"ל ליישב דברי רש"י דנקט לחתוך דוקא, והיינו דס"ל כהרשב"א בחדא דהיינו בשחוט בסכין ע"ז הוא דאסור כולה משום שמכשירה עי"כ לאכילה ובלא"ה לא היתה ראויה לאכילה, ופליג עלי' בחתיכת בשר דאינו הכשר אכילה כלל רק הנאה צעלמא, וא"כ וודאי דשרי אם הולכת הנאה לים המלח, וא"כ וודאי דזדיעצד מותר הבשר, ולפי"ז קושית הגמ' קאי דוקא אלחתוך דאי אלשחוט קשה קו' הרא"ש דאשמועין דהשאר נאסר:

ועוד נ"ל עפ"י מ"ש מהרש"א לקמן דלמא ס"ל כמ"ד מדיח ומותר לשחוט על סמך שדיח וכו' ותי' בשם הר"ן דהדחה דהכא שאני ע"ש, ובאמת יש עוד תירון אחר דהר"ן והרשב"א דהכא איירי לזלי ע"ש, ולפי"ז י"ל דרש"י ס"ל דהדחה דהכא לא עדיפא משאר

הדחה, וגם לנלי ל"ל דהא ס"ל לרש"י לנלי
נריך ג"כ מליחה עיין לקמן דף נ"ג ודף י"ד.
וצראשונים, רק דס"ל צאמת מותר לשחוט על
סמך שדיח משום דכלא"ה ידיח הצשר אח"כ,
והיינו דוקא בלשחוט משא"כ לחתוך אסור
דחיישין דלמא משתלי, ולפ"ז ע"כ קושית הגמ'
קאי רק אלחתוך, וקצת יש להוכיח כן מדברי
רש"י לקמן (עמוד ב') ד"ה דוחקא וכו' ומ"מ
לכתחלה לא ישחוט וכו', וס"ל דאין לשחוט
ע"מ שיקלוף וכ"ה בהרא"ש, ונ"ל דמה ענינו
לכאן דילמא פריך כמ"ד קולף, אע"כ דלמ"ד
מדיח צאמת מותר לשחוט ע"מ כן:

ועוד י"ל דסברת רש"י אע"ג דהכא נריך
שפשוף גדול מ"מ כיון דכלא"ה נריך
להדיח משום דס לא חיישין תו דלמא משתלי,
ומותר לסמוך ע"ז לכתחלה דוודאי יעשה
שפשוף כל הנורך:

אך יש לדחות כל זה, דע"כ מוכח דקושית
הגמ' קאי נמי אלשחוט דאל"כ קושית
תוס' במקומה עומדת ממתיני' דהסבין שפה
אמאי נריך הכא ליבון והתם סגי בנעימה, וע"כ
כתירוטס דס"ל בית השחיטה רותח, וא"כ ע"כ
בשחיטה נמי מיירי. אך י"ל דכלא"ה לרש"י
ע"כ אפי' לרותח בהגעלה סגי כמ"ס בשלהי
ע"ז ולא שייכי כל תירוטי התוס' כאן, וע"כ
נ"ל דלרווחא דמלתא נקט ולא צא ללמד דיש
הכשר סבין וכמ"ס הר"ן וא"ש:

אמנם מ"ס רש"י משום איסור דנצלות
שנצלו בסקין וכו', קשה דהא ס"ל
לקמן בהדיא דסקין שמנונית טוח על פניו, ועוד
דהא אלחתוך קאי, ואפשר לומר דס"ל לרש"י

דאפי' לחתוך יש חשש שיפלוט הסבין מחמת
דוחקא, וכ"מ לקמן דף קי"א ד"ה קישות אחד
לישנא, רק דאינו עושה שני פעולות דהיינו
להפליט ולהצליע, והנרך לזה למאי דמשני
שליצנה צאור ע"כ דמשום הפליטה קאחי עלה:

בתום ד"ה מותר וכו', אע"ג וכו'
להוציא מירי אבר מן החי. לפ"ז
לא אחיא האי ברייתא כר"מ דהא ס"ל בס"פ
גיד הנשה (להלן ק"ג). דאבר מן החי אינו נוהג
בעוף, ולא הו"מ לשנויי דהתם איירי במסוכנת
דהוא מתקן כדאמר הכא, זה אינו דהתם איירי
בשוחט לע"ז וגם הוי קדשים בחוץ דאסור
באכילה ובהנאה, ואפשר שצב"ה ג במסוכנת
אפילו תירוך דאבר מן החי ליכא דהא כלא"ה
למיתה אזלא:

וב"מ נ"ע דמאי קשיא להו לתוס' מהך
דהשוחט בשבת וכו' דלמא טעמא הכא
משום שהקלקול יותר על התיקון, דבהמה
בחייה עומדת לג' דברים לגדל ולחרישה
ולאכילה ונשחטה אינו רק לאכילה, משא"כ
התם דאיירי בחטאת עוף כדמוקי לה בחולין
דף מ"א וגם בחייה אינה עומדת רק להקרבה
ואכילת כהנים דאפי' צינים אסורים כדתנן
בפ"ג דמעילה ולכך הוי שפיר מתקן:

וגם יש לי מקום עיון ברש"י בפרק אלו דברים
שם (פסחים ע"ג. ד"ה מה תיקון) שכתב דליכא
למימר דהתיקון הוא משום טומאת נצלות
דתקרוצת ע"ז נמי מטמא, וע"ש בתוס' (ד"ה
תיקון) מה שהקשו עליו, ולכאורה לא הו"נך לזה
דהא נצלת עוף טהור אין בו טומאה ואי משום
דמטמא בגדים בצית הצליעה זה לא הוה תיקון

דהא אסורה באכילה, ועוד דאס זה מקרי תיקון הדק"ל דעדיף מתקרוצת ע"ז דאינו מטמא בגדים בצית הסתרים. והנה לכאורה קושית התוס' לא קאי רק להמסקנא אצל להס"ד דאיכא איסור דנצלות לק"מ ד"ל דה"נ אסור משום אכר מן החי, מדאמרינן לקמן עמוד ב' דהיתירא נמי בלעה אכר מן החי ומשני לבי חיימא גמרה לה שחיטה וכו', והנה זה שייך רק בציהמה כשרה דשחיטה תליא אך בציהלה אסורה אפי' אחר גמר שחיטה עד שתמות משום אכר מן החי כדאיתא ביו"ד ס' כ"ז ובש"ך שם (סק"ב), ולפ"ז י"ל דהכא איירי בסכין של ע"ז לפי הס"ד היינו ששחטו זה בהמות לע"ז ויש כאן איסור אכר מן החי בסכין הזה. ולפמ"ש לעיל דהכא באיסור משהו אסורה כל הבהמה, א"כ פריך הכא שפיר טפי ותיפוק ליה וכו' דהשתא לא הוי מתקן כלל אפי' להוציא מידי אכר מן החי:

ועיין בזכרתי ופלתי מ"ש דשחיטה הוי מזה ולא ליהנות ניתנו ע"ש, אשתמיטתי דברי הט"ז ביו"ד ס' רכ"א סקמ"ב, ועכ"פ הי"ל להציאו:

[בתוס' ד"ה והא איבא צדדין וכו', משמע מבאן וכו'. עיין לקמן דף ל"ב ע"ב בגמ' דצעי רבי זירא]:

בתוס' ד"ה שליבנה וכו', למ"ד בית השחיטה רותח וכו'. ז"ע דאפילו יהי צית השחיטה זון מ"מ א"ש למ"ד לקמן (עמוד ב') משום דוחקא דסכינא א"כ נריך הגעלה, וכמ"ש תוס' לקמן (שם) ד"ה אגב וכו' דמ"ד בחמין ס"ל נמי דוחקא דסכינא ע"ש,

ואע"ג דאכתי היה קשה אמאי סגי בהגעלה התם הא הכא נריך ליבון וכמ"ש מסכני דפסחא, הלא קושיא זו בלא"ה קשה, ובאמת טפי הו"ל להקשות מסכין טריפה דלקמן, וע"ז לא היה שייך תי' ר"ת מה שתיריך דהתם היתירא בלע דהא בסכין טריפה איסורא בלע, וע"כ נריך לדחוק ולחלק בין סכין של נכרי שבלע איסור תדיר לסכין טריפה וכמו שחילקו לקמן (שם בתוס') ד"ה והלכתא למ"ד צית השחיטה זון ע"ש. ואפשר לומר דהתוס' לשיטתייהו אזלי דס"ל לקמן צפרק כל הבשר גבי סכין ששחט אסור לחתוך זה רותח [ואפילו הדיחה] דאסכין קאי, וא"כ ע"כ ס"ל לר' זירא צית השחיטה רותח וכמ"ש ד"ה והלכתא:

והנה על מה שפירש"י שם צפרק כל הבשר דס"ל צית השחיטה רותח הקשה הרשב"א דקותר א"ע דהא ס"ל הכא כמ"ד זון ע"ש, גם בלא"ה קשה דמי הכריחו לרש"י לפרש כן לפי שיטתו דלאו אסכין קאי א"כ י"ל דלחתוך רותח באמת סגי בזון, וע"כ נ"ל דלרש"י נזכר ליישצ באופן הנ"ל והוא דס"ל דמ"ד הכא בחמין היינו משום דצית השחיטה רותח וכמ"ש מהר"ס לקמן ע"ב, וא"כ כיון דמשני הכא אליציה דרצ נחמן דנריך ליבון ע"כ ס"ל דצית השחיטה רותח, ולכך פירש שם בההיא מימרא דרצ נחמן דס"ל צית השחיטה רותח. ועיין מה שאכתוב בחידושיי לפרק כל הבשר שם ליישצ דעת רש"י ותוס':

ובאמת לא ידעתי מי הכריחם להתוס' לכל זה, דבפשיטות הו"מ לתרך דהכא איירי צ"ש זה גומות דלא מהני הגעלה לחוד

ואפי' למ"ד דמהני השחזה היינו משום דהוי כמו ליבון ונכלל בלשון ליבון ואפי' מותר לשחוט זה שהגומות מרוחקין מן החידוד, ובהכי הוי ניחא צפשיטות דצרי רש"י צע"ז שם שכתב דהגעלה מהני לסכין של נכרים:

עוד בתוד"ה שלבנה וכו', ותימא דמשמע **הבא** דבעי ליבון וכו'. העתק משו"ת מראה יחזקאל סי' קס"ג.

לבבור אהובי בני הרב וכו' כקש"ת מהו' מנחם מענדיל נ"י:

מבתבך הנעים הגיעני, והנה מה שנתקשה לך על דברי תוס' חולין דף ח' (ע"א) ד"ה שלבנה וכו' שהקשו אמאי מנריך הכא ליבון ובסריני דפסחא סגי בהגעלה וכו', והקשית על זה לפימ"ש צאו"ח סי' תנ"צ (ס"א) דנריך להגעיל קודם זמן איסורו אבל לאחר זמן איסורו דחמץ במשהו לא מהני הגעלה א"כ לא קשיא מידי הכא בתקרוצת ע"ז שהוא במשהו דלא ידבק צידך מאומה מן החרס לכך לא מהני הגעלה ונריך דוקא ליבון עכ"ד, לא קשיא מידי דתקרוצת ע"ז אינו אוסר במשהו רק צמינו אבל הכא ע"י הגעלה הוי מין בשאינו מינו דהיינו פליטת הסכין משמונית דע"ז עם מי הגעלה, משא"כ בחמץ בפסח דלאחר זמן איסורו אוסר במשהו אפילו בשאינו מינו:

והנה תוס' בחולין דף ק' ע"א (ד"ה בשקדס) הקשו לדברי ר"ת דס"ל חתיכה נעשית נבילה בכל איסורין האיך הגעילו יורה גדולה וכו', ולפי דנריך תקשה גם לרבינו אפרים למ"ד מין צמינו לא בטיל האיך הגעילו שום כלי אע"ג דפליטת הכלי נתבטל צמי הגעלה

שהוא מין בשאינו מינו, ועיין בברתי ופלתי סי' צ"ג סק"י:

אך מה שכתבת דהכא בתקרוצת עצודה זרה אוסר במשהו וכו' הוא אמת ויציב, ונ"ל ליישב בזה דברי החידושי הרשצ"א גבי ליבון סכין שהציא קושית הראשונים דהכא קאמר בית השחיטה מרווח רווח וכו' א"כ אמאי מנריך לקמן (י"ז:) לצדוק הסכין אתלתא רוחתא, ותירץ דהתם כשלא דקדק שלא להטות לצדין, ואח"כ הקשה עוד מהא דסכין של עכו"ם קולף ומדיח ואי בית השחיטה מרווח רווח למה קולף ומדיח, ותירץ דהתם ג"כ מיירי צדיעצד דלא דקדק וכו', ולכאורה דצרי צ"ע דא"כ מ"ש לקמן ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא, דלמא מיירי שדקדק שלא להטות לצדין דהא קאי אלכתחלה:

אמנם בלאו הכי נריך להצין דברי החידושי הרשצ"א דמאי קשיא ליה מסכין של נכרים הא מ"מ אוסר משום האיסור שנבלע בחודו של סכין, ועל כרחך נריך לומר דזה הוי רק משהו בעלמא, ולפ"ז אחי שפיר הא דנריך ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא דמיירי בתקרוצת ע"ז דאוסר אפילו במשהו:

אך מ"מ דברי החידושי הרשצ"א צ"ע לפענ"ד, דלכאורה משמע הא דקאמר בית השחיטה מרווח רווח קאי על הסימנין כיון שהם מתוחין, אבל הכא מיירי לענין האיסור הנדבק בכותלי בית השחיטה שאין מתוחין:

ולפי מ"ש לעיל דהכא בתקרוצת ע"ז אוסר במשהו נ"ל ליישב קושית הרא"ש (בסוגיא) על הי"מ הביאם בחידושי הרשצ"א

דס"ל צסקין של ע"ז אוסר כולו, אם כן קשה מאי פריך ותיפוק ליה משום שמנונית הא אינטריך לאשמעינן דכולו אסור, ולפי הנ"ל יש לומר לפימ"ש צכרתי ופלתי ריש סימן ז"ח דכל מה דאסור צמשהו כמו מין צמינו אוסר צכולו אע"ג שאינו מפעפע כ"כ דמשהו מיהא איכא, ולפ"ז אחי שפיר דהכא משום שמנונית דתקרובת ע"ז אוסר ג"כ צכולו אע"ג שאינו מפעפע צכולו:

בא"ד, ועוד אפילו אתרמי ובו' דמה שסופו לפלוט ע"י רותחין ובו'. ז"ע דא"כ הדק"ל אמאי צריך הכא ליצון דהא לשחוט צה איירי, ואפשר לומר דעיקר צצרת ר"ת הוא משום ספק ספיקא שמא לא אתרמי דנשתמש ע"י האור, ועוד דזה סקופו וכו', רצונו לומר דאמרינן דכשישתמש צו אח"כ צרותה לא יהיה רותח יותר מן ההגעלה, ולכך לא חש ר"ת לקושיית התוס' מכלי חרס דהתם חיישינן שמא יהיה רותח יותר, ולפ"ז א"ש הכא דאיירי צסקין גדול דוודאי נשתמש צו צליצון לא הוה ס"ס וצריך ליצון, ועיין ציו"ד סי' ס"ט צט"ז ס"ק ל"צ:

דף ח' ע"ב

בגמ' לימא בהא קמפלגי ובו' [איבא דאמרי ובו']. ונ"מ צין הני לישני לענין סכין טריפה או צסקין ששחט צה אי צריך הגעלה לחתוך צה רותח, אצל לענין לשחוט צה אין נ"מ כלל, דהא לכלהו לישני י"ל כמו דפליגי צסקין של נכרים פליגי נמי צסקין טריפה, דמ"ד קולף ס"ל צחמין ומ"ד מדיח ס"ל צצונן, וי"ל נמי לאידך גיסא ודו"ק. ועיין צש"ך סי'

יו"ד סקי"ד שכתב צמוסגר שם ואע"ג דצשחט את הטריפה סגי צהדחה זה הוי כדיעצד להגעיל את הסכין צין כל צהמה טרפה. ולא דמי דוודאי לשחוט עדיף כדמוכח הכא, ואפשר דמש"ה הסגירו הכהן:

ברש"י ד"ה בצונן, קסבר בית השחיטה צונן ובו'. אצל למ"ד צחמין לא פי' כלום, והיינו משום דאינו מוכרח די"ל דס"ל צית השחיטה צונן רק אגב דוחקא צלע סכין ופליט, ולפ"ז ע"כ ז"ל דס"ל לרש"י הסצרה דדוחקא צריך חמימות קצת, והא דכתב צפרק כל הצער דף קי"צ ד"ה קישות דצונן אגב דוחקא וכו', היינו חדא פעולה או להפליט או להצליע, אצל לצ' הפעולות צריך חמימות קצת. ועיין מ"ש שם צחדושיי, וצשו"ת [מראה יחזקאל סי' ק"נ] הארכתי לצאר דצרי רש"י שם [נדפס להלן צחי' לדף קי"א ע"צ עיי"ש]:

ברש"י ד"ה והלבתא אפילו בצונן, וגבי סבין ובו' דהסכין קשה לבלוע ובו' והבשר רך לבלוע ובו'. ר"ל ולכך צולע ממה שטוח ע"פ הסכין אצל אין יכול להפליט ממה שצצליעת הסכין דכיון שהוא קשה לצלוע כ"ש שהוא קשה לפלוט, דהא הט"ז כתב צשם הרשצ"א די"ל דסכין רך לצלוע רק דקשה להפליט ע"ש צסי' י' סק"ו. וצאמת לא הוצרך רש"י לסצרה דקשה לצלוע דצצצרת הרשצ"א לחוד סגי לתרך ההוכחות, עכ"פ א"ש דהכא צנעינה או הדחה סגי להעציר מה שטוח על פניו כיון דאינו מפליט כלום:

ובהבי יש ליישצ צפשיטות שיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל דס"ל כרצצ"ח דאמר

מדיח, והקשו עליהם הא סברת רש"י טובה הוא, ולהנ"ל אחי שפיר די"ל דלא ס"ל סברת רש"י והרשב"א דסתם סבין אינו נקי רק כמירון התוס' והרא"ש דהכא מיירי בסבין בן יומו, וא"כ תקשי להו אמאי קולף, וע"כ ז"ל דהסבין מפליט מה שבתוכו וא"כ כ"ש שצולע מבית השחיטה, וא"כ ע"כ דבסבין טריפה צריך חמין, ולכך הוכרחו לפסוק בסבין של נכרים ג"כ מדיח ולא קולף, אבל רש"י לשיטתו דס"ל משום שמנונית שע"פ א"כ דלעיל קולף שנבלע בצשר, אבל בהדחה צונן סגי ליה, כנ"ל. ולפ"ז יש חומרא להרי"ף והרמב"ם ז"ל לע"ג דהודח צריך קליפה בסבין בן יומו, משא"כ לרש"י סגי בהדחה:

והנה מה שחילק רש"י כאן בין הסבין לצשר לכאורה לתרי ליטני דלעיל דס"ל לרב דבית השחיטה רותח ע"כ ליכא למימר דרב גופיה סבר החילוק הזה, דא"כ קשה על רש"י מנ"ל הכא דמ"ד צונן ס"ל בית השחיטה צונן דלמא ס"ל בית השחיטה רותח ואפ"ה א"ש הכא דסגי צונן משום הסבין קשה לצלוע, אלא ע"כ דפשיטא ליה לרש"י דלמ"ד בית השחיטה רותח ע"כ ליכא לאפלוגי בין הסבין קשה או לא, וכן משמע מלשוננו שכתב אלא ע"י רתיחה וכו', ולפ"ז ע"כ רב דלעיל לא ס"ל הכא צונן רק בחמין דהא ס"ל בית השחיטה רותח, ולפ"ז קשה דרש"י פסק כרב ולא מטעמיה, אך ללישנא בתרא דלעיל א"ש דרב נמי ס"ל בית השחיטה צונן רק משום דוחקא בלע הצשר, ולפ"ז י"ל דרב גופיה ס"ל הכא צונן משום דסבין קשה לצלוע:

בתום' ד"ה אנב דוחקא וכו', והשתא ללישנא דאנב דוחקא תקשי וכו'. אין לפרש דקושייתם קאי אדלעיל דלישנא בתרא למ"ד קולף משום דוחקא תקשי ליה מאי אריא סבין של נכרים אפילו סבין ששחט זה כשרה נמי וכו', זה אינו דא"כ אכתי קשה אמאי לא הקשה הגמ' בן לעיל, אלא ע"כ דלעיל לק"מ די"ל כפירש"י (בד"ה והלכתא) דהסבין קשה וכו' והצטרך וכו', וגם י"ל דאין הכי נמי הדין בן בסבין ששחט רק דלא מיירי בסבין של שחיטה, והיינו הך דסבין של נכרים, אבל לקמן פריך שפיר מדנקט סבין טריפה מכלל דבכשרה א"ל, אלא ע"כ דקושיית התוס' קאי אדלקמן למ"ד בחמין אי ס"ל בית השחיטה צונן רק דדוחקא דסכינא מפליט ומצליע תקשי ליה דהתירא נמי וכו':

ולפי זה קשה לי דטפי הו"ל להקשות ממתני' דהסבין שפה דסגי צנעיה לצונן ולא אמרינן אגב דוחקא צעי הגעלה, והא השתא לא פריך רק מדיוקא מדנקט סבין טריפה ולא כשרה, דאפשר לדחות דנקט הכי משום כחא דהתירא דמ"ד צונן, אבל ממתני' דהסבין שפה אלים טפי לאקשוויי, כנ"ל. וצלא"ה אין מוכרח דמ"ד בחמין ס"ל בית השחיטה צונן, ועיינתי בפירש"י על הרי"ף (ב' ד"ה ח"א בחמין) כתב להדיא דמ"ד בחמין ס"ל צה"ש רותח:

בתום' ד"ה סבין, דבלא"ה יש דם הרבה וכו' משום דמרידי וכו'. מוכח מלשונם דפליגי אפירש"י שכתב (בד"ה והלכתא) דאצליעת דם לא חיישינן משום דסבין קשה ואינו צולע כלל דם אפי' למ"ד בית השחיטה

רומח וצסקין טריפה צריך חמין, אבל מהתוס' מוכח דצאמת צולע הסכין ומפליט רק דהסימנין אינן צולעים, ולשיטתייהו אזלי דס"ל דהכא מיירי צסקין בן יומו, וא"כ ע"כ דאין חילוק בין סכין קשה כנ"ל:

ומהבא נמי יש להקשות על רש"י צפרק כל הצשר (להלן קי"א:) שכתב (נד"ה סכין) דס"ל לרז נחמן בית השחיטה רומח כנ"ל, הא כיון דס"ל דאינו צולע דם מה חילוק יש אם הוא רומח או זונן, ולפי הנ"ל א"ש דרז נחמן דהתם לשיטתיה אזיל דס"ל ע"כ בית השחיטה רומח כדמוכח משינויא דלעיל שליכנה צאור ע"כ דפשיטא לתוס' דס"ל בית השחיטה רומח ולכך ס"ל דלמ"ד בית השחיטה רומח אין לחלק בין הסכין קשה או לא וכנ"ל, והכא קאי ללישנא בתרא כנ"ל:

והנה התוס' כתבו כאן דסכין כשרה לכ"ע בצונן וכו', ולכאורה צריך ביאור לפי הטעמים דבלא"ה יש דם ולא צלע וכו' אפי' הדחת צונן לא לצעי, ואפשר לומר דס"ל להתוס' דלכתחלה אין לסמוך על אגב דטרידי סימנין וכו', ולפ"ז י"ל דמ"ד הכא צחמין ס"ל לעיל צסקין של נכרים מדיח, רק דלעיל איירי דדיעבד אבל הכא לכתחלה צריך חמין, אך כ"ז דוחק, וע"כ נ"ל דהתוס' ס"ל כדעת הב"ח שהציאו הש"ך וט"ז סי' יו"ד (סעיף ב') דלסכין כשרה נמי צריך הדחה משום אבר מן החי שנתקנת צו קודם גמר שחיטה, וכן ממ"ש בסוף ד"ה והלכתא מוכח דצריך עכ"פ הדחת צונן:

ויש לי להציא ראייה לסברת הב"ח הנ"ל ממה דאיתא לקמן גבי סכין ששחט וכו' צפרק כל הצשר (שם) צמימרא דרז נחמן דרש"י פירש דאמרי לה צעי הדחה ואמרי לה לא צעי הדחה אנתחך קאי, והיינו משום דקשיא ליה דאי אסכין קאי א"כ פליגי הני אמרי לה אי קינוח הוי כהדחה כמ"ש הש"ך (שם) ס"ק ט"ז וצאמת לעיל גבי סכין טריפה מסיק דלכ"ע צלייתא דפרסא כהדחה, ולכך כתב רש"י דקאי אנתחך. ולפ"ז צריך ליישב דעת התוס' והרא"ש בזה, וע"כ נ"ל דלפימ"ש הט"ז בסי' יו"ד (סק"ה) דאין איסור לענין אבר מן החי משום שהוא נבלל בדם ואינו נסרך משא"כ צסקין טריפה נסרך יותר ע"ש, ולפ"ז י"ל דמכ"ש דלחמוך צונן צסקין טריפה דהא אין שם דם כלל, והשתא י"ל דאפי' מאן דס"ל גבי סכין טריפה דקינוח הוי כהדחה מ"מ לחמוך צונן גרע טפי וצריך הדחה דוקא, ולכך ס"ל לאמרי לה דלא סגי בקינוח אבל צסקין טריפה מודו משום שיש שם שטיפת דם כנ"ל:

ובהבי יש ליישב קו' הש"ך צס"ק ט"ז שהקשה אמאי צסקין ששחט זה לא הזכיר הטור והמחבר רק הדחה ולא קינוח כמו לענין סכין טריפה ע"ש, ולהנ"ל דוודאי י"ל דגרע לחמוך צונן מסכין טריפה לשחוט זה, כנ"ל:

אבל לפירש"י י"ל דלשיטתיה אזיל דלקמן צד"ה ונתקן חדא וכו' כתב דאח"כ יקנה לחמוך זה צשר אחר חלצים ע"ש, ולפ"ז מוכח מדבריו דס"ל דצכל מקום הוי קינוח כהדחה אפי' לחמוך צונן, ולכך פירש שם צפרק

כל הבשר הנ"ל דפלוגתייהו דאמרי לה וכו' קאי
אנחתך דוקא וכו' ל, דליכא למימר דאסכין קאי
דא"כ פליגי בקינוח והוא נגד הסוגיא דלעיל
בסכין טריפה, ועי"ש בחידושיי לפרק כל הבשר
שם:

בתום' ד"ה והלבנתא וכו', ור"ת פירש
ובו. ז"ע דלפ"ז קושית תוס' דלעיל
במקומה עומדת בד"ה שליכנה אמאי בסכין
שפה סגי בנעיפה ובסכין דפסחא צריך הגעלה,
וגם לפי תירוצ זה ז"ל דהני אמוראי פליגי
בהכי דמ"ד צית השחיטה רותח ס"ל דהסכין
שפה איירי דוקא לענין זונן דאל"כ קשה מ"ש
דלעיל צריך שליכנה באור וכמ"ש תוס' לעיל,
ולמ"ד צית השחיטה זונן סגי בנעיפה אפי'
לרותח כמ"ש תוס' כאן, אבל לפי תירוצ
הראשון כאן א"ש:

בא"ד. מ"ש דמדקאמר אסור לחתוך מוכח
דבעי הגעלה. עיין מ"ש בחי' לפרק
כל הבשר דאינו מוכרח, אכן כעת מצאתי בזה"ר
שהוכיח כן מלקמן גבי קערה ע"ש:

ועוד נ"ל ליישב דעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל
במה שפסקו כרצ"ח נגד רב באיסורי,
דבלא"ה ז"ל למאי דמסיק דכ"ע צית השחיטה
רותח או זונן רק דבלע אגב דוחקא או אידי
דטרידי לא בלעי, א"כ יפלגו במציאות, אך י"ל
דבאמת גם ללישנא דצית השחיטה רותח מודה
רב דאגב דטרידי סימנין לא בלעי הרבה רק
דבר מועט, ורק לשיטתיה דס"ל מין צמינו לא
בטיל לכך אסור כולו, אבל רצ"ח תלמידו דר'
יוחנן ס"ל מין צמינו בטיל, וזה שאמר אגב
דטרידי וכו' לא בלעי רק דבר מועט ואין בכחו

לאסור, וכמו כן ללישנא בחרח קאמר אגב
דוחקא בלע דבר מועט ואסור לרב, אבל
לרצ"ח שרי. ולפ"ז דרש"י לשיטתיה איזל
דפסק צמין צמינו כרצ לכך פסק כאן כרצ
דקולף, והיינו דוודאי אין הצליעה הולך יותר
מכדי קליפה רק דמ"מ לרצ"ח שרי דגם זה
בטיל צם, ולכך הרי"ף והרמב"ם ז"ל דס"ל
מין צמינו בטיל כדאיתא בפרק גיד הנשה
בסוגיא דירך, שפיר פסקו כרצ"ח דא"כ
קליפה, וק"ל: [ראה לעיל ברש"י ד"ה והלבנתא
אפילו בצונן, ישוב נוסף לשי' הרי"ף ורמב"ם].

בגמ' וליתקן ליה חדא ולחתוך וכו' גזירה
ובו. פירש"י בצעהמה אחת וכו', ור"ל
דצעהמה אחרת עכ"פ צריך לקנח אפי' אם חתך
הראשונה בשר תחלה. וקצת קשה כיון דעכ"פ
ינטרך קינוח א"כ הו"ל להקשות בפשיטות
וליתקן חדא וליקנח צין חלצים לבשר, ונ"ל דזה
וודאי ידע המקשן דצעהמה אחת אין לסמוך
על הקינוח דחיישינן דלמא משתלי או לא יקנח
יפה, ובשני צעהמות וודאי אין חשש דלמא
משתלי דהא מצריך קינוח לסכין של שחיטה ולא
חיישינן דלמא משתלי, ומ"ש הש"ך (יו"ד סי' י'
סקי"ד) דחושבין זה דיעבד היינו בסכין טריפה
דוקא ולמ"ד בחמין ע"ש, ולכך לא פריך רק
בצעהמה א' דיתקנו לו שיחתוך בשר ואח"כ
חלצים ומשני דחיישינן שמא ישכח ויהפך
הסדר:

ועי"ל דמש"ה נקט כה"ג דלפ"ז בג' צעהמות
אינו צריך רק קינוח א', דצעהמה א'
יחתוך בשר ואח"כ חלצים וצעהמה ב' יחתוך
חלצים ואח"כ בשר וצעהמה ג' בשר ואח"כ

חלצים וא"כ לא ינטרך רק קינוח א' צבהמה
ז', משא"כ אם יחמוך צראשונה חלצים ואח"כ
בשר אז ינטרך בג' צהמות ז' קינוחים:

בתום' ד"ה לא לסחוף וכו', דבתיב
וישימו וכו'. אפשר ליישב לפימ"ש
הרשב"א לעיל אמאי סגי בקולף ינטרך ס', ותי'
דשומן הסכין אינו שמן כמו חלב, ולפ"ז י"ל
כיון דקיי"ל דמה"ת מותר לצטל איסור לכתחלה
היה מותר להניח החלצים על החזות דדבר
מועט שמצליע צו נתצטל רק לדין אסור
מדרבנן, אך התוס' לשיטתם דס"ל לקמן דף
ז"ח (ע"ז ד"ה לאו, וע"ע בגליון על הר"ן ל"ה):
דמה"ת אסור לצטל איסור לכתחלה:

ועי"ל דהך צלע בשרא אין פירושו צליעה
ממש רק דלריך שפשוף גדול כדלעיל
גבי הדחה וכמ"ס רש"י לעיל שנבלעו צסקין
והתם פירושו שמנונית שע"פ הסכין ע"ש,
וע"כ אסור לכתחלה דלמא משתלי, משא"כ
צמשכן דהכהנים זריזין הם:

אלא דבר מן דין קשיא לי טוצא דהא הך
דחלצים על החזות היה אחר התנופה
כדאיתא צפרשת שמיני, וקודם התנופה
כשהציאום מצית המטבחיים נתנו ג"כ החלצים
על החזה רק אח"כ הפכום ליתנם ליד הכהן
כדאי' צפרשת לו (ויקרא ז, ל) צפסוק ידיו
תציאנה וא"כ כבר היו חמים כשנתנום ליד
הכהן, ועכ"פ הי"ל להתוס' להוכיח מאותו
פסוק דפרשת לו שהיה קודם התנופה, וע"ק
דמנ"ל להתוס' דהחזות ההם היו נאכלין ללא
מצינו צמקרא, דאפשר צמילואים היה הוראת
שעה להקטירם, וכן מוכח קצת דאל"כ למה

נתנום כלל על החזות היה להם להפרישם מיד
להקטיר החלצים הנתונים למעלה:

דף ט' ע"א

בתום' ד"ה בולחו וכו', וי"ל לדברי
הלכות גדולות לאו טריפה וכו'.
ונפקא מינה לה"ג אין החלב נאסר, משא"כ
לדעת רש"י ותוס' דהחלב אסורה:

ברש"י ד"ה לא אמרינן וכו', דבשר מן
החי אינה מטמאה. ז"ע דהא אכר
מן החי עכ"פ מטמא כדאי' צפרק העור
והרוטב (להלן קכ"ח): וטפי הול"ל דהא צבהמה
צחייה אינה מטמאה. ומ"מ קשיא לי לפי
שיטתו של רש"י דחזקת איסור הוא איסור אכר
מן החי וע"כ ס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור
כמ"ס הרשב"א כאן, וא"כ ה"ג הו"ל לטמאותה
מה"ט גופא דמחזיקין מאיסור אכר מן החי
לאיסור טומאה, ואפשר לומר דס"ל לרש"י
דלמ"ד צבהמה צחייה לאו לאצרים עומדת מ"מ
לחתיכת בשר עומדת, וכ"מ לקמן דף ק"צ ע"ב
ע"ש וצתוס' ד"ה שאין וכו', וצחידושיי שם
אכתוב דמ"ס רש"י אכר מן החי לאו דוקא
והוכחתי מקידושין דף ע"ז גבי אוכל נבילה
ציוס הכפורים ע"ש, ולכך נקט רש"י בשר מן
החי דמהני לענין חזקת איסור ולא לענין
טומאה:

אלא דמ"מ יש להקשות כיון דמהני איסור
בשר מן החי לענין לאסור צאכילה א"כ
ע"כ מחזיקין מאיסור לאיסור ואמרינן דנפסלה
בשחיטה אכתי לענין טומאה נמי וכנ"ל, וע"כ
נ"ל דרש"י נקט הכי אליבא דר' יוחנן צפרק
גיד הגשה שם דף ק"צ דס"ל אכר מן החי

מקרא ללא תאכל הנפש, ומקרא דבשר בשדה טריפה מפיק בשר מן החי ובשר מן הטריפה, והשתא י"ל דס"ל דהא דמחזיקין מאיסור לאיסור היינו רק בכה"ג דנפקי מהאי קרא ולא בדוכתא אחריתי, ובהכי יש ליישב קו' תוס' צבינה דף כ"ה. (ד"ה בחזקת) שם על רש"י, ועמ"ש בחידושי לפג"ה שם:

בתום' ד"ה ואסורה וכו', משום דרוב פעמים וכו'. מבואר הוא דהתוס' לא מפרשי כפירש"י דלפירש"י אסורה באכילה מדאורייתא רק לענין טומאה לא מהני החזקה, אבל להתוס' אפי' באכילה אינה אסורה מדאורייתא דאוליין בתר רובא רק מ"מ משום חזקת איסור דבהמה בחייה אחרע רובא, או שרצו חכמים להחמיר בספק זה שלא לסמוך ארובא משום דאל"כ לא מקיים תקנתא דרבנן שלא יבדוק בסימנין ויסמוך על הרוב וכמ"ש הש"ך (סי' ל"ט סק"ח) לענין נאצדה הריאה, וזה לא שייך לענין טומאה: [עי' שו"ת מראה יחזקאל סי' מ"ב אות ד' נדפס בסוה"ס. וע"ע בחי' להלן דף י' ע"א בגמ' ד"ה רב הונא אמר פסולה].

ובק"ק דלפי שיטתם צבינה דף כ"ה. (ד"ה בחזקת) דהקשו על פירש"י וס"ל דאין מחזיקין מאיסור לאיסור, א"כ הו"ל לפרש כאן בפשיטות דחזקת איסור שאינה זכות לא מהני לענין טומאה:

[בא"ד, משום דרוב פעמים וכו'. עי' להלן בחי' לדף ל' ע"ב תוד"ה החליד].

בגמ' במקום נקב בוי. בתצואות שור סי' ל"ו סקי"ח וסקכ"א פלפל אי ואז

וודאי נוקב ע"ש באורך, ולפענ"ד מוכח בפשיטות דלא וודאי נוקב דאל"כ קשה מאי מספקא ליה לר"א וגם מה הולך חזקת הותרה, הא אפי' בושט שרי כה"ג דהא לא חיישינן שמא במקום נקב קשחית אע"ג דנקובת הושט הוי חזקת איסור דהוא פסול בשחיטה, אלא ע"כ דאוליין בתר רובא הכשרות דעדיף מחזקה, רק בכה"ג מצעי' ליה אי איתרע רובא משום הנקבים דלאו וודאי נוקב:

ועייין צפרמ"ג (סי' ל"ו מ"ז סק"ו) שנתקשה בלשון הגמ' דקאמר במקום נקב נקב משמע דידעינן בוודאי שעשה נקבים רק דמספקין אם היו בו כזר, דהול"ל אי חיישינן אם הוא עשה נקבים אלו או היו בו מכזר ע"ש. והנ"ל דמשום הא לא אריא דהא קיי"ל לקמן דף נ'. מקיפין צבני מעים, לפ"ז ה"נ כאן הרי יכול להקיף, רק באותן נקבים שהכניס בו שיניו לא מהני הקפה להכי נקט במקום נקב נקב. אלא דלפ"ז מ"ש התוס' (ד"ה אמר) דאפי' נקבים שלא במקום שינים שרי, והיינו משום דאמרינן נשך וחזר ונשך, וקשה הלא זה יכול להכיר ע"י הקפה אי לא אידמי ע"כ נעשו מכזר שלא ע"י שיניו, ונ"ל דלפמ"ש הש"ך (סי' ל"ו סקי"ב) בשם המרדכי דא"ל להקיף ואפי' אי לא דמי כשר ע"ש א"ש הכא, והיינו דאמרינן נשחטה הותרה. ולפ"ז י"ל דוודאי לפי הס"ד דר' אבא דלא אסיק אדעתיה טעמא דחזקת היתר רק אי חיישינן לאותן נקבים עצמן שעשה הזאב אם היו בו מכזר, להכי צעי דוקא אי במקום נקב נקב, אבל לשאר נקבים יכול להקיף, אבל לפי מה דפשיט ליה ר"ה דס"ל נשחטה הותרה שפיר כתבו התוס' דלעולם תלינן. אך

מלשון ר"ה דפשיט לא חיישינן שמא צמקוס נקב נקב וכו' לא משמע כן, והול"ל רק לא חיישינן, ועיין צפ" תורת חיים שנתקשה ג"כ בלשון זה: [ראה שו"ת מראה יחזקאל סי' מ"ב אות ו' נדפס בסוה"ס].

מש"ב בש"ך [הנ"ל] סי' ל"ו ס"ק י"ב מ"ש זימנין דלא דמי וכו'. אין לפרש דהוי ספק השקול אי דמי או לא ולכך סמכינן אחזקה, זה אינו דהא לעיל צמינן כ"ד (סעיף י"ח) לענין שמוטה סמכינן אהקפה אפי' בחזקת איסור, ועוד דלפימ"ש הש"ך שם סק"ל דיציא צהמה ויעקרנה וכו' א"כ סמכינן אפילו לקולא דאי לא דמי כשר, וע"כ ז"ל דוודאי רוצא דמי כשנעשה לאחר שחיטה, רק זימנין לא דמי, והכא משום דאיכא חזקת היתר סמכינן מיעוטא דלא דמי לחזקה ואיתרע לה רוצא דדמי: [ראה שו"ת מראה יחזקאל סי' מ"ב אות י"ז נדפס בסוה"ס].

שם בגמ' ראה ציפור וכו' חוששין שמא במקום נקב וכו'. ז"ע דהכא איירי בראינוהו שנוקב וצכה"ג וודאי דצאיסורא תלינן אפי' בדאיכא חזקת איסור כגון צושט דאין חוששין שמא צמקוס נקב קשטי, וא"כ בלא"ה ע"כ יש חילוק צין איסורא לסכנתא, ועוד קשה דר"ה לא חידש לנו רק שיש חזקה דנשחטה הותרה אצל לענין דחזקה מהני אינו תלוי צדר"ה, וא"כ בלא"ה היה יכול להקשות דשם יש ג"כ חזקת היתר צאצטית, אך לפמ"ש הרשב"א דצמים מגולין לא הוי חזקה דדבר מצוי הוא א"ש, ולפ"ז י"ל דגם חזקת נשחטה הותרה דהכא לאו חזקה מעלייתא היא דוודאי

לא דמי לשאר חזקות דידעינן שעה א' דכשרה היה ומוקמינן אחזקה קמיימא וכדילפינן מצית המנוגע, משא"כ הכא דמגלן דקודם שחיטה לא היו צה נקצים אלו, ואפי' אם הוא צבר יצ"ח אינו מועיל לשיטת התוס' דלקמן דצעינן חזקה מצוררת, רק ז"ל דחזקה דהכא הוא מכא רוצא דרוב צהמות כשרות, וכן מוכח להדיא מלשון רש"י ד"ה דאע"ג דאחילד וכו' ע"ש היטב ודו"ק בלשונו, וא"כ כאן כיון דאיתרע לא הו"ל למיזל צתר רוצא הנ"ל, ולכך מקשה דוקא לרצ הוגא, וזה מוכרח דאל"כ קשה מצלוחית דמחמירין משום ריעותא כמ"ש לקמן צגמ':

דף ט' ע"ב

בגמ' ולא שאני וכו' והא ספק טומאה וכו'. אע"ג דלעיל מפליג צין שאר איסור לטומאה, היינו משום דלענין טומאה ליכא חזקה לשיטת רש"י, ולשיטת התוס' התם האיסור רק מדרצנן והכא איירי מדאורייתא:

שם בגמ' הלבתא גמירי לה מסומה וכו'. הלשון קשה דאם הלבמ"מ הוא א"צ למילף מסומה, ואפשר לומר דהלבמ"מ לא צאה רק לדמותה לסומה אפי' היכי דלא דמי ממש כגון דדאיכא חזקה צרה"י וצדליכא חזקה צרה"ר, וכן לענין דצר שאינו יכול להיות לטמא צרה"י טומאה וודאית:

בגמ' ת"ש צלוחית וכו'. אין להקשות דאדדיק מסיפא דחמירא סכנתא מאיסורא תקשי ליה מרישא דטמא מספק השקול אע"ג דאיכא חזקת טהרה, י"ל דכיון דאיכא ריעותא דנתגלה לא אזלינן צתר חזקה.

אך בתוס' ריש נדה (ז':) ד"ה התם וכו' כתבו דאפי' בדאיכא ריעותא ילפינן מצית המנוגע דאזלינן בתר חזקה, ואפשר לומר דחזקת טהרה לא מיקרי חזקה כלל כדמוכח בריש נדה שם דלא קאמר חוקי טהרות אחזקתיה וכמ"ש מהר"ם לובלין שם (דף ז'. בגמ' ד"ה קסדר), וע"ש בחידושינו, אבל מסיפא דייק שפיר דלענין איסורא אזלינן בתר רובא משא"כ לענין סכנתא, וה"נ צבא זאב ונטל בני מעים, דהחזקה דהותרה היא מכח רובא כמ"ש לעיל, וכ"כ ברש"י על הרי"ף (דף א': ד"ה אצל):

שם ברש"י ד"ה צלוחית וכו', דאם נתקדשו וכו'. הו"מ למידק דאי נתקדשו בלא"ה פסולין בהיסח הדעת כדאימא בפ"ט דפרה (מ"ה) וכמ"ש הרמב"ם ז"ל (פט"ו מהל' פרה ה"ו) הציאו המו"ט שם דכתיב למשמרת למי נדה והני לאו שמורין, וה"נ כיון שהניחה מגולה, ועיין בפסחים דף י"ח ובתוס' שם (ד"ה בטלו):

שם ברש"י ד"ה טמאה וכו', וב"ש דפסולת לקידוש דבל מעשיה וכו'. אבל משום דהניחה מגולה לא נפסלו לקידוש דלא חיישינן לשתיית נחש רק לענין סכנתא, רק צסיפא דאיכא רובא לפסול חיישינן, משא"כ הכא אי לאו דטומאה פוסלת ליכא רובא:

בתוס' ד"ה התם הלבנתא וכו'. עיין במהרש"א ומהר"ם מה שהקשו, ומה שמירץ מהר"ם דלענין זה ילפינן דצרה"י טמא לכאורה יש ראייה לדבריו ממ"ש תוס' בסוף הדיבור דאפי' בדאיכא חזקה טמא צרה"י

ע"ש, ואפשר דלא דמי דהתם הו' דבר שיכול להיות דעכ"פ גמרינן מסוטה בדליכא חזקה, ה"נ י"ל דאפי' בדאיכא חזקה לא אזלינן בתרה כיון דחזינן דמטמא צודאי, משא"כ בדבר שאינו יכול להיות דלא ילפינן כלל מסוטה, וז"ל דההלכתא היה כך, ומנאמי כל זה מבואר בגדה דף ג' ע"א בגליון תוס' ד"ה ואיצעית אימא היינו טעמא דר"ש ע"ש:

ועיין ברש"א ותוכן דבריו דהכא מיירי צספק טומאה דליכא חזקה כלל כההיא דמקוה שנמדד וכו' וזהו פליגי אצ"י ורצא, דלאצ"י צכה"ג כיון שהספק נמחדש ע"י מקרה תולין להקל מדינא אע"ג דליכא חזקת היתר, מלבד צרה"י דהלכתא גמירי מסוטה לטמא, ורצא ס"ל דצספק כה"ג אין מקילין מדינא רק צרה"ר ילפינן מסוטה. ומ"ש [הרש"א] דמים מגולין בטלה חזקתן הוצרך לזה רק לרצא דס"ל דלא שאני צין איסורא לסכנתא א"כ ע"כ דצמים מגולין ליכא חזקה, דהא בדאיכא חזקה מודה רצא דמקילין מדינא כדילפינן מצית המנוגע, אבל לאצ"י לא הוצרך לזה דאפי' בחזקת היתר אוסרין צסכנתא דשאני ליה צין איסורא לסכנתא:

וצ"ע לפימ"ש הרש"א הקושיא במקומה עומדת כההיא דשני נזירים היכי מיירי לאצ"י, אי צרה"ר ליתו קרבן טהרה לחוד כקושיא הגמ', ואי צרה"י נמי לא שייך כאן תירוצן של מהר"ם הג"ל דהא תוס' לא הוכיחו רק דלא אזלינן בתר חזקה מדחזינן דהתורה טימאה צרה"י טומאה וודאית א"כ לא מהני החזקה אפילו בדאיכא, משא"כ לפימ"ש

הרשצ"א אליציה דאצי דאפילו דליכא חזקה מקילין כל שנמחדש הספק א"כ ליכא ראייה כלל מסוטה:

דף יו"ד ע"א

בגמ' ואלו ספק מים מגולין אסורין וכו'. לפירש"י יש כאן צ' קושיות דיינו קושיא ראשונה מסיפא דנקט פסולה ולא טמאה ע"כ דאזלינן בתר רובא לענין איסור, משא"כ לענין מים מגולין דאסורין משום סכנתא אע"ג דאיכא רובא, וקושיא הב' מרישא דמגולה ומנאה מכוסה הא בלא"ה טהורין וכשרין לקדש ולענין סכנתא כל גילוי אסור. ויש להקשות על קושיא הא' דיש לחלק, דבשלמא לענין איסור יש כמו ספק ספקא לענין טומאה אם נחש או אדם ואת"ל אדם מ"מ שמה טהור היה, לכך מטהרין, אבל לענין גילוי דסכנתא הוא רק ספק א' אי נחש או אחר דאין ספק אחרון מתיר טפי מהא'. וכן על קושיא הב' יש להקשות דלמא מנאה כמו שהונחה נמי פסול רק ברישא צריך למנקט מגולה ומנאה מכוסה לאשמעינן דבכה"ג טמאין ומטמאין אוכלין ומשקין, ובסיפא נקט מכוסה ומנאה מגולה לאשמעינן דאפ"ה אינו טמא דאזלינן בתר רובא, וה"נ במנאה כמו שהונחה חיישינן לנחש וטמא לפסול:

בגמ' רב הונא אמר פסולה וכו'. מלשון זה משמע דהוי נבלה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ג מהלכות שחיטה (הל' י"ח) דכ"מ שאמרו פסולה היינו נבלה, ולפ"ז יש מזה סייעתא לפסק הרמב"ם ז"ל דפסק (שם פ"א ה"צ) כמתניתא דלעיל דנבלה ומטמאה במשא, אך לשיטת רש"י אין הוכחה דהא ק"ל אפי'

עוד בתוד"ה התם הלבנתא וכו'. עיין במהרש"א שהקשה כיון דמוכח דבשני נזירים בין צרה"ר ובין צרה"י לא גמרינן מסוטה א"כ מנא לן לחלק בין רשות הרבים לרשות היחיד, ואכתי צרה"י נמי נוקמה אחזקתייהו ויציאו קרבן טהרה לצד עיי"ש שתירץ דדוחק, ונראה לתרץ לפימ"ש הכרתי ופלתי בסוף הספר (סי' קי"א סק"ח) ליישב דעת המחמירים בשתי קדירות של שני בני אדם שהקשו מאי שנא משני שבילין דבצאו לשאול כל אחד לצדו שניהם טהורים, ותירץ הג"ל דבשני שבילין אם בא לשאול לחכם על עצמו אין צורך להזכיר בשאלתו גם את חצירו שהלך ג"כ בשביל הב' משא"כ בשתי קדירות דאם לא מוזכר גם של חצירו הרי היא אסורה, וכיון שצריך להזכיר גם של חצירו הוי כנשאל עליו ועל חצירו:

ולפי"ז נאמר דהכי נמי דהיה דשני נזירים אם הוא צרה"י על כרחק צריך להזכיר שגם חצירו עמד אללו כשנורקה הטומאה דמחמת זה רוצה להטהר, דאם לא כן יהיה ספק טומאה צרה"י ודמי לסוטה, וא"כ כיון דצריך להזכיר גם חצירו הוי כנשאל עליו ועל חצירו, משא"כ צרה"ר דאם ישאל על עצמו [ולא] יזכיר את חצירו שעמד אללו הרי הוא טהור כדין ספק טומאה צרה"ר, ולכך לא הורע כוחו במה שמוזכר ג"כ את חצירו כיון דאינו שואל עליו: [נעתק משו"ת מראה יחזקאל סי' פ"צ אות י"ג. וכן הביא הגאון ר' חיים בצלאל

לרבי אלעזר בר' ינאי אסורה באכילה מדאורייתא משום דמוקמינן אחזקה משא"כ לענין טומאה ליכא חזקה:

וצ"ע לפירש"י הלשון דקאמר טריפה ואסורה וכו' דהול"ל נבלה לענין אכילה, דהא נפקא מינה לענין איתו ואת בנו ויטוי הדם, ואפשר דזה דחקם להחוס' לפרש הטעם דאינה מטמאה משום דלא ראו להחמיר ובאכילה אסורה מ"מ, ולא פירשו כפירש"י כמו שהקשתי לעיל (ט' ע"א בחוס' ד"ה ואסורה), דא"כ הול"ל נבלה. אך גם לפירש"י י"ל דמודה דיש כאן רוב וכדעת החוס', רק דס"ל דסמוך מיעוטא לחזקת איסור ואיתרע לה רובא ואסור מדרבנן, להכי נקט טריפה. ועיין בט"ז סי' כ"ה (פק"ד) מה שהק' בשם מהרי"ק, ולפי"מ שכתבתי לעיל דלהחוס' טעמא משום דאל"כ לא מקיים תקנתא דרבנן ע"ש א"ש. וגם מה שהקשה הלח"מ על הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שחיטה דין י"ג האיך סמכו ענין לו ע"ש, א"ש נמי לפ"ז:

ועיין צפני יהושע שהקשה דהכא גבי טבל ועלה כזר ינאי מחזקתו דהוי רק מיעוט ומקפיד דהוא מדרבנן, ואפשר לומר דהכא פלוגתייהו נמי רק מדרבנן לפימ"ש הרשב"א דרוב לא נפגם בעור רק דרב הונא מחמיר משום חזקת איסור ע"ש, וא"כ הוי רק סמוך מיעוטא לחזקה ואינו אלא מדרבנן כמ"ש חוס' בצבורות דף כ' ע"א, פריך שפיר, אך לפ"ז הקושיא במקומה עומדת דהול"ל טריפה:

בגמ' מתיב רבא לסיועיה לרב הונא וכו'. הלשון קשה דלכאורה הוא שפת יתר,

והנראה לי לפימ"ש דאמרינן לקמן דרב חסדא ס"ל אפי' בלא שיצר זה עצמות מותרת, וכתב בחי' הרשב"א דהוכיח כן מלישנא דהש"ס, א"כ ע"כ להס"ד נמי ידע מזה, וא"כ ע"כ הא דעכ"פ וודאי פוגם לאו וודאי גמור הוא רק דמנאי לפגום יותר מעור, וה"נ שנחמק בזהו המין אינו וודאי שנדבק בו רק דמנאי יותר, וא"כ לא הוי סייעתא לרב הונא דבשיצר זה עצמות נמי לא תלינן, להכי קאמר מתיב רבא לסיועיה לרב הונא דבאמת רבא לא אסיק אדעתיה הכי. ועיין בשו"ת [מראה יחזקאל סימן מ"ב אות ז'] תירצתי באופן אחר:

בגמ' סבין אתרעאי וכו'. ק"ק דטפי הול"ל העמיד סבין על חזקתו, וא"ל דהרי פגומה לפניך א"כ חזקת בהמה ג"כ ליתא דהא שחוטה לפניך וא"כ ליתא חזקה כלל והוי ספק השקול ואוליין בתר רובא דשוחטין שאין העור פוגם, ואפשר דבאמת הכוונה כן דקאמר הוי ספק וודאי, וכמ"ש בחוס' להכי עדיף מטבל ועלה אע"ג דהתם נמי הוי ספק וודאי מ"מ איכא חזקת טמא כנגדו, משא"כ הכא דהוי ספק השקול:

בתום' ד"ה טבל ועלה וכו', הך דהבא וכו' והנך דהתם וכו'. לפימ"ש הרשב"א דהכא אין הודאי מכחיש את הספק לק"מ, דמש"ה לא יכול לאתויי הכא הנהו דהתם וכן להיפך שם, דלא דמו להדדי:

בתום' ד"ה סבין וכו', ועי"ל דהבא טעמא דעצם וודאי פוגם וכו'. צמחר"ס לוצלין כתב דהטעם הזה הוא עיקר ע"ש, ואינו נכון דתרי טעמי נריך דסברא

דסקין אתרעי בהמה לא אתרעי נריך שיהיה חלוק מטבל ועלה דהתם ליכא חזקה וכאן יש חזקה דשחיטה לפניך, וסברא דעלם פוגם וודאי נריך שיהיה חלוק ממקוה שנמדד ללא להוי תרתי לריעותא:

בא"ד, ועי"ל וכו' אע"ב הכי קאמר וכו'. עיין בפני יהושע שכתב בשם הגאונים דס"ס לא מהני במקום חזקת איסור, ועיין בפרמ"ג סי' ל"ג מ"ש בט"ז סק"ו וסקי"ז, ולפימ"ש התוס' בצכורות דף כ' (ע"ז ד"ה חלב) דלכך לא אמרינן גבי רוב מלויין וכו' סמוך מיעוטא לחזקה משום דהוי מיעוט דלא שכיח ע"ש, ונ"ל לפרש דצריהם משום דהמיעוט אינו מכחיש הרוב דאפי' המיעוט שאין מומחין אפשר דשחטי שפיר וכ"מ במשמרת הצית דף וי"ו ע"ש, א"כ א"ש הכא דיש ג"כ רוב כמ"ש הרשב"א דעפ"י הרוב אין נפגם צעור, ולפ"ז לא צאו התוס' להחיר מכח רק ס"ס רק שלא תאמר סמוך מיעוטא לחזקת איסור וע"ז כתבו דאפי' המיעוט דצעור נפגם אינו סותר הרוב דמ"מ יש עוד ספק שמא שחט שלא כנגד הפגימה:

בגמ' שחט את הגרגרת וכו' ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה וכו'. העתק משו"ת מראה יחזקאל סימן מ"ד, תשובה לזנו הגאון מוה"ר חיים בצלאל זצ"ל.

אשר הקשית לשאל על דברי הש"ך ציו"ד סימן ק"י סקס"ו שהציא מדברי הרשב"א דצספק דרוסה נריך לזרר כו', אמאי לא הציא מה שכתב הרשב"א צדין זה עלמו דנשמט הגף והש"ך צעלמו הציאו צסי' נ'

סק"ג, והוא צחי' רשב"א חולין דף י' (ע"ז) בשם רבינו יונה, וגם הר"ן שם הציאו:

אמנם לפי דעתך יותר היה לך להקשות על הש"ך, דמדברי הרשב"א גבי ספק דרוסה לא מלא ראה רק דנריך לצדוק היכא שאפשר לזרר, אמנם צחי' רשב"א דף י' הנ"ל מבואר דאזלינן לחומרא, ממילא דאפילו כשאי אפשר לזרר אסור אפילו צספק ספיקא משום חזקת איסור, וכן כתב הפר"ח צסי' ק"ט בהדיא בשם הרשב"א הנ"ל, אצל האמת יורה דרכו דהרשב"א ס"ל דאין זה ספק ספיקא כלל דהוי מחמת חסרון ידיעה דאם היה צקי היה יכול להכיר אם נעשה מחיים, וכמ"ש הפר"ח צסי' ק"ט וצסי' ק"י בכללי ספק ספיקא סקי"ז וכ"כ האחרונים צסוף סי' נ"ג:

ועיין צספר סדרי טהרה בהלכות נדה סס"י קפ"ח הציא בשם תשובת משאת צנימין דלענין ספק ספיקא אינו מוסיק אם ספק אחד מחמת חסרון ידיעה (ועי' צש"ך סי' נ"ג ס"ק ט"ו ובפרמ"ג שם), ואפשר לומר שמוזה נמשך הפלוגתא בין צ' הדיעות צסוף סימן נ"ג דדעת המחבר שאוסר והיא דעת מהרי"ק היינו מטעם הנ"ל, אצל הרמ"א דמתיר משום ספק ספיקא הוא דעת האו"ה שהיה אחר מהרי"ק ואז היה החסרון ידיעה לכל העולם צומנו, לכך לא חשיב ליה ספק מחסרון ידיעה כמ"ש הפרמ"ג צמשצנות זה צסוף סי' נ"ג שם, ועיין בט"ז צסי' (נ"ח סק"ו) דכשהספק הוא לכל העולם ואין אחד צקי לא מקרי חסרון ידיעה עיי"ש, ועיין צבית שמואל צא"ע סוף סי' קנ"ה חולק על סברת הט"ז הנ"ל וס"ל דאפילו

החסרון ידיעה לכל העולם אינו נכנס בגדר
הספק עי"ש:

ואינו נכלל בקרא דוהסגיר מ"מ, רק שא"צ
להיות אלל בית המנוגע:

ולפ"ז אחי שפיר שלא הביא הש"ך ראייה מדיון
זה של החידושי רש"צ"א מגף עוף
הנ"ל, דאין ענינו לכאן כלל, דהחידושי רש"צ"א
מטריף לגמרי כנ"ל והרמ"א מכשיר דחשיב ליה
ספק ספיקא גמור, רק לענין הדיון אם צריך
לזרר כשאפשר לזרר, מה שהקיל הרמ"א גם
זוה על זה הביא דעת הרש"צ"א דגזי ספק
דרוסה צריך לזרר הוא הדיון נמי הכא:

דף י' ע"ב

בתום' ד"ה ודילמא אדנפיק. ביאור
דצריהם צשו"ת דלקמן: [שו"ת
מראה יחזקאל סי' מ"צ אות י"צ נדפס
בסוה"ס].

בגמ' עד אחד נאמן באיסורין. צחי'
הרש"צ"א כתב הטעם צשחיטה אע"ג
דאחזוק איסורא מ"מ נאמן משום דרוב
שוחטין שפיר, אבל צידו לא מיקרי כיון דכזר
שחט אין צידו לתקן ע"ש. והיינו כפירש"י
בגיטין נ"ד, אבל לפי הרא"ש שם דצידו הוא
שהיה כזר צידו והצעלים נאמנין על שלהם א"כ
צלא"ה לק"מ, ועמ"ש לקמן דף י"ב:

דף י"א ע"א

בתום' ד"ה דקיימי וכו', בלא זה הי' יכול
וכו'. ואפשר דצכה"ג לר' אחא בר
יעקב דס"ל דלא סמכינן אחזקה א"כ צריך
שידע הכהן צשעת ההסגר השיעור של הנגע,

בתום' ד"ה מנא הא מילתא וכו'. עיין
צמהרש"א שכתב דחזקת כשרות אין
כאן משום שלא נתזררה כמ"ש תוס' לקמן
ע"ש. ואינו מוכרח דהא כתב הש"ך צסי' נ"ז
סקמ"ח צשם מהרש"ל דהא דטריפה אינה חיה
היינו רוצא אינה חיה אצל מיעוטא דמיעוטא
חיה והרש"צ"א חולק ע"ש, וא"כ צ"ל דהתוס'
לא ס"ל סברת מהרש"ל הנ"ל דאל"כ לא מקשו
כלום מפרה דילמא משום דאוקמיה אחזקה,
דהא חזקה זו גופה מטעם רוצא הוא, אבל על
מהר"ח כהן אין תפיסה די"ל דס"ל צמהרש"ל
הנ"ל ולהכי יליף שפיר מפרה. ומאחתי קושיא
זו צכרתי ופלתי ופרמ"ג סי' נ"ז (שפ"ד סקמ"ח)
שהקשו כן על התוס' וע"ש מה שתייראו:

בא"ד, במהרש"א, אך יש לדקדק וכו'
דאיבא מיעוטא בהדי חזקה וכו'
וי"ל וכו'. וק"ק דהא איכא עוד חזקה לאיסור
דשמא ניקב הוושט וצהמה צחייה צחזקת איסור
עומדת, וא"כ הוי תרי חזקי נגד הרוב, ואפשר
דמדאורייתא אין חילוק צין חזקה א' לצ'
חזקות, ועיין צעירוצין דף [ל"ו ע"א]:

וב"ב קשיא לי למ"ש התוס' ד"ה אחיא
מפרה וא"ת דלמא וכו' ע"ש, הא נגד
חזקה שאינה טריפה יש חזקה אחרת דצחייה
צחזקת איסור קיימה, ומכאן יש להוכיח כמ"ש
מהרש"א צצכורות דף כ' דניקצת הוושט לא
הוי חזקת איסור, ועמ"ש צשו"ת [מראה
יחזקאל סי' מ"צ אות ג' נדפס צסוה"ס] ליישב
דצריי שם דקאי לענין נקצו זה שלא כנגד זה

וע"י צדיקת החינוך ע"ש, וכאן א"א לפרש כן
דא"כ הו"ל מוס דפוסל צפרה:

בתום' ד"ה דמנחי וכו' ואפי' חל ע"פ
בשבת וכו'. לא הצנתי דצריהם דהא
כשחל צצנת יכול לעשות צלילה דהיינו מוצאי
שבת דהא צלא"ה גם הפשיטו אינו דוחה שבת,
וצאם נמצא טריפה אח"כ צאמת לא עלה לו,
ועכ"פ הוכחת הגמ' הוא שפיר:

דף י"א ע"ב

בגמ' בגון שהיו חבושין בבית האסורים
ובו' אין אפטרופוס לעריות וכו'.
לכאורה צ"ל דלהמסקנא דאזלינן צתר רוצא לא
קיימה הך סברא ולא נקטה בגמ' רק לדיחוי
בעלמא, דהא ציצמות דף ס"ט ע"צ איתא דהיו
חבושין צצית האסורים ולא דחי דאין
אפטרופוס לעריות, וזה דוחק, ועוד קשה
דצכתוצות דף י"ג ע"צ ס"ל לר' יהושע דאין
אפטרופוס לעריות וא"כ צ"ל דסוגיא דהכא
אליציה דר' יהושע וסוגיא דיצמות אליצא
דרצנן. וע"כ צ"ל דלא שייך למימר הכי רק כאן
לענין חיוב מיתה דלריך רחיה צרורה צלי שום
ספק וכיון דלא אזלינן צתר רוצא א"כ שפיר
יש להסתפק דאין אפטרופוס וכו', וכן
צכתוצות לענין פסול יוחסין דאין אדם נאמן
על עצמו ולריך רחיה צרורה, משא"כ צההיא
דיצמות לענין אכילת תרומה דעד א' נאמן
באיסורין מהני שפיר חצושה צצית האסורים:
וקשיא לי דצפשיטות הו"מ לאוכוחי דאזלינן
צתר רוב, דאל"כ לא נהרג אדם
מעולם די"ל שמא אחד מן העדים או מן
הסנהדרין פסולין ואפי' חזקת כשרות צ"ל

דשמא פסולין מחמת קורצה והתורה אמרה לא
יומחו אצות על צנים וכו', וכאן א"א שיהיו כל
ישראל צני משפחתם חצושין צצית האסורים:

בגמ' ליחוש שמא במקום נקב וכו'. עיין
צמהרש"א, ועמ"ש צשו"ת לקמן:
[שו"ת מראה יחזקאל סימן מ"צ אות ו' נדפס
צסוה"ס].

בתום' ד"ה ליחוש וכו', ותירץ ר"ת כיון
דממ"נ נהרג וכו'. צשו"ת שמלת

צנימין (ויון תק"ס - להגאון מוה"ר צנימין זאב צ"ץ
ראפאפורט אצ"ד פאפא, צסי' ט"ז) הקשה צסם
הגאון מהר"צ הלצרטאט ז"ל דא"כ צת כהן
צשריפה היכי משכחת לה ע"ש, ותי' דמיירי
צקיבל צה אציה קידושין כשהיא קטנה ע"ש,
והוא טעות דאכתי נימא דלמא אציה לאו כהן
היה: [צספר שערי צדק ליו"ד מצן המחצר
צסופו צחלק הסוגיות סי' ג' ד"ה צא"ד
הנסקלין פלפל צדצר זה].

דף י"ב ע"א

תום' ד"ה פסח וכו', מבשר תאווה וכו'.
וני"ל לפימ"ש תוס' לעיל (י"א. ד"ה אחיא)
דגצי פרה י"ל העמיד פרה על חזקתה רק דיש
נגדה חזקת טמא, לפ"ז י"ל דגצי צשר תאווה
י"ל שהיו יותר על שנתן וא"כ הטעם משום
דאזלינן צתר חזקה, משא"כ צפסח דהוא צן
שנה וכן קדשים דהיינו חטאת ואשם מזיר ואשם
מזורע צן שנתן דליכא חזקת כשרות פריך שפיר
היכי אכיל:

שם בגמ' א"ר נחמן ראה וכו'. צפרמ"ג
צפתיחה שלו להלכות שחיטה שורש ה'

הקשה לפימ"ש הרשב"א והמרדכי דטעמא דע"א נאמן בשחיטה אע"ג דעכשיו אינו צידו היינו משום דעפ"י הרוצח אין קלקול מנאי לכן דעת, א"כ קשה בחש"ו אמאי מותר באחד עומד על גביו ע"ש, ואפשר ליישב דאע"ג דהיכא צידו הוא עדיפי הבעלים מאדם אחר מ"מ באחר נמי יש סברא דאין אדם חוטא ולא לו כמ"ש הפני יהושע בריש גיטין ע"ש. אלא דלפ"ז קשה מאי פריך הכא אי דידע דלא גמיר פשיטא וכו' הא טובא אשמועינן דאחד עומד על גביו נאמן, דהא אותו השוחט אין צר עדות כדאיתא בש"ע דאפי' אומר ברי לי לא מהני, כיון דלא רמיא עליה, וע"כ ז"ל דבלא"ה לק"מ דזהו נמי מיקרי צידו שעומד על גביו ומלמדו לשחוט שפיר, ומ"ש הפרמ"ג דאיכא נמי רוצח לאיסור דרוצ מעשיהן מקולקלין, י"ל דהוי רוצח דתלי במעשה:

[העתק ממכתב רבינו למחותנו הרב יוסף רוב בהנא העללער זצ"ל משנת ת"ר - נדפס במראה יחזקאל השלם עה"ת בחלק התולדות מכתב י"ד.

מה שתי מעלתו נ"י על קו' מהרש"א צמהדורא צתרא (י"ז: ד"ה תוד"ה מאן), דמה מקשו תוס' לפירש"י דשמא יקלקלו אשמועינן אפי' אחרים רואין אותו, דלמא מיירי בעומד על גבו דעדיף, כמ"ש תוס' דף י"ב, ותי' מעלתו דעכ"ח כוונת רש"י רק על אחרים רואים אותו ולא לגדול עומד על גבו, דא"כ חד נמי מהימן, עכת"ד:

תירוצו אינו מספיק דעדיין קשה על התוס' (ב' ד"ה שמא יקלקלו) שנחקו שם

בחירושים שונים לי"מ ולפי' ר"ת, טפי הו"ל לתרץ דאשמועינן לענין עומד על גבו, והגם שלא היה מספיק לתרץ לשון רש"י לפי"ד מעלתו דנקט לשון רבים, דהא בלא"ה פי' ר"ת לא קאי לפירש"י דוודאי לענין להשליך לכלבים מותר למסור להם לכתחלה כשאחרים רואין אותם, כדאי' בשו"ע יו"ד סי' א' סעיף ה', וא"כ טפי הו"ל לתרץ לענין עומד על גבו:

אמנם בעיקר דצרינו מה שהקשה אמאי עומד על גביו נאמן בקטן כיון שאינו צידו, כבר עמד ע"ז צפמ"ג בפתיחה להל' שחיטה (שורש ה'), ולא על קטן לצד כי גם על חרש ושוחט קשה כנ"ל. ומה שתי' מעלתו דגדול עומד על גביו שמלמדו ומזהירו וכו' הוי כמו צידו, יפה כיון צוה, וגם אני תירצתי כן בחידושי למס' חולין, ועוד כתבתי שם תי' אחר עפ"י מה שז' הפני"י בריש גיטין ובקידושין דף כ"ג, דהא דעד אחד אינו נאמן לאו משום דמשקר רק משום שאינו מדקדק היטב, וזה לא שייך כאן]:

שם ואלא דלא ידע אי גמיר וכו' לימא רוב מצוין וכו'. הקושיא הכא רק אסיפא אמאי אסור, ובאמת ארישא נמי קשה פשיטא דכ"ש הוא מידע דלא גמיר דפריך לעיל פשיטא כפירש"י, ולכאורה י"ל סברא איפכא דידע דלא גמיר עדיף דאז הוא משגיח שפיר משא"כ בלא ידע אי גמיר אי לא, אצל בש"ך סי' א' סקט"ו כתב צ"ח מהרש"ל דלא ידע אי גמיר עדיף ע"ש לענין ליתן לו לכתחלה, וכן מוכח ממה שהקשו התוס' לעיל דף ג' ע"ב ד"ה דליחא וכו' ע"ש ודו"ק:

הכא דרוז מנזין וכו' כיון דע"כ הולכו
להשחט קצוע לשחוט:

דף י"ג ע"ב

בתום' ד"ה תקרובת וכו', ומיהא יש
לדחות וכו' למאי דמוקי מתני'
ברייב"ב וכו'. ו"ע דאפי' ללישנא בתרא
דמוקים מתני' דלא כריז"ב נמי לק"מ, דליכא
למימר מתני' ר"א היא, (וא"כ ע"כ מוכח
מרישא דלא כריז"ב דקתני נבילה אין איסור
הנאה לא וע"כ דלא כריז"ב), דהא לר"א אין
חילוק בין סתם מחשבת כותי לתקרובת ע"ז
ממש, וא"כ קשה ל"ל הסיפא דמטמאה במשא
דקשה פשיטא כקושית הגמ', והשתא ליכא
לשנויי יש לך אחרת וכו' דהא לר"א כולה חדא
היא:

ועיי' בהרא"ש שכתב טעמא דשחיטת נכרי
נבילה בשם ר"י דכתיב וזבחם ואכלת,
אבל הרמז"ס ז"ל כתב מדכתיב וקרא לך וכו',
עיי' צפי' המשנה שכתב להדיא דטעמא משום
מחשבת כותי לע"ז והא דלא איסור בהנאה
כתקרובת ע"ז סתם משום דמעשה אבותיהן
בידיהן ע"ש באורך, ונריך להצין דליכא איסור
אחר רק משום מחשבת כותי לע"ז וכיון דלאו
עוזדי ע"ז הן אמאי אסורה באכילה, ואפשר
דטעמו מדמחלק לקמן דף מ' צין שוחט להר
לשוחט לגדא דהר ע"ש וס"ל דלא כפירש"י שם
הטעם ע"ש רק דס"ל דיליף לה מקרא דואכלת
מזבח וכו' היינו נמי רק לענין איסור אכילה,
והא דפליג לקמן דף ל"ח היינו לענין כששחט
ישראל בשביל עכו"ם וס"ל דזה מחשבת וזה עוזד
כדאיתא התם להדיא, ונ"ע:

שם בגמ' הרי שמצא תרנגולת שחופה
ובו'. לכאורה קשה דמאי פריך עליה
דרב הא רב ע"כ פליג דהא ס"ל צפרק גיד
הנשה צפר שנתעלם מן העין אסור וא"כ מנא
תרנגולת אסורה, וי"ל דהקושיא היא רק לענין
רוז מנזין וכו' דבהא ליכא פלוגמא, ונ"ל
להרמז"ס ז"ל דפסק דדוקא צבית שרי וא"כ
ע"כ צרייתא דהכא דמתיר בשוק אחיא כר"ח
והוי דלא כהלכתא, אע"כ כדכתיבנא דלא מיייתי
ראיה רק דאמרינן רוז מנזין, וה"נ הו"מ
להקשות מצרייתא זו לרצינא לעיל צריש פירקין
ללישנא קמא:

בתום' ד"ה או שאמר וכו', ומצאו
השליח וכו'. כוונתם דהשתא הוי
בדרך לא זו אף זו, ולא הו"מ להוכיח בפשיטות
דע"כ השליח מנא דאי קאי אצעה"ב מנ"ל
דטעמא משום רוז מנזין דלמא משום דחזקה
שליח עושה שליחתו, זה אינו דמ"מ מוכיח
שפיר מרישא, ומ"מ יש לדחות דאפי' במנא
צעה"ב יש רבותא בסיפא דבשלמא במנא שחוט
שפיר י"ל הצעלים שחטום והניחוס שם לפי
שעה, אבל השליח דהוא שומר איך הניחוס
במקום המופקר, וע"כ דברחו מידו כשהן חיים
ונשחטו שלא צרשות ואפ"ה שרי משום דרוז
מנזין וכו':

בתום' ד"ה הרי שאברו, הה"ד נגנבו וכו'
לא חשיד וכו'. ועיי' בש"ך סי' צ'
סקי"ח שכתב לדעת הרמז"ס ז"ל נ"ל דנתן
לאחר לשחוט, ומ"מ א"ש מ"ש תוס' דאינו
חשוד דאם הוא חשוד על הנבלה לא תלין דנתן
לאחר לשחוט. ומ"מ ק"ק דא"כ היכי מוכח

בא"ד, ואם היתה גוזלת וכו' אלא חששא וכו'. ז"ע דללא"ה כיון דהוי ספק טומאה ברשות הרבים טהור דהלכתא גמירי לה וכו' כדלעיל דף ט' (ע"ב):

דף י"ד ע"א

מתני' השוחט בשבת וביום הביפורים וכו'. הרמב"ם ז"ל סוף פ"א מהלכות שחיטה (הכ"ט) נקט גבי יה"כ אעפ"י שחייב מלקות וע"ש בכ"מ שנדחק מאי בעי צוה. ונ"ל דהנה התורה חייב כתב לקמן דהא דאמרין בגמ' (להלן ט"ו) שבת דומיא דיה"כ היינו דמוכח לה מייאמרא דיה"כ ע"ש, ולכאורה י"ל דיה"כ לאו מיותר, וצריכא לאשמעינן דללא"ה ס"ד דדוקא בשבת אינו אסור בשוגג דלא קנסינן שוגג אטו מזיד משום דקלצ"מ משא"כ יה"כ דהא לא קיי"ל כר"נ בן הקנה וא"כ כרת אינו פוטר מתשלומין ס"ד דבשוגג אסור משום קנס להכי איצטריך נמי יה"כ, וא"כ מנ"ל דמשום דומיא תנו ליה, ולפיכך הקשה דמ"מ איכא מלקות וא"כ משום חיוב מלקות הו"ל לפטרו מקנס דאיכא למ"ד דחייבי מלקות שוגגין נמי פטורין:

ועיין צפי' המשנה להרמב"ם ז"ל שכתב דבמזיד שחיטתן אסורה משום שחיטת מומר וכו', ותמיהו עליו המפרשים דא"כ קושית תוס' דהכא במקומה עומדת דמאי פריך (שם) ונוקמה במזיד ור"מ הא ר"מ ס"ל מומר לדבר אחד הוי מומר לכל התורה ועיין בחידושיי לכתובות בר"פ אלו נערות יישצתי הכל על נכון וציאיתי סוגיית הש"ס דלקמן באורך: [נדפס בשו"ת מראה יחזקאל סי' קט"ז].

ועוד נ"ל דבאמת מ"ש תוס' כאן דלר"מ דס"ל מומר לדבר אחד הוי מומר לכל התורה א"כ שחיטתו פסולה אינו מוכרח כ"כ, די"ל דדוקא התם בפרק זה צורר ס"ל לר"מ דאינו נאמן להעיד לכל התורה משום דעכ"פ רשע מקרי וס"ל דלא בעינן רשע דחמס, וכן בצכורות לענין נאמנות על המעשרות י"ל דדוקא התם דאיירי ע"כ בקיבל עליו דברי חצירות דמעיקרא עם הארץ היה וא"כ י"ל דס"ל לר"מ כיון דחזינן דמזלול בדבר אחד וודאי לא קיבל בלב שלם וחוזר לקדמותו, משא"כ הכא דישראל כשר היה מנלן דמשום עבירה א' יהיה כנכרי גמור דאינו בר זביחה כלל ושחיטתו פסולה אפילו בעומד על גביו. ועוד דהא קיי"ל סתם מתני' ר"מ, ומתני' דהכל שוחטין מכשרה מומר לדבר אחד וכדאמרין לקמן חדא לאתויי כותי וחדא לאתויי מומר, וגם הני צרייתות דמייתי לעיל כלהו מכשרי במומר לדבר אחד, וע"כ י"ל דמש"ה הוכיח לו המקשן דהכא דע"כ ר"מ מודה לענין שחיטה דאינו פסולה משום מומר, ולפ"ז י"ל דמיושב קושית תוס' חדא באידך דודאי למ"ד דמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכל התורה רק במומר לחלל שבת וע"ז, ע"כ מתני' לא מיירי במזיד דא"כ פסולה משום מומר, אבל משום דר"מ משוה מדותיו וס"ל דאין חילוק בין מומר לדבר אחד למומר לע"ז וחילול שבת, וא"כ ע"כ דשחיטת מומר כשרה, ולכך פריך שפיר ונוקמה במזיד ור"מ. וצ"ה מיושבין ג"כ כל הקושיות שהקשתי שם על סוגיא דלקמן, ועיין מ"ש לקמן דף ט"ו (בגמ' ד"ה עד כאן לא שרי ר"מ) על קושית התורת חיים:

בתום' ד"ה השוחט וכו', ועי"ל דמשום
פעם אחת לא נעשה וכו'. ר"ל
דצאותה שחיטה עדיין אינו מומר אצל שחיטה
השניה אסורה משום שחיטת מומר. וכ"מ צפי'
המשנה להרמב"ם ז"ל בקושייתו שם, וכ"ה
בש"ך סי' צ' סקט"ו וסקט"ז, ועיין סי' ד'
בסק"ד:

בא"ד, והשתא כיון דמומר וכו'. אפשר
לתרץ דהתם כיון דיט אחר עמו
ששוחט ג"כ אין איסור בשחיטתו אע"ג דמומר
הוא דהו"ל רק כמסייע, משא"כ התם לענין
שחיטת ע"ז דכיון דעשה זה מעשה אסרה,
ועוד דהתם כל האיסור הוא משום מראית עין
דנראה כשוחט לע"ז לכך אסור אע"ג דיט אחר
עמו דמ"מ נראה כשוחט לע"ז, משא"כ לענין
מומר שיש אחר עמו:

בא"ד, אבל אי בחדא זימנא וכו'. ז"ע
דא"כ היכי קרי ליה התם ישראל
מומר הא כיון דאירי שעדיין לא שחט לע"ז
וצאותה שחיטה לא נעשה מומר דלמא לזעורי
קמכוון, ואע"ג דחזינן דאח"כ שחט ג"כ לע"ז
מ"מ שמתא השתא הוא דאיתרע, ואין לומר
דמיירי בהתרו צו וקיצל התראה כדמסיק התם
על איצט"א דר"א וא"כ לענין שחיטת ע"ז
אסורה דחזינן דלאו לזעורי מכיון, ומ"מ
שחיטת מומר לא מקרי עד דעבר, זה אינו דהא
מעיקרא לא הוה ס"ד צהכי ולהכי קמביצע ליה
ולא פשיט מצרייתא, כנ"ל:

ואפשר לומר דאירי דמומר לשאר עצרות
וס"ל לתוס' דכיון דפקר בכמה

עצירות תו לית ליה חוקת כשרות ולא אמרינן
ציה לזעורי מכיון, ומ"מ שחיטת מומר לא
מקרי כיון דעדיין אינו מומר לע"ז רק לאיזה
עצירות מיוחדין, ועמ"ש לעיל דף ה' ע"ב
בתוס' שם ד"ה מעט הארץ:

בתום' ד"ה ונסבין וכו', וא"ת הא אין
יכול למולחה וכו'. ואע"ג דאיסור
מליחה בשבת הוא רק מדרבנן דמה"ת אין
עיצוד באוכלין כדאיתא בשו"ע (או"ח) סי'
שכ"א, מ"מ הא בלא"ה הא דאסורה ליומא
היינו רק מדרבנן דקנסו שוגג אטו מזיד לר"י,
ואפי' לריה"ג מותר בשוגג מה"ת:

בא"ד, בלא מליחה נמי שרי וכו'. עיין
מ"ש בסוגיא דאומנא ציעי ומזרקי
(לקמן לדף ז"ג ע"ב) לשיטת רש"י דצעי מליחה
לזלי:

בתום' ד"ה מחתבין וכו', מדלא לקמן
אתמול וכו'. אע"ג דקיימא לן דשל
עכו"ם אין צריך הכן ומש"ה אין מוקצה בשל
עכו"ם, עיין בפני יהושע צריש פרק אין דין
שנדחק בזה, וצחידושיי לצינה יישצתי שם קושיא
זו על נכון:

בא"ד, דמיירי ביושב ומצפה מתי יתלשו
ובהמה נמי וכו'. עיין צחי' הרשב"א
שהציא כאן פלוגתא דמר צריה דרב יוסף ומר
צר אממר אי חלוק ר"ש צצ"ח שמתו או מודה
ר"ש ע"ש צצ"ה דף כ"ז ע"ב, ולכאורה דצרי
התוס' דהכא הם רק למ"ד חלוק היה ר"ש
וכו' ולכך מקשו שפיר דהא כיון דלא שחטה
אקצינהו ודמי לגרוגרת ומוקיס, וע"ז תירצו

דמיירי ציושז ומנפה, אצל למ"ד מודה ר"ש
 צ"ח שמתו וכו' וא"כ ע"כ פלוגתא דר"י
 ור"ש צמחני' דמתחכין היינו צמסוכנת, א"כ לא
 שייך כלל דחייה צידים דהיא הולכת למות
 ועומדת לכך ושכית הוא. ואפשר לומר דהוכיחו
 דהסוגיא אזלא אליציה דמר בר"י דס"ל חלוק
 היה וכו' מדקאמר הכא מעיקרא מוכן לאדם
 והשתא מוכן לכלצים ואי איירי צמסוכנת
 מעיקרא נמי מוכן לכלצים כמ"ש השיטה
 מקובצת צביצה שם, ועוד דאמאי קאמר ר"י
 היא הא מתני' דהכא איירי צבריאה וא"כ ר"ש
 נמי מודה דאסור למר בר"א דס"ל מודה ר"ש
 וכו':

ובהבי יש ליישז שיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל
 צביצה שם דנקט מתני' דהתם איירי
 בקדשים וצמסוכנת, והקשו עליהם הרז"ה
 והר"ן דהא ס"ל להרי"ף ציום טוב כר"י ע"ש,
 ומה שרצה הר"ן לתרץ דהרי"ף גרס צגמ'
 צמסוכנת ודברי הכל ע"ש כזר השיג עליו הפני
 יהושע דרש"י לא גרס כן, אצל הנ"ל דוודאי
 צגמ' א"א למגרס הכי דהא התם קאי למ"ד
 מודה ר"ש וכו' וא"כ ע"כ פלוגתיהו צמסוכנת
 ומתני' ר"ש היא, אצל הרי"ף י"ל דס"ל כמ"ד
 חלוק היה וכו', והיינו דהוכחתו מסוגיא דהכא
 כנ"ל וא"כ צמסוכנת אפי' ר"י מודה דשרי
 ואחיא שפיר מתני' דצביצה כדברי הכל:

ומה שקשה עוד על הרי"ף דהא צצנת קנ"ו
 ע"צ אמרינן דזעירי דמוקי מתני'
 צצהמת קדשים ע"כ ס"ל כר"ש וא"כ ע"כ
 דלר"י לא צריך לאוקמה בקדשים, י"ל דוודאי

לכאורה צלא"ה קשה מנ"ל להש"ס דזעירי ס"ל
 כר"ש דלמא ס"ל כמ"ד חלוק היה ר"ש וכו',
 וא"כ אפי' לר"י צ"ל דמתני' איירי בקדשים כי
 היכי דאיירי צכל גוויי אפי' צמסוכנת משא"כ
 צחולין דמודה ר"י צמסוכנת שרי, אע"כ צ"ל
 דמ"מ הוכיח שפיר מלישנא דזעירי דמשני הכי
 על קושית הש"ס דפריך התם למ"ד חלוק היה
 וכו' מתני' דלא כר"ש, א"כ ע"כ זעירי ס"ל
 דמתני' ר"ש היא, דאל"כ הו"ל להניח המקשן
 צצרתו דר"י היא, וגם הו"ל להש"ס לאחוי
 לעיל צר"פ דסתם לן תנא כר"י, אצל לדידן
 שפיר נוכל לומר דאיתא להא דזעירי אפי' אי
 קיימא לן כר"י והיינו דס"ל כמ"ד חלוק היה
 וכו' ור"י מודה צמסוכנת ומילתא דפסיקא נקט
 צהמת קדשים, כנ"ל:

ובמ"ב צ"ע למ"ד מודה היה ר"ש וכו' וא"כ
 ס"ל לר"ש צצריאה לא מהני יושז
 ומנפה דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלצים,
 ופלוגתיהו צמסוכנת וס"ל לר"י אע"ג
 דמעיקרא נמי מוכן לכלצים מ"מ כיון דלא
 איתכן מאתמול לכך אסורה וכמ"ש רש"י
 צציה, וא"כ קשה צהמה לר"י היכי שחטינן,
 וגם קשה דמ"ש מסוכה רעועה צדף למ"ד
 ע"א דאוסר ר"י אע"ג דמאתמול היה דעתיה
 עליה כדאיתא התם, ועיין צמהר"ם לוצלין
 שכתב דמש"ה לא מהני לר"י יושז ומנפה
 משום דס"ל מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלצים
 יע"ש, ולפ"ז צ"ל דר"י לא פליג רק אצהמה
 שמתה צצנת אצל צדלועין שנתלשו צצנת לא
 פליג דלא שייך התם האי טעמא ואינו מחמיר,
 דא"כ קשה מ"ש מסוכה רעועה דאוסר ר"י:

ואין להקשות לפי דצריהם דדוקא ציושז ומנפה שרי ר"ש, א"כ דלמא מתני' דהכא צאינו יושז ומנפה ואחיא ככולי עלמא, די"ל דשזת דומיא די"כ דאפי' ציושז ומנפה אסור:

בא"ד, ועי"ל ובו' דשרי למטרח באובלא ובו' לשווייה אובלא ובו'. עיין צריש צינא דשס כתצו התוס' רק טעמא דשיווי אוכלא לחוד והיינו כר"י, וצרש"י שס כתצ טעמא דמטרח צאוכלא והיינו כר"ה, וכצר הקשיתי שס דהא קיימא לן כר"י, וצלא"ה קשיא לי דרש"י כתצ צשצת דף קנ"ה ריש ע"צ דאינטריך לאשמועינן דס"ד דהוי מוקצה משום דאינו מוכן לצהמה רק לאדם. עוד הקשיתי שס אמאי לא קאמרי דאינטריך משום דצעי למיתני נצילה דומיא דדלועין, וכעת מנאחי זה צתוס' צשצת שס, ויש לדחות כיון דלא מסיימי אי נצילה דומיא לדלועין וכר"י או להיפוך וכר"ה, ליכא למימר דהא אתא לאשמועינן, והא דקאמר התם צצילה טעמא דקדשים הא דחולין שריא וכו', אע"ג דצחולין נמי אסור צרכיכי משום מטרח צאוכלא כדאיתא צסי' שכ"ד ס"ז וכן לר"ה צאקושי, מ"מ אינו אסור רק צחיתוך ולא צטלטול כמו צהמת קדשים וזה אפי' צנתנצלה מאתמול אסור. וקשיא לי דצשצת שס דף קנ"ה ע"צ פריך מאי לאו דלועין דומיא דנצלה וכו', אמאי פריך מנצלה לחוד אמאי שרי צרכיכי, והו"ל לשנויא דאיירי צפולים:

בתוס' אם לא ובו', אמאי לא מפרש משום מוקצה מחמת איסור. ועיין צמהרש"א שהקשה דאפי' לפי תירוצס קשה

מאי קאמר מי דמי הכא מוכן לאדם וכו' הא מ"מ הוי מוקצה מחמת איסור והו"ל לאוקמה מתני' כר"י ע"ש, ונ"ל כיון דשמעינן לר"ש דס"ל צמוקצה מחמת איסור שרי אפי' דחי צידיס כמ"ש הרשב"א כאן וא"כ י"ל דצכה"ג אפי' ר"י מודה ציושז ומנפה ממש דשרי, וא"כ כיון דמתני' דהכא ע"כ איירי אפי' ציושז ומנפה שמה ישחטנה חס"ו וכמ"ש לעיל דדומיא דיה"כ, א"כ ע"כ לאו טעמא משום מוקצה מחמת איסור, משא"כ ההיא דנרות דאיירי צסתמא. ולפימ"ש לעיל דמתני' דמתכין נמי איירי ציושז ומנפה דאל"כ אפי' ר"ש מודה דאסור, א"כ יש ליישז ג"כ קושית תוס' דהכא:

בתוס' ד"ה בהמה לר"י ובו'. עיין מ"ש צצילה צסוגיא דאפרוח שנולד צי"ט:

דף י"ד ע"ב

בגמ' כיון דלשחיטה קיימי יחייב דעתיה ובו'. צ"ע דהיכי מיירי, דהא כתצ רש"י לקמן (ט"ו. ד"ה צבי יהודה) דר"י לא קניס שוגג אטו מזיד וא"כ האין נאסור כאן משום שמה ישחוט הלא כשישחוט צמזיד יהיה אסור לאכלו, ואין לומר שישחוט צמזיד ויאמר שוגג הייתי דהא לא קנסינן שוגג אטו מזיד, ואין לומר דאיירי ששחט עכשיו צמזיד דהא מתני' ע"כ צשוגג איירי דקתני שחיתתו כשרה לא שנא לו לא שנא אחרים. אך מדצרי הרשב"א צחידושו נראה דחיישינן שישחוט צשוגג כיון דלא אסח דעתיה מיניה וכו', ואפשר דלשיטתיה אזיל דגס לקמן צגמ' פירש טעמא דקנסא:

וצ"ע לרצ יוסף מאי קאמר ר"י דכלים הוא ומשום הכנה, כיון דע"כ נריך לאסוקי טעמא משום לשחיטה קיימי וכו' וא"כ הול"ל בפשיטות דחיישינן שמא ישחוט, וכדחייש צביה (ב'.) לשמא יעלה ויתלוש:

בגמ' אימור דשמעת וכו'. עיין בתוס' שבת דף י"ט (ע"ז ד"ה הני) שהוכיחו דכרכי דזוחא הוי מוקנה מחמת מיאוס ולא מחמת איסור, ולכאורה מסוגיא דהכא ג"כ מוכח כן דאל"כ היכי קאמר אימור דשמעת וכו' הא רב ע"כ כר"י ס"ל ואוסר בכרכי דזוחי אע"ג דלא דחייא צידים:

בתוס' ד"ה אימור וכו', דומיא וכו'. ז"ע דכיון דהשתא ס"ד וידע דז"ל דומיא א"כ כר"י נמי לא אחיא ומאי מיייתי תו מכל הגרות:

דף ט"ו ע"א

בגמ' ונוקמה במזיד ור"מ וכו'. מה שהקשתי דלפי מה דלא ידע אכתי דשחיטתו כשרה דומיא לו ולאחרים א"כ כל הג' קושי' לא שייכי וכו' עיין צחידושיי לפרק אלו נערות וצחילוקי לסוגיא זו, וגם לפי מה שכתבתי לעיל (י"ד.) בתוס' ד"ה (ונוקמה כר"מ) [השוחט] וכו' א"ש דע"כ כר"י צמזיד לא מתוקמה דהויא שחיטת מומר משא"כ לר"מ א"ש די"ל דס"ל שחיטת מומר כשרה כנ"ל:

בגמ' שבת דומיא דיו"ב וכו'. אע"ג דלא הוי דומיא ממנ דמשום יה"כ מותר לערצ מיד ומשום שבת אסור צכדי שיעשו, וכמו כן למאי דבעי לאוקמה צשוגג ור"י הסנדלר

אסור משום שבת לו לעולם וצ"כ אינו אסור רק צו ציום, וכן למאי דבעי למוקמי כר"י דמוקנה אסור משום שבת אפי' צטלטול משא"כ ציה"כ, אלא דלא איכפת ליה מה שאסור צשבת יותר מציה"כ רק שלא יהיה קיל מיה"כ:

ועי"ל דמייירי לענין אותה צהמה ששחט ששחט ממנ יה"כ לשבת, ולענין כדי שיעשו דשחיטה צלא"ה הוא דצר מועט ולא דמי לצישול. וצלא"ה ז"ל דאין נריך להיות דומיא צכל מילי דהא כיון דלר"מ מדחינן דז"ל צין שוגג צין מזיד ולר"י הסנדלר מדחינן דז"ל צין לו צין לאחרים, א"כ קשה לר"י נמי לא הוי דומיא דשוגג ומזיד לו ולאחרים, וגם התוס' כתבו לקמן (ד"ה כי שרי) דאז"ל דומיא צכל מילי, וצזה יש לישב קצת קושית רש"י על היש מפרשים:

שם בגמ' כי מורי לחו וכו'. רוב הפוסקים פסקו כר"י משום דרצ מורי כר"י משום ע"ה והאידנא נפיש ע"ה ע"ש, וק"ק דהא ודאי רצ דמורי כר"י היינו רק לענין שוגג אצל צמזיד למה לו לדרוש לאסור צמזיד משום דיהיה אסור צאכילה לו לעולם הא צלא"ה רשע הוא, אע"כ דהדרוש היה להזהיר על השוגג, וכן כי מורי רצ לתלמידה כר"מ היינו נמי לענין שוגג דוודאי לא נחשדו לצשל צמזיד, וא"כ הו"ל להפוסקים לפסוק כר"י צשוגג וצמזיד כר"מ, והיינו שלא יהיה חילוק צין שוגג למזיד לפירש"י דהכא:

בגמ' מאי דעתיד ברבי מאיר וכו'. כתב הרשב"א דרצי שמעון נמי ס"ל כר"מ

לענין דמוקצה דבעלי חיים חמיר, ואפי' למר
צריה דרב יוסף דס"ל חלוק היה רבי שמעון
צבעלי חיים שמתו וכו' היינו צמוקצה דשכיח
ולא בשחיטה דאל"כ הול"ל מאן דתני כר"ש
משתיק ליה וכו' ע"ש. ונ"ל דאינו מוכרח דהא
צכתוצות דף ל"ג וצב"ק דף ע"א אמרינן מאן
חכמים ר"ש וס"ל כר"י הסגדלר דמעשה שבת
אסור, ולפ"ז דרב קא"ל ממ"נ אי כר"מ קשיא
שוגג דמוקצה הוא, ואי כר"ש קשיא מויד דהא
ס"ל דאסור עולמית אפי' לאחרים משום מעשה
שבת ותנא תני רק לא יאכל צו ציום:

שם בגמ' עד באן לא שרי ר"מ וכו'. עיין
צתורת חיים שהקשה למאי דמשתיק ליה
רב לתנא ע"כ ס"ל דמתני' איירי אפי' צחולה
והצריא א"כ היכי ס"ד דאמוראי דלעיל לפרושי
טעמא משום מוקצה ע"ש. ולפימ"ש לעיל (י"ד).
צמתני' ליישב פי' המשנה להרמב"ם ז"ל ע"ש
א"ש הכא, די"ל דמעיקרא כדבעי למימר
טעמא דר"י משום מוקצה הוי ס"ד דמש"ה
משתיק ליה רב לתנא דתני כר"מ צשוחט משום
דהו"ל שחיטת מומר ואסורה צמויד לעולם,
ותנא תני רק לא יאכל צו ציום, אצל למאי
דמסיק השתא ר"י דמצשל וכו' וכל השקו"ט
דהכא מוכחא דר"מ ס"ל דשחיטת מומר כשרה
כנ"ל א"כ קשה אמאי משתיק רב לתנא וע"כ
משום מוקצה הוא ופריך שפיר, ולהכי הוכרח
לאסוקי דאיירי צחולה והצריא, ועיין צחידושי
לצתוצות כצצתי עוד תי' לזה:

שם בגמ' והא מתניתין וכו' ונבבין חבריא
ובו' הא ר"מ שרי וכו'. ז"ע דלמא
מש"ה לא צעי לאוקמה כר"מ משום מוקצה

דא"כ קשה אמאי נקט אסורה צאכילה ליומא
הא אפי' צטלטול אסור, עיין צתוס' ריש צי"ה
(צ'. ד"ה צי"ה) ועיין צחידושי שם, וצשלמא לעיל
להני אמוראי דבעי לאוקמה משום מוקצה לא
קשה כ"כ דע"כ צריך לדחוקי דכיון שאסור
צאכילה אסור צטלטול וכמ"ש המג"א סי'
תקט"ו (ס"ק צ'), אצל השתא דמסיק ר"י
דמצשל א"כ טפי ניחא לאוקמה דוקא צאכילה,
ונ"ל דוודאי למאי דמסיק הכא דר"מ ס"ל
מוקצה מחמת איסור ע"כ ר"י נמי מודה צהא
וכ"ש הוא ממוקצה מחמת מיאוס כמ"ש תוס'
לעיל ד"ה אימור, א"כ ע"כ לר"י נמי צטלטול
אסור ופריך שפיר. וצלא"ה י"ל דהא רב מפליג
צין אכילה לטלטול כמ"ש התוס' צשצת דף
[קל"ט: ד"ה תלא]:

וב"ב קשה דקאמר מאי דעתך וכו' עד כאן
לא קשרי ר"מ וכו' דמנ"ל לרב נחמן
הא, דלמא מש"ה משתיק ליה משום דרב כר"י
ס"ל דאסור צמוקצה מחמת איסור, אצל לר"מ
לא שמעינן היכי ס"ל, וא"כ לא יכול לומר ר"מ
הוא, ואע"ג דר"י נמי לא שמעינן ליה צשום
דוכחא מ"מ קאמר שפיר דר"י היא משום
איסור שחיטה צשצת כמו צישול ולא מטעם
מוקצה, ועמ"ש צחי' לצי"ה דף כ"ד ע"ב:

ברש"י לא יאכל בו ביום וכו'. דצרי רש"י
סותרין למ"ש צכתוצות דף ל"ד (ע"א
ד"ה צמויד) דר"מ אסור לו עולמית וצב"ק (ע"א).
ד"ה צמויד) כתצ רש"י כמו הכא צחולין. גס מ"ש
הכא (ד"ה רבי יהודה) טעמא דר"י משום לא
לתהני מעצירה וכו' כצז צווחו מהרש"א

והמהרש"ל דסותר גמ' ערוכה בגיטין דף נ"ג
 ע"ז וינא דחוקים כמ"ש בחידושיי לגיטין שם
 יע"ש בגיטין דף נ"ג ובכתובות דף ל"ד שישבתי
 דברי רש"י על נכון, ובחילוקי לסוגיא [נדפס
 להלן בחי' לדף מ"א ע"א בסוגיא דהמטמא
 ומדמע ומנסך] הארכתי יותר ליישב ג"כ דברי
 רש"י בצ"ק ע"ש:

[באופן אחר נראה לי ליישב סתירת דברי
 רש"י הנ"ל, דהנה הא דאמרין
 קנסו שוגג אטו מזיד יש לו ז' פירושים, אחד
 שאם נתיר לו כשעשה בשוגג יטעו להחיר גם
 כן כשעושה צמוד, ולטעם זה צריך להחמיר
 בשוגג בכל אופנים כמו מזיד ממש שאסור
 עולמית, ז' שאם נתיר בשוגג יעשה צמוד
 ויאמר שוגג הייתי, ולטעם זה די אם אסור רק
 ציומא וצכדי שיעשה, דמאחר שאינו מרויח כלום
 לא יעשה עוד, ודמי ממש לטעמיה דלא ליתנהי
 מאיסורא, ולפי זה אחי שפיר דבגיטין על כרחך
 ליכא למימר כפירוש קמא דעל כל פנים היין
 אסור, וגם לא שייך שלא ליתנהי מאיסורא, רק
 שלא יעשה צמוד ויאמר שוגג הייתי, ומ"ש
 רש"י בחולין דליכא למימר משום קנסא, כוונתו
 על אופן א' דליכא למימר דמהאי טעמא אסור
 בשוגג שלא יטעו להחיר גם כן צמוד דאם כן
 יהיה אסור לעולם, רק הטעם דלא ליתנהי
 מאיסורא, והיינו ממש כמו קנסא דגיטין
 שיעשה צמוד ויאמר שוגג הייתי, ואין כאן
 סתירה כלל, ומה שהוצרך רש"י בחולין שם
 לסבא דלא ליתנהי מאיסורא, היינו משום
 דמטעם זה אסור גם לאחרים דאילו משום
 טעמא שלא יעשה צמוד ויאמר שוגג אני לא

מסתבר לאסור לאחרים דאין אדם חוטא ולא
 לו, ואם כן אין לחוש שיעשה צמוד בשביל
 אחרים, ומשום הכי קאמר דמכל מקום אסור
 לאחרים גם כן דלא ליתנהי מאיסורא, ואחי
 שפיר: - קטע זה הועתק משו"ת מראה
 יחזקאל סימן קי"ט].

בתום ד"ה מורי ובו, דורון ובו. אפשר
 לומר לפי סדרת הרמב"ן דמאליו גרע
 טפי כיון שאינו מוסר לו שום דבר לכתחלה,
 י"ל דה"נ צנכרי שהציא דורון הוי ממילא
 משא"כ צמצל:

בתום ד"ה בי שרי ובו, וי"ל דבמקום
 ששייך ובו. ולולי דצריהם היה
 אפשר לומר דהתם מ"מ לאותו חולה שרי
 ציוה"כ וא"כ הוי שפיר דומיא:

דף מ"ו ע"ב

בתום ד"ה בגון שקצין ובו. כתב
 מהרש"א דלא הוי מוקצה מחמת
 איסור דבלא ציטול אין איסור רק דאין ראוי
 לכוס וכו' ע"ש, וקשה דא"כ אמאי צריך לומר
 צמצל דראוי לכוס הא בלא"ה נמי שרי דאין
 עליו שם איסור:

עוד כתב מהרש"א ולולא פירש"י ובו.
 ולולא פירש"י היה נ"ל דלעולם איירי
 בתלושה רק לפימ"ש הרשב"א דצמצל צבת
 אחת אין איסור הוספה, א"כ י"ל דלכך נקט
 קציה דוקא דצצלימה לא חיישינן שירצה כיון
 דמצצלה צבת אחת, משא"כ צשקצץ דחיישינן
 שיוסיף על החתוך וכו':

בגמ' בשלמא במגל וכו'. לכאורה קושית הגמ' כפולה דכלאו צרייתא הו"מ להקשות נור וקנה מ"ט אסור לכתחלה, ואפשר לומר דהו"מ לדחויי דאסור לכתחלה משום דנריך כלי אפי' בחולין, ומצרייתא לחוד לא יכול להקשות אלא וקנה משום דמ"מ היה קשה אמגל יד, וע"כ נריך למסב טעמא דמתני' דלא נימא תירצתא היא:

בתום' ד"ה אלא וכו', וא"ת דלמא וכו' דנקט ששחט משום טמא וכו'. נ"ל לתרץ דבשלמא התם דנקט טמא לבסוף הו"ל צדק לא זו אף זו, לא מציעא נשים וזרים דאפי' לכתחלה נמי כשרים אלא אפי' טמא כשר צדיעצד, משא"כ הכא דנקט מגל יד צרישא הו"ל ואל"ל זו. וזהכי יש ליישב מה שהקשו תוס' צריש מכליתין (ב. ד"ה הכל שוחטין) על הלכות א"י דאוסר נשים לכתחלה, והקשו דא"כ אמאי לא קאמר התם דוקא דיעצד משום נשים, ולהנ"ל א"ש דכיון דנקט נשים צרישא הו"ל אחריני זו ואל"ל זו, ולהכי קאמר משום טמא דתנא לבסוף והו"ל רבותא יותר מכלהו דתני צרישא:

בתום' ד"ה ורמינהי וכו', הו"מ"ל וכו' הא בסימוניא וכו'. לא הבנתי דצריהם דאפשר דצטאר קנה אפילו דיעצד אסור משום דקסמים נדלין ואינן ניכרים, דהא אמרינן לקמן דוקא קרבי דגים דלולים שרי, וע"כ כל הסוגיא דהכא איירי בסימוניא דאגמא:

בתום' ד"ה באן וכו', לעיל גבי וכו'. אי משום הא לא אריא די"ל דאכתי לא הוצרך להמציא חילוק חדש בין תלוש ולבסוף

חיצרו למחוצר מעיקרו כל כמה דיכול לתרץ בענין אחר, אלא דכלא"ה הו"מ לאוכוחי דע"כ לענין לכתחלה אין חילוק בין תלוש ולבסוף חיצרו למחוצר מעיקרא, דאל"כ הו"מ למימר דר' חייא ס"ל מחוצר מעיקרא כשר דיעצד דוקא ותלוש ולבסוף חיצרו לכתחלה וא"כ מתני' אתיא אי כר"ח ומחוצר מעיקרא אי כרבי ותלוש ולבסוף חיצרו, אלא ע"כ דאין חילוק לענין זה ואפי' מחוצר מעיקרא מותר לכתחלה לר' חייא:

וב"מ' קשיא לי דהו"מ"ל דרבי לית ליה חששא דידרוס ולא גזור נמי תלוש ולבסוף חיצרו אטו מחוצר מעיקרא ולכך צמחוצר מעיקרא אסור דיעצד ותלוש ולבסוף חיצרו מותר לכתחלה, ור"ח ס"ל תרווייהו דיעצד דוקא משום שמא ידרוס ומתני' ר"ח הוא, אלא ע"כ דלא צעי למימר הכי משום דא"כ קשה צרייתא דהשוחט צמוכני דמוכח מינה דחד תנא ס"ל חילוק בין תלוש ולבסוף חיצרו ומחוצר מעיקרא לענין דיעצד, וא"כ כלל"ה לא קשה קו' תוס'. וזהכי יש ליישב קושית התוס' לקמן י"ו ע"ב ד"ה תלוש וכו' שהקשו מאי קמצע"ל לרצא הא אסיקנא לעיל דלרבי דיעצד כשר ולר"ח אפי' לכתחלה וכו', ולהנ"ל א"ש דלמאי דלא ידע מצרייתא דמוכני י"ל איפכא דלרבי לכתחלה כשר ולר"ח דיעצד, וכיון דקיי"ל הלכה כרבי מחצירו שפיר קמצע"ל היכי ס"ל לרבי:

דף ט"ו ע"ב

תום' ד"ה תלוש וכו', דאפילו מוקי מתני' וכו'. לכאורה שפת יתר הוא דאי נמי מתני' איירי צמחוצר מעיקרא דכשר צדיעצד כ"ש דתלוש ולבסוף חיצרו כשר עכ"פ צדיעצד

ומאי קמבע"ל, וע"כ ז"ל דמשמע להו דאזעי' דרבא קאי נמי לענין לכתחלה. ובהכי ניחא מאי דקשיא לי למאי דקאמר דיקא נמי וכו' דומיא וכו' א"כ תקשי דתפשוט דתלוש ולצסוף חיברו מותר מדנקט דומיא דקנה דוקא, וכעין סוגיא זו איתא בצ"ה דף כ"ז ע"ב דפריך מדתנן דומיא דחלה ע"ש, ולהנ"ל א"ש דמ"מ אכתי לא שמעינן דתלוש ולצסוף חיברו אי דיעבד דוקא או אפי' לכתחלה להכי פשיט ליה מרישא דדיעבד דוקא:

ולענין מה שהקשו מהרש"א ומהר"ם על מהרש"ל דהא מוכח ע"כ דתלוש ולצסוף חיברו מותר לכתחלה ממתני' דבכל שוחטין וכו' ע"ש, נ"ל דלק"מ דא"כ בלא"ה קשה אמאי דפריך לעיל אמתני' דידן מצרייתא דבכל שוחטין זין צנור וכו' אמאי לא פריך מסיפא דמתני' דידן דתנן בכל שוחטין וכו' לאתויי מאי לא לאתויי צנור וקנה וכשינויא דרבא, אע"כ ז"ל דהומ"ל דלעולם צנור וקנה אסור ובכל שוחטין קאי אצואר בהמה למעלה דלא חיישינן שמא ידרוס, ולפ"ז א"ש הכא דוודאי לפי הס"ד דהשתא אינו מוכח דהכל שוחטין קאי נמי אצנור וקנה רק למאי דפריך ליה מצרייתא דצנור יוצא מן הכותל א"כ מוכח דבלאו כותל היה מותר צנור, וע"ז קאמר רבא לפי המסקנא דבכל שוחטין קאי אצנור וקנה ג"כ:

אך קושית מהרש"ל בלא"ה יש ליישב דל"ל צנור וקנה אסור לכתחילה דע"כ טעמא הוא משום דזעינן סכין דוקא מדכתיב ויקח המאכלת דזעינן כלי כמו קדשים, וא"כ כיון

דאיסור דאורייתא הוא ליכא לאפלוגי זין לכתחלה לדיעבד, אע"כ דאפילו לכתחלה מותר, ועמ"ש לעיל צריש סוגיין ובתוס' ד"ה כאן וכו' ליישב קו' תוס' דהכא:

בא"ד, א"נ וכו' לצדדין וכו'. ז"ע דאינו דומה דבשלמא ר' זביד משני שפיר דלא קאי סיפא ארישא ולא מיירי במחוצר, אצל לענין דיעבד ליכא למימר הכי דרישא בהדיא קתני לכתחלה:

בא"ד, אבל קשה וכו'. לכאורה אפשר לומר דהא דקתני במתני' חוץ ממגל יד וכו' והצפורן וכו' לא אחי אלא לאפוקי דאינו בכלל שוחטין דרישא דעכ"פ אסור לכתחלה, והא כדאיתא והא כדאיתא:

בא"ד, ואמאי דבעי לאוקמא וכו'. עיין במהר"ם לוצלין לעיל (ט"ו: בגמ' ד"ה לא קשיא) שכתב שדצריהם דחוקין. והנ"ל דלעיל הו"מ לשנוייא דרבי צתרווייהו פוסל דזעינן כלי ור"ח מודה במחוצר מעיקרא ומכשיר דיעבד בתלוש ולצסוף חיברו רק לכתחלה אסור משום שמא ידרוס ולא משום גזירה דמחוצר מעיקרא, והשתא א"ש הכל דמתני' דמכשיר דיעבד בתלוש ולצסוף חיברו ומ"מ צפורן אסור משום מחוצר מעיקרא ומימרא דר' כהנא איירי בתלוש ולצסוף חיברו, וצרייתא דבכל שוחטין מיירי בעופות דקליל דכשר לר"ח לכתחלה, והא דלא משני לעיל אצרייתא דבכל שוחטין זין צנור וכו' דמיירי בעופא, משום דעכ"פ צריך להציא החילוק זין מחוצר לתלוש ניחא ליה לאוקמא צרייתא בכל הנשחטים ובתלוש גמור, ואע"ג דצמסקנא לא אמרינן הכי היינו משום

דמוקמינ מתני' כרבי וצרייתא דנעץ סכין נמי
כרבי דמוכח מינה דיש חילוק בין תלוש ולצסוף
חיצרו למחוצר מעיקרא, אצל הכא ל"ל
דפלוגמיהו זהכי דא"כ היכי פשוט מצרייתא
דנעץ סכין דלמא ר"ח היא ומודה במחוצר
מעיקרא דפסול דדיעבד:

ולבאורה יש לפקפק ע"ז ממ"ש מהרש"א
בגמ' דלהכי לא מוקים לעיל
צעופא וכרבי דכיון דפוסל במחוצר מעיקרא
משום כלי הי"ל לגזור נמי בתלוש ולצסוף חיצרו
אפי' צעופא אסור, וא"כ י"ל דלפימ"ש לעיל
אליבא דר"ח כיון דפוסל מחוצר מעיקרא הו"ל
לאסור אפי' צעופא, אצל צאמת דברי מהרש"א
אינן מוכיחין דמנ"ל דטעמא דרבי משום כלי
דלמא טעמא משום שמא ידרוס אפי' מחוצר
מעיקרא ואפ"ה פוסל דדיעבד בתרווייהו כמ"ש
תוס' לקמן (ד"ה אמר שמואל) דידרוס להבא
משמע, וא"כ הדק"ל דצעופא אפשר דמכשר
והו"ל לאוקמא צרייתא כוותיה, אלא דלעיל אין
צורך לכל זה דבלא"ה אחיא שפיר כר"ח דכל
הצרייתות מתנייהו צי' ר' חייא ור' אושעיא, אצל
הכא אמרינן שפיר אליבא דר"מ י"ל הכי,
כנ"ל:

ברש"י ד"ה מאן תנא וכו', דהא תנא
ובו'. ר"ל דליכא למימר דמתני' אחי
לאורויי לן שחיטת הפסולין דהא כבר תנא ליה
רישא. ומ"מ ז"ע דלפי המסקנא מתני' לא
מרבי אלא חדא מלתא מריצוי א', וריצוי דככל
שוחטין מרבי דברים הרבה, ועוד קשה דקושית
הגמרא קאי אלעולם שוחטין ולא אהכל שוחטין:

בתום' ד"ה שבתחלה וכו', וקשה דהאי
קרא וכו'. ורש"י גופיה פירש
בחומש דקרא דאל פתח אוהל מועד מיירי
בקדשים, ואין מזה קושיא על רש"י די"ל דפירש
כן משום דקרא איירי לדורות. ועיין צחי'
הרשב"א שתירץ קושית תוס' על נכון:

דף י"ז ע"א

ברש"י ד"ה בשר תאווה וכו' ואע"ג דקרא
בפסולי המוקדשין וכו'. ז"ע דהך
קרא מיירי בחולין וכמ"ש רש"י להדיא לקמן
דף כ"ח (ע"א ד"ה מה), רק קרא דתזבח ואכלת
בשר מיירי בפסולי המוקדשין:

בתום' ד"ה וב"ש השתא וכו', וקשה
דא"ב וכו'. אפשר ליישב דהא
דקאמר הכא ר' ישמעאל היא היינו רק לענין
דבשר תאווה נאסר להם, אצל לענין היתר
הבמות לא ס"ל להאי תנא כר"י דהא אשכחן
סתמי טובא דס"ל דקידשה לעמיד לצוא, בשלהי
זבחים (ק"ט ע"א) ובמגילה (י' ע"א). אך דברי
התוס' בלא"ה תמוהים מאוד לכאורה דהא
כתבו בשלהי זבחים (שם ד"ה ז') דר' ישמעאל
דהכא לא ס"ל דלא קידשה לע"ל דהוא ר"י בן
אלישע, ור' ישמעאל דמגילה הוא ר"י בר' יוסי:

בתום' ד"ה ר"ע סבר וכו', ואי בצבי
ואיל וכו'. ואע"ג דהקישן הכתוב
לפסולי המוקדשין לענין שחיטה י"ל דהיינו
לדורות. ומ"מ קשה דההוא קרא דתזבח ואכלת
דכתוב ביה נמי צבי ואיל לא מיירי בלדורות
אלא במדבר רק ר"א הקפר נקט קרא דכי

ירחק, ואפשר לומר דמ"ה גופיה נריך תרי קראי. אלא דמ"מ קשה קצת דמ"ש עוד דהו"ל לאוקמא קרא בצעלי מומין, הא עכ"פ לא גריעי צעלי מומין מנצי ואיל:

בגמ' אלא לאחר ביבוש ובו'. לא ידעתי אמאי לא נקט ג"כ חילוק, דהא קרא דובתים מלאים כל טוב איירי ג"כ בחילוק, וא"כ ע"כ דהאציעא קאי שאותו צער נחירה שהציאו עמם מהמדצר [ונמנא] אללם י"ד שנים עד אחר כיבוש וחילוק:

דף י"ז ע"ב

בגמ' פשיטא כיון דבי נקיב ובו'. ואפי' לשיטת הרמב"ם ז"ל וסייעתו דספיקא דאורייתא לקולא מ"מ אסור לעשות הספק זידים, ועוד דהכא איכא חזקת איסור דהוי פסול בשחיטה. אלא דמ"מ קשיא לי דלמא אשמועינן קרא דאסור לשחוט לכתחלה ולסמוך על הדדיקה דלצסוף משום כל תשחית, וכמ"ש הרשב"א לענין שחיטת חס"ו, ועיין בצכור שור דף י"ג ע"ב:

שם בגמ' מי לא אמר ר"ז ובו'. עיין מ"ש לעיל דף ח' (ריש עמוד א') במימרא דר"ז:

דף י"ח ע"א

מתני' השוחט מתוך הטבעת ובו'. לכאורה קשה כיון דכ"ע מודו דלמעלה מטבעת הגדול לאו מקום שחיטה ולא פליגי רק אי רוצא ככולו, א"כ קשה אמאי פליגי דוקא

צהגרמה, הך פלוגתא שייכה בכל שאר הלכות שחיטה, ומכאן יש להציא ראייה למ"ש הרא"ש שם הריצ"ם לחלק צין הגרמה לשאר הלכות שחיטה ע"ש, אך לפימ"ש חוס' דצשאר טבעות נמי פליגי אפילו ללישנא קמא דרש"י דרצנן ס"ל דשאר טבעות לאו מקום שחיטה כלל ור' יוסי בר' יהודה ס"ל דכל הצואר כשר לשחיטה, א"ש דנקט פלוגתייהו צהכי לאשמועינן טעמייהו דרצנן דלא ס"ל רוצו ככולו וממילא צשאר טבעות אסור לשחוט, ולר' יוסי בר' יהודה דס"ל צטבעת הגדולה רוצו ככולו ה"נ צשאר טבעות מכשיר ואפי' הגרמה ליכא כדאמרינן לקמן ר' יוסי בר' יהודה תרמי קאמר:

בתום' ד"ה אבל בשאר טבעות ובו', וברייטא דתוספתא ובו' צריך לאוקמא בר' יוסי בר' יהודה ובו'. מוכח מדצריהם דאפילו להמסקנא ס"ל לרצנן דשאר טבעות לאו מקום שחיטה, והיינו משום דלא ס"ל רוצו ככולו ולכך שאר טבעות לא מקרי קנה, ואפשר שהוכרחו לזה דאל"כ רצ ושמואל דלא כמאן, ועוד דיהיה סברתם הפוכה מסברת רצנן, דלרצנן יהיה טבעת הגדולה גרע משאר טבעות ולרצ ושמואל איפכא דצטבעת הגדול ס"ל כר' יוסי בר' יהודה רוצו ככולו וצשאר טבעות אסרי, אלא ע"כ דרצנן משוי מדותיהם וצכל גוויי לא ס"ל רוצו ככולו. ומ"מ לשון רש"י ותוס' שכתבו כלישנא צתרא שצכל הטבעות חסוב הגרמה לרצנן וכו' הוא קשה דהא לרצנן אפי' צלישנא קמא אינו מקום שחיטה כלל צשאר טבעות:

דף י"ח ע"ב

ברש"י ד"ה הבי קאמרי וכו', וללישנא בתרא וכו' מפרש לדרב ושמואל הבי וכו'. לא הצנתי אמאי לא מפרש להך לישנא ג"כ כמו ללישנא קמא דרב ושמואל ס"ל דשאר טבעות לאו מקום שחיטה כלל, רק ר' יוסי זר' יהודה ס"ל דשאר טבעות מקום שחיטה הוא, וגם מכשיר הגרמה צמיעוט ופוסל בהגרמה צרובה ואין חילוק בין ל"ק לל"ז אליבא דרבנן:

בא"ד, א"ב מאי קאמר הואיל וכו'. ז"ע דודאי שיך הכא האי טעמא משום דמקיפין רוב הקנה ורובו ככולו לכך מקרי קנה, משא"כ לרבנן דלא ס"ל רובו ככולו לא מהני מה שמקיפין רוב הקנה ואסור לשחוט בטבעת:

בתום' ד"ה הני מילי וכו', דלעולם נותנין עליו חומרי מקום וכו'. ז"ע להך תירוץ אמאי נקט חומרי וכו' הא לענין קולא נמי דינא הכי דצדעתו לחזור נוהג כמקום שינא בין לקולא בין לחומרא, וכמו כן להיפך באין דעתו לחזור:

בתום' ד"ה או דלמא וכו', וקשה דא"ב חול"ל וכו'. ועוד יש לדקדק לפירש"י לא שיך לישנא דשייר צחיטי דהא ע"כ שייר קאי על החלק שנשאר לצד הראש דאלו לחלק שלצד הגוף לא שיך לומר שייר כשר וכו', דכ"ש דאי לא שייר דכשר, אלא ע"כ דלחלק שלצד הראש קאי, וא"כ בשלמא לפי' התוס' דחשיב מלמעלה למטה שפיר קאמר למר זר"א פגע טריפה ושייר כשרה דאי לא שייר לצד

הראש היינו פגע וטריפה, אצל לפירש"י היכי קאמר מר זר"א פגע כשר שייר טריפה, כ"ש דאי לא שייר טריפה:

דף י"ט ע"א

בגמ' א"ל רב חסדא אדרבא וכו'. ז"ע ללישנא בתרא שהציא רש"י דנשאר טבעות נמי שיך הגרמה צמיעוט, א"כ האך אפשר דמכשיר ר' יוסי זר' יהודה צהגריס בשליש ראשון הא אן מקיפין כל הקנה וא"כ לא שחט רובא בטבעת דהא שליט בתרא אינו מנטרף לשליש האמצעי כיון דאין שם טבעת עוד:

דף י"ט ע"ב

תום' ד"ה שחט ופגע וכו'. עיין מ"ש מהר"ם דהתוס' מפרשים שהיה הנקב בשליש האמצעי ע"ש, ולכאורה אפי' היה הנקב בשליש בתרא נמי הו"מ להקשות למאי דאמר ר"ח לעיל בשחט ז' שלישים והגריס שליט דכשר משום דרובו ככולו ולא אמרינן דהוי כגמר נכרי, ואפשר דצכה"ג אפי' בפגע צנקב דהיינו בשליש אחרון כשר:

בגמ' מאי אריא שוחט אפי' מולק וכו'. בפשיטות הו"מ ל' צלאו דיוקא דהא צסיפא תנן צהדיא דמולק כשר, רק דניחא ליה להקשות מרישא כל כמה שיכול אע"ג דהוא רק דיוקא, וכמו כן איתא צכמה דוכתי. ואין להקשות דמאי פריך דלמא מולק כשר צעורף גופיה עכ"פ צדיעצד, ואע"ג דכתיב מול ערפו מ"מ צקדשים צעינן שינה הכתוב לעכצ, משא"כ

שוחט דאפי' דיעצד פסול, זה אינו דדוקא בדבר של חיוב שייך לומר כן דנריך שינה הכתוב לעכב כמו סמיכה ומתן דמים, משא"כ הכא להכשר אכילה דבחולין הוי נבלה או טריפה כדלקמן מהיכי תיתי להתיר מה שלא התיר הכתוב בפירוש: [עי' לקמן לדף כ"ב: בתוס' ד"ה ומה תורים].

בתוס' ד"ה השוחט וכו'. עיין במהרש"א מה שהשיג על הצ"י דכתב דס"ל להתוס' דלא החזיר פסול דיעצד, והנראה לי דהצ"י הוכיח ממ"ש התוס' ואפי' החזיר אסור משום גזירה וכו' דקשה למה הוצרכו לזה ומנ"ל הא לגזור מה שאינו מפורש בדברי חז"ל, אלא ע"כ דס"ל להתוס' דלא החזיר פסול אפי' דיעצד, וא"כ ע"כ מתני' בהחזיר ואפ"ה אסור לכתחלה וע"כ משום גזירה דלא החזיר:

אך לפימ"ש הש"ך (סי' כ' סק"ח) דאין חילוק בין החזיר ללא החזיר נריך שידע שחתך הסימנין קודם וכו' עיי"ש, עדיין הקושיא במקומה עומדת למה הוצרכו לגזירה זו דלמא החזיר מותר לכתחלה ומתני' מיירי בלא החזיר וידע. ולכאורה בלא"ה י"ל דמדברי התוס' אין הוכחה כלל, דאפשר שכתבו כן אליצא דבני ר"ח דס"ל מחזיר דוקא, וא"כ ע"כ מתני' דמולק מן העורף איירי בהחזיר וס"ל דאפ"ה שוחט פסול, וא"כ רישא נמי דשוחט מן הצדדים איירי בהחזיר, וע"כ דאסור לכתחלה. ואפשר ליישב טעמיהו דבני ר"ח דס"ל שוחט מן העורף פסול אפי' בהחזיר, דס"ל דשחיטה נריך דווקא מן הנוואר וכאוקימתא קמייטא דריש פרק השוחט (להלן כ"ו.) ממקום ששח חטאו שכופף

שם, וע"ש בתוס' (ד"ה וכו') לספרים דגרסי ולטעמיה, ועמ"ש לקמן:

ולענין מה שהקשה מהרש"א על הצ"י דלפ"ד מאי איכא בין עורף לצדדין ע"ש, נ"ל דלק"מ ד"ל דהתנא נקט הכי אליצא דידן דקיימא לן דלא כבני ר"ח וס"ל דאסור להחזיר סימנין כלל במליקה, וכמ"ש בתוי"ט בשם הרמב"ם ז"ל, וא"כ ע"כ שוחט מן העורף איירי בלא החזיר דומיא דמולק, משא"כ בצדדים דרישא מיירי בהחזיר, ולא קשה לפלוג צדידה, ד"ל דבעי למנקט דבר והפוכו דכשר במליקה ופסול בשחיטה:

והנראה לי להציא ראה לפסק הרמב"ם דפסק דלא כבני ר"ח, והיינו משום דס"ל מוליק ומציא כשר וכאמוראי דלקמן וא"כ קשה קושית הגמ' למעוטי מאי, וע"כ דלמעוטי מחזיר סימנין וכדלקמן דהא בזה תליא דאי מוליק כשר ע"כ מחזיר פסול:

ועיין בש"ך סי' כ' (שם) מה שתמה על הצ"י שכתב להרא"ש ס"ל דבהחזיר בעי נמי ידע דוקא ע"ש, שעיקר קושייתו ממ"ש תוס' דגזרינן אטו לא החזיר ולא כתבו אטו החזיר גופי' בלא ידע ע"ש, ולכאורה עדיפא מינה הו"ל להקשות דמנ"ל להתוס' לצדות גזירה רחוקה כ"כ החזיר אטו לא החזיר ולא החזיר אטו ידע, אבל הנראה לי דוודאי לא דמי חששא דלא ידע דגבי החזיר לחששא דלא ידע בלא החזיר, דגבי לא החזיר אין הטעם דגזרינן שיהיה מקלי הדעת שלא ידקדק לידע, זה אינו דוודאי לא חיישינן לזה כמו דלא חיישינן שלא ידקדק בסימנין אם נשחטו רובן, רק דבלא

החזיר אין הדבר צידו לשחוט הסימנין קודם המפרקת כיון שהם רכים ונדחים מן הסכין ושמה לא יכוין לחתכם קודם ויעצור על כל תשחית כמ"ש הרשצ"א לעיל גבי שחיטת חס"ו, אבל דיעצד כשידע שחתך הסימנין קודם כשר, אבל בהחזיר וודאי צידו לחתוך הסימנין קודם כיון שתופסין צידו וא"כ אין לגזור אטו לא ידע דמהכי תיתי ניחוש שיקל בלא ידע, רק דמ"מ אם לא תפס הסימנין ולא ידע שנחתכו קודם אסור משום דבהמה צחייה בחזקת אסור עומדת, וכ"מ לעיל לענין בדיקת הסימנין אע"ג דאיכא רובא ששוחטין שפיר, ומכ"ש כאן שיש לחוש שנדחו מן הסכין אע"ג דהחזיר כיון שלא תפסן צידו חזרו לקדמותן, ודלא כהש"ך דס"ל בכה"ג דכשר דיעצד, רק דמ"מ יש לגזור החזיר אטו לא החזיר, כיון שלא תפס הסימנין בשעת שחיטה דלא איירי בלא ידע א"כ החזיר הוא בלא החזיר, ולכך אסור לכתחלה:

בתוס' ד"ה מסתברא וכו', דלכתחלה פליגי וכו'. ולפ"ז לא צ"ל דמולק דיעצד תני אידי שוחט, די"ל דנקט מולק דוקא דיעצד משום דמיירי דלא החזיר, רק דלמ"ד אף מחזיר ע"כ צ"ל דאידי קתני וכפירש"י, ועיין במהר"ם לובלין שהקשה דהא המולק קתני דמשמע דיעצד ע"ש, ולק"מ לענין הלשון נקט לישנא דהמולק דיעצד דומיא דרישא דשוחט אפי' דיעצד פסול, אבל לענין עיקר הדין וודאי נקט עיקר המצוה דכשר לכתחלה, והא דלא ניחא להתוס' לעיל גבי צדדין לומר אידי היינו משום דלא שייך לומר רישא אגב סיפא רק סיפא אגב רישא כמ"ש תוס' בס"פ לא יחפור:

ולפמ"ש לעיל בלא"ה לא קשה קושית תוס', די"ל דאזני ר"ח לא קשה כ"כ די"ל דס"ל דצריך לשחיטה מן הצוואר דוקא כנ"ל:

ועוד נ"ל ליישב קושייתם דצ"ל בגמ' דפריך מאי אריא מולק אפי' שוחט נמי וכו', וקשה אמאי לא פריך בפשיטות מרישא ואפי' אמאי שוחט פסול ולמה ליה למפרך מדיוקא דסיפא, וכאן לא שייך התי' שחירצתי לעיל בגמ', אלא ע"כ משום דהו"מ לשנויא דרישא לא הוי דומיא דסיפא, דרישא איירי בדלא אהדר, רק דבעי למנקט דבר להפוכי גווי דכשר במליקה ופסול בשחיטה אע"ג דלא הוי צדד גוונא, ולכך לא פריך רק מדיוקא, וא"כ אין כאן תיובתא כ"כ לצני ר"ח דס"ל מחזיר דוקא:

דף ב' ע"א

ברש"י ד"ה ואי ס"ד מחזיר וכו'. לכאורה דקשיא ליה ג"כ קושי' תוס' דלעיל (ד"ה מסתברא), וצריך לתרץ צאחד מאופנים הנ"ל. ומ"ש דלא הוי סיעתא היינו משום דבמתני' אין מפורש דרשאי להחזיר דזהו עיקר הדין של צני ר"ח, די"ל דלהתנא ס"ל דאסור להחזיר כלל במליקה וכדקיימא לן באמת:

בגמ' לא למעושי שן וכו'. לפירש"י דאיירי במחוצרת קשה לפימ"ש תוס' צ"ק דף ה' אהא דפריך לר' חייא לימא קסצר ר"ח היזק שאינו ניכר לא שמיא היזק וכתבו התוס' (ד"ה דא) אע"ג דהלכה כן מ"מ מסתמא לא פליג חזקיה אצני ר"ח וכו', לפ"ז קשה דמאי קאמר

הכא דאמי למעוטי מחובר הא בני ר"ח וודאי ס"ל כאציהם ר"ח דמחבר כשר בשחיטה כדאיתא לעיל דף ט"ז, ואם נאמר דר"ח פליג אמתני' א"כ צלא"ה לא פריך מידי אצני ר"ח, וע"כ צ"ל כמ"ס מהר"ם לעיל דלהס"ד לאו טעמא דשוחט משום דמחבר הוא, ואפשר דזה דחקס לל"צ לפרש כן:

ברש"י ד"ה לא למעוטי שן וצפורן וכו', ואידי וכו'. הומ"ל בפשיטות דרישא אחי למעוטי מוליך ומציא למאי דאסיק לקמן דס"ל לצני ר"ח דפסול צמליקה:

בתום ד"ה לא למעוטי וכו', דלא מיפסל משום מחובר וכו'. ונ"מ דלא הוא נצלה, והכא קמי פסול דמשמע דהו נצלה:

בא"ד, ועי"ל דשמאל גרע וכו'. צ"ע דמאי מספקא להו הא משנה שלימה היא דשמאל פסול רק דלא הו נצלה כדאיתא התם להדיא (וצחים דף ס"ח), וכמ"ס התוס' שם (ד"ה מלק) דאם עלו לא ירדו:

[אמר רב כהנא מצות מליקה קוצין ויורד וכו'. עי' צחי' לדף כ"ז ע"א צמוד"ה ותו שהייה].

בגמ' ובדרב הונא א"ר אסי וכו' הגרים שלישי ושחט ב' שלישי וכו'. עיין צהר"ן שכתב צסס הרשב"א להוכיח מסוגיא דהכא דהלכה כר"ה אר"א ולא כר"ה ור"י דלעיל ע"ש, ונ"ל ליישב שיטת החולקים עליו דהכא ע"כ לא יכול למנקט כדר"ח דלעיל דהיינו צהגרים צשליש האמצעי דהא כיון דצעי

לחתוך ג"כ הסימנין א"כ צשליש ראשון כבר חתך חוט השדרה צלא הגרמה, ולר"ה דס"ל דהכל תלוי צמיפק חיותא צעינן צשחיטה צלא הגרמה א"כ הכא הו"ל הכשיר, וכמו כן לר"י לא יכול למנקט כשמעתיא דצעי רוצא צשחיטה דאם הגרים צשליש אחרון קודם שהגיע לסימנין א"כ לא קיים מצות הצדלה, ואם אח"כ ירד למטה וחתך הסימנין צמקום שחיטה א"כ הו"ל רוצא צהכשר מקום שחיטה דהיינו עם שלישי הראשון, וע"כ צ"ל כדר"ה אר"א, וא"כ כיון דהני אמוראי דלעיל משמיה דרב אמרי לשמעתי וקייל"ן הלכתא כרב צאיסורי, אין מכאן הוכחה ממה ששמואל ס"ל כר"ה אמר רב אסי:

ברש"י ד"ה אמר שמואל וכו', ואי קסבר מוליך ומביא כשר וב"ש קוצין וכו'. ק"ק דלעיל צגמ' אמרינן איפכא דמוליך כ"ש הוא מקוץ ויורד ויש ליישב, ועיין צהרשב"א לעיל:

ועיין צמהרש"א ומ"ס חו"ל ונ"ל ליישב דבריו דה"ק וכו' ואי קסבר מוליך וכו' דצהכי מיירי ולדיוקא אחי וכו'. ומ"מ מה שהקשה לעיל אימא דלגופיה אחי ולא לדיוקא ג"כ מיושב צזה, משום דאכתי קשה דהאיכא שמאל, וגם תלוש לל"צ דלעיל, וע"כ דלאו לגופיה אחי דכל הכשר כשר וכו' דהא איכא שמאל ותלוש. וקשיא לי דטפי הומ"ל דע"כ רישא לאו דוקא דאל"כ קשה דאכתי איכא מחזיר סימנין אחורי עורף, ואף דשמואל ס"ל דמחזיר סימנין כשר צמליקה דא"כ ע"כ מוליך ומציא פסול כדמוכח לעיל דהא צהא תליא דאל"כ קשה מתני'

למעוטי מאי, וא"כ הדק"ל האיכא מוליך ומציא:

בתום' ד"ה אילימא וכו', לפירוש הקונטרס דבעיקור וכו'. היינו מ"ש תוס' לעיל דף ט' ד"ה כולהו וכו' וצפרק אלו טריפות:

דף ב' ע"ב

תום' ד"ה מפני וכו', ובזבחים פי' בקונטרס וכו' ובאן א"א לומר וכו'. ר"ל דלרצא דק"ל וכי מתה עומד ומולק ע"כ היה סבור דחומך רוצ בשר קודם הסימנין וא"כ ליכא חלדה, אצל לר"ה דקאמר הכא שהוא מחליד אפשר דידע מסקנא דאינו חומך רוצ בשר עד אחר הסי', וא"ל אכתי מאי ק' מ"ד שהוא דורס מ"ט לא אמר מחליד וכו', דלמא רצא לשיטתיה דס"ל חומך רוצ בשר קודם וא"כ אין כאן חלדה, די"ל דנקט הכא לפי המסקנא מודה רצא דאחר המליקה חומך רוצ בשר:

דף ב"א ע"א

בתום' ד"ה במשפט וכו', והקריבו למלתיה קאתי וכו' בדאמר ר' ישמעאל וכו'. ק"ק דעדיפא הו"ל להקשות דלפ"ז קשה ל"ל ומלק והקטיר דהשתא ל"ל רוצ שנים דהא לא רוצ שנים כתיב וכמ"ש רש"י לקמן דמסתמא והקריבו מחלקו לגמרי, משא"כ אי מדמי לה לחטאת דהמה נריך ומלק והקטיר דלא יטמא רוצ שנים כחטאת דהמה, וגם ל"ל

דנריך לומלק והקטיר דלא נימא איפכא כמו שפרש"י אליצא דר"י, זה אינו דכיון דהילפותא דת"ק מכמשפט הוא לענין חולין וכו', וזה ליכא למילף לחלק מוהקריבו, דהא כתבו התוס' לעיל בסמוך דמדסמך והקריבו לומלק וכו' א"כ ע"כ דלענין מליקה גופה מחלק, אצל לענין חולין ל"ל הכי דהא אינטריך ליה לפרידא א', משא"כ אליצא דר"י כתב רש"י שפיר דהומ"ל איפכא דאחי למול עורף דהיינו נמי מליקה:

בא"ד, ואמאי חשיב חטאת העוף למד בהיקש יותר וכו', לפימ"ש מהרש"א לקמן בסמוך דחטאת דהמה הוי צנין אב מפרו של אהרן וכו' ע"ש, נ"ל דקושייתם דהכא קאי למ"ד דדבר הלמד בצנין אב אינו חוזר ומלמד דהיקש. וק"ק דטפי הו"ל לרש"י להקשות דל"ל כלל כמשפט הא בלל"ה הוי מקשינן עולת העוף לעולת דהמה מדאקרי עולה, כמו דמקשינן חטאת עוף לחטאת דהמה דהיקש בלא שום קרא:

בא"ד, ונראה לפרש דמיתורא וכו' אפילו על חטאת העוף וכו'. הוצרכו לזה לתרץ קושייתם מצילה ומזבחים דמוכח משם דאפי' חטאת עוף אין ללמוד מחטאת דהמה, ומה שהקשה מהר"ם על זה דא"כ קושית רש"י במקומה עומדת, כבר הרגיש ג"כ מהרש"א בזה, ותירץ דלפימ"ש תוס' לקמן (כ"ג.) ד"ה ת"ל והקריבו דמומלק והקטיר ליכא הוכחה וכו' א"כ ל"ל דנילק מחטאת עוף דא"כ קשה דנימא איפכא, דהא להת"ק ליכא סברא דהא יותר מזהה דדוקא לר"י כ"כ התוס' לקמן לענין מול עורף:

אך מ"ש מהרש"א עוד ואף לפימ"ש תוס' וכו' מ"מ סד"א דאחא והקריבו לחלק אף מן החולין וכו', ולכאורה סמך בזה על מ"ש תוס' כאן דס"ד דאחא והקריבו לחלק וכו', ולכאורה לא דמי דוודאי לפי סברת התוס' דמיירי דבאמת אחי והקריבו לחלק לענין הצדלה שפיר י"ל דאחי נמי לענין חולין, ולא תקשי מ"ש התוס' לעיל דאינטריך לפרידא א', דאפשר דבאמת אי הוה ס"ד הכא לא הוה מוקמינן לה לפרידא א' כיון דע"כ והקריבו למלחיה קאי לחלק לענין מליקה מדסמכו לומלק ה"נ לשאר מילי, אבל לסברת מהרש"א השתא דנימא איפכא א"כ לא מיירי והקריבו לענין הצדלה, א"כ ע"כ ל"ל לענין חולין דהא אינטריך לענין פרידא א'. ואפשר לומר כיון דקושית מהרש"א הכא הוא רק על התנא דל"ל למילף מזהמה נילף מחטאת עוף, ולא על המקרא, א"כ שפיר התנא רצה למנקט לימוד מוסכם יותר שלא יהיה עליו שום ס"ד אחרת, ולכאורה זה מוכרח דאל"כ אחתי קשה דמנ"ל להתנא גופיה לאקושי לזהמה דלמא לחטאת עוף אקשיה קרא והיינו לענין הצדלה, וקרא דוהקריבו לענין חולין דהא מומלק והקטיר ליכא הוכחה כנ"ל, אלא ע"כ כדכתיבנא דוודאי אחולין לחוד ל"ל דאחא והקריבו לחלק דהא אינטריך ליה לפרידא א', רק מהרש"א כתב כך על התנא כנ"ל:

בא"ד, ל"ל במשפט לענין חולין וכו'. הלשון קשה קצת דהא כתבו תוס' לקמן דכל הדרש דכמשפט אינו צריך רק לענין חולין, דביום וימנית נפקא מהקישא דזאת התורה דעוף בכלל:

בא"ד, וא"ת מאי פריך מביים צותו וכו'. צ"ע מאי קושיא דהא קושית הגמ' לא קאי לקמן דלא לכתוב כלל כמשפט, דהא ע"כ צריכא לחולין, רק דהקושיא הוא על התנא ל"ל למילף ביום מכמשפט, וע"כ דקושית התוס' דאי נילף מציום ס"ד דכמשפט אחי לחולין לבד, והקריבו לחלק לענין ביום, א"כ אחתי קשה דלמא האמת כן, וצ"ע ג:

דף ב"א ע"ב

תוס' ד"ה מה חטאת וכו', וקשה דבסמוך וכו' אלמא עולת עוף וכו'. לא ידענא מאי קושי' דוודאי לקמן נמי לא צעי למימר דקרא דביום צותו איירי לענין עוף רק כולה קרא בזהמה לחוד איירי ואפ"ה ילפינן עולת עוף מעולת בזהמה דהיקש מדאיקרי עולה כמו חטאת עוף מחטאת בזהמה לענין חולין וכו', וכיון דגבי בזהמה צהדיא כתיב לענין ביום צותו לא הוי דבר הלמד דהיקש, משא"כ לענין חולין לא נוכל ללמוד עולת עוף מעולת בזהמה דהיקש, דבעולת בזהמה גופה לא כתיב צהדיא רק דיליף לה מחטאת בזהמה מהקישא דזאת התורה וצ"ע:

דף ב"ב ע"א

בגמ' אי לאו והקריבו וכו'. לכאורה קשה דאחתי מנ"ל דצעי כל שנים דלמא והקריבו לא אחי רק לחלקו מחטאת העוף, דאי לאו והקריבו הוה אחינא כמשפט חטאת עוף דסליק מיניה וסגי בסימן א', והשתא דכתיב והקריבו צריך רוב שנים כחטאת בזהמה מהקישא דכמשפט דאין היקש למחצה, ועיין

איפכא וכמ"ש תוס' שם לענין פרה ועגלה ודכוותיהו, ועיין לקמן בתוס' (כ"ה.) ד"ה ומה כל הכלים:

בתום' ד"ה ומה בני יונה וכו', דלא
לישתמיט וכו'. מדלא נקטו כפירש"י
 דבני קטנים משמע, מוכח מדבריהם דבני
 משמע בין גדולים בין קטנים, וכ"מ בהמפרשים
 דלאו בתורין לחוד חלקו על רש"י וס"ל דמשמע
 בכל לשון דה"נ דבני יונה חולקים דבכל ענין
 משמע, אבל מדברי התוס' לעיל (ד"ה שיכול)
 שכתבו ומ"מ גדולים כשרים מדלא כתיב בהדיא
 וכו', מוכח דס"ל דבני משמע קטנים לחוד,
 וצ"ע:

בתום' ד"ה ומה תורים וכו', ובקונטרס
פירש דלא בעי אלא לעיבוב וכו'.
 ר"ל דמשמע להו מפירש"י דאי לאו ק"ו הוה
 ידעינן מבני יונה אפי' לעכב, רק דמק"ו הוה
 ילפינן דלא לעכב, ומ"מ גדולים כשרים רק
 דמנא איכא דקטנים ממשמעותא דבני יונה,
 ועל זה קאי הילפותא דלא לשתמיט וכו' לסתור
 הק"ו וממילא קאי כפשטיה דקרא דאחי לעכב.
 וכן מבואר במהרש"א לעיל, וכמו כן גבי תורים
 בלאו בני יונה הוה ידעינן לעכב, ור"ל התוס'
 דבזה מיושב תמיהתם. אבל באמת לא ידעתי
 מהיכן מוכח כן בפירש"י, ואדרבא מדכתב רש"י
 ד"ה ומה בני יונה וכו' ועיכובא דגדולין לקמן
 יליף וכו', והיינו ילפותא דלא לשתמיט מבואר
 דבלא"ה לא ידעינן לעכב דהא השתא קאי לענין
 הק"ו דתורים ושצקי' לבני יונה ואפ"ה לא
 ידעינן בני יונה לעכב ממשמעותיה דקרא, וא"כ
 עדיין אין תמיהתם מיושב:

בחדושי הר"ן ולפ"ז יש ליישב קושיא זו ג"כ
 דטפי ניחא דהקישא ומלק והקטיר לכל מילי
 והשתא גם חילוקא דוהקריבו לכל מילי:

בתום' ד"ה שיכול וכו', א"נ דהומ"ל בני
יונה ותורים וכו'. לכאורה קשה
 דהא באמת כתוב בפ' תזריע (ויקרא י"ג ו') גבי
 יולדת וכן יונה או תור לחטאת, ואין לומר
 דכוונתם דבכל דוכתא הו"ל למכתב בני יונה
 ותורים, זה אינו דהא מהאי קרא דבן יונה או
 תור ילפינן בשלהי מס' כריתות (כ"ח.) דבני יונה
 שוין לתורין, ואי הוי כתוב בכל דוכתא בני יונה
 או תורין סד"א דבני יונה קודמין ומוצחרין
 מתורין, וצ"ל דכוונתם דהו"ל למכתב צרוב
 המקומות בני יונה ותורים רק במקום א' תור
 וכן יונה לאשמועין דשוין:

דף ב"ב ע"ב

בריש"י ד"ה ומה בני יונה וכו', בני
קטנים משמע וכו'. אפשר לומר
 שרצה צוה לפימ"ש תוס' לקמן דף כ"ג ד"ה
 ותהא פרה שהקשו דכיון דאיכא למימר ק"ו
 הכי וק"ו איפכא תיקום אדוכתיה וכו', ולא
 הקשו כן גבי תורים ובני יונה, והנה לשיטתם
 א"ש שכתבו לעיל (ד"ה שיכול) דבלאו ק"ו הוה
 ידעינן וכו', אבל לפירש"י קשה, וע"כ צ"ל
 כמ"ש תוס' שם לבסוף דצ"ל דיש שום סברא
 באחד יותר מבחצירו וכו' ע"ש, וא"כ ע"כ הכא
 נמי י"ל דודאי יש סברא יותר דבני יונה שלא
 להכשיר גדולים דבני קטנים משמע, אבל
 בתורים אין הוכחה דגדולים דוקא, לכך נקט
 מקודם הק"ו דתורים נילף מבני יונה, ואח"כ
 איפכא, כיון שיש לימוד בתורים יש ללמוד ק"ו

ועיין במהרש"א שהקשה לפירש"י דמאי קאמר לא לשתמיט וכו', הא אי כתיב צחד דוכתא מן היונה ס"ד דצחותו מקום מנוה בגדולים וכו' ע"ש, והנראה לי דוודאי מסבירא חילונה לא ידעין הי עדיף אי קטנים אי גדולים וע"כ ממשמעותא דקרא דכתיב בני דמשמע קטנים הוה אמינא דמנוה יותר בקטנים, והיינו דוקא כל כמה דלא ילפינן מק"ו, אצל אי הוה ילפינן מק"ו דגדולים כשרים אז אמרינן איפכא דגדולים עדיפי מקטנים דאפי' בתורים כשרים גדולים וכ"ש צבני יונה, והא דכתיב בני גבי בני יונה דמשמע קטנים לרבותא נקטה אפי' קטנים כשרים אצל לעולם גדולים קודמין, ולפ"ו לק"מ קושית מהרש"א דהא דכתב רש"י דבני קטנים משמע היינו לפי הס"ד דאכתי לא ילפינן בני יונה מתורים א"כ שפיר אמרינן מנוה יותר בקטנים, אצל למאי דקאמר לא לשתמיט וכו' דלכתוב צחד דוכתא מן היונה הוה ילפינן שפיר מק"ו, וא"כ צאמת גדולים קודמין לקטנים גבי בני יונה בכל דוכתא ומכ"ש דההיא דכתיב דהדיא ואין כאן טעות כלל:

עיין שם במהרש"א שם ד"ה שיבול וכו'. מדצרינן נראה שלא היה לפניו הגירסא שלפנינו לא לשתמיט ולכתוב מן בני התורים וכו', וכמו כן איתא בחי' הרשב"א דל"ג הכי, ולפ"ו מיושב ג"כ קושית תוס' שהקשו היכי מצי למידרש וכו' לאפוקי קרא וכו', דלפי הנ"ל ז"ל דמ"ש תוס' לפי' הקונטרס דהו"ל למילף מק"ו דלא מעכב וכו' אינו מצוהר כן בפירש"י, רק דאי הוה ילפינן מק"ו הוה אמינא יותר דאפי' מנוה איכא ותורין קטנים קודמין לגדולים והא

דנקט קרא תורים גדולים היינו לרבותא כנ"ל וא"כ לא מפקין כלל ממשמעותא:

בא"ד, וקשה לפירושו וכו' היכי בעי למדרש ק"ו וכו'. ונ"ל דצלא"ה נמי ז"ל דמה צכך דמשמע גדולים הא צקדשים צריך ע"כ שינה הכתוב לעכב כמ"ש רש"י לקמן גבי עגלה ערופה ע"ש, ונ"ל דהכא שאני כיון דמליקה הוה נצלה גבי חולין א"כ מנ"ל להחיר איסור נצלה ואין לך צו אלא חידושו להחיר גדולים דוקא, והשתא א"ש דלענין זה שפיר נוכל ללמוד ק"ו להחיר האיסור ולא הוה מיפק ממשמעותא דקרא דצלא"ה לא ממועט קטנים דצריך שינה הכתוב רק דהוה ממעטינן ליה מסבירא, ועל זה מהני הק"ו: [עי' לעיל לדף י"ט: צגמ'].

בתום ד"ה לא לשתמיט וכו', ובהאי לא בתיב בני וכו'. אין לפרש כוונתם דהאי לא כתיב בני קאי על תורים, ור"ל אפי' לא מזכר בשום מקום בני יונה ותורים רק במקום א' הוה ידעין כנ"ל, זה אינו דהא התוס' ס"ל דמצני לא ילפינן קטנים כמ"ש לעיל (צמוד"ה ומה בני יונה), רק כוונתם דצכל דוכתא הו"ל למכתב מן היונים רק במקום א' בני יונים נמי הוה ידעין מדשינה והצריך צלשונו משאר מקומות. ועמ"ש לעיל צד"ה שיכול וכו' דצרוצ המקומות הו"ל בני תורים וכו', התם א"ש דאין כאן יתור לשון רק שינוי לשון:

בגמ' בעי רבי זירא וכו' וחביא תחלת הציהוב וכו'. אין להקשות דהו"ל צנודר דהדיא תחלת הציהוב דאי צריה הוה

הו"ל כנודר בעלי מומין למזבח כדאמרינן בפרק י"ג דמנחות (דף ק"ג.) דהרי עלי מנחה מן השעורין יציא מן החיטין וכו', ואי ספיקא הו' יצא, זה אינו דמ"מ צריך להציא אחרת שמה פסול מה"ת והו"ל כמו בעלי מומין, כנ"ל:

ברש"י ד"ה איצטריך וכו', מי איבא ספיקא וכו'. מהיכי תיתי קאמר, חדא אמאי פסלי קרא בשניהם הא אחד מהן וודאי כשר, וגם למה לי מיעוטא באותו שפסול צוודאי דהא כבר מיעט קרא תוריס מקטנים ובני יונה מגדולים, ואין לומר דמ"מ התורה אסרה ספק זה (מ"מ) [דא"כ] קרא מיותר דמהיכי נכשירנו, אלא ע"כ דאחי לאורוי לן דאפי' היכא דליכא למיחש לספיקא כגון באיצעיא דידן פסול, וכמו כן כוונת רש"י בסמוך לעיל ד"ה (נראה הו') [אי אמרת בשלמא] וכו' ואפי' היכא דליכא למיחש וכו', והיינו שלא נאמר דקרא אחי לאסור ספק זה:

וב"ב ז"ע מאי קאמר איצטריך קרא למעוטי ספיקא וכו', דהא אפילו אם התורה אסרה ספק זה [ד]איצטריך קרא למעוטי מ"מ אין נפקותא בזה, כיון דהתורה אסרה כל תחלת הליהוץ משום ספק א"כ גם באיצעיא דידן שנדר משניהם פסול כל אחד בפ"ע דהתורה מיעטתו:

בתום ד"ה והביא וכו', האידך יכול להקריבם וכו'. ואין לומר דירעו עד שיקראצו וכו' כמו כל הזבחים שנחערצו בפסולין דרפ"ח דזבחים (דף ע"ג), וכמו המקדיש בעלי מומין למזבח בספ"ה דתמורה (דף כ"ו:) דהכא לעולה קאמר דהיינו לעולה שחייב כבר,

זה אינו דהני מילי צצהמה אצל עוף אין לו פדיון כדאימא בשלהי כריתות וברפי"ג דמנחות:

דף ב"ג ע"ב

בגמ' בעי רבי זירא הרי עלי לחמי תודה וכו'. ז"ע דהא צריך להציאן כשיעורן, וא"כ לא דמי חמץ למצה כשיעורן דחלות חמץ הו' עשרון לחלה, ומנחת הו' שלש מעשרון כדאימא בר"פ התודה (מנחות ע"ו:) וכו', ואפשר לומר דלרצנן בספ"ג דמנחות (ק"ו:) דס"ל המתנדב קרבן קטן והציא גדול יצא ופליגי אדרבי שם, ה"כ כאן לענין לחמי תודה:

בתום ד"ה ותהא פרה וכו', והה"ד דהוב"ל אבל חולין וקדרשים וכו'. ולפימ"ש תוס' לקמן דהק"ו הוא ללמוד שחיטה מערופה וכו' א"ש, דל"ל הכי גצי חולין וקדרשים דהו"מ למפרך מה לעריפה שכן אינה מכשרת באכילה וכו', וע"כ ז"ל דפרה תוכיח שאסורה ג"כ באכילה, ולכך נקט תיכף הק"ו פרה מעגלה:

בא"ד, ליפסל בעול ובמה דברים וכו'. אפשר דכוונתם לענין ששתיהן נקיצות ולענין עצודה דילפינן להו מהדדי כמ"ש הרמב"ם בפ"א דפרה אדומה (ה"ו):

בא"ד, וא"ת מה לעגלה שבין אינה מטהרת וכו'. לא הצנתי דצריהם דהא אגן קולא ילפינן מעגלה שמהא פרה כשרה צעריפה, וא"כ פשיטא דהק"ו עדיף טפי כיון דעגלה חמירא ואפ"ה כשרה צעריפה כ"ש פרה, וגם אין להקשות כן אילפותא דעגלה

דף ב"ד ע"ב

תוֹם' ד"ה או אינו וכו', וא"ת וכו'. עיין במהר"ם לוצלין שכתב דכוונת התוס' דאם הכלי אינו טמא א"כ פשיטא שהאוכלין לא נטמאו אלא ע"כ דהוי ס"ד שהפנימי נטמא מאויר וכו' ע"ש. ומ"מ קשה דלמא אינטריך קרא לכלי שטף דאע"ג דלאו מיניה מחריב ציה, וכמ"ש תוס' לקמן ד"ה ואפילו כלי שטף וכו':

דף ב"ה ע"א

בתוֹם' ד"ה ואפילו כלי שטף וכו'. עיין מהרש"א ברש"י שכתב דהתוס' הו"מ"ל לענין הכלי חיצון גופיה דלא נטמא מאויר הפנימי ע"ש. ואפשר לומר דזה לא הוי רבותא דוודאי לא עדיף אויר כלי חרס מהכלי עצמו, וכמו דהחיצון לא נטמא מכלי פנימי עצמו כנגיעה משום דאין כלי נטמא כלי אע"ג דנטמא מגבו כמ"ש תוס' לעיל, ה"נ לא נטמא החיצון מאויר הפנימי, וכמו כן לענין אוכלין שזחיצון:

דף ב"ה ע"ב

תוֹם' ד"ה המתמדר וכו', ג' ואתא ד' וכו'. אצל ברמא ג' ואתא ג' ופלגא דהאי נמי פליגי ר"י ורבנן כמ"ש תוס' לקמן וכדאיתא בע"ז שם [ב"ז צ"ו]:

וב"ש וטבל חמיר לענין שלא במינו וכו', אין לפרש דהו"מ לזה משום דלא"כ ה"א דהכא יש שישים דהיתר דכיון דמעשר מותר לזרים רק האיסור הוא משום תרומת מעשר שבו וכיון דלא אתא אלא פלגא א"כ יש כאן

מפרה דמה לפרה שכן מטהרת לכן כשרה בשחיטה, זה אינו די"ל חולין וקדשים יוכיחו שאין מטהרין ואפ"ה כשרין בשחיטה אף אני אציא עגלה:

בא"ד, דשחיטה מעריפה ליבא למילף במה מצינו וכו'. ואע"ג דבספ"ח דזבחים יליף ר"מ משחיטה במה מצינו, היינו לענין ליתן את האמור בזה דמליקה מטהרת העוף שריפתה מטומאתה כמו שחיטה, אבל לענין גוף הדבר אין כאן דמיון להכשיר של זה בזה, דלר"ח להיות דומה בשאר דברים, וזה מיושב ג"כ מ"ש תוס' דהו"מ"ל חולין וקדשים וכו', ונ"ל דלפימ"ש דהוי רק מה מצינו א"כ ל"ל הכי גבי חולין וקדשים דאין דומין לעגלה כלל משא"כ פרה דדומה בשאר דברים כמ"ש ל':

דף ב"ד ע"א

גמ' יבול אף בשילה ובית עולמים וכו'. ז"ע אמאי לא נקט גלגל ונוב וגזעון שלא הי' בהם ג"כ עבודה משא אע"ג שלא נקראו מנוחה ונחלה, דמשהוקם המשכן בגלגל צימי יהושע בן נון עמד שם כל י"ד שנים עד שנבנה הבית בשילה כדאיתא בספ"ד דזבחים:

שם בגמ' הא ביצד ב"ה ללמוד וכו'. ק"ק דהא מקראות הללו נאמרו קודם חטא מרגלים בפרשת נשא ואז היו מוכנים ליכנס מיד לארץ כמ"ש בפרשת בהעלותך (במדבר י' כ"ט) נוסעים אנחנו אל המקום, וא"כ למה להם ללמוד אותן ה' שנים, הלא בא"י לא היה עבודה משא כנ"ל ואפי' לשורר כשרים כמ"ש רש"י ד"ה יכול, וכדאיתא בספ"ז דערכין דאפי' קטנים כשרין:

שישים נגד התרומת מעשר, זה אינו דכיון
 דעדיין לא הורס ממנו תרומת מעשר הרי הכל
 טבל, רק דלרבותא בעלמא נקטי הכא דטבל
 חמור. ומ"מ לא הבנתי דבריהם לענין מה טבל
 חמור בשלא במינו, דבהדיא איתא בע"ז דף
 ע"ג ע"ב דלכ"ע טבל אינו אוסר שלא במינו
 יותר מששים:

בא"ד, רמא ג' ואתא ג' ופלגא וכו'. אין
 להקשות ממ"ש דיו"ד סי' קל"ד
 (סעיף ה') דיין נסך צמים בטל בששה פעמים
 מים משום דטבל טעמו בששה, זה אינו דהכא
 מיירי שטועמין בהן טעם יין, ואפילו במלא
 כדי מדתו, רק דלא החמיץ עדיין כתמך
 דעלמא:

סליק פירקא

פרק השוחט

דף ב"ז ע"א

בגמ' השוחט דיעבד אין וכו'. לעיל צרפ"ק (דף ג'). הקשו תוס' (ד"ה המניח) דמאי פריך הכא דיעבד אין וכו' הא מסקינן התם המניח משמע לכתחילה וכו', ור"ז לתרץ דאשחיטתן כשרה קסמיך וכו', והקשו עוד מהמקנא לאשתו (סוטה ז'). והרוחץ צמי מערה (שבת קמ"ז). דדייק נמי דיעבד דווקא והניחו צ"ע:

ולולא דצריהם היה נ"ל לחלק צענין אחר, דוודאי כל מה שהוא מוכרח לעשותו ולא סגי בלא"ה לא שייך לומר לשון דיעבד כמו גצי שחיטה דוודאי יצטרך לאכול בשר בהמה או עוף ויצטרך לשחוט והוא מצווה ועושה הול"ל לשון לכתחילה, ודוגמא לדבר כתב הטו"ז ציו"ד סימן א' סקי"ד עיי"ש, וכן ההיא דהמקנא לאשתו דמוכרח לקנאות כשרואה שנסתרה כדכתיב (צמדזר ה' י"ד) ועבר עליו רוח קנאה וכו', וכן הרוחץ צמי מערה דצריך לטבול מטומאתו כמ"ש רש"י שם והול"ל מותר לרחוץ וכו', משא"כ צמיח נכרי בחנותו שהוא דבר הרשות דרוכ העולם אין להם חנות יין, שפיר נקט המניח לשון דיעבד אע"ג דלא אחי למעוטי דין דלכתחילה:

שם בגמ' אבע"א אאחד בעוף ואבע"א ארובו של אחד במוהו וכו'. לכאורה ע"כ צריך לשני התירוצים ולא סגי בחירון אחד,

דעל תירון הב' קשה דהול"ל שחיטתו כשרה אחר רוצו של אחד כמוהו, והכי הול"ל השוחט רוצ א' צעוף ורוכ צ' צצהמה שחיטתו כשרה, וע"כ נ"ל דאי הוה תני הכי היינו טועין דצעוף סגי לכתחילה צסימן א', וא"כ היינו תירוצא קמא. וגם בחירון א' אינו מספיק דנקט דיעבד משום אחד צעוף דהא עיקר קושית הגמרא קאי על צ' צצהמה, וע"כ צריך צ' התירוצים. ועיין בהרא"ש שכתב צסם הרי"ף דעיקר בחירון הב' עיי"ש, והוא תמוה דא"כ הול"ל לערבינהו וליתנינהו השוחט רוצ א' וכו' כמ"ש לעיל:

בתום ד"ה השוחט וכו', בדמוכח בגמ' וכו'. לכאורה אינו מוכרח כ"כ די"ל דהא אי ר"י אסור אפי' צדיעבד בחולין מסתמא גם צקדשים אסור צדיעבד דהיינו צעולת עוף דצריך למלוך ג"כ הוורידין משום דלדס הוא צריך אע"ג דלא שייך משום איסור דס כמו בחולין, וא"כ מנלן לעשות פלוגמא רחוקה צין ר"י ורצנן, די"ל דנהי דרצנן פליגי עליה דר"י בחולין דמותר לחתכן אח"כ ולא חיישינן שמא יצלנו שלס מ"מ צקדשים מודו ליה דאסור אפילו דיעבד משום דלדס הוא צריך, ולפ"ז מוכיח שפיר בגמ' דע"כ לאו רישא צקדשים דאל"כ אמאי פליגי רצנן עליה להחיר צדיעבד, ועיין לקמן צרש"י [דף] כ"ט ריש ע"צ ד"ה מצוה למרק לפירוש קמא משום דס וכו' מוכח דמריקת סימנין נמי משום דס הוא, ולפ"ז ע"כ

ל"ל דמשום דלדס הוא נריך יהיה אסור דדיעבד
 צוורידין דא"כ אמאי מולק רק רוב שנים צעוף,
 וגם רישא דקתני רובו של אחד כמוהו ע"כ לאו
 בקדשים קמיירי דא"כ אמאי מותר דדיעבד:

בתום' ד"ה ותו שהייה וכו', ועוד אמאי
ס"ד שיחתוך המפרקת וכו'. עיין
 במהר"ם ותורת חיים דהתוס' מפרשים פירש"י
 שלא ינטרף לחתוך המפרקת וכו'. וק"ק דא"כ
 בפשיטות הו"ל לדחות פירש"י דבגמרא דלעיל
 קאמר עד כמה לשחוט ולזול וכו' ומאי פריך
 דלמא ס"ד שיחתוך ג"כ המפרקת, אלא ע"כ
 דאין זו סברה כלל רק דס"ד אם חותך
 המפרקת ג"כ כשר, להכי נריך קרא. ועיין
 בטו"ז סימן ג' דמפרש ג"כ כהתוס' וכפי'
 מהר"ם:

ומה שהקשה שם הטו"ז דלמא גלי קרא
בקדשים ולא בחולין וכו', לק"מ לפמ"ש
 בתורת חיים ליישב קושית התוס' דתמי קראי
 נריכי דהיינו ושחט בן הבקר דקדשים, וזבח
 דחולין, דאמרינן מדמשני קרא בדבוריה עיי"ש:

בא"ד, אי מן העורף במליקה או מן
הגרזן וכו'. לפ"ז היה אפשר לומר
 דלרצ כהנא אסור להחזיר סימנין אחורי עורף
 ולשחוט שם דא"כ הדר הו"ל כמליקה, וגם לא
 הוי ממקום ששח:

ובהבי נ"ל ליישב מה שקשה לי לעיל דף כ'
(ע"א) דאמר רב כהנא מנחת מליקה
קונץ ויורד וכו' וקאמר ליה וכו' קונץ ויורד
אין מוליך ומציא לא וכו' כ"ש מוליך ומציא
וכו', וקשיא לי דמנ"ל הא דלמא ס"ל כמ"ד

מוליך ומציא פסול, ומה שפירש"י והרשב"א
 שם כיון דלא מעטי' קרא כהנא לאסור וכו'
 אינו מספיק, דהא למ"ד מחזיר סימנין במליקה
 כשר ע"כ ס"ל מוליך ומציא פסול כדמוכח
 הסוגיא דשם דאל"כ תקשי ליה מתני', וא"כ
 דלמא רב כהנא ס"ל מחזיר סימנין במליקה
 כשר, וא"כ קונץ ויורד דוקא ולא מוליך ומציא,
 ולהג"ל א"ש דכיון דשמעינן לרב כהנא דס"ל
 מחזיר סימנין שחיטה פסול, לפ"ז א"ש דיוקא
 דמתניתין דכשר במליקה פסול בשחיטה וכו'
 ואמי למעוטי מחזיר סימנין וא"כ אין לנו
 מיעוט על מוליך ומציא, דאע"ג דהוי ס"ל
 מחזיר סימנין במליקה כשר מ"מ אינו מוכרח
 דמוליך ומציא פסול רק למ"ד דמחזיר במליקה
 כשר, ועיי"ש ברש"י דללישנא דשן וצפורן ז"ל
 משום סיפא נקטה וכו', א"כ ה"נ לרב כהנא
 י"ל דנקטה משום סיפא דכשר במליקה פסול
 בשחיטה לענין מחזיר בשחיטה, וא"כ שפיר
 קאמר כ"ש מוליך ומציא דכשר דאין לנו
 מיעוט:

בתום' ד"ה מנין וכו', ותיבא וכו' וי"ל
דהדר ערביה וכו'. התחילו לדבר
 בתימא, וע"כ ז"ל דאין התירוף מספיק, והאמת
 כן הוא דנהי דהדר ערביה היינו לענין עריכה
 אבל לא לענין שלא יעשה נתחי' לנתחים, כיון
 דלא דמו להדדי לענין הפשט, והכי הו"ל
 למכתב וערכו בני אהרן את העולה ונתח אותה
 לנתחיה את הראש ואת הפדר ואז היינו מקישין
 אותן בין לענין עריכה בין לענין נתחים:

ולולא דצריהם היה נ"ל לתרץ די"ל דילפינן
ליה מק"ו, דמה שאר נתחים דנריכין

הפשט אסור לנתחן יותר, ק"ו להראש דאפילו
הפשט א"צ א"כ חזינן דקפיד קרא שיהיה שלם
דוקא כ"ש דאסור לנתחו:

בתום' ד"ה מדרקאמר וכו', אבל אבתי
לא ידעינן וכו'. וז"ל דלענין מן
הגרונ יליף מראשו של זה ממול עורף וכו', רק
דלא מקיש צהמה לעוף לענין שחיטה מן
הנזאר, ועמ"ש לצני ר"ח דס"ל אסור מחזיר
סימנין בשחיטה, ומהכא מוכח דלר"ח גופיה
נמי ס"ל הכי דהא מן הגרון דוקא:

בחידושי הרשב"א ד"ה ה"ג וכו', וקרא
למאי אתא וכו' אע"ג דההיא
בחולין וכו'. לכאורה הרשב"א קאי אקרא
דוזזחת מזקרק ומנאנך (דברים י"ז כ"א) דכתיב
צפ' ראה גבי כי ירחיב וכו', וז"ע דהא בקדשים
נמי כתיב צפ' כל הזכור (שם ט"ז ז') וזחת
פסח וכו' לאן וזקרק:

דף ב"ז ע"ב

תום' ד"ה באיזו תורה וכו', תרתי ש"מ
וכו'. ז"ע דא"כ מאי פריך לר' אליעזר
האי זאת וכו' ופירש"י כיון דלא מקיש עוף
לצהמה וכו', הא ע"כ מקיש לענין שחיטה
טריפתה מטומאתה וא"כ ס"ד דנילף נמי
שחאה צרוב שנים, לכך נריך זאת, ואין לומר
כיון דר"א לא ס"ל דרשה שכזר הותו א"כ לא
עדיף צהמה מעוף לענין שיעור דסימנין
ולתרווייהו נריך הלמ"מ, זה אינו דאפשר דר"א
נמי יליף דרשה שכזר הותו למעוטי זנבו ואזנו
כמ"ש תוס' לעיל, ור"מ נריך דרשא דהכא
למעוטי מן העורף. ולהנ"ל דכלא"ה הך דרשא

דדצר שמכשירה מטהר טריפתה אינו מוסכם
לכ"ע, דהא לא קיימא לן הכי רק ר"מ ס"ל
הכי התם דמליקה מטהרת מידי נבלה, ור' יודא
ס"ל אפי' שחיטה אינה מטהרת, ואנן קיימא
לן כר' יוסי דמפליג בין שחיטה למליקה, רק
ז"ל דהתוס' צעי לאוקמא הצרייתא ככ"ע, אצל
לר"א לכאורה יש להוכיח דע"כ לא ס"ל הך
דרשא, דהגמ' פריך לקמן למ"ד אין שחיטה
לעוף וכו' ממתני' דמלק בסכין ע"ש, ולפ"ז
לר"א דלא מקיש עוף לצהמה לענין שחיטה
א"כ לית ליה שחיטה לעוף מה"ת, וא"כ קשה
ממתני' דמלק בסכין וכו' דהגמ' לקמן צעי
לאוקמא ככ"ע, וע"כ נריך לומר דס"ל דמליקה
אינה מכשרת מידי נבלה וכדס"ל לרי"ו עיין
לקמן בתוס', וא"ש לר"א. ועי"ל דהגמ' צעי
לאסוקי דלא תקשי לר"א מנ"ל דצהמה נריך צ'
סימנין:

בגמ' אי מה לחלן ברוב שנים וכו'. ק"ק
דקל וחומר הוא ומה קדשים דלדס נריך
סגי צעוף צסימן אחד כ"ש בחולין, ואין לומר
דהתם משום דחותך שדרה ומפרקת, זה אינו
דמשום הא גרע טפי דמצליע דס צאצרים,
ואע"ג דאין זה דס הנפש, מ"מ משום הא לא
עדיף:

דף ב"ח ע"א

ברש"י ד"ה מאן תנא וכו', דאמר נוחרו
או עוקרו וכו'. ז"ע דטפי הול"ל
תנא דמלק בסכין דהא משום הך קושיא הוכרח
למחך הוא דאמר כר"א הקפר וכו', אצל
צרייתא דנוחרו או עוקרו מצי לאוקמי צחיה,

ואפשר לומר דוודאי ממנני' דמלק בסכין אין כ"כ קושיא, דהא י"ל דס"ל כר"י דהלכתא כוותיה או כר' יודא וכמ"ש לעיל, רק דהגמ' לא צעי לשנויי הכי דא"כ הו"ל לר"מ לאפלוגי צרישא כדפליג צסיפא גבי מלק ונמנא טריפה, או משום סתם ממנני' ר"מ, אבל הדיא דנוחרו וכו' דצרייתא היא וממנני' ציה ר' חייא ור' אושעיא, וא"כ דצאמת מסיק דרבי ס"ל דיט שחיטה לעוף מה"ת א"כ ע"כ צרייתא כוותי' אחיא דאי רבי לא שגא ר"ח מנליה, אלא ע"כ דצרייתא צעוף נמי מיירי:

בתום' ד"ה תהני ליה סבין וכו', הך פרבא ליתא וכו' אלא לר"מ וכו'. ז"ע דלעיל דף כ' ע"צ דפריך לזעירי מהך ממנני' דמלק בסכין וכו' הי' להם להתוס' להקשות כן, ושם הקושיא עדיפא יותר דהא זעירי וודאי ס"ל כהלכתא דמליקה אינה מטהרת מידי נבלה:

בגמ' ת"ש שחט את הוושט וכו', ת"ש שחט חצי גרגרת וכו'. לכאורה קשה על המקשן דטפי הו"ל לרמוי הני תרי צרייתות אהדדי, דמצרייתא דשחט את הוושט מוכח דוושט ולאו קנה וצצרייתא דהכא מוכח דצקנה נמי כשר, וז"ל דשני מקשנים הם דהמקשן הראשון ידע מתירוק הצ' דגמרה לשחיטה, ומקשן הצ' ידע מתי' הראשון דגרגרת עבדא לאישתמוטי:

דף ב"ח ע"ב

תום' ד"ה אתא וכו', ולא קאמר נ"מ לספק נקובה וכו'. כבר כתבתי

צשו"ת [שו"ת מראה יחזקאל סי' מ"צ אות ג'] יישוב לקושייתם עם יישוב לדברי מהרש"א בצכורות דף כ'. ועוד נ"ל דהנה רש"י ס"ל לקמן פרק אלו טריפות דף מ"ג (ע"צ ד"ה ההיא) דצצהמה משכחת לה צדיקה לספק דרוסה וצריך להצין דמנ"ל הא, ונ"ל דהוכיח כן מדטרת הש"ס הכא להוכיח דעוף הכשרו צקנה לחוד עד דמשכח עוצדא דמסמס קועיה, ואי צהמה ל"ל צדיקה לספק דרוסה א"כ ע"כ רצה דאמר אין לוושט צדיקה וכו' איירי צעוף ומשום דהכשרו צסימן אחד, וא"כ ממילא מוכח דעוף הכשרו צסימן א', דאל"כ לא משכחת לה לדינא דרצה, וא"כ הו"ל לאתויי הך דרצה דקדים להו דהא צלא"ה צהא דמסמס קועיה הוכרח לאתויי הך דרצה, אלא ע"כ מוכח דצהמה נמי יש צדיקה לדרוסה וא"כ רצה דדרוסה איירי צצהמה ולא צעוף, ולפ"ז א"ש דלא הומ"ל נ"מ לספק נקובה דא"כ קשה דתפשוט מינה איצעיין דלעיל, אבל לפי האמת וודאי דלענין נקב נמי איירי רצה, ולכך אייתי רצא לעיל מדרצה להך דמסמס קועיה:

ועוד נ"ל לתרך לפימ"ש רש"י גבי ס"ד הנ"ל דצצהמה נמי יש לה צדיקה לענין דרוסה כנ"ל, וא"כ י"ל דמשום הכי נקט ספק דרוסה דרצה סתמא קאמר ואיירי אפי' צצהמה משא"כ צספק נקובה דלא משכחת לה צצהמה דצריך לשחוט צ' סימנין ודלמא צמקוס נקב קשחט. אלא קשה לפ"ז להמחצר דפסק לענין דרוסה צצהמה אין לה ולענין נקב א"ל צדיקה מצחון ומוכה שטרא לצי תרי, ולפימ"ש הא צהא תליא דאל"כ קשה הול"ל נ"מ לספק נקובה:

ועוד נ"ל דהנה הרא"ש צפרק אלו טריפות
הקשה אהא דאמרינן נפקא מינה לספק
דרוסה ממ"נ אי צריך שיאדימו שניהם מאי
קאמר א"ל צדיקה מצחון דמהיכי תיתי יצדקנו
צחון דאפילו ימצא שם מ"מ צריך לצדוק פנימי
ע"כ טוב יותר לצדוק פנימי, ואם א"צ שיאדימו
שניהם מאי קאמר אלא מצפנים האך נסמוך
על צדיקת פנים, וע"ש צ' תירוץ, ושניהם לא
שייכי לענין נקב דוודאי צריך צ' סימנין ואכתי
תקשי ל"ל צדיקת חוץ, להכי קאמר נפקא מינה
לספק דרוסה, ותירוצ זה מנאכתי צכרתי ופלתי
צשינוי קצת. ולכאורה יש לדחות זה די"ל דאיידי
שהנקב צא מצפנים לחוץ ואשמועינן רצה
צצניק פנימי לחוד טריפה, אך י"ל דאכתי אין
שייך לומר אלא מצפנים דמשמע שצריך צדיקת
פנים הא כה"ג לא משכחת לה רק צישב לו
קוץ וא"כ לא שייך גציה צדיקה דהוא מקום
ידוע שנתחב צו והא חזינן דניקב פנימי כולו:

בא"ד, שום חולי שיאדים כמו דרוסה
ובו'. ועיין מהרש"א, ויש ליישב
דלישנא דלמא צמקוס נקב דחקס, דדרוסה א"צ
להיות נקב:

בא"ד, דאי אפשר להפריד העור ולבדוק
ובו'. עיין מה שכתבתי ע"ד צשו"ת
שלי. [שו"ת מראה יחזקאל סימן מ"צ אות ג'
ונדפס צסוף הספר]:

בגמ' זיל הבא איבא רובא ובו'. ק"ק
דלמא צרייתא ר"ש הוא דס"ל צריך
להסיעו צפ"ה דכלים (מ"ז), וא"כ אותו המחנה
שנטל הוא נתינה ויש לו דין רוב דכנתוך דמי,
אבל מחנה הנשאר שלם יש לו ג"כ דין רוב

וטמא, ולפיכך ה"ק משום דא"א לצמאם לכך
שניהן טמאין, אבל אם היה אפשר לצמאם היה
מחנה טהור ומחנה טמא:

בתום' ד"ה לפי שא"א לצמצם ובו', ויש
להוכיח מבאן ובו'. ועוד נ"ל
הוכחה ממחני' דכלים פי"צ גצי טבלא שנחלקה
לשנים דטהור ולרצנן דרשצ"ג וע"ש צתיו"ט:

בתום' ד"ה זיל הבא ובו', וי"ל דתלוי
בחשיבות ובו'. וצ"ע דאכתי למ"ד
מחנה על מחנה אינו כרוב ורחמנא אגמרי'
נתוך רובא א"כ אמאי טהורין הא לא נתוך
רובא, וכאן לא שייך תי' התוס':

דף כ"ט ע"א

תום' ד"ה דבולי עלמא ובו', וא"ת בפרק
קמא דעירובין ובו'. והנראה לי ליישב
קושייתם, וגם מה שהקשו לעיל (כ"ח:) ד"ה לפי
שאי אפשר לצמאם היכי קאמר הכא מחנה על
מחנה כרוב דאי אמרינן אי אפשר לצמאם מהיכי
ידעינן שהוא מחנה, ורצו להוכיח מכאן צדידי
אדם אפשר לצמאם, והקשו על זה מההיא דלחי
המשוך מדפנו של מצוי דקאמר רב אשי הוי
ספק וכו' והרי יכול למדוד, ועוד קשה דאם
כן הסוגיא דסוכה אזלה שלא אליצא דהלכתא
דפריך התם והא אפשר לצמאם, וצריך להגיה
הספרים וכמו שהאריכו צזה שם צסוכה דף ט"ו

(ע"צ):

ועוד קשה לי מה שפירש"י לעיל (כ"ח:) ד"ה
רחמנא למשה וכו' רוב שחוט קרי ליה
וכו', והוא לכאורה אינו מוצן, דמה הוצרך לזה,
דצפשיטות הוה מצי למימר דלמאי דקאמר הכא

דאגמריה לא תשייר רוצא, אס כן הא דקאמר רבי לעיל (כ"ח.) וזכחת וכו' על רוצ אחד צעוף ורוצ שנים קאי על לא תשייר, ועוד קשה אמאי לא קאמר הכא מחנה על מחנה מותר כמו בעירובין פרוץ כעומד מותר:

וע"ב נראה לי לפי מה שכתבו תוס' ד"ה זיל הכא וכו' וא"ת מאי קשיא ליה וכו' וי"ל דתלוי הדבר בחשיבות וכו', מבואר מדבריהם דלפי קושייתם היה סברתם צאמת כן דרחמנא אגמריה למשה מחנה על מחנה מותר, ולא שהמחנה יהיה לו שם רוצ, רק עיקר הלימוד הוא על לא תשייר רוצא, ולפי תירוט עיקר הלימוד הוא על הרוצ השחוט רק דהמחנה יש לו גם כן החשיבות להקרא בשם רוצ, ולכך צהיה דחלקו לשנים דכל אחד לא ניתן יותר ממחנה יש לכל אחד שם רוצ:

ולבאורה י"ל דב' פירושים של התוס' הג"ל תליא צפלוגתא דאפשר לצמצם או אי אפשר לצמצם, והיינו לפי מה שכתבו התוס' בכל דוכתא דטעמא דאי אפשר לצמצם הוא משום ספק ספיקא, וכמו שכתב גם כן מהר"ם לובלין לעיל, אס כן על כרחך ליכא למימר כחירון התוס' כאן דמחנה יש לו חשיבות של רוצ, חדא דזה לא מקרי ספק ספיקא כיון דמחנה גם כן נקרא רוצ אס כן שם אונס חד הוא, והרי אתה יכול לומר כהאי גוונא ספיקי טוצא שעל כל משהו ומשהו יותר מחצי נעשה מזה ספק שמא יש משהו יותר, ועוד כיון דהמחנה אינו דבר מסוים דהא אי אפשר לצמצם האיך נאמר על זה דרחמנא אגמריה שיהיה כרוצ, וגם ליכא למימר דהתורה נותה

על הדומה לנו שהיא מחנה, דמי איכא ספיקא וכו' כמ"ש לעיל (כ"ז:) גבי תורים וצני יונה, וגם לשיטת הסוברים צלאו הכי ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא:

וע"ב צריך לומר דצאמת מחנה על מחנה אינו נקרא רוצ, רק דרחמנא אגמריה דמותר, ועיקר הלימוד הוא לא תשייר רוצא ואס הוא מחנה מותר, וממילא כשדומה לנו שהוא מחנה מותר, דממילא לא הוי ספק ספיקא שמא עבד רוצא ושמא לא שייך רוצא, אבל אי אמרינן אפשר לצמצם, על כרחך צריך לומר דהמחנה יש לו שם רוצ, דאין לומר דמחנה מותר, דאס כן לענין מה הזכיר שם רוצ כלל, הא יכול למדוד. ולפי זה נאמר דוודאי לפי הסלקא דעתא דהכא דרצ קאמר מחנה על מחנה כרוצ לענין שחיטה, אס כן ע"כ מדנקט האי לישנא על כרחך סבירא ליה אפשר לצמצם דמחנה נקרא רוצ על שם החשיבות וגם הוא דבר מסוים, ולכך פירש"י דרוצ שחוט קרי ליה וכו', ולפי זה שפיר פריך עליה מההיא דחלקו לשנים וכחירון התוס' הג"ל, וגם מההיא דחצי קנה פגום כיון דמחנה פגום הוה ליה כרוצ פגום, אבל למאן דס"ל אי אפשר לצמצם לא קשה כלל מחלקו לשנים וכו' ודקושיית התוס', וכן מההיא דחצי קנה פגום לא קשה מידי למאן דאמר אי אפשר לצמצם, דצשלמא לענין שחיטה שפיר דמחנה על מחנה מותר דהכי אגמריה לא תשייר רוצא, אבל לענין פגימה ע"כ אגמריה לא תפגום רוצא וכדמוכח גבי פרוץ כעומד מותר דאמרינן דאגמריה לא תפרוץ רוצא, דכאן לא שייך לומר לשון מותר כמו גבי שחיטה דאמרינן מחנה על מחנה מותר, ואס

כן בחצי קנה פגוס נמי איכא ספק ספיקא, ולא קשה מידי למאן דאמר אי אפשר לזמנא, רק דקושיית הגמרא קאי הכא לפי הסלקא דעתך דעל כרחק ס"ל אפשר לזמנא כנ"ל מדנקט לשון מחנה על מחנה כרוב ולא לשון מחנה על מחנה מותר, ומשני דרז לא נקט כלל דמחנה על מחנה כרוב לענין שחיטה דהא אי אפשר לזמנא, רק כאן צריך לומר מחנה על מחנה מותר, ואם כן לא קשה תו מההיא דחצי קנה פגוס כנ"ל, רק הא דנקט מחנה על מחנה כרוב הוא לענין פסח שהוא דבר מסויים ושם אפשר למנות שפיר קאמר שהמחנה יש לו חשיבות של הרוב:

ואם כן אין ההלכות סותרין זה את זה, דוודאי י"ל פרוץ כעומד מותר והכי נמי מחנה על מחנה מותר מטעם ספק ספיקא, רק דהכא לא איירי כלל לענין זה דשייך לומר עליו מותר, רק צנידון אחר שאין לו דמיון לההיא דפרוץ כעומד כנ"ל, ובזה מיושג גם כן מה שקשה לכאורה אמאי דמסיק כי קאמר רז לענין פסח וכו', ואמאי לא נילף מיניה לכל איסורין שבתורה דמחנה על מחנה כרוב, ולהנ"ל אחי שפיר:

יתר הדברים מה שיישצתי בזה פסקי הרמב"ם בהלכות שבת ועוד שאר הספיקות מצוואר בחילוקי לסוגיא דפרוץ כעומד בסוכה עיי"ש ודו"ק: [סוגיא זו דאי אפשר לזמנא נדפסה גם בשו"ת מראה יחזקאל סימן קכ"ח. וע"ע בחי' להלן לדף ל"ג ע"ב].

שם בגמ' לא בעוף מב"נ וכו'. ז"ע דכיון דצאמת ס"ל לרז דמחנה על מחנה כרוב

א"כ ל"ל וגמרו הא א"ל יותר, ומכאן יש להביא ג"כ ראיה למ"ש לעיל דהסוגיא דהכא ס"ל אי אפשר לזמנא ולכן צריך להוסיף כל שהוא כדי שיהיה מותר בלא ספק ספיקא, אלא דקצת קשה דהו"ל להש"ס לפרושי הכי:

שם בגמ' שאני לענין טריפה וכו'. ז"ע דאכתי קשה כיון דהקנה פגוס כשיעור מה ישחוט עוד, הא אינו צר שחיטה, וכן הקשה צ"ח בכו"מ שור, ונ"ל דמ"מ כיון דלא אפשר רובא לא הו"ל כמאן דמנח ועכ"פ צר שחיטה הוא שישחוט במקום אחר, ורז לטעמיה דלא צעי שחיטה ופורעת ולכן מהני ג"כ כאן כשהוסיף כל שהוא. אלא דמ"מ קשה דאמאי לא משני דחצי קנה פגוס היינו בחצי עוצי והוסיף עליו כלשהו וגמרו לחצי חללה, ואע"ג דרז ס"ל לקמן דף מ"ד לענין טריפה סגי ברוב עוצי מ"מ כאן צעין רוב הגרלה לעינים, והשתא לא הי' קשה קושי' אצ"י ולא כל דכן הוא וכו', דלענין שחיטה מודה רז דצריך רוב חללה:

שם בגמ' מאי רוב רוב בל אחד ואחד וכו'. לפ"ז אחיא מתני' כר"א בר"ש דס"ל לעיל דף כ"א דצעולה סגי ברוב שנים, וכן ז"ל לתירוצא דרז אשי אחיא כר"א בר"ש דהוא מרא דשמעת' לקמן דתוצת וכו' תוצתוהו וכו', ומנאמי צהרשצ"א הגירסא צהדיא רוב כל אחד ואחד וראצ"ש היא:

שם בגמ' רב אשי וכו' השוחט דיעבר אין וכו'. לפימ"ש בתורת חיים לקמן דף למ"ד ע"א דשנים שאוחזין בצכין וכו' היינו דוקא צדיעצד ע"ש, קשה דמאי פריך הכא

דיעצד אין וכו' דלמא נקט דיעצד משום סיפא
דשנים שאחזין וכו', וכה"ג כתב רש"י לעיל גבי
שוחט מן האלדים דנקט דיעצד משום סיפא:

דף ב"ט ע"ב

בתום ד"ה בגון וכו', ואי בעוף הא אין
הבשרו וכו'. בלא"ה נמי הו"ל
דע"כ פסולה היא דכיון דבעולת עוף נריך צ'
סימנין הו"ל שהייה כששחט א' בחוץ וא'
צפנים, דמחומת עזרה עד המזבח הו"ל קי"צ
אמות ועולה נריך למעלה מחוט הסיקרא בקרן
מערצית דרומית, ושהייתו קטנה מאוד, משא"כ
זהמה דנריך שיעור שהייה גדולה, וי"ל דמיירי
צקדשים קלים דנשחטין בכל מקום בעזרה:

בא"ד, ובסוף פרקין וכו'. עיין צמהר"ס
שהקשה דלפירש"י נמי תקשי מעולת
עוף וכו', ותירץ דכיון דמ"מ נריך מעשה
חטאת עוף להכי נקט חטאת ע"ש. ותירוץ אינו
מספיק דאכתי קשה על התוס' לשיטתם הו"ל
עולת עוף ומשום הכשר שחיטה דלהתוס' א"צ
להזכיר מעשה חטאת עוף, וכן הקשה מהרש"א
באמת, ונ"ל דס"ל למהר"ם דלפי מה שתיירו
התוס' דכיון דגמר השחיטה וכו', זה שייך נמי
בעולת עוף, ולכך לא קשיא ליה רק על קושית
תוס', דלפירש"י נמי הו"ל להקשות כן:

דף לב"ד ע"א

בגמ' אבל חבמים אומרים שנים שוחטין
וכו'. לכאורה הני חכמים לא פליגי רק
אשנים שוחטין וצח אחד אצל על אחד שוחט
צ' וצחים אפשר דמודו לר"א צר"ש, וכן מוכח

צהרמז"ס ז"ל פ"א מהלכות פסולי המוקדשין
דין ה' צ' שוחטין וצח אחד מותר לכתחלה
וצח אחד שוחט צ' וצחים אסור לכתחלה ועל כרחך
דפסק כרצון, ולפ"ז הא דמוקים רצ אשי לעיל
סיפא צקדשים וכו' אחיא אפי' כרצון, ועיין
צמורת חיים מה שתמה על הכ"מ צזה וכן
הקשה עליו צהלח"מ שם:

ומה שחלק צמורת חיים צין אחזין צקמא
דמותר לכתחלה לאחזין דמתני' דהיינו
זה למעלה וזה למטה דאסור לכתחלה, קשה לי
דלענין דרוסה לא שייך לחלק צין לכתחלה
ודיעצד דמ"מ יש לחוש שמא ידרוס פעם
אחרת, וכן מוכח ליטנא דאין חוששין שמא
ידרוסו וכו' וכדאיתא צתוס' לעיל דף ט"ז ע"ב
ד"ה אמר שמואל, משא"כ לענין שמא יטרופו
וכו' דהיינו דלא אחי למעצד רוצא שפיר שייך
לחלק צכה"ג, ועיין צש"ך יו"ד ריש סימן כ"ד
[ס"ק ד'] שמחלק כה"ג, ועיין מ"ש לקמן ע"ב
צרש"י ד"ה משנתינו וכו':

ברש"י ד"ה מדמי פסח וכו', שאין לך
מום קבוע וכו'. עיין מה שכתבתי
לעיל (דף כ"ח צתוס' ע"ב) [נדפס צשו"ת מראה
יחזקאל סי' מ"ב אות ג' וצסוף הספר] שכתבו
ג"כ דקריעת עור הו"ל מוס קצוע וכו' שאינו
מוכרח דכ"ז דהדרא צרי לאו משום קצוע הוא,
ואפשר דאפי' מוס עובר לא הו"ל כדמוכח
צרפ"ו דצבורות וצהרמז"ס ע"ש, ומ"מ אין
כאן קושית לפירש"י כאן דהכא י"ל דאיירי
שכבר התחיל לשחוט הסימנין, וא"ל דתיפוק
ליה שכבר נעשה טריפה, זה אינו דכיון דגמר
השחיטה אין לו דין טריפה כמ"ש תוס' לעיל:

בתום ד"ה השוחט וכו', ובי פריך וכו'.
הקשה מהר"ם לוצלין דמנ"ל להתוס'
דכשנים שוחטין רוצ דהוי מפורעת ע"ש, ונ"ל
להוכיח זה ממה דאיתא לקמן דף ל"ז ע"ז
דאמר ר"ל כאן ששחט במקום חתך הוי נבלה
כאן ששחט שלא במקום חתך הוי טריפה וכו',
וקשה דכיון ששחט שלא במקום חתך תיפוק
ליה דבלא"ה הוי טריפה דאין שחיטה מועלת
בו כמו שמוטת הגרגרת, ואפשר דאפי' נבלה
להוי דהשחיטה גופה אינה כתקנה כיון דלא
הוי מפורעת, אלא ע"כ כיון ששם נפסק הרוצ
הוי מפורעת כששוחט הרוצ, ואינו אסור רק
משום פסוקת הגרגרת:

ואין להקשות לפימ"ש תוס' דכששוחט א' רוצ
לא הוי מפורעת, א"כ מאי קאמר התם
כאן ששחט שלא במקום חתך וכו' א"כ מאי
אריא פסוקת הגרגרת ברובא הא צמיעוטא נמי
טריפה דאין שחיטה מועלת כלל במקום אחר,
ואין לומר דלמא צאמת להך שינויא לא נריך
רוב, זה אינו דא"כ מאי פריך אדר"ל מכמאן
דמנחא דדיקולא, הא כיון שלא נפסק הרוצ לא
הוי דמנחא דדיקולא, ולפימ"ש תוס' לקמן
ל"ז ד"ה ורמינהו דכל שאין כמוהו חיה משמע
דאיירי לאחר שחיטה וכו', תירוצ זה אינו
מספיק וקושיא שלי במקומו עומדת ונ"ע. אבל
צאמת לק"מ דוודאי ס"ל דנקט כאן ששחט
שלא במקום חתך וכו' תיבת ששחט הוא למותר
דהא מתני' לא איירי בשחיטה רק בטרטיפות
דקודם שחיטה דאפילו החלצ אסורה, רק דנקט
ששחט אגב רישא ששחט במקום חתך ושם
הוצרך למימר ששחט דוקא דהוי פסול בשחיטה

נקט נמי הכא שוחט, ומ"מ הוכחתי דלעיל
קיימת ודו"ק:

דף ל' ע"ב

ברש"י ד"ה משנתינו וכו', אפילו בב'
סבינים וכו'. משמע מדצריז דכ"ש
בסכין אחד וב' בני אדם, ונ"ע דמנ"ל הא דכיון
דקיימא לן דלא צעין שחיטה מפורעת א"כ לא
נריך לשבשי הצרייתא רק גרסין שמא יטרופו
וכו', ואפשר דדוקא לשמא יטרופו לא חיישינן
כיון דבלא"ה כל שוחט נריך שיצדוק בסימנין
לאחר שחיטה, אבל לשמא ידרוסו דאין זה נריך
בדיקה צאמת חיישינן וע"כ אסור לשנים לשחוט
בסכין אחד:

עיינן בהרמב"ם בפ"ז מהלכות שחיטה (ה"י)
דנקט בתחילה הדין דב' אוחזין בסכין
אחד ואח"כ הדין דב' שוחטין צב' סימנים,
וכתב הכסף משנה דלרצותה נקט הכי
לאשמעין דלא צעין שחיטה מפורעת, ולפי
הנ"ל אדרבא יש רצותא בסכין א' דאין חוששין
לדרסה. וגם עיקר הדין דמתני' בסכין אחד לא
ידעתי מנ"ל לדידן דלא צעין שחיטה מפורעת
אינו מוכח כלל וכמו שכתבתי, ומהא דלעיל
דיליף מתוצא וכו' דלכתחלה דוקא אסור צב'
שוחטין וצח אחד, ולרבנן דמתירין אפי' לכתחלה
אין ראייה כלל די"ל דהתם מיירי צב' סבינין,
ועיינן בתורת חיים שהצאתי לעיל (עמוד א' בגמרא)
שכתב בהרמב"ם מחלק צין אוחזין צקתא וכו'
ע"ש, והוכיח כן ממתני' דנקט בסיפא לשון
דיעבד, ואינו מוכרח כלל דהא ס"ל להרמב"ם
פ"ז מהל' שחיטה (שם) דאפי' צב' סבינין

אסור לכתחלה משום דלכתחלה צענין מפורעת וכדמוכח מלשוננו דנקט לשון דיעצד דוקא, ולדעת הכסף משנה זה גרע מסכין אחד, וא"כ כיון דמשנתנו צ' סכינין נמי מיירי א"ש דנקט צמחני' לשון דיעצד משום צ' סכינין דלכתחלה צריך שחיטה מפורעת לכ"ע, ובהכי יש ליישב גירסת צה"ג בתוס' ד"ה למדתנו וכו' צסכין אחד וצ' צני אדם, די"ל דהא דאכיל וכו' היינו משום דלרבותא קאמר דמשנתנו אפי' צסכין א' מכ"ש צ' סכינין דכשר:

שם בגמ' בי רב אמרי וכו'. הקשה הרשב"א דאמרי צי רב היינו רב הונא ור"ה ס"ל לעיל דף (כ' ע"ב) מפני שהוא מחליד וא"כ כ"ש תחת העור ע"ש, ולא ידעתי למה החליט כן דהא פלוגמא היא צספ"ק דסנהדרין (י"ו:) דרש"י ס"ל דאמרי צי רב הוא רב המנונא, והתוס' דס"ל שם דהיינו רב הונא. מ"מ לק"מ מדלעיל דהא התוס' מפרשים לעיל (שם צמוד"ה מפני) דמפני שהוא מחליד היינו שחותך הסימנין ממטה למעלה, ולא דמי לכאן שחותך הסימנין כסדרן תחת העור:

בתוס' ד"ה החליד וכו' ואפילו לאמרי בי רב וכו' לא הוי חלדה וכו'. ולא ניחא להו למימר דהאיצטרא היא דאפשר דצמיעוט סימנין הוי וודאי חלדה, דמשמע להו דכיון דתחת העור סלקא צתיקו ואסורה מספיקא א"כ כ"ש צמיעוט סימנין, ולא ניחא להו דעיקר האצטרא יהיה שיהיה וודאי טריפה, דאין נפקותא כ"כ אי טריפה צוודאי או צספק, ולכך כתבו דהאצטרא היא דיש צצרא איפכא דצמיעוט סימנין עדיף ויהיה כשר, ועל זה

כתבו ג"כ האי נמי צתחצ תחת העור וכו' דקמצע"ל דס"ד דעדיף כיון ששחט הסימנין שלא צחלדה, משא"כ תחת העור. אצל צהר"ן כתב דלאמרי לה מצע"ל אי הוי טריפה וודאי ולא מספק ע"ש, וכתב דלכך לא הביאה הרי"ף דכ"ש הוא מתחת העור, אצל לפי צצרת התוס' הנ"ל דמיעוט סימנין עדיף מתחת העור קושייתו צמקומו עומדת דהי"ל להרי"ף להציאו:

ועייין צמהרש"א מה שהשיג על מהרש"ל שכתב דפסולה דאורייתא משמע דהא לעיל אמרינן מדרבנן וכו' ואפ"ה קתני פסולה, וכוונתו אדלעיל דף כ"ח ע"ב גצי מחצה על מחצה כרוב דפריך צמחני' דחצי אחד צעוף וכו' ומשני מדרבנן וכו', וא"כ מ"ש מהרש"א צרייתא דלעיל וכו' הוא טעות סופר וצ"ל צמחיתין. והנראה לי ליישב דהדין עס מהרש"ל ואדרבא דצרי מהרש"א תמוהים, דצלא"ה צ"ל מ"ש מהרש"א דהוכחתם מדתני שם דשחיטתו מטהרתו וכו', דמה צכך דהוי דרבנן מ"מ דרבנן לא החמירו ג"כ לטמא כמו שהחמירו לענין איסור, וכלל גדול הוא דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, אצל צאמת יש לכאורה ראייה לדצריו ממ"ש תוס' לעיל דף ט' (ע"א ד"ה ואסורה) גצי לא צדק צסימנין למ"ד טריפה אינה מטמאה משום דעפ"י הרוב שוחט שפיר לא החמירו כ"כ, וכבר ציארתי דצרי התוס' הנ"ל דמהיכי תיתי לחלק הא מצינו הרבה טומאות דרבנן, ועוד דא"כ מאי פריך התם מטומאה לאיסור כיון דהחמירו צאיסור יותר ע"ש, וע"כ נ"ל דודאי גזירת חכמים נחלקת צשתי אופנים, הא' הוא מה שאסרו משום גדר

או סייג שלא יצואו להקל באיסור דאורייתא כגון בנאצדה הריאה שכתב הש"ך לדעת האוסרים בסי' ל"ט (סק"ח) משום דכל אחד ישליך הריאה ע"ש, והצ' הוא מה שאסרו משום טעות דלא אחי למטעי באיסור דאורייתא כגון צינה שנולדה ציו"ט שאסרו משום יו"ט שאחר השבת דאסור מדאורייתא, והנפקא מינה הוא כי מה שאסרו משום טעות הוכרחו להחמיר בזה ממש כדין תורה, כמו צינה הנ"ל דבנולדה ציו"ט שאחר שבת אסורה מה"ת באכילה וטלטול והוכרחו לאסור ג"כ ציו"ט לחוד בשתייהן דהיינו באכילה וטלטול ולא סגי לאסור באכילה לחוד דא"כ אחתי היינו טועין להחמיר בטלטול צינה שנולדה ציו"ט שאחר שבת, משא"כ צכה"ג מה שאסרו משום סייג לא הוצרכו לאסור ממש כמו גוף הדין תורה, כמו בנאצדה הריאה אם היה הדין דטריפה מטמאה וכדס"ל לר' יודא בסוף פ"ז דזבחים (פ"ט): אפ"ה לא הוצרכו בנאצד הריאה להחמיר ג"כ בטומאה, כיון דעיקר הגזירה הוא משום סייג שלא ישליך הריאה, וכיון שאוסרין לו הצפר א"כ צודאי לא ישליך הריאה, ולמה לנו לטמאותה ג"כ ולהפסיד טהרות בחנם הא לא נפיק מיניה חורבה. ולפ"ז י"ל דגבי לא צדק בסימנין אע"ג דמדין תורה מותר מכח רוב, מ"מ כיון שחז"ל חששו והצרכו לצדוק אחר שחיטה עשו חיזוק לדבריהם לאסור בלא צדק בסימנין, ולא הוצרכו להחמיר לטמא ג"כ דהא בלא"ה מקיים תקנתא דרבנן שאם לא יצדוק יהיה הצפר אסור באכילה:

ולפ"ז אין כאן ראיה לדברי מהרש"א, דהכא איירי לענין שהייה דעוף דהגזירה הוא

משום טעות שיטעו להחמיר ג"כ בשהייה בצהמה, וא"כ וודאי דיש לנו לטמאותה ג"כ דכמו שחששו לטעות לענין איסור בצהמה כמו כן יש לחוש לטעות לענין טומאה שיטעו עדיין לומר דפסול שהייה בצהמה לא הוי נבלה ומטמאה, רק [הוי] כמו טריפה ככל שאר טריפות בצהמה ששחיטתה מטהרתה לדין, וא"כ דברי מהרש"א נכונים, אבל דברי מהרש"ל שרירין וקיימין דלעיל גבי מחנה על מחנה כרוב דהחשש הוא דלמא לא אחי למעבד רובא היינו דשמא אינו יכול לצמצם כל כך אע"ג דמה"ת מותר מ"מ חששו חכמים לאסור דשמא אינו מחנה מצומצם, וא"כ כיון דלפי החשש הוא אסור מדאורייתא לכך שפיר שייך למחני פסולה, משא"כ הכא דאפילו בעושה שהייה בעוף אין בזה שום מכשול לאיסור דאורייתא רק לחוש שיטעה להחמיר בצהמה, א"כ האיך שייך למחני בזה לשון פסולה דשהייה בעוף וודאי לאו פסולה הוא:

ועוד יש לומר דהא דנקט מחני' פסולה משום דרישא וסיפא קתני כשרה שייך למחני עליה פסולה, משא"כ בחוספתא:

ברש"י ד"ה אפילו באזמל וכו', אע"ג דאיבא למגזר וכו'. ז"ע אמאי נקט לפי הס"ד דהש"ס דמחטא דאושפכי שרי דאז ע"כ ז"ל דאזמל דנקט לאשמועינן דלא גזרינן וכו', אבל לדין דקיימא לן מחטא דאושפכי אסור כדאיתא בהרמב"ם ז"ל (פ"א מהל' שחיטה הכ"ז) ושו"ע (יו"ד סי' ח') א"כ אזמל דנקט הוא פירושו של כלשהו דמחני' כדאיתא בגמ':

דף ל"א ע"א

בגמ' עון ברת התרת וכו'. עיין לעיל דף יו"ד בתוס' ד"ה טבל ועלה וכו' שכתבו בשם ר"ת דכחמה דברים החמירו יותר לטהרות מלבעלה ע"ש. וצריך לחלק ללא תקשי להו כדפריך הכא עון כרת וכו' מיתה לא כל שכן, דכל דבר שאסרו חכמים משום פרישות וזהירות יתירה לא רצו להחמיר לבעלה לצטל מפריה ורביה וכדמוכח צריש נדה (ג' ע"ב). ומ"מ קצת קשה דהא מצינו דדאורייתא הכי דיושבת על דם טוהר מותרת לבעלה ואסורה בתרומה כדילפינן מקרא דכל קודש לא תגע (יצמות עה.), וכמו כן בכל טבולת יום:

בתום' ד"ה עון ברת וכו', איפכא הול"ל וכו' וברתנן טבל לחולין אסור במעשר וכו'. אפשר ליישב קושייתם דהכא עדיף כיון דמהני הטבילה לבעלה מהני נמי לטהרות וכדאיתא צצילה דף וי"ו גבי אפרוח שנולד צי"ט אע"ג דשאר מוקצה מ"מ הואיל ומתיר א"ע בשחיטה ואיתכן להא איתכן נמי להא ע"ש ברש"י ותוס', וא"כ הכא נמי הכי אצל בטבל לחולין דאין הטבילה מועלת לו כלל דהא לחולין לא צריך טבילה, לכך לא מהני נמי לענין מעשר. ואפשר לדחות דזו הוא סברת ר' יוחנן שם אצל רב פליג עליה התם צצילה, והכא קיימין אליציה דרב:

דף ל"א ע"ב

א"ל' אביי לר"י ליבא תהוי תיובתא וכו'. לפי מ"ש תוס' לעיל ד"ה עון כרת וכו' דקושיית הגמ' הוא איפכא לאסור עון כרת מק"ו דעון מיתה כיון דמיתה מפורש צמתני

דצעי כוונה ע"ש, א"כ קשה דמאי פריך הכא לר' יוחנן דלמא טעמיה דר"י דס"ל דטמאה לציתה משום דיליף מק"ו דעון מיתה לאסור כרת דנדה לציתה, משא"כ לאכילת חולין מודה ללא צעי כוונה דליכא ק"ו, וכמו כן קשה הא דפריך לקמן מסתם מתני' דנפלה סבין וכו' קשה דלמא לענין שחיטה דוקא א"כ כוונה דאינו רק איסור לאו:

בתום' ד"ה דתנן מטבילין וכו', דאי משנה הוא וכו'. חפשתי ולא מצאתי משנה זו בשום מקום, ומה שמכח על לשון דתנן דנקט הש"ס הא בחגיגה דף י"ט איתא ג"כ סוגיא זו ושם נקט דתניא, וא"כ כיון דע"כ צריך לשבשי חדא מהגירסות טוב יותר לשבש סוגיא דהכא כדי להנצל מקושיית התוס':

בתום' ד"ה הוא סבר וכו', דטבילת גופו חמירא וכו'. צ"ע אמאי לא קאמר דנט"י הוא רק דרבנן מתיקוני שלמה המע"ה, אצל כוונה לטבילת חולין הוא דאורייתא למ"ד דצעי כוונה, כדמוכח לקמן גבי פרה לרבנן דצעי כוונה לחולין פרה כשרה, והיינו משום דזהמה פסולה, וא"כ ע"כ דפסולה מדאורייתא:

דף ל"ב ע"א

בתום' ד"ה נשחטה וכו'. עיין צמח"ש"א, ומה שכתב דלר' נתן אצל דשחט שניהם לשמה ע"ש, לא הצנתי, דכיון דשחט שנים שלא לשמה וודאי לאו פרה מקרי דכל העוסקין צפרה צ"ל לשמה ואפי' היסח הדעת פוסל, וא"כ כה"ג לא אינטריך קרא למעטיה:

מתני' שחט את הוושט וכו' או שפסק הגרגרת וכו'. יש לדקדק אמאי לא נקט צמדא צבא שחיטה בגרגרת, צפרט לפימ"ש רש"י לקמן ע"ז ד"ה אצל וכו' דלעולם דרך הקנה לישחט תחלה הול"ל צרישא שחט הגרגרת, ואפשר דלשון פסקה שייך טפי בגרגרת כדאמרינן לעיל לענין שמוטה:

ולבאורה היה נ"ל להציא ראייה מכאן לסברת המהרש"א בצכורות דף כ' ע"ז בתוס' ד"ה חלב פוטר וכו' דנקוצת הוושט לא הוי נבילה ע"ש, וא"כ י"ל דלכך לא נקט פסוקה צוושט דא"כ לא הוי פסול בשחיטה. אצל צאמת זה אינו דהא עכ"פ צריך לשחוט צ' סימנין וכיון דלא שחט רק הקנה דהא הוושט נפסק שלא ע"י שחיטה אין לך פסול בשחיטה גדול מזה, ומהרש"א שם לא איירי רק צניקצ הוושט דעדיין ראוי הוא לישחט לא מיקרי פסול בשחיטה לפי דעתו, וא"כ הדק"ל דהכא הול"ל פסק הוושט, ועוד דוודאי לא עדיף הוושט מן הקנה וקל וחומר הוא ומה קנה דלא נטרף במשהו אפ"ה נעשה נבלה בפסקות כולו או רובו, כ"ש וושט דנטרף במשהו שיהיה נבלה בפסיקתו, וכעין זה עבד ק"ו לעיל דף כ"ט, וע"כ ז"ל דעד כאן לא קאמר המהרש"א התם רק לענין ניקצ אצל בפסיקה מודה דהוי נבלה צוושט:

ועיין מה שכתבתי בשו"ת [שו"ת מראה יחזקאל סימן מ"ז אות ג' מדפס צסוה"ס] ליישצ דברי מהרש"א דלא תקשי עליו מסוגיין. ועוד נ"ל ליישצ לפי דעת רש"י דס"ל דהא דצהמה צחייה צחוקת איסור היינו חזקת אבר מן החי, והתוס' צפרק אין לדין תמהו

עליו, וכבר כתבתי לעיל צפ"ק (דף ט' ע"א) וצפרק גיד הנשה די"ל דעת רש"י מ"ש אבר מן החי כונתו על צפר מן החי דקיימא לן כר' יוחנן דצפר מן החי יליף מקרא דצפר צשדה טריפה, ולכך כיון דצפר מן החי וטריפה מחד קרא נפקא מיקרי חד איסור ולהכי ס"ל דמחזיקין צבה"ג מאיסור לאיסור, ולפ"ז י"ל דדוקא צגוונא דהוי טריפה לאחר מיתה איכא חזקת איסור דצפר מן החי, אצל צגוונא דהוי נבלה לאחר מיתה ליכא חזקת איסור דהא נבלה לאו מקרא דצפר צשדה נפקא, רק דמ"מ אמרינן שפיר נשחטה צחוקת היתר עומדת משום דאזלינן בחר רובא וכמ"ש הר"ן ושאר פוסקים דהך חזקה היא מכח רוב, ולפ"ז ז"ל דהא דאמרינן לעיל (דף י' ע"א) גבי סכין פגומה ושמוטה וספק שהה צחוקת איסור עומדת היינו משום דליכא רובא דהתירא, ולפ"ז א"ש צספק ניקצ הוושט ליכא חזקת איסור דאע"ג דלאחר מיתה הוי נבלה מ"מ צחייה אינה רק טריפה וחזקת איסור צפר מן החי לא מהני לנבלה שלאחר מיתה, והשתא א"ש דברי מהרש"א דאיירי התם לענין סמוך מיעוטא לחזקה זה לא אמרינן גבי נקוצת הוושט, משא"כ הכא דאיירי לאחר שחיטה כמ"ש תוס' ד"ה ורמינהו א"כ שפיר קאמר אלו אסורות יש מהן נבלות וקאי נמי אוושט:

דף ל"ב ע"ב

בגמ' בי קאמר נבלה דמטמאה וכו'. עיין צס"ך סי' ל"ג (סק"ד) שהניח דברי הרמב"ם ז"ל (פ"ג מהל' שחיטה הי"ט) צל"ע שפסק דנקוצת הוושט הוי נבלה מחיים, ודעת

הש"ך לכאורה נראה דלא הוי נצלה רק טריפה מחיים רק דאין שחיטה מועלת זו וממילא לאחר שחיטה הוי נצלה. ולפי דבריו קשה דלמה הוצרך רבא לומר אלו אסורות קתני יש מהן נצלות הול"ל דמתני' דאלו טריפות איירי מחיים לענין לאסור חלצה וולדה, והוי רק טריפה, וז"ל דסמך על מ"ש תוס' לעיל ד"ה ורמינהו דמתני' דאלו טריפות מיירי לאחר שחיטה מדנקט שאין כמוה חיה:

ועיין בזכרתי ופלתני (סי' ל"ג סק"צ) שכתב דדעת הרמב"ם לחלק בין נצילה מחיים דלא מטמאה לנצלה לאחר מיתה דמטמאה, ומ"מ קשה לשון של הרמב"ם ז"ל דנקט נצלה מחיים, ואפשר לומר דהרמב"ם צא להורות לנו דיש עליה שם נצלה והוי חזקת איסור לאחר שחיטה, משא"כ להש"ך ליכא חזקת איסור כמ"ש לעיל, וגם לדעת התוס' דיש איסור שאינו זכות, מ"מ י"ל דנפקא מינה דהוי נצלה מחיים לאסור חלצה וולדה משום נצילה, ונפקא מינה לענין חשוד לדבר קל דטריפה אינו חשוד לנצלות:

בתוס' ד"ה וליחשוב וכו', אבל מחזקיה פריך שפיר וכו'. עיין בתורת חיים שהקשה לפימ"ש תוס' לקמן דר' אלעזר נמי בכלל צסג"ר וכו' א"כ ה"נ דחזקיה דהא נעקרה כלע וחאי חוליא בשני נדדין הוי בכלל צסג"ר דהיינו חסרון בשדרה ע"ש, ולדידי קשיא יותר דהא נעקרה כלע אחת מעיקרו נמי טריפה והוי בכלל שז שמעתתא וא"כ אחיא נמי בזה הכלל, אך מה שג"ל ליישב די"ל דס"ל לחזקיה דהך גיסטרא דלקמן היינו כלע מכאן ולע מכאן בלא חוליא כלל וכדס"ד דהש"ס

התם, ולפ"ז הס"ד דהש"ס התם פריך הכא וליחשוב:

בגמ' באן ששחט במקום חתך וכו'. מה שקשה על זה ממימרא דריש לקיש לעיל דצעי שחיטה מפורעת כתצתי שם צדף למ"ד ע"א בתוס' ד"ה השוחט, ועמ"ש צש"ת שלי: [שו"ת מראה יחזקאל סימן מ"צ אות ז' ונדפס צסוה"ס].

בגמ' דבעי ר' זירא וכו'. צפרי מגדים סי' כ"ו צט"ז סק"א הקשה על התוס' לעיל דף ח' (ע"א ד"ה והא איכא) שהוכיחו מקושית הגמ' דפריך והאיכא נדדים וכו' דאם ניקב הושט נגד מקום הנחתך טריפה, והקשה הג"ל דלמא קושית הגמ' קאי התם לרבי זירא לשיטתיה דס"ל הכא יש טריפות לחצי חיות ע"ש, ולא ידענא מאי קושי' דהא צאמת להתוס' קיימא לן כרבי זירא וכן פסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש, וא"כ שפיר הוכיחו הדין לדידן, ולרש"י בלא"ה לק"מ דהא לפירושו ס"ל לרבי זירא להמסקנא דאין טריפות לחצי חיות:

דף ל"ג ע"א

בגמ' אמר רב אחא בר יעקב שמע מינה מדר' שמעון בן לקיש אין מומנין נברי וכו'. ומסקנא דשמעתין דצכשירה מותר לנכרי בני מעיים משום מי איכא מידי וכו', אבל בטרפיפה אסור וכמו שכתב הש"ך סימן כ"ז (סק"צ) דהיינו צנפסלה בשחיטה, והקשה בני הצח' המשכיל יודא ליצוס שי' דאם כן קשה להני תנאי ואמוראי דס"ל לעיל צריש פרקין (כ"ז:) דאין שחיטה לעוף מן התורה רק דחכמים תקנו שחיטה, אם כן היאך אוכלים בני

מעיים של עופות, וזה וודאי אין סברא לומר
דהני מ"ד צאמת אסורין הבני מעיים, ולא
נמצא בשום מקום:

ומה שנראה לענ"ד ליישב ונתרך גם כן דברי
רש"י ד"ה ש"מ מדריש לקיש אין מומנין
וכו' משום ריאה וכו', ולכאורה דבריו תמוהין
דהא ר' זירא איירי שנשחטו ב' הסימנין
ואסורין כל הבני מעיים, וכן הקשה במהר"ם
לוצלין וגם בספר צכור שור נתקשה בזה, ועיין
צפרי מגדים שדחה תירוטו של הצכור שור,
וצאמת ראיתי צחידושי הר"ן שכתב רק ריאה
אסורה לפירש"י והסכים עמו ולא פירש טעמו
של דבר, וע"כ נראה לי ליישב עוד אמאי תלי
ר' זירא דין זה בדריש לקיש, וכן הקשה בספר
כרתי ופלתי עיי"ש בסימן כ"ז (סק"ב ד"ה והנה
עכ"פ):

והנראה לי דמכל זה הוכיח רש"י דלגבי שאר
בני מעיים לאו אבר מן החי יניחו,
וטעמא דמלתא כיון דאין צריך לשחוט רק רוב
שנים ואם כן הוושט עדיין מעורה במקצת והוי
כאבר המדולדל דאין בו רק מצות פרוש בלבד
כדאיתא בפרק בהמה המקשה (ע"ג:) דקיימא
לן אין שחיטה עושה ניפול, משא"כ לענין
הריאה דכתב רש"י לעיל (ל"ב:) ד"ה אצל וכו'
לעולם דרך הקנה לישחט תחלה, וא"כ כיון
דצבהמה איירי מסתמא כבר נשחט כל הקנה
קודם ששחט הוושט רובו, והוי [הריאה] כדמנח
דזיקולא דאינו מעורה עוד, ולכך לא אסר ר'
זירא רק צריאה ולא בשאר בני מעים, וזה
נשמע רק מדריש לקיש דס"ל ניקצה הריאה
קודם שחיטת הוושט כשר, אצל בלאו הכי ס"ד

דחיותן תלוי בשני הסימנין ואם כן מה בכך
שנשחט כל הקנה מכל מקום עדיין הריאה
יונקת חיות מן הוושט ועדיף טפי מאבר
המדולדל וס"ד דאפילו הריאה כשרה, לכך למד
דין זה דוקא מדריש לקיש:

וגם יש לומר לריש לקיש דס"ל לעיל דף כ"א
(ע"א) הוושט ראשיה, דהיינו הוושט ממשי
הוי כמתה ומטמאה, וכבר כתב הפרמ"ג בסוף
סימן כ"ז (מ"ז סק"א) דאיתן ששה נבלות
דמטמאין מחיים אין בהן אבר מן החי, ואם
כן יש לומר לר"ל כשנשחטו ב' הסימנין כולן
כל הבני מעיים כשרים דאין בהן אבר מן החי
כלל, רק זה יש לדחות, ודו"ק. ולפי זה אחי
שפיר דגבי עוף כיון ששוחט רק סימן אחד
ורובו של אחד כמזה, אם כן גם הקנה מעורה
עדיין במיעוטו ולא הוי אבר מן החי, ואחי
שפיר להני מ"ד דסבירא להו אין שחיטה לעוף
מן התורה מכל מקום הריאה כשירה, ועוד יש
לומר דהני מ"ד לא סבירא להו צהא כריש לקיש
רק דחיות הריאה תליא גם כן בווושט, ואם כן
אפילו כששוחט כל הקנה לא גרע מאבר
המדולדל כנ"ל ואחי שפיר:

שוב מנא אתי דכרתי ופלתי סימן כ"ז (שם ד"ה
והנה יש לדקדק) שהקשה בעין זה למאן
דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה אם כן
מפרכסת אסורה עיי"ש, וקושיא זו לא נתיישבה
בתירוטי הנ"ל, אך אין זה כל כך קושיא, דאפשר
דצאמת לא אכלו מפרכסת דבלאו הכי אין דרך
לאכלן דהא צריך להמתין עד שתמות משום לא
תאכלו על הדם, אצל על בני מעיים שפיר קשה
כנ"ל, ומה שתירץ הכרתי ופלתי דיש כח ביד

חכמים לעקור דבר מן התורה כמו שכתבו תוס' ביצמות, הנה דברי תוס' הם צריש פרק האשה רצה (פ"ח). ד"ה מתוך חומר וכו', ומשם אין ראיה כלל דהתם יש טעם הגון דדייקא ומנסבא, ועוד דלגבי גיטין וקידושין יש כח יותר ביד חכמים להפקיע כדאיתא בכמה דוכתי, ועוד כתבו תוס' כן (שם) דף פ"ט ע"ב ד"ה כיון דלא ירמי וכו', ושם גם כן יש טעם הגון שהתירו לטמא לה משום דהוי כמת מצוה, אבל כאן אין טעם כלל, ומהיכי תיתי להתיר איסור דאורייתא:

ומבל מקום נ"ל להביא ראיה קצת ממה דאיתא לקמן דף נ"א (ע"א) גבי ופרע להם בית השחיטה וכו' שהקשו תוס' דשחיטה קיימו כמו שקיימו כל התורה, וכתבו דהתם רק שהחמירו על עצמם ולא מדינא ע"ש, ולפי זה נאמר דאם כן שכל האצות והשצטים קיימו מצות שחיטה משום חומרא האריך אכלו בני מעיים, ואין עולה על הדעת שהשליכו הכל לכלבים דאפילו להאכילן לאחרים אסור, אלא על כרחך דכיון שהחמירו בשחיטה הותרו במפרכסת ובצני מעיים, ועיין מה שכתבתי בחידושי דף נ"א שם:

ועיין עוד בספר פרי תואר מה שמירץ על הרמב"ם דפסק דנכרי אסור במפרכסת אפילו בכשרה, אך מה שכתב שם בסוף דבריו דצני מעיים מודה הרמב"ם דפסק כר' זירא דלאו כמנחא דדיקולא עי"ש, לא ידענא, דכיון שנשחטו צ' סימנים ודאי כמנחא דדיקולא: [סוגיא זו בדין מכירת בני מעיים לנכרי נדפסה גם בשו"ת מראה יחזקאל סי' קכ"ט. ע"ע לבן

המחבר זל"ל בשו"ת שערי נדק יו"ד סי' כ"ג, ובשו"ת בית שערים חלק יו"ד סי' ט"ו שפלפלו בענין זה].

[בספר "אות ציון" (ערך אין שחיטה לעוף מה"ת) לחתן נבה"מ הגאון ר' בן ציון בלום זצ"ל הי"ד אב"ד סארוואש ואויפאל, אשר כת"י ספר זה היה מונח אצלו, פלפל בדברי המחבר זצ"ל וז"ל:

בקונטרס כת"י עמ"ס חולין לקח"ז בעל שו"ת מראה יחזקאל זלוק"ל הביא קושית בנו חו"ז הה"ג המובהק מו"ה ליבוש מטערנאל זל"ל, דלמ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת א"כ יהי' הצני מעיים של עוף אסורים דכמנחא דדיקולא דמיא כמו שנפסלה בשחיטה ביו"ד סי' כ"ו:

ובמחבת"ה אין כאן קושיא כלל דאפי' אין שחיטה לעוף מה"ת נחירה בסימנין מיהא צעי, ונחירתו זו היא שחיטתו כמ"ש תוס' חולין כ' ע"א ד"ה לא וכ"כ רש"י שם כ"ח ע"א ד"ה לטהרה, ושו"ר בשו"ת שערי נדק חיו"ד סי' כ"ג שהביא ג"כ קושית אחיו חו"ז הרב זל"ל, ותי' כמ"ש:

אבל מלכד זה נלע"ד דלק"מ דדוקא בציהמה דצעי צ' סימנין א"כ כששחט סימן אחד הו"ל הצני מעיים התלויין באותו סימן כמונח דדיקולא ואסור משום אמה"ת, אבל בעוף דחיותו מועטת דמה"ת הכשירו בסימן אחד ובסימן א' פסק חיותו א"כ בשעה שנעשה אמה"ת דהיינו כששחט סימן א' דאז חשיבי הצני מעיים שתלויין באותו סימן כמנח דדיקולא

באותו שעה נסתלק ממילא גם האיסור אמה"ח
ע"י השחיטה או נחירה והוי כשטר ושוצרו עמו
ולק"מ, עכ"ל:]

במתני' ונאכלין בידים מסואבות. בס'
תורת חיים הקשה לאוקימתא דרב
פפא דאירי בחולין גרידא מאי אריא ידים
אפילו בטומאת הגוף נמי, ועוד הומ"ל להקשות
לאוקימתא דרב פפא אמאי נקט נאכלין וכו'
דמשמע דההיתר הוא רק לנגיעה ולא אכילה
וכדדייק לקמן, ואי בחולין גרידי מותר ג"כ
באכילה, וע"כ ז"ל דהעיקר נקטי' לדיוקא:

בתום' ד"ה השוחט וכו', הקשה הר"י
דאורלייניש וכו' אלמא חיה ועוף
לא הוי בכלל תשפכנו במים וכו'. והה"ד
דהתוס' הו"מ להקשות כן לענין הנאה, למאי
דקיימא לן כר' אצוהו ונריך קרא דיטפכנו
כמים להחיר דם בהנאה וכדאיתא לקמן דף
ל"ה (ע"ז) בתוס' ד"ה למשרי וכו' א"כ מנ"ל
דדם חיה ועוף מותר בהנאה, רק דהו"מ
לדחות דלמא באמת אסורין, או דהו"מ למילף
ק"ו מזהמה חלצו אסור אפ"ה דמו מותר
בהנאה כ"ש חיה ועוף, ולתירוצם בלא"ה ניחא:

בתום' ד"ה ונאכלין וכו', לצלי מיירי
וכו'. עיין ציו"ד סי' ס"ט בהג"ה
(סעי' ז') מותר להדיח צמי פירות וכו', ובש"ך
(סק"ל) וט"ז (סק"ז) וכל האחרונים תפסו עליו
על מה שכתב בתשובה (שו"ת הרמ"א סי' קל"ז אות
י"א) דוקא הדחה אחרונה ולא ראשונה, גם למה
הזכיר בשם הר"ן ובר"ן לא נמנא, אלא נמנא
דבר זה בתוס' יע"ש, ובכרתי ופלתי (סק"ה) ר"ה
למחך דב' התירוצים של התוס' הם תירוצ' א'

דהיינו הדחה א' הדחה שלא לרצון לצלי ע"ש,
ובמת"כ שגג בזה דהא מ"מ הוי סופו לרצון
דכשנמלח ע"כ ז"ל משקה טופח עליו דאל"כ
אסור למלחו כמ"ש הש"ך שם סק"ו בשם
התורת חטאת דאסור להמתין עד שיטנגב:

והנלענ"ד ליישב כל דברי הרמ"א עפ"י מה
דאיתא במס' טהרות פ"ט משנה
ה' המניח זיתים בכותש שימתונו הרי אלו
מוכשרין, שימתונו שימלחם ז"ה אומרים לא
הוכשרו, ופי' הר"ש שאותו הלחלוש שימתונו
אינו מועיל משום דאינו גמר מלאכה רק לצורך
מליחתו, ולפ"ז אחי שפיר הכא דהדחה ראשונה
הוי רק הכנה למליחה דהיינו לרכך הצמר שיצא
דמו אח"כ במליחה, וא"כ לא הוי גמר מלאכה
ולא הוכשר רק בהדחה אחרונה, ואע"ג
דהחסרון הוא רק מחמת איסור מ"מ אין חסרון
גמר מלאכה גדול מזה כיון דלקדרה צעי לה ואי
אפשר לאוכלן בלא הדחה ומליחה, וא"ש נמי
מ"ש בשם הר"ן דהר"ן הוא בעל סברא זו
דהדחה ראשונה משום ריכוך, אבל להתוס' ושאר
פוסקים שהוצאו צריש הסימן ס"ל משום דם
בעין, וא"כ אין הדחה ראשונה לצורך מליחה
והוי גמר מלאכה, וא"כ אחתי קשה הדחה
ראשונה נמי, לכן כתב בשם הר"ן ודו"ק:

ולולא דצריהם היה נ"ל למחך קושייתם
לפימ"ש תוס' לקמן דף ל"ו ע"ב
(ד"ה אלא) דהכשר דתלושין הוי רק מדרבנן, א"כ
י"ל דהכא מיירי לקדרה והודחו בתלושין וכיון
דטומאת ידים בלא"ה דרבנן לא החמירו, וכעין
זה כתבו התוס' לקמן (ל"ד:) גבי מזיד הדמע
ד"ה והשלישי נאכל וכו' לענין חצי שיעור.

ולכאורה יש לדחות למאי דקאמר לקמן (ל"ו):
 באצטעיא דר"ל גבי צריד של מנחות דהא דר"ש
 אוסר הוכשרו בשחיטה היינו דרבנן, וא"כ ע"כ
 ר"ש מחמיר אפילו בתרי דרבנן, וא"כ קשה
 למה ליה הכשר שחיטה תיפוק ליה דהוכשרו
 במי הדחה, אך זה אינו דוודאי הא דאמר התם
 עשאווהו כהכשר מים דרבנן היינו רק לענין
 להיות ראשון ושני, אבל לטומאה דגופיה הוי
 ההכשר דאורייתא דהא מדמי ליה לחיצת
 הקודש ע"ש היטב בגמ' ורש"י. ועוד י"ל
 דאפשר דר"ש גופיה מספקא ליה באצטעיא
 דר"ל אי הוי דאורייתא והכי נמי בהכשר
 שחיטה ולכך מחמיר, אבל בהדחת תלושין דהוי
 וודאי דרבנן לא מחמירין:

דף ל"ג ע"ב

תום' ד"ה ודלמא וכו', שאסורין משמע
 באכילה וכו'. ובתי' הרשב"א ציאר
 יותר דלשון אסור לא משמע כלל נגיעה רק
 אכילה ע"ש. וי"ע דצריש צינה (צ'). כתבו
 התוס' (ד"ה צינה) להדיא איפכא דאסורין
 ומתירין הוה משמע טלטול, ועוד מוכח כן
 מההיא דמותר שמן שזנר וכו' שהציאו התוס'
 שם לעיל מיניה:

בתום' ד"ה והא נגיעה וכו'. עיין מ"ש
 מהרש"א ודבריו מבוארין, אבל
 במהר"ם לובלין הקשה קושיא זאת אמתני'
 דהתם ע"ש, וזה לק"מ די"ל דהא דתני כל
 הטעון ציאת מים היינו טבילת כל הגוף שכל
 הגוף טמא ולא איירי כלל צידים, וכן משמע
 הלשון דטעון ציאת מים ולא שהמים צאין עליו,
 ואע"ג דצפרק (ט) [י"א] דפרה (מ"ה) כתב

הרע"ז דאיירי ג"כ בטומאת ידיס היינו לפי
 האמת. גם מה שתיכף מהר"ם דס"ד דחולין
 גריעי וכו' אינו מחוור, דא"כ קשה טפי אגמ'
 דהכא הו"ל למפרך עד כאן לא אסרו חכמים
 רק במעשר גופיה אבל דחולין שלקחן בכסף
 מעשר לא:

ברש"י ד"ה האובל אובל ראשון וכו',
 שלישי שלישי וכו'. אבל רביעי
 ליכא דחולין שנעשו על טהרת הקודש. וק"ק
 כיון דגזרו כן משום למא דקודש שלא יצא להקל
 בקודש מקודש הו"ל להשוותן לגמרי, דהא מ"מ
 יצוא לטעות צרביעי. ועיין מה שכתבתי לעיל
 דף כ"ט (ע"א בתוס' ד"ה דכילי עלמא) לענין גזירה
 דמתנה על מחצה כרוב, ובשלמא למ"ד בפסחים
 דף י"ח (ע"ב) דרבנן בקודש הוי דאורייתא
 א"ש דעשו היכירא דלא לשרוף עליה תרומה
 וקדשים, אבל רש"י פירש לקמן בסוף הסוגיא
 (ל"ה. ד"ה אלא קודש) דגבי קודש מקודש הוי נמי
 מעלות דרבנן, וע"ש בתוס' ד"ה אין לך וכו':

דף ל"ד ע"א

תום' ד"ה טומאה משיעורין וכו',
 דמטמאה ואובלה מהור וכו'. ר"ל
 בתחב לו חזירו לתוך פיו דהו"ל טומאת בית
 הסתרים. ואפ"ל דמ"מ טומאת משא יש בה
 כדמוכח לעיל צרש"י דף כ' ע"ב (ד"ה מלק):

דף ל"ד ע"ב

גמ' איתביה ר' זירא וכו' על מהרת
 הקדש אין וכו'. ופירש"י דלית זהו
 שלישי וכו'. ולכאורה קשה דלמא סבר כר'
 אליעזר דמוקמינן מתני' כוותיה דאית ליה

שלישי בחולין על טהרת הקדש, ואין לומר דא"כ הול"ל הלכה כר"א, זה אינו דעכ"פ לא ס"ל זכולה מלתא כר"א דהא ס"ל שלישי שני והיינו כר' יהושע דאוכל חמור ממאכל, וא"כ י"ל דס"ל צחדא כר"א וצחדא כר"א, ועוד דר"א לא מפרש צהדיא כמ"ש הרשב"א לעיל דמש"ה לא קאמר לעיל צהדיא מתני' כר"א, וצ"ל דלא בעי למימר דס"ל כר"א משום דשמותי הוא:

אלא דמ"מ קשה על פירש"י שכתב ד"ה על טהרת הקדש, וד"ה לא מצעיא וכו' דקושית הגמ' קאי דלית צהו שלישי כלל, דלמא קושית הגמ' קאי אשלישי שני, ומנ"ל לעשות פלוגתא רחוקה דר' יהושע ס"ל חולין אין נתפסין כלל על טהרת הקדש, וצ"ל דהוכיח כן מתירוק הש"ס לא מצעיא וכו', ואי ס"ד דקושיתם קאי על שני הו"ל איפכא דהא רבותא יותר צקודש דשלישי נעשה שני מצטרומה, דהא צטרומה יש לחוש טפי שמה לא נשאר לשמרה דטהרתה טומאה אכל הקודש, אלא ע"כ דקאי אשלישי גופה, וא"ש לא מצעיא וכו' דהשתא יש צטרומה רבותא אע"ג דקילה מקודש אפ"ה החמירו לעשות צה שלישי:

דף ל"ה ע"ב

בתום ד"ה דם המת וכו'. אפשר ליישב כל קושיות התוס' דמ"ש דמתני' דסוף מכשירין אתיא כר"ש לכאורה א"א לומר כן דהא פירש"י צצנת קמ"ג (ע"ז ד"ה שדס מגפתה, ונדפס צריש קמ"ד). דהא דיליף חלב שלא לרצון מדם מגפתה היינו משום דדם נעבר ונעשה חלב, א"כ קשה הא ר"ש לית ליה דם נעבר

וכו' כדאי' צנדה דף ט' (ע"א), וע"כ צ"ל דמתני' דמכשירין אתיא כר"מ דאיהו לחודיה ס"ל דם נעבר וכו', וא"כ י"ל דלר"מ צאמת גם דם חללים צצהמה אינו מכשיר, אצל רצון דהכא פליגי עליה, ויש שלש מחלוקת צצרה, דר"ש ס"ל דאין חילוק צין אדם לצמה וצטרומיהו דם חללים טמא ודם מגפתה טהור, ור"מ ס"ל דיש חילוק צין אדם לצמה רק דאין חילוק צין מגפתה לחללים צצאדם הכל טמא וצצהמה הכל טהור, ורצון דר"ש ס"ל דצצהמה נמי הכל טמא. ולפי זה מיושב ג"כ קושית התוס' שהקשו דאמאי מחלק צצהמה צין מגפתה לחללים ולא צאדם דלפימ"ש ליכא למ"ד דס"ל הכי. ומה שהקשו מדרי' זירא לקמן נמי לק"מ די"ל דס"ל כר"מ, ולקמן צתוס' (ל"ו). ד"ה ודם חללים אכמוצ עוד תירוק מספיק על קושיא זו. ומה שהקשו מפרק העור והרועז וכו', י"ל התם נמי כר"מ ס"ל וכו' חייא לעיל דסתם צרייתא מתני' אליצ':

ובל"א ה' נמי לק"מ דוודאי עיקר כוונת רש"י שם דחללים הוי רק ע"י גיסטרא דהיינו שחותך ג"כ המפרקת, אצל התם איירי צשחיטה שלא חתך רק הסימנין, דהא רש"י ס"ל צריש פירקין (כ"ו. ד"ה דלא לשוייה) דאסור לחתוך המפרקת צשחיטה דהו"ל גיסטרא כדאי' ציו"ד סי' כ"ד צהג"ה (סעיף ה').

ואם נאמר דהא דדם נעבר ונעשה חלב לא שייך רק צאדם דהא דם נדות הוא דנעבר וכו' אצל צצהמה דליכא גצה דם נדות לא שייך דם נעבר וכו' כמ"ש ספרי הרופאים, א"כ היה מקום לחלק צפשיטות צצהמה צין דם

מגפתה לדם חללים די"ל דדוקא צאדם מדמי להדדי ולא צבהמה, אצל צאמת זה אינו דא"כ לא הוצרך לומר שם צמתני' דמכשירין תאמר צבהמה שדם מגפתה טהור וכו' תיפוק ליה אפי' אם היה דם מגפתה טמא לא נוכל למילף חלב מינה דאין לחלב שייכות לדם צבהמה, ועוד דצבורות דף וי"ו (ע"ז) קאי לענין חלב טהורה וקאמר התם דם נעכר וכו'. ועיין צחידושי לגדה דף ט' כתבתי דאפשר דר"ש ס"ל נמי דם נעכר וכו' ותרתי אית ליה, והוכחתי כן מדאמרינן צגדה (שם) הניחא למ"ד דם נעכר וכו' והתם קאי נמי לר"ש, וא"כ ז"ל דהתם דקאמר צגדה שם מהו דתימא ר' יוסי תרתי אית ליה, היינו לר"י לחוד אצל לר"ש לא [דלח] קאי אלפיכך ע"ש:

אבל לפי' התוס' דהכא דהכל קאי לענין אדם אצל צבהמה ליכא למ"ד דדם חללים טמא ז"ע לפימ"ש תוס' ד"ה לשמעין וכו' דלרבנן ילפינן דם המת מדם חללים משום דלאו חידוש הוא כיון דדם שחיטה נמי מכשר לכך אמרינן מה לי קטליה אדם מה לי קטליה מלאך המות, וכן לענין דם מגפתה דאדם, א"כ קשה אכתי לרבנן אמאי לא נימא הכי צבהמה גופה מה לי קטליה כולה ע"י שחיטה מה לי קטליה פלגא דמגפתה, וכן לענין דם מתה וחללים דצבהמה, אצל לפירש"י א"ש דצאמת הכל מכשיר לרבנן:

דף ל"ו ע"א

בגמ' ח"ק בגון זאת תולין וכו'. צרש"י לא גריס ליה, ועיין צחורת חיים מ"ש לקיים הגי'. והנראה לי לפי מה דמסיק לקמן

ע"ז דר"ש ס"ל דהוכשרו צשחיטה היינו מדרבנן א"כ לר"ש נמי תולין לא אוכלין ולא שורפין, והשתא אחי ר"א למעוטי דדוקא כגון זאת דהיינו צנתקנת הדם תולין אצל צלא נתקנה מכשיר מדאורייתא ודלא כר"ש:

בתום ד"ה ודם חללים וכו', ודם שחיטה חוי איפבא וכו'. עיין צמהרש"א, ומה שכתב וז"ל וכו', ר"ל דקשיא ליה אהא דקאמר צגמ' פרט לדם קילוח וכו' וקשה הא לא גרע מדם מגפתה, וצריך לומר הא דלא קשיא ליה למהרש"א צפשיטות אגמ' משום דלפירש"י א"ש דס"ל דדם קילוח לא הוי דם הנפש אצל דם מגפתה הוי דם הנפש של אותו הדם שינא וגם שמחליש אותו האבר, ועיין צצבת דף ע"ה (ע"א תוד"ה כי היכי) וצריש כתובות (ה'): צתום' ד"ה דם מפקד פקיד וכו', ואע"ג שכתבו התם דלאו טעמא הוא שמחליש האבר וכו', היינו לענין חיובא דצבת משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה אצל האמת הוא דצינאית הדם מחלישו ומיקרי דם הנפש, אצל להתוס' דדם קילוח נמי הוי דם הנפש ואפ"ה לא מכשיר קשה מאי שנא מדם מגפתה, וע"ז תירץ דדם קילוח גרע משום דסופו להיות חלל וכו':

ובהבי מיושצ שפיר קושית תוס' לעיל (ל"ה): ד"ה דם המת וכו' שהקשו לפירש"י אמאי לא מכשיר צנתקנת הדם ע"ש, והשתא לק"מ דוודאי לפירש"י דהכא דדם קילוח לא הוי דם הנפש א"כ התחלת השחיטה עדיין ליכא טיפה המשחרת וע"כ גרע מדם מגפתה דצבהמה ולכך אינו מכשיר, ואפי' לפי' התוס'

לפימ"ש מהרש"א דם קילוח גרע משום דסופו להיות חלל, ה"נ גזי זהמה לפירש"י:

בפירש"י על הדלעת, של תרומה וכו'. נקט תרומה משום המסקנא דקאמר לא אוכלין ולא שורפין, ועל כרחק דבתרומה מיירי:

דף ל"ו ע"ב

בגמ' (תא שמע) [מתיב רב יוסף] ר"ש אומר הובשרו בשחיטה וכו'. אין להקשות הא ר"ש ע"כ לא דריש הך דרשה דאוכל הבא במים דהא מפיק מקרא דכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים וכו' כדאיתא בסוף פרק העור והרוטב (דף קכ"ט:), זה אינו דהתם יליף מיתורא דאשר יאכל והכא יליף מקרא גופה דוכל האוכל:

שם בגמ' אילימא דאתבשר בדם וכו' והאר"י ב'. הו"מ לאתויא תיכף מדר' יוסי בר חנינא דמשקי בית מטבחיא כולל נמי דם, אלא דמשום דר' יוחנן יליף ליה מקרא דדם טהור לכך עדיף למפרך מיניה, אבל מדר' יוסי ברבי חנינא אין כ"כ פרכא דהו"מ"ל דאע"ג דקאמר משקי לשון רבים דלמא קאי איין ושמן ולא אדם:

דף ל"ז ע"א

במתני' רשב"ג אומר וכו'. עיין צמח ש"א שכתב דגרסינן ר"ג, ואינו נכון לגרוס רשב"ג דא"כ מאי פריך בסוף שמעתין מאי קמשמע לן כולהו תנינהו הא אדרבא כל מקום ששנה רשב"ג וכו' ע"ש עכ"ל. ולא היה

לו למהרש"א לדחוק כן על קושית הגמ' דהא עכ"פ הגמ' פריך שפיר על רבא דלמה הו"ה לומר הלכתא כמתניתא הו"ל"ל הלכה כרבנן, וכמו כן פריך הגמ' לעיל מינה אדרב ענן דמפרש מלתא דשמואל ע"ש. אלא דצ"ל"ה הו"ל למהרש"א להקשות על רבא גופיה וכן אדרב ענן לעיל האיך פסקו כרבנן והוא נגד הכלל דכל מקום ששנה רשב"ג צמחתינו הלכה כמותו וכו':

בגמ' ודלמא היינו טריפה היינו מסובגת וכו'. עיין צמח ש"א דתרא למהרש"א לקמן (ע"ב) בתוס' ד"ה ומה מחיים וכו' שהקשה אמאי לא הקשו התוס' כאן ג"כ דלמא מסוכנת בעשה וטריפה צ"ל"ה כמ"ש לקמן שם לפירש"י ע"ש, ומה שכתב המהדורא דתרא דצ"ל"ה דחי ליה שפיר וכו' אינו מספיק דמ"מ הו"ל להקשות כן, ולא היה יכול לדחות א"כ נצלה ל"ל דהא ר"ח צריך ללאו גרידא כיון דמסוכנת הוא איסור צפ"ע וכן טריפה היא לאו צפ"ע:

אבל הגר"ה לי דלפירוש ר"ת דלקמן (בתוס' שם) א"ש נמי הכא דליכא למימר דמסוכנת אסור בעשה דא"כ היה קשה נצלה ל"ל נילף מק"ו מטריפה דאינה מטמאה כ"ש נצלה, ואין לומר דטריפה חמורה דאסורה מחיים דהא נצלה נמי אסורה משעת שנכתבה, והשתא לא יכול להשיב דלמא היינו נצלה היינו טריפה וכו' זה אינו דהא לא קרצ זה אל זה, דאי נמי כתובה נצלה צהדיא אין להוסיף עליו לאו מחמת הק"ו מטריפה דמנ"ל למילף ק"ו ממ"ש צהדיא, ולהכי קאמר דלמא היינו

מסוכנת היינו טריפה ר"ל דמסוכנת גופה
אסורה משום טריפה, ועל זה קאמר שפיר
דליכא למימר נבלה ל"ל דהא נריך לעבור צב'
לאוין ועשה כיון דכולה חדא היא:

ואין לדחות דע"כ ליכא למילף נבלה מטריפה
מק"ו דאין עונשין מן הדין, ועיין
בחידושי הר"ן שהקשה כן אהא דאמר לקמן
גבי יצוא איסור נבלה וכו' נבלה ל"ל וכו'
ותירוך הר"ן שם לא שייך הכא ע"ש, זה אינו
דהרב המגיד בפ"צ מהל' מאכלות אסורות
(ה"א) כתב דהא דאמרינן אין עונשין מן הדין
היינו היכא דלא ידעינן עדיין גוף האיסור אצל
במקום שגוף האיסור כבר ידוע וא"צ למילף
רק העונש שפיר עונשין מן הדין, ולפ"ז לק"מ
דלקמן גבי יצוא איסור נבלה וכו' כבר ידעינן
גוף האיסור וא"צ הק"ו רק לחול על חלב, וכמו
כן כאן דאי מסוכנת אסורא כבר ידעינן איסור
בנבלה דאיסורה להיכן אצל וא"צ למילף
מטריפה רק העונש שפיר ילפינן, וא"כ נבלה
ל"ל, אלא ע"כ דמסוכנת שריא וא"כ אפי' גוף
האיסור לא ידעינן, וא"כ אפי' בלא פרכא דשכן
מחיים ליכא למילף הכא נבלה מטריפה משום
אין עונשין מן הדין:

ובלא"ה יש ליישב קושית הר"ן הנ"ל לפימ"ש
מהרש"א בסקנהדרין דף ס"ד (ע"ב
בגמ' ד"ה ומזרעך) טעמא דאין עונשין מן הדין
דשמא ראוי הוא לעונש יותר ע"ש, וזה לא שייך
רק לענין עונש על גוף העצירה אצל החס הוא
רק לענין שיחול גם על חלב לא שייך האי
טעמא ושפיר עונשין מן הדין. אך באמת סברה
מהרש"א לא ברירא לי כמ"ש בחדושי לסנהדרין

ובחי' לסוגיא דאין שליח לדבר עבירה ע"ש:
[בענין זה עי' בשו"ת מראה יחזקאל סי'
קס"א].

ועיין שם במהדורא צתרא (שם, צא"ד) שחתנו
השיג עליו דהא באמת הגמ' קא"ל
דלמא מחיים בעשה, וכתב דאגב שיטפיה כתב
כן ע"ש, וכוונתו אהא דכלל מהרש"א בלשונו
וכן נבלה דלעיל, ויש ליישב דברי מהרש"א
דכוונתו על קושית הגמ' דלמא היינו נבלה
היינו מסוכנת שצתחלת הסוגיא, וקשיא ליה
דקארי ליה מאי קארי ליה תיכף הול"ל דלמא
מחיים בעשה וכו' ולא הו"מ למדחי מקרא דכי
ימות וכו':

שם בגמ' דבתיב ובי ימות וכו' לאחר
מיתה הוא דקרייה נבלה וכו'. ז"ע
דלמא היינו רק לענין טומאה דאינו מטמא עד
לאחר מיתה, אצל לענין איסור אכילה אפי'
במסוכנת חייב משום נבלה, וכמו כן כתב הש"ך
על הרמב"ם ז"ל בסי' ל"ג (סק"ד) לענין נקובת
הוושט, וכמ"ש לעיל דף ל"ב ע"ב (בגמ' ד"ה כי
קאמר נבלה דמטמאה) ע"ש, ולע"ג:

בתום ד"ה ודלמא היינו טריפה וכו',
וק"ק לעיל דפריך וכו' לא קאמר
לעבור וכו'. ואפשר ליישב דהא הך קושיא
דהשתא מסוכנת דלא מחסרא וכו' אין פירושו
דלעיל השתא מחיים וכו', דלעיל פירושו
דהנבלה עצמה היתה אסורה מחיים ואיסור
שלה עדיין עליה, אצל כאן הוא מכח ק"ו, אצל
מסוכנת וטריפה תרי מילי נינהו, ולפ"ז א"ש
דלעיל דקאמר מדאמר נבלה לא תאכל וכו' ע"כ
ז"ל דקרא דזאת החיה לא דרשינן כלל חיה

אכול ולא קאי אמסוכנת רק אטריפה לאשמעינן דאינה חיה כמ"ש תוס' [ד"ה] שאינה וכו', ועל זה דחי דלמא היינו נצלה היינו מסוכנת, ר"ל דמסוכנת משום דקרוזה למיתה קרויה נצלה, וא"כ י"ל דלעולם לא דרשינן חיה אכול רק דמסוכנת מ"מ אסורה משום דקרויה נצלה וא"כ אין עליה איסור עשה רק לאו בעלמא, ועל זה דחי שפיר דמחיים אפי' קרוזה מאוד למיתה לא מקריא נצלה עד דמיית מדכתיב וכי ימות וכו', אבל קושית הגמ' דהשתא דלמא היינו טריפה היינו מסוכנת ר"ל ליתן של האמור צוה צוה, דהא מסוכנת לא דמי לטריפה דמחסרא, רק דעל מסוכנת יעבור בלאו דטריפה וכן איפכא, א"כ ע"כ דאיכא איזה לימוד מקודם לאסור במסוכנת, דאי לאו דילפינן מחיה אכול וכו' לא ידעינן לכללה בטריפה, ופריך שפיר לעבור בלאו ועשה:

ועב"פ נתקשתי בדברי רש"י ד"ה ודלמא וכו' במ"ש כלומר אפי' נצלה שמתה לאחר שנטרפה וכו', חדא דלמא זה הוצרך לומר אחר שנטרפה הא בלא"ה יש איסור טריפה אמסוכנת, וכל נצלה על כרחך היא מסוכנת קודם מיתה כדלקמן, וגם מה אפילו וכו' הא לא סגי בלא"ה דעל כל נצלה יש עליה צ' לאוין ועשה לפי הס"ד צוה, וי"ע:

דף ל"ז ע"ב

ברש"י ד"ה אי ס"ד וכו', לאשמעינן דלא בטמא וכו'. היינו לר"ע בפסחים דף כ"ג (ע"ג) דס"ל כשהותרה נצלה חלצה וגידה נמי הותרו בהנאה ולא צריך קרא רק לטומאה, אבל לר"י הגלילי שם צריך ההיתר ג"כ להנאה, ולפ"ז לר"ע בלא"ה לא צריך ההיתר לטריפה דבלא"ה אינה מטמאה כדילפינן מקרא דכי ימות וכו' לקמן דף ע"ד (ע"א):

שם ברש"י ד"ה בגון שעשאה גיטרא וכו'. עיין במהרש"א מה שכתב, ולכאורה צ"ע לפימ"ש רש"י לעיל דכל טריפות בכלל חסרון הוא, א"כ ק"ו דמסוכנת דלא מחסרא לגיטרא דמחסרא בפסקת חוט השדרה או עקירת החוליא כמ"ש תוס' לעיל ל"ב ע"ב ד"ה וליחשוב, אבל נצלה בעלמא לא מחסרא רק מחמת חולי מתה:

בתוס' ד"ה ומה מחיים וכו'. ועוד קשה נהי דמסוכנת וכו' מ"מ תחסי בעשה וכו'. עיין במהדורא צתרא למהרש"א שהקשה דלעיל נמי תקשי וכו', ועיין צחי' הר"ן שכתב תירוצו מספיק: [וע"ע מש"כ צוה לעיל עמוד א' בגמ' ודלמא היינו טריפה היינו מסוכנת].

ועוד י"ל בפשיטות דלעיל לא הוצרך לפרש דקאי בלאו ועשה דפשיטא הוא, כיון דמחיים מסוכנת היתה, איסור עשה להיכן אזל ופשיטא דחייב בלאו ועשה, ולכך בקושיא הב' דלמא לעולם היינו נצלה וכו' קאמר לאחר מיתה בלאו ולא מפרש בלאו ועשה משום דמלתא דפשיטא הוא, אבל הכא ס"ד דמסוכנת אין עליה רק עשה, רק דטריפה יש עליה ג"כ איסור מסוכנת משום דמחסרא, ולהכי צריך לפרש לעבור עליה בלאו ועשה דהיינו אמסוכנת. ועיין בתוס' לקמן (ע"ב ד"ה ומה מחיים) מה שהקשו דאמאי לא קאמר מסוכנת בעשה וטריפה בלאו וכמו שכתבתי לעיל בסמוך, ועיין צחי' הר"ן שתירץ זה על נכון:

בא"ד, ור"ת מפרש וכו'. צמהדורא צתרא שם השיג על מהרש"א מה שנתקשה אמאי לא הניח ר"ת סצרת רש"י ד"ה ומה מחיים מקירוב מיתה ע"ש שכתב דאם הק"ו מכח טומאה ליכא למפרך שכן מחיים די"ל מסוכנת יוכיח, לאפוקי אס נלמוד נצלה ממסוכנת מכח קירוב מיתה איכא פרכא זו שכן מחיים וכו' ע"ש. ובחנם השיג עליו דוודאי אין כוונת מהרש"א ללמוד נצלה ממסוכנת לפירוש ר"ת, רק ללמוד נצלה מטריפה מק"ו של קירוב מיתה, והשתא אין לדחות שכן מחיים דהא נצלה ג"כ נאסרה מחיים, וא"כ שפיר יחול לאיסור חלב, ומה שנסתייע ממה שכתב מהר"ם לעיל בתוס' (ד"ה השתא מחיים) ע"ש אין ראיה, דמהר"ם קאי התם לפי הס"ד של התוס' שם דנצלה איכא צלא מסוכנת:

ובעיקר פירש"י ותוס' שהחליטו דקושית הגמ' קאי דנליף נצלה מק"ו, וע"כ הוצרכו לדחוק דהא דקאמר להך נצלה דלא אחיא מכח מסוכנת, ר"ל דאינו יכול ללמוד מכח הק"ו, וצ"ל לישגא ומה מחיים אחי וכו' משמע דהילפותא היא מכח ק"ו. וק"ק אמאי לא הניח המקשן הסצרא דלעיל דנצלה גופה אסורה מחיים מכח טריפה ומסוכנת וכפירש"י ותוס' לעיל, והשתא א"ש לישגא דנצלה דלא אחיא מכח מסוכנת כו' ר"ל דלא היתה מסוכנת:

דף ל"ח ע"א

בתוס' ד"ה גועה וכו', ולהכי פריך שפיר מברייתא וכו'. כתב מהרש"א דע"כ צרייתא כר"ג אחיא וכו', ולא ידעתי למה

הוצרך לזה דאפי' אי צרייתא כרצנן אחיא פשיטא דקשיא טפי לרב, רק דכוונת התוס' דאי לאו דרב ס"ל כר"ג לא היה קשה מצרייתא דגועה אינה פרכוס די"ל דאחיא כר"ג, אבל השתא פריך שפיר:

ועיינ צמהדורא צתרא שכתב מהרש"א דמ"ש תוס' אפי' לר"ג דמחמיר וכו' דאין לומר דס"ל כרצנן דא"כ אמאי נקט שמואל דוקא אזוי אונא ושצק גועה והטילה ע"ש באורך, ולא הצנתי דאי נמי ס"ל כר"ג ג"כ קשה קושיא זו דאין לומר דגועה והטילה מודה ר"ג אבל אזוי אונא ס"ל לשמואל דלר"ג א"ש אזוי אונא, דא"כ מנ"ל להתוס' דשמואל כרצנן דלמא נמי כר"ג ס"ל רק דפליג על רב אליציה דר"ג אי צריך אזוי אונא:

אך לפענ"ד דברי התוס' כפשטן דמ"ש דס"ל לרב כר"ג היינו שסמכו אהא דקאמרי ולהכי פריך, ור"ל דאי ס"ל כרצנן קשה מאי פריך עליה מצרייתא דלמא אחיא כר"ג, וכן מ"ש דשמואל כרצנן היינו דאל"כ קשה מאי פריך עליו מאי קמ"ל תנינא הא מתני' כרצנן אחיא ורב ענן אשמעינן דלר"ג דצעי יד ורגל היינו נמי דצריך דוקא כפופה אבל פשוטה לא מהני, אפי' צתיתי:

ועיינ צמורת חיים שנטה מדרך רש"י ותוס' וכתב דלרב נמי ס"ל דצריך כפופה ופשוטה וכפפה ע"ש, ולדבריו קשה טובא דא"כ מאי פריך לרב מצרייתא דגועה והטילה וכו' דלמא גועה וכו' לא עדיף רק כמו כפופה ופשוטה וכפפה צחדא ידא או רגלה, אבל צרייתא אחיא כר"ג דצריך דוקא צתיתי:

דף ל"ח ע"ב

במתני' השוחט לנברי וכו' שבתם מחשבת בותי לע"ז וכו'. עיין מה שכתבתי לעיל דף י"ג (ע"ז בתוס' ד"ה מקריב) גבי שחיטת נכרי וכו' ע"ד הרמב"ם צפי' המשנה:

דף ל"ט ע"א

בגמ' מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן חוץ מפנים. מפירש"י (ד"ה מחשבין) נראה דמחשבין מעבודה לעבודה קאי על מחשבת ע"ז, וא"כ הא דקאמר ילפינן חוץ מפנים הוי נתינת טעם על מחשבין, והוי שפת יתר, אך לפימ"ש הרשב"א לקמן גבי ר' יוסי דלא יליף מפגול משום דלא שייך בחוץ רק מפסול דשינוי קודש ע"ש, א"כ ה"נ י"ל דהא דילפינן חוץ מפנים היינו רק משלל לשמה דשינוי קודש דדמי לשוחט לע"ז, וא"כ הא דקאמר מחשבין מעבודה וכו' היינו צפנים לענין שלל לשמה וזוהי ילפינן חוץ מפנים והא דהא תליא:

ואין להקשות דא"כ קושית הגמ' ל"ל הפלוגתא אחריתא דשוחט ע"מ לזרוק שלל לשמה וכו' הא פלוגתא זו נכללת כאן, זה אינו די"ל דהכא איכא למיטעי דמחשבין קאי על ע"ז וכפירש"י דיליף ליה מפיגול:

בתוס' ד"ה אלא זביחה וכו', אי חשיב פיגול במחשבה וכו'. הקשה בתורת חיים דמאי מספקא להתוס' אי פיגול שייך במחשבה הא בזבחים דף כ"ט (ע"ז) אמרינן דהוי לאו שאין בו מעשה ואי ס"ד דלריך דבור

הא קיימא לן עקימת שפתיו הוי מעשה, ומירץ דעקימת שפתיו היינו היכא דצדוריה עבד מעשה דומיא דחטמה בקול כמ"ש התוס' צ"מ דף ל' (ע"ז ד"ה רבי יוחנן). אכן צפני יהושע בגיטין דף נ"ד ע"ז הקשה ג"כ קושיא זו והניח צ"ע דס"ל דה"נ צדוריה עבד מעשה, ולכאורה הדין עמו דצטנהדרין (ס"ה ע"א) גבי בעל אוז קאמר נמי דעקימת שפתיו הוי מעשה משום הקשת זרועותיו:

והנראה לי ליישב דוודאי מ"ש התוס' כאן לחלק בין ע"ז לקדשים לענין מחשבה היינו רק לר"ל, אבל לר' יוחנן דיליף חוץ מפנים א"כ לענין מחשבה נמי יליף, ואפילו לפימ"ש תוס' לקמן ד"ה חוץ קשיא וכו' מ"מ הכא אחי שפיר כיון דחזינן דר' אליעזר במתני' ס"ל דוודאי מחשבה פוסלת מהיכי תיתי דר' יוסי פליג עליה דהא, ואפי' לפי מה שכתבתי לעיל (ד"ה מחשבין) די"ל דהילפותא חוץ מפנים קאי ממחשבת שלל לשמה, מ"מ אחי שפיר ממה נפשך דאי שלל לשמה הוה נמי במחשבה דגמרינן לה מפיגול א"כ חוץ נמי יליף מינה, ואי בשלל לשמה נריך דיבור א"כ בלא"ה לק"מ קושית תוס', אלא ע"כ דלר' יוחנן וודאי אין התוס' מסופקין דוודאי איתא במחשבה בין צפנים בין בחוץ, רק קושית התוס' היא אליבא דר"ל דלא יליף חוץ מפנים שפיר יש לחלק ג"כ לענין מחשבה דבחוץ נריך דיבור, והרי ריש לקיש ס"ל גבי חטמה בקול דעקימת שפתיו לא הוי מעשה, וא"כ קאמר שפיר בזבחים שם דבין לר"י ובין לר"ל הוי לאו שאין בו מעשה. אלא דלריש לקיש בלא"ה הו"מ לשנויי דהא ס"ל לאו שאין בו מעשה לוקין כמ"ש התוס' צ"מ שם,

ועיין צחידושיי לגיטין י"שצתי שם קושית הפני יהושע הנ"ל צ"ל אופנים: [עי' צש"ת מראה יחזקאל סי' קל"ח].

בתום' ד"ה פנים קשיא וכו', דקרי ל'פיגול פסול וכו'. ק"ק דגייטין דף נ"ד (ע"צ) בתום' ד"ה דכי אמר וכו' דלפסול קרי פיגול, והתם וודאי איכא למטעי, וע"ש מה שהקשתי אהא דפריך צנדרים ל"ו (ע"א) אי ס"ד שלוחי דידן נינהו לימא לתקוני שדרתיך וכו', דמאי פריך דלמא צאמת לא הוי פיגול רק פסול דהא כיון דחשיב מחשבה פסולה לא שרי לה, והא דתנן הכהנים שפיגלו חייבין לשלם היינו משום דפסול להקרבה: [עי' שם צש"ת מראה יחזקאל סי' קל"ח].

בא"ד, שבן אינן באותה עבודה וכו'. עיין צמח"ש"א שהקשה דנילף שלא לשמה מפיגול ושינוי צעלים וכו', וצמח"כ אשתמיטתיה גמ' ערוכה צוצחים דף יו"ד (ע"א) דמתחלה מייתי סייעתא לר' יוחנן מפיגול מק"ו זה, ודחי שכן חייב כרת, והדר קאמר משינוי צעלים, והסיוע לר' יוחנן היא קושיא לר"ל:

בא"ד, ור"ח גרים פנים לר"ל לא קשיא דמוקי לה בפיגול וכו'. ולכאורה צ"ע דהא האי דיחוי הומ"ל נמי אליבא דר' יוחנן, דאין הק"ו דר' יוסי קאי כלל לענין מחשבין מעבודה לעבודה דגבי פיגול רק לענין פיגול עצמו והכי קאמר ומה קדשים ששייך בהן פסול דמחשבת חוץ לזמנו לא אמרינן זה מחשב וזה עובד כל שכן חולין דאינו פוסל מחשבת

חוץ לזמנו דלא אמרינן זה מחשב וכו', ואין לומר דליכא למימר כה"ג ק"ו משום דפיגול לא שייך כלל בחולין, דא"כ צלא"ה לק"מ קושית תוס' גם לר"ל וכמו שמתרץ צאמת הרשב"א צס"ר"ת דע"כ ר' יוסי משינוי קודש יליף משום דפיגול לא שייך בחולין ע"ש:

והנראה לי דצלא"ה קשה מ"ש תוס' דילפינן מפיגול, הא ע"כ מפיגול ליכא למילף דאיכא פרכא שכן אינו צאמת עבודה דמחלק שם צוצחים וכמ"ש תוס' בעצמם למירון קמא ולמה להם תירוצא אחר, וע"כ צ"ל משום דהא דמחלק התם צוצחים בין אותה עבודה לעבודה אחרת היינו רק לר"י דמייתי ליה סייעתא מינה, אצל לר"ל ע"כ צ"ל דאין בזה קולא וחומרא כלל דעיקר מצוותו כן הוא דהמקריב אותו לא יחשב היינו לאכלו חוץ לזמנו, ולהכי לא קאמר התם צלשון קושיא לר"ל רק סייעתא לר"י משום דאינה סבא מוכרת כ"כ וכמ"ש"ל, ולפ"ז א"ש דהך תירוצא דר"ח הוצרך אליבא דר"ל דלדידיה לא סגי בתירוצא תוס', אצל לר"י קאי שפיר תירוצא תוס' הנ"ל דמפגול ליכא למילף וכו':

בגמ' הא מקמי וכו'. עיין צמח"ש"א, ומ"ש אלא דא"כ וכו' אינו מיושב, דהא קושית הגמ' מיושב צמ"ש דר"י יליף מפיגול והיינו כתי' ר"ח צתוס', רק דהגמ' צא ליישב הא דר"ל נקט סתמא, וזה לא תלי בקושית הגמ' הזאת מדר' יוסי. גם י"ל דר"ל סמך עצמו אפלוגתא אחרת דמפרש צהדיא דצקדשים נמי אין מחשבין וכו':

דף מ' ע"א

ברש"י ד"ה שנים אוחזין וכו', זה בקתא בוי'. ז"ע מאי צעי בזה דאפילו אוחזין שניהם בקתא נמי דינא הכי, ואפשר לומר דנקטיה אגב רישא דתני ז' אוחזין בסכין אפי' זה למעלה וכו' דלעיל דף למ"ד (ע"ב), ולמאי דמוקים לעיל (ז'). בסכין אחד ושני בני אדם על כרחך בזה בקתא וזה צראשו מיירי דהא תני עלה אין חוששין שמא ידרוסו זה על זה, ובשניהם אוחזין בקתא ל"ל הכי, וע"ש בתורת חיים:

בגמ' הא דאמר להר וכו'. עיין צפי' המשנה להרמב"ם כאן, ועיין לעיל דף י"ג (ע"א) מ"ש הרמב"ם בפירושו למשנת שחיטת נכרי וצמה שכתב הרא"ש שם, וצמה שכתבתי לעיל (שם ע"ב בתוס' ד"ה תקרובת):

בתום ד"ה הא דאמר וכו', מדפריך התם **שעמא** דרבינא קרא וכו'. הוא ט"ס וז"ל דמעטי' קרא, ור"ל דמיעט קרא דמן הזקק לאסור נעצד לגזרה, ומיניה דליפוי אסור אפי' להדיוט, ודצריהם דהכא קלת מגומגמין ומצוארין יותר צתמורה שם דף כ"ח ע"ב בתוס' ד"ה תלמוד לומר:

ברש"י ד"ה היתה בהמת חבירו וכו', בדאמרינן בפרק ר' ישמעאל המשתחוה לקרקע וכו'. לכאורה טפי הו"ל לאתויי ראה לכאן מהך דכלים שהזניח המלך אחז וכו' (ע"ז נ"ד:) דדומה טפי להכא דמיירי בתקרובת ע"ז וכלים נמי הוי תשמישי ע"ז, אצל משתחוה לקרקע איירי צנעצד, וצ"ע דף נ"ד

(שם) מייתי מכלים דאחו ראה לדין דעולא, והתם הוי איפכא דעולא מיירי צנעצד וכלים הוי תקרובת ע"ז:

וביאור דצריז דוודאי אין חילוק צין מוקצה לנעצד רק צין ידיה לדצריה, ולכך הכא דמיירי לענין איסור צ"ח גופיה דיכול לאסרם כשהן שלו ע"י מעשה מייתי ממשתחוה לקרקע דג"כ אינו נאסר בלא מעשה אע"ג שהוא שלו מ"מ ע"י מעשה נאסר וצוה ליכא פלוגתא, אצל על דין דעולא דמיירי צשל חצירו מייתי מכלים דאחו דהוי נמי של הקדש, וצוה יש פלוגתא צין ר"ה ור"נ דלקמן, וע"ש לקמן:

בתום ד"ה רבוצה וכו', ואין נראה דבגזל ולא נתיאשו וכו'. לכאורה קושיא זו יש ליישצ צפשיטות דהא גס לפי דצריהם תקשי דהא צמעשה רצה וודאי דקנאה כמ"ש תוס' צצ"ק דף ע"א ע"ב ד"ה כיון ששחט פורתא וכו', ואפ"ה אינו אוסר צשוחט לשם קדשים צהמה שאינו שלו כמ"ש הט"ז סי' ה' סק"ז וע"ש צפרמ"ג מ"ש ע"ד הר"ן צנדרים ל"ו ע"א, אלא ע"כ ז"ל דהתם מיעטיה קרא דכתיב ציתו קודש כדאיתא צריש מס' צצא מצינא (ו'). ועוד כתיב שונא גזל צעולה, משא"כ לענין איסור:

וקושיותם הצ' שהקשו דמאי פריך לקמן מהמנסך דלמא איירי צהגצה כדאיתא צגיטין וכו', נ"ל ליישצ צפשיטות דקושית הגמ' קאי משוגגין פטור דתני צרישא א"כ מוכח דעכ"פ אסור מיהא הוי ואי אין אדם אוסר דצר שאינו שלו א"כ אפילו מותר להוי דהא צשוגג לא קני ליה דאיסורא לא ניחא

ליה דלקני. ואין לומר דקושית התוס' מלישנא בתרא דאמרין לנעורי מכיין ושם ליכא למימר דקושית הגמ' משוגג דהא בשוגג לא שייך לנעורי מכיין, זה אינו דהתם ליכא למימר דקני' בהגזזה כיון דלנעורי מכיין אינו רוצה לעשות שום דבר רק מתעסק בעלמא ואינו מנסך לע"ז כלל ומהיכי תיתי יאסור. ובהכי ניחא נמי הא דפריך ליה לר"נ מהשוחט חטאת בשבת וכו' ושם קשה ג"כ דלמא איירי בהגזזה, ולהנ"ל אחי שפיר כיון דע"כ בשוגג דחייב חטאת קתני, א"כ בשוגג לא מהני הגזזהו כלום דבשוגג לא קני ליה, כנ"ל: [עי' לקמן בחי' לדף מ"א ע"א בפלפול לסוגיא דהמטמא והמדמע והמנסך].

ועוד נ"ל ליישב קושיא זו לפי מה שהקשה מהר"ם ש"ף בגיטין שם (נ"ג.) אדר"י דאמר היזק שאינו ניכר לא שמיא היזק וצמוד חייב משום לא יהיה כל אחד ואחד הולך וכו', והקשה דמה הועילו חכמים בתקנתן דאכתי ינסך ויאמר שוגג הייתי, ותירץ דניכר הוא אם עושה בשוגג, ולכאורה אינו מספיק דהא על מעשה הניסוך שעושה עכשיו אין לנו לחייבו דהא היזק שאינו ניכר הוא רק על מה שיעשה אח"כ וא"כ אכתי קשה דילך וינסך ויעשה כמעשה שוגג ולא יהיה ניכר, אבל הנראה לי לפימ"ש מהר"ם ש"ף לקמן שם (נ"ג:) דלמ"ש אין אדם אוסר דבר שאינו שלו יש לפרש בהגזזה צורך ניסוך דעל כרחק צריך להגזיהו דאל"כ לא יוכל לאסור, ולפ"ז מיושב גם כן קושיא זו דאין לו מגו שיאמר שוגג הייתי דא"כ לא יוכל לאסור דבשוגג לא קני ליה דאיסורא לא ניחא ליה דליקני וכמ"ש לעיל. ולפ"ז מיושב קושית התוס' דשפיר פריך אי אין אדם אוסר דבר

שאינו שלו האין מנסך יכול לאסור, ואין לומר דקני בהגזזה דא"כ אמאי חייב הרי יאמר שוגג הייתי ומה הועילו בתקנתן, ואין לומר דבשוגג לא יוכל לאסור דלא קני בהגזזה דא"כ הו"ל הגזזה צורך ניסוך וקם ליה דדרבה מיניה ואמאי חייב, וע"כ דאדם אוסר שאינו שלו ואין צורך להגזזה ולכך לא קלב"מ דהגזזה לאו צורך ניסוך. ואין להקשות דאכתי קשה גם למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו אמאי חייב הרי יאמר שוגג הייתי והא אפילו בשוגג יוכל לאסור להך מאן דאמר וא"כ להגזזה, זה יתיישב לקמן דף מ"א ביישוב דברי הסמ"ע ע"ש:

ועוד נ"ל ליישב קושית תוס' דבלא"ה צריך להצין דברי רש"י דמהיכי תיתי נימא דקניא בהגזזה דלהוי כשלו כיון שאינו מתכוין כלל לקנותו רק לעבוד ע"ז ולאזוקי לחצריה, וע"כ נ"ל דבעל כרחו מוקמינן ליה ברשותיה כיון שמעשיו מוכיחין שנתכוין להזיק, ודומה קצת למה שאמרו (ב"ק כ"ט:) ד' דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו ברשותו, והנה למ"ד אין אדם אוסר שאינו שלו ולא יליף מכלים דאחו ואפ"ה ס"ל דמעשה רבה אוסר כדאמרין לקמן (ע"ב) אי לאו וכו' א"כ צריך להצין מנ"ל הא דיכול לאסור במעשה רבה, דהא מכלים דאחו לא יכול ללמוד רק מעשה זוטא כמו שהיה שם, וע"כ נ"ל הטעם כיון שעשה זה מעשה מרובה קנאה צנינוי, וכ"מ בתוס' ב"ק דף ע"א (ע"ב) ד"ה איסורי וכו' שהקשו כל טובח נמי לאו דמריה קטבח ע"ש, ובפני יהושע שם להדיא דבגמר שחיטה קונה צנינוי, אע"ג דגם שם אינו מתכוין לקנותו

מ"מ אוקמוה ברשותיה וא"כ ה"נ הכא בהגבהה. והנה רש"י כתב לקמן (ע"ז ד"ה אין אדם) דלרב נחמן אפי' צמעשה רבה אינו אוסר ע"ש, לפ"ז ז"ל דכל שאין מתכוין לקנותו לא אוקמוה כלל ברשותיה וא"כ ה"נ בהגבהה לא קני ליה, ולפ"ז אחי שפיר דהכא קאי רש"י אליבא דרב הונא דתרגמה לשמעתיא אליבא דעולא כדאיתא בע"ז שם (נ"ד), וצלחו דרב הונא נמי ס"ד דעולא מעשה רבה אוסר, ואם כן ע"כ ז"ל דאוקמוה ברשותיה כנ"ל, ושפיר כתב רש"י דה"נ בהגבהה קנאה כיון דאלו היה מתכוין לקנותו היה יכול לקנות ע"י השינוי שיעשה לצופף, משא"כ לקמן קושית הגמ' לרב נחמן אפי' צמעשה רבה אינו אוסר א"כ בהגבהה נמי לא קנאה כמו צמעשה רבה ושפיר לרש"י לשיטתיה:

והשתא י"ל דהתוס' לשיטתייהו אזלי דכתבו לקמן (מ"א.) ד"ה תא שמע דגבי כלים דאחו לא היה מעשה כלל ולא נאסרו כלל להדיוט רק דילפינן מיניה להדיוט דנחתין חד דרגא ע"ש, א"כ אפי' מעשה רבה יכול ללמוד מכלים דאחו ולא משום קנין דשינוי, א"כ מקשו שפיר על רש"י, אבל רש"י פירש שם בע"ז נ"ד ע"ז דכלים דאחו להדיוט נמי נאסרו והוי צהו מעשה זוטא א"ש, ועיין מ"ש לקמן בזה:

ועוד נ"ל ליישב קושית תוס' על רש"י הנ"ל, ונייבז ג"כ קושית תוס' לקמן (ל"ו.) שכתבו ד"ה ת"ש המטמא וכו' למ"ד מנסך ממש פריך וכו', וקשה דמנ"ל להקשות דלמא רב נחמן ס"ל כמ"ד מערב, דהא רב נחמן הוא תלמידו דשמואל דס"ל מערב, ונייבז ג"כ מה

שהקשה הפני יהושע בגיטין נ"ב (ע"ב) דמאי פריך התם מ"ד מערב מ"ט לא אמר מנסך וכו' דלמא ס"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולא ניחא ליה לאוקמי מתני' בישראל מומר ע"ש שהניח צ"ע, ועוד קשה לי על רש"י שכתב מדאגביה קניא א"כ היכי יליף עולא מכלים דאחו הא התם קנאה בהגבהה וכדאיתא בתוס' קידושין מ"ג ע"א ד"ה שלא וכו' דבהקדש נמי קונה בהגבהה, ועוד קשה למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מאין סמכו לאסור בכלים דאחו, ואין לומר דהך מאן דאמר ס"ל דצאמת לא אסרוס וס"ל הכינוס שטבלו ואקדשינהו כדס"ד בע"ז שם דף נ"ב (ע"ב), זה אינו דכבר הוכיחו מהר"ם והתורת חיים שם דע"כ פירושא דקרא מוכח שגזזום ע"ש:

וע"ב ליישב כל זה [י"ל] לפימ"ש תוס' בגיטין נ"ב שם (ד"ה מנסך) שהקשו למ"ד מערב וס"ל מנסך קם ליה בדרכה מיניה ולא קניא בהגבהה מאי שנא מגוגז חלצו של חזירו ואכלו וכו', והאריכו בתירוטים וסוף דצריהם דהיכא דיכול לומר הרי שלך לפניך לא קניא בהגבהה, אבל בחלצ שאין יכול לומר הרי שלך לפניך קניא בהגבהה למפרע, ואפי' אם נאמר דנפחתו קצת ע"י השימוש מ"מ עדיין הם בשלימותן, ועמש"ל דוודאי לא נפחתו כלל רק דהשימוש קרי מעשה זוטא, ולכך יליף שפיר מהתם דאין אדם אוסר שאינו שלו ע"י מעשה זוטא. וכל זה לשמואל דס"ל מערב דאליציה כתבו תוס' דיש חילוק בין הרי שלך לפניך, אבל לרב דס"ל מנסך לא יתכן לומר כן דהא ס"ל אפי' כשיכול לומר הרי שלך לפניך מדאגביה קניא, אלא דלרב י"ל דוודאי אין ההגבהה לדידיה קנין גמור

דהא אפי' בלא שינוי כלל יכול לאסור וקנין
 דהגזבה הוא רק להתחייב באונסין כמ"ש תוס',
 וס"ל דבאמת כלים דאחו לא אסרו רק לגזבה,
 ולפי' מיושז ג"כ קושית פני יהושע הנ"ל די"ל
 דבהא פליגי רב הונא ורב נחמן, דרב הונא
 ע"כ ס"ל כמ"ד מערב וכשמואל, דאין לומר
 מנסך ממש דאס כן ע"כ ס"ל מדאגזביה קניא
 אפי' כשיכול לומר הרי שלך לפניך וא"כ היכי
 יליף מכלים דאחו לאסור שאינו שלו, דלמא התם
 משום הגזבה היא, דהא לרב הונא ע"כ הגזבה
 קונה קנין גמור מדנקט רבנא, אלא ע"כ
 דהיינו דוקא כשאין יכול לומר הרי שלך לפניך
 אבל בכלים שיכול לומר הרי שלך לפניך אינו
 קונה דהגזבה כנ"ל, ולפי זה פריך שפיר מאן
 דאמר מערב מ"ט לא אמר מנסך, ואין לומר
 דס"ל אין אדם אוסר שאינו שלו דא"כ אכתי
 קשה דהא רב הונא נמי ס"ל מערב ואפ"ה
 ס"ל דאדם אוסר וכו', אבל רב נחמן ע"כ ז"ל
 דס"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפי'
 במעשה [רבה] ע"כ דס"ל דהגזבה אינו קונה
 דאל"כ למה לא אסרו כלים דאחו להדיוט מדינא
 דהא לדידיה אין חילוק בין שיכול לומר הרי
 שלך לפניך או לא, וממילא מוכח דס"ל כמ"ד
 מנסך, דלמ"ד מערב צריך לחלק בזה כמ"ש
 התוס', ולכך פריך שפיר לרב נחמן ממנסך
 לקמן:

בתום' ד"ה לפני ע"ז וכו', מירי דהוה
 אשוחט לאחר וכו'. עיין בזכרתי
 ופלתי סי' ד' (סק"ה) שהקשה דאס כן מאי
 פריך לקמן ארצ הונא מצרייתא דג' חטאות
 דלמא איירי בשוחט להר דחייז חטאת ואינו
 נאסר משום תקרובת ע"ז כמ"ש תוס' כאן,

ולק"מ דאע"ג דלא הוי תקרובת ע"ז לאסור
 בהנאה ולטמא באוהל, מ"מ כיון שאסור
 באכילה הו"ל כמחתך בעפר בעלמא כמ"ש
 הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' פסולי המוקדשין דין
 י"ח (ז"ל פ"ג מהל' שחיטה הי"ד), והכא דחיי
 פסולה הוי כמו שחיטת נכרי דהא הרמב"ם נתן
 טעם אחד לשחיטת הר דהכא עס שחיטת נכרי
 דלעיל דף י"ג (ע"א), וכן מוכח בתוס' ז"ק דף
 ע"א (ע"ב) ד"ה איסורי דכיון דלא חזיא לפתח
 אוהל מועד הו"ל מחתך בעפר, וכ"מ נמי ממה
 שהקשו הדרכי משה (יו"ד סי' ד' סק"א)
 והמשמרת הבית להרשז"א על הר"ן והרא"ה
 שכת' למ"ד אין אדם אוסר שאינו שלו מ"מ
 אסורה באכילה, והקשו עליו מהך ברייתא
 כמ"ש לקמן, מוכח מזה דאע"ג לאסור רק
 באכילה הו"ל מחתך בעפר:

ומינה נדחה ג"כ מה שעלה על דעת הכרתי
 ופלתי שם צמירא דשוחט להר אינו
 מטמא וא"כ הוי תיקון לטהר מידי נבלה ע"ש,
 ולימא דהא כיון דהוי כמו שחיטת נכרי ממילא
 דמטמא דמשא כדלעיל צמתי' דף י"ג (שס),
 ועמ"ש לקמן על דברי הר"ן הללו, ועיין
 בפרמ"ג סי' ב' סקי"ז:

בתום' ד"ה חייב ג' חטאת וכו', להוציא
 מירי אבר מן החי. עיין מה
 שכתתי לעיל דף ח' (ע"א) בתוס' ד"ה מותר
 לשוחט מה שיש לתמוה על דברי רש"י הללו
 בפסחים שם:

בגמ' איתביה רב נחמן לר"ה השוחט
 וכו'. בזכרתי ופלתי סי' ד' סק"ג
 הקשה דללישנא צתרא דרב נחמן לקמן דס"ל

נמי אדם אוסר רק לנעורי מכוין א"כ תקשי ליה לנפשיה דהכא לא שייך לנעורי מכוין דלמי ינער הרי הוא צא לשאול כמה חטאות חייב, ואין זה כל כך קושיא דמי לא עסקינן בחטאת של חצירו דומיא דכהנים שפגלו במקדש דחייבין לשלם, ואין כייפינן ליה להציא ג' חטאת על זה, עיין בספ"ה דערכין (כ"א.) ובקידושין דף מ"א ע"ב (בחוד"ה נפקא ליה) ובמהרש"א (שם) ובחידושיי שם דבכה"ג כופין אותו וכדכתיב יקריב אותו מלמד שכופין אותו וקאי על כל הקרבנות כדאיתא בריש מס' ראש השנה (ו'). ועוד דהכא ודאי בשל חצירו איירי דאי בשלו א"כ חייב ארבע חטאות דהיינו הא' תמורת זו שקלקלו, אמנם בשינויא דקניא לכפרה לא משמע כן, ומ"מ לר"נ אין קושיא כל כך דמוקי לה בשל חצירו ואע"ג דליכא רבותא בזה מ"מ לא תני האמת, עיין במכות כ"ב (ע"א) בתוס' (ד"ה מתקיף) ומהר"ם שם. אמנם עדיפא מינה הו"מ להקשות דעל כרחק לא שייך כאן לנעורי מכוין להפסידו החטאת דא"כ למה לו דשחט בשבת לע"ז, הא בלא"ה כיון ששחטו בחוץ הו"ל קדשים פסולין וטעוין קצורה כדאיתא בסוף פרק ז' דתמורה (ל"ד.), ועוד דהא שוגג הוא וליכא למימר לנעורי מכוין:

גם מ"ש הכרתי ופלתי ליישב זה דרז נחמן ללישנא בתרא ס"ל דנכרי נמי צריך מעשה רבה אינו עולה יפה לפירוש ר"ת דס"ל מנסך הוי מעשה זוטא כמ"ש תוס' לקמן (ל"ו. ד"ה ת"ש המטמא), וא"כ אכתי ללישנא בתרא נמי הו"ל רז נחמן כתנאי, דהא ת"ק דריב"ב דאוסר במנסך ס"ל אפי' במעשה זוטא אוסר. גם מ"ש דמכאן הוכיח הט"ז סס"י ב' (סקי"ד)

דלרז נחמן צריך מעשה רבה ע"ש אינו מחוור, דהא הט"ז לא קאמר שם רק דצריך מעשה טריפה ולא גמר שחיטה, וא"כ אכתי תקשי לרז נחמן לנפשיה לפי הס"ד שלו דמיירי בצהמה כיון ששחט סימן אחד אסרה וכו':

ובעיקר הקושיא הנ"ל דתקשי ליה לרז נחמן לנפשיה, נ"ל לפימ"ש לקמן ביישוב דברי הרמב"ם דהא דאמר לקמן ורז נחמן אמר לך אפי' למ"ד אדם אוסר וכו' ה"מ נכרי וכו' אין רצונו לפסוק כהך מאן דאמר דאדם אוסר שאינו שלו, אלא דבא ליישב הקושיא דפריך לימא כתנאי דסוגיית הש"ס בכל מקום בקושיא כזו דאמאי קאמר האי דינא בטעמיה דנפשיה הו"ל לומר הלכה כפלוגי, ועל זה קאמר רז נחמן דוודאי לרז הונא שפיר תקשי דהו"ל לומר הלכה כת"ק אבל לדידי לא תקשי דאימא הלכה כריב"ב דאכתי לא ידעינן גבי ישראל, דס"ד דבישראל נמי אוסר להכי קאמר דאפשר דבהא ת"ק מודה דאין אוסר משום לנעורי, אבל רז נחמן לגרמיה ס"ל דלעולם אין אדם אוסר וכריב"ב, ולפ"ז לק"מ קושית הכרתי ופלתי הנ"ל:

ועוד נ"ל לפימ"ש רש"י בצ"ק דף ע"א ע"ב ד"ה כיון דשחיט וכו' דהיינו משום דס"ל ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף ע"ש, ולפ"ז לריש לקיש דס"ל לעיל (כ"ט:) אינה לשחיטה אלא בסוף אינו אוסר בתחלת השחיטה, ולעיל באותה סוגיא (צ"ק שם ע"א) ד"ה בשלמא כתבו תוס' דהסוגיא ס"ל כמ"ד אדם אוסר שאינו שלו, א"כ מוכח דאפי' למ"ד אדם אוסר שאינו שלו תליא נמי ביסנה לשחיטה וכו', ולפ"ז

לק"מ קושית הכרתי ופלתי הנ"ל דלרצ נחמן לגרמיה לק"מ די"ל דס"ל אינה לשחיטה אלא בסוף, אצל לרצ הונא ועולא פריך שפיר דקאמר משום ר' יוחנן, ור' יוחנן ס"ל לעיל (כ"ט:) בהדיא ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, ופריך שפיר מתחלת השחיטה מחתך בעפר הוא:

איברא יש לי מקום עיון ברש"י צ"ק הנ"ל, דא"כ קשה לריש לקיש דס"ל אינה לשחיטה וכו' הדק"ל מזרייתא דהשוחט חטאת וכו', מאי אריא חטאת לאשמועינן זבח וכדפריך לרצ נחמן לקמן, ולא מצי לשנויי כיון דקניא לכפרה וכו' כדמשני לרצ נחמן דהא קיימינן השתא דאדם אוסר שאינו שלו וא"כ אין חילוק בין שלו לשל חבירו דלעולם צריך גמר שחיטה בצעלי חיים. ואם נאמר דלר"ל לנפשיה י"ל דבאמת ס"ל אין אדם אוסר שאינו שלו אפשר ליישב בזה ג"כ קושית תוס' לעיל דף כ"ט ע"ב ד"ה אמר וכו' שהקשו אמאי לא קיימא לן כר"ל ע"ש, ולהנ"ל אחי שפיר כיון דקיימא לן אדם אוסר שאינו שלו א"כ על כרחך ל"ל אינה לשחיטה וכו' משום קושיא הנ"ל דמאי אריא חטאת כנ"ל. ועוד יש לדחות דאפשר דאדם אוסר שאינו שלו מ"מ של עצמו עדיף דיכול לאסור במעשה זוטא, וא"כ משני שפיר כיון דקניא לכפרה וכו', אך בלא"ה התוס' צ"ק שם השיגו על פירש"י מסוגיא דהכא ע"ש:

ועוד קשיא לי לפירש"י הנ"ל, מאי קאמר הכא בחולין אי לאו דאמר רצ הונא וכו' מאי מעשה מעשה רצה וכו', דמה צכך דהוה מעשה רצה הא כיון דס"ל לר' יוחנן ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף א"כ בתחלת

השחיטה הו"ל מעשה רצה על שם סופה וכמ"ש רש"י הנ"ל והכא נמי קאי לר' יוחנן, ועל כן היה נראה לי דרש"י לא ס"ל כהתוס' צ"ק ד"ה בשלמא הנ"ל רק דרש"י רצה לפרש הסוגיא שם אפי' למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ועל זה קאמר דמ"מ למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף אוסר בתחלתה אצל למ"ד אדם אוסר שאינו שלו אפי' אי ס"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף מ"מ אוסר בתחלת השחיטה משום דעביד צה מעשה:

אלא דלפ"ז קשה לי דמאי פריך צע"ז נ"ד שם אדעולא מנלן וכו' והציא ראייה מכלים דאחו הא בלא"ה נמי כיון דס"ל לר' יוחנן ישנה לשחיטה וכו' א"כ אפי' בתחלת השחיטה הו"ל מעשה רצה, ומ"ד דלריך מעשה רצה לא מוכח כלל מכלים דאחו, כמ"ש לעיל, ועוד קשה לי דמאי פריך מזרייתא דהשוחט חטאת לרצ נחמן לאשמועינן זבח דלמא ס"ל ישנה לשחיטה וכו', ואפי' אי בעלמא אין אדם אוסר שאינו שלו במעשה זוטא מ"מ מיקרי מעשה רצה, ובאמת רש"י כתב כאן דרצ נחמן ס"ל אפי' במעשה רצה אינו אוסר, אלא דלפ"ז לא הוצרך להוכיח מקושית הגמ' דלקמן ממנסך, דאפי' אי מנסך הוי מעשה זוטא מ"מ מוכח כן מקושית הגמ' גופה דהכא מהשוחט חטאת כנ"ל, ועוד דלפ"ז יהיו ג' מחלוקת דלמ"ד אדם אוסר שאינו שלו אוסר בתחלת השחיטה אפי' לא גמרה כלל, ולמ"ד אין אדם אוסר אי ס"ל ישנה לשחיטה אוסר בתחלת השחיטה כשגמרה אח"כ וכן בכל מעשה רצה, ולרצ נחמן דהכא אפי' במעשה רצה אינו אוסר, וקשה דמנ"ל להש"ס להקשות אדרב נחמן

ולעשות פלוגתא חדשה, סוף דבר שדברי רש"י
ז"ע:

איתיביה רב נחמן לר"ה ובו. עיין בברתי
ופלתי (סי' ד' סק"ה) שהקשה דמאי
פריך רב נחמן מזרייתא דהשוחט חטאת דלמא
אחיא כריז"ב, ע"ש שחירץ דעל כרחק הך
זרייתא אחיא כר"ש דמקלקל בחצורה פטור
דאל"כ ליכא רבותא לענין שבת, ור"ש ס"ל
בז"ק (ע"א). אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"ש:

ורברין תמוהין דא"כ פשיטא דקשה טפי
דמאי פריך לרב נחמן לקמן מאי
אריא חטאת לאשמעינן זבת, הא על כרחק הך
זרייתא אחיא כמ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו
ורב נחמן ס"ל כמ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו
שלו, גם לפי מה שכתבתי לעיל אינו מוכרח כל
כן דר"ש ס"ל אדם אוסר דבר שאינו שלו די"ל
אע"ג דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"מ
בשחיטה שאני משום דישנה לשחיטה מתחלה
ועד סוף כמ"ש רש"י שם (עמוד ב' ד"ה כיון
דשחיט). ובאמת בלא"ה לק"מ דכל כמה דמאי
לפרוקי לא בעי למימר דזרייתא אזולא שלא
אליבא דהלכתא, וגם אפשר דאכתי לא ידע
זרייתא דתנאי, ועל כן פריך מינה זין למ"ד
אדם אוסר דבר שאינו שלו זין למ"ד אין אדם
אוסר דבר שאינו שלו:

דף ב' ע"ב

בגמ' אמר רב פפא אי לאו ובו. הקשה
בתורת חיים אמאי קאמר רב פפא
מתחלה אסימן א' ואח"כ אבהמת חצירו
המוקדם צמימרא דרב הונא ע"ש, ולק"מ

דבלא"ה נמי ז"ל אמאי לא פריך ארב פפא
קמא מאי קמל"ן דהא בשניהם לדבר אחד
נתכוין לחלק זין שלו לחצירו, אבל ביאור
הסוגיא הוא כך דמתחלה קאמר רב פפא ליישב
הא דפריך רב נחמן אדרב הונא ולא פריך
לעולא גופיה זע"ז בלאו דרב הונא, ועל זה
קאמר דאדעולא לק"מ, וקמל"ן דהיה סברא
לחלק זין מעשה רבה למעשה זוטא אפי' אי
אין אדם אוסר שאינו שלו, והדר קאמר לתרץ
הא דפריך מזרייתא לרב הונא ולא תקשי ליה
לרב נחמן לנפשיה, על זה קאמר לרב נחמן
לק"מ דיש חילוק זין ידיה לחצריה, ועל זה
פריך שפיר מאי קמל"ן דהא רב נחמן בזהדיא
מחלק דאין אדם אוסר שאינו שלו דוקא אבל
ידיה מזי אסר, ומשני דאשמעינן דלא תימא
דכדידיה דמי כיון דקניא לכפרה וא"כ לרב
נחמן נמי תקשי, להכי קמל"ן דחטאת נמי לאו
ידיה, וזה הוא רק להס"ד דרב נחמן אבל לפי
האמת דמוכח מזרייתא דנקט חטאת דע"כ
איירי צעוף וחצי קנה פגום ז"ל איפכא דלרב
נחמן כל הקרצנות כדידיה דמי וכדמסיק:

שם בגמ' רב נחמן ור"ע ור"י ובו. אין
אדם אוסר דבר שאינו שלו ובו. עיין
בהרמז"ס פ"ב מהלכות שחיטה דין כ"א כתב
שאין אדם אוסר שאינו שלו שאין כוונתו אלא
לזערו, ותמה עליו הכרחי ופלתי סי' ד' (סק"ג)
דמשמעות לשונו תחלה משמע דאין אדם אוסר
שאינו שלו כלל וכלישנא קמא דרב נחמן והדר
קאמר שכוונתו לזעורי והיינו כלישנא צתרא דרב
נחמן, וע"ש (בהראש"ד ונושאי כליו שהשיגו
עליו והניחו דבריו צ"ע, ומסקנת דצריהם
דהרמז"ס ס"ל ג"כ אדם אוסר רק לזעורי

אדם אוסר שאינו שלו, ונפקא מינה לענין שוגג
 דלא שייך לזעורי קמכוין וכן נכרי ומומר,
 ולפ"ז לא משכחת לה לאסור שאינו שלו רק
 בהנטרף ג' דברים דהיינו בהגזזה, ובמזיד,
 ובשותף או מומר:

וּלְפ"ז א"ש לשון הרמז"ס בהלכות שחיטה
 דמתחלה כתב דאין אדם אוסר דבר
 שאינו שלו, זהו הדין הפשוט, ושלל תקשי אמאי
 אינו מחלק דאם הגזיזה קנאה על זה קאמר
 שאין כוונתו אלא לזעורי וא"כ אפי' בהגזזה
 אינו אוסר כיון שאין לו שום כוונת ניסוך, אבל
 בהלכות חובל ומזיק איירי בהגזיזה וכמ"ש שם
 דלא תימא קים ליה בדברא מיניה דהתם איירי
 לענין תשלומין, לכן כתב התם ג"כ דין מומר
 דאוסר כמו שותף, אבל כאן בהלכות שחיטה
 דלא מיירי בהגזזה לכך לא הזכיר מומר דאפי'
 מומר אינו אוסר בלא הגזזה דאין אדם אוסר
 דבר שאינו שלו:

וּבַהֲבִי א"ש ג"כ מה שקשה לכאורה לפ"ד
 הפוסקים דקיימא לן אדם אוסר
 שאינו שלו גבי נכרי רק בישראל אמרינן לזעורי
 קמכוין א"כ קשה דמ"מ בשוגג דלא שייך
 לזעורי מכיון אמאי אינו אוסר, נהי דפטור
 משום דהוי היזק שאינו ניכר מ"מ יהיה אסור
 באכילה, אלא על כרחך כדכתיבנא וא"ש הכל.
 וזוהי אחי שפיר מתני' דמנסך דלכאורה רישא
 לא מיירי במומר דבשוגג לא שייך לזעורי מכיון,
 וסיפא במומר, ולהנ"ל אחי שפיר דרישא נמי
 ע"כ במומר דניחא ליה איסורא דליקני. וגם
 אחי שפיר דלא נעשה פלוגתא לענין לזעורי
 קמכוין, דזוהי כ"ע מודו היכא דשייך לזעורי

מכוין וכלישנא בתרא דרב נחמן וע"ש), ובפרק
 ח' מהלכות עכו"ם (ה"א) כתב הרמז"ס סתם
 דשוחט בהמת חזירו לעכו"ם לא אסרה, ושם
 השיג עליו הראב"ד וע"ש בכסף משנה שהניח
 ג"כ דברי הרמז"ס צ"ע, ובפרק ז' מהלכות
 חובל ומזיק (ה"ו) פסק הרמז"ס ג"כ דמנסך
 יין חזירו אינו אוסר רק בשותף או מומר, וגם
 שם השיגו הראב"ד וכתב לזעורי מכיון וע"ש
 בכסף משנה ובהרב המגיד, ומלכד זה קשה לי
 ג"כ על הרמז"ס דבהלכות חובל נקט ג"כ
 מומר ובהלכות שחיטה גבי ז' אוזנין וכו' נקט
 רק שותף, ואמאי השמיט מומר:

והנראה לי ביישוב פסקיו של הרמז"ס בכל
 המקומות הנ"ל לפימ"ש לעיל דהא
 דקאמר רב נחמן ללישנא בתרא דמלתי לא
 מתוקמא כתנאי על כרחך לאו לאורויי לן דס"ל
 להלכה אדם אוסר וכו' דא"כ אכתי הוי מלתיא
 כתנאי דהא פליג על ריב"ז, אבל כוונתו רק
 לתרץ הקושיא דלימא כתנאי דלא הו"מ למימר
 הלכה כריב"ז משום שיש לטעות בישראל
 אליציה דת"ק ולכך אשמועינן רב נחמן
 דבישראל כ"ע מודו, ועיין מה שכתבתי לעיל
 (ע"א) ביישוב קו' תוס' ד"ה רבנא על רש"י
 בכמה אופנים דדברי רש"י עולין יפה
 דכשהגזיזה והרצינה קנאה בהגזזה והוי כשלו,
 לפ"ז י"ל דהרמז"ס נמי ס"ל הכי, וגם ס"ל
 דלהמסקנא דחדית לן רב נחמן אליציה דת"ק
 דאמר לזעורי קמכוין זהו סברא קיימת אפי'
 למ"ד אין אדם אוסר שאינו שלו, ונפקא מינה
 כשהגזיזה דלא קני' בהגזזה כיון דלזעורי
 קמכוין ואין דעתו לקנותו ואפ"ה אע"ג
 דאמרינן לזעורי קמכוין מהני ליה טעמא דאין

קמכוין אמרינן ולא פליגי רק לענין אדם אוסר שאינו שלו:

ברש"י ד"ה מחתך בעפר וכו', סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים וכו'.
הקשה מהרש"א דהא רש"י כתב לעיל (כ"ט: ד"ה מר) דמיירי בעולת עוף אבל צבהמה איכא למימר דלכ"ע צ"י סימנין ע"ש, ולכאורה כדצריז מוכח בתוס' לעיל (שם ד"ה כגון) שהקשו לפירושם מסוגיא דהכא ולא הקשו לפירוש"י על כרחן דלפירוש"י לכ"ע צריך צ"י סימנים, אבל אין זה נראה דהא ללישנא בתרא קיימינן דפליגי במיעוט סימנין בחוץ וגמרו צפנים ונהי דמיירי בעוף מ"מ לא גרע סימן אחד בחוץ וסימן אחד צפנים צבהמה ממיעוט סימנין בעוף בחוץ וגמרו צפנים דפליגי ר' יוחנן ור"ל וס"ל לר' יוחנן דחייז משום ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, א"כ אכתי מקשי רש"י שפיר אדרב נחמן ואמסקנת הגמ' דהכא, לכך הקשו רק לשיתתם דלכ"ע סגי בסימן אחד ללישנא בתרא:

גם תירושו של מהרש"א הראשון דחוק מאוד דהא רש"י כתב לעיל בהדיא דחטאת עוף דכוותיה משמע דקאי רק אעולת עוף ולא צבהמה, גם תירושו השני דהש"ס קאי הכא ללישנא בתרא מלכד שהוא דחוק דהא רש"י לא הזכיר עדיין כלום מזה, אלא דבלא"ה אינו עולה יפה לפימ"ש מהר"ם לוצלין לעיל (שם) בתוס' ד"ה כגון וכו' שהקשה אמאי לא הקשה התוס' לפירוש"י ליתני עולת עוף, ותירך דלטעמא דרש"י צריך לומר משום שעשה צה מעשה חטאת עוף לכך נקט בהדיא חטאת עוף ע"ש, וא"כ לק"מ ללישנא בתרא קושית רש"י דהכא:

ובלא"ה דברי מהרש"א נראין כסותרין, דלעיל (שם) כתב דהתוס' שם ד"ה כגון קאי ללישנא קמא דהכא ולכך לא קשיא להו אעולת עוף, מוכח מדצריז ללישנא בתרא דהכא בעולת עוף לא שייך תירושו של התוס' שם, וכאן כתב דרש"י כאן ללישנא בתרא, ובאמת קושיתו ותירושו דרש"י דהכא הוא בעצם הקושיא ותירוך של התוס' דלעיל, ולכאורה יש לתרץ זה דלעיל קאי לסברת התוס' דלשיתתם דטעמא בעולת עוף משום הכשר שחיטה א"כ אין צריך לגמור כלל סימן צ"י רק בשחיטת סימן אחד בחוץ נמי חייב, ולכך לא שייך תירוך התוס' לעיל ללישנא בתרא, אבל כאן לשיתתם דבעולת עוף טעמא משום מעשה חטאת עוף ולעולם צריך שיגמור השחיטה, שפיר כתב רש"י תירושו גם אעולת עוף. ויש להציא ראייה לדברי רש"י דקאמר לעיל ר' יוסף היכא דשחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד צפנים ולפירוש"י דאיירי בעולת עוף למה ליה למנקט סימן אחד צפנים, אלא על כרחך דגם בעולת עוף צריך לגמור השחיטה עכ"פ צ"י סימנין:

והלא דברי מהרש"א היה נ"ל ליישב הכל בפשיטות, דמ"ש רש"י לעיל דמיירי בעולת עוף ולא חש לקושי' התוס' שם היינו משום דלהתוס' היה קשה קושית מהרש"א שם דרש"י לשיתתיה דהסכים כאן ללישנא בתרא דנקט חטאת לאפוקי עולה וא"כ לא יכול לתרץ כתירושו דהכא דלפי' התוס' לעיל ליכא לשנויי הכי דהא הכשר שחיטה בסימן אחד סגי, כנ"ל, אבל כאן דקאי רש"י ללישנא קמא דנקט חטאת לאפוקי זבח א"כ לק"מ קושית מהרש"א דלעיל וכמ"ש מהרש"א בעצמו שם, ולפ"ז שפיר יש

לפרש ללשון זה דלעיל קאי צהמה וכפי' התוס' שם, וא"ש הכל:

בא"ד, ברש"י ומעמא דהתם משום דישנה ובו'. הקשה מהרש"א אינו מדוקדק וכו' דאפי' למ"ד אינה לשחיטה וכו' חייב בסימן אחד וכו' ע"ש. ולק"מ דהא אמרינן בסמוך דעולא מעשה כל דהו קאמר ואין נריך סימן אחד דוקא וא"כ למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף אפי' ללישנא בתרא דלעיל אינו חייב במיעוט סימנין אשחוט חוץ, רק למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף קשה הכא ללישנא בתרא דלעיל דמחייב במיעוט סימנין, ולכך נקט רש"י למ"ד ישנה לשחיטה והוא ר' יוחנן והכא נמי עולא אמר ר' יוחנן, והא דנקט רש"י סימן אחד היינו לפי הס"ד דעולא סימן אחד בעי אצל להאמת קשיא ליה אפי' במיעוט סימנין, ולכך הוכרח להזכיר הך סברא דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף:

בתום ד"ה לא הויא ובו', ושם י"ל ובו'. עיין במהרש"א שהקשה דמה פריך לרצ נחמן מהך צרייתא הא מתוקמא שפיר בחטאת צהמה ונקטה לרבותא ע"ש, ותירונו דחוק מאוד דמה צריך דלא שמעינן הך רבותא לענין אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפי' צמעה רבה הא מ"מ שמעינן רבותא לענין קניא לכפרה וכו':

אבל הנראה לי לפימ"ש תוס' לעיל (ע"א) ד"ה ג' חטאות דמש"ה לא נקט יה"כ דליכא רבותא, רק לענין שבת אשמעינן דהוי תיקון כל דהו שמוציאה מידי אבר מן החי, ועיין בברתי ופילתי (סי' ד' סק"ה) מ"ש על הק"ו דלמא

מיירי בשוחט להר שכתבתי לעיל (ע"א בתוד"ה לפני ע"ז), ולפ"ד דע"כ ז"ל דמיירי שעדיין מטמאה דאל"כ ליכא רבותא לענין שבת כיון דהוי תיקון גדול לטהרה מידי נבלה ע"ש, ולפ"ז אחי שפיר הכא דאי אין אדם אוסר שאינו שלו כלל אפילו צמעה רבה א"כ הדק"ל לענין מה חני שבת הא בלא"ה הוי תיקון דהוציאה מידי נבלה דהא לא אסרה כלל משום תקרובת ע"ז, אצל לרצ הונא כתבו תוס' שפיר כיון דעכ"פ צמעה רבה אוסר א"כ צפוף השחיטה נעשה עכ"פ תקרובת ע"ז ומטמאה, שפיר איכא רבותא לענין שבת:

בא"ד, במהרש"א, ודע ובו' וק"ק ובו' דאבתי לא אסיק אדעתיה ובו'. ונראה לי דלק"מ וקושיא תוס' קאי דוקא ארצ פפא קמא ולא ארצ פפא בתרא, דהא לעיל אמרינן מכדי רצ הונא כמאן וכו' ועולא מעשה כל דהו קאמר, וע"ש צרש"י ותוס' לעיל מצוה דצריהס דאי לאו דאסמכי' רצ הונא למלתיה אדעולא ס"ד סימן א' דוקא קאמר רצ הונא, ולפ"ז ה"נ כאן אי לאו דאמר רצ הונא צהמת חזירו א"כ לא קאי אדעולא וממילא דרצ הונא סימן א' דוקא קאמר אפי' בשלו נריך סימן אחד ולא סגי צמעה כל דהו, ולפ"ז אחי שפיר דנקט חטאת עוף דוקא דסגי בסימן אחד לאשמעינן דחייב אשחוט חוץ ולא הוי כמחתך בעפר צמעה כל דהו, והשתא לק"מ קושיא מהרש"א דוודאי לא ידע הרבותא בחטאת דאע"ג דקניא לכפרה לאו כדידיה, וגם לא ידע הרבותא דזבח הוי כדידיה רק היה סבור דזבח לאו ידיה וחטאת הוי ידיה, וא"כ שפיר איכא רבותא דחייב אחטאת אע"ג דדידיה הוא, אצל

משום דאסמכי' אדעולא א"כ על כרחך סימן אחד לאו דוקא ובפורתא מתסר אפי' של חצירו וכ"ש בשל ענמו קשה שפיר מחטאת אפי' הו' ידיה מ"מ הו' מחתך צעפר בתחלת השחיטה, ולכך הוכרח לשנויי בחצי קנה פגוס:

גם צעיקר דברי מהרש"א לעיל שכתב ליישב הא דכתב רש"י (בד"ה מאי איריא) דכי מדלית רב הונא וכו', דמ"ש הש"ס רבותא דאע"ג דקניא לכפרה וכו' היינו רק אי אוסר צמעשה רבה אבל כי מדלית ותימא כרב נחמן ליכא הך רבותא ע"ש, נריך ביאור דהא רש"י כתב בהדיא ד"ה מאי איריא וכו' דכי מדלית דרב הונא ותימא אין אדם אוסר שאינו שלו רק בגמר מעשה נמי קשה וכו', הרי לפנינו דרש"י כתב דלרב הונא נמי קשה. ונריך לומר דאין כוונת מהרש"א ליישב פירש"י בזה דהא רש"י בלא"ה ע"כ לא ס"ל סברא זו דיש רבותא דאע"ג דקניא לכפרה וכו', דהא רש"י נשמר מקושית התוס' במ"ש לא הו"א תיובתא מרישא וכו', וכמו שדקדק מהרש"א גופיה לעיל בסמוך, רק כוונתו ליישב דברי התוס' שמשמע מדצריהם דמודו למ"ש רש"י לעיל דלמ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו כי מדלית דרב הונא נמי תקשי, ולא השיגו רק על פירש"י כאן דלרב פפא אי לאו וכו' הא עדיין קשה לאשמעינן זבח, ועל זה תירץ מהרש"א דכוונת התוס' דכי מדלית דרב הונא ותימא אין אדם אוסר כלל אפי' צמעשה רבה בזה איכא תיובתא בלא דרב הונא, דבזה ל"ל רבותא הנ"ל:

ובעיקר קושית התוס' נראה לי ליישב לפימ"ש לעיל (ע"א בגמ' איחידה רב

נחמן לר"ה) על דברי רש"י צ"ק (ע"א: ד"ה כיון דשחיט) די"ל דקאי למ"ד אין אדם אוסר שאינו שלו רק צמעשה רבה ואפ"ה גבי שחיטה אסרה צמעשה כל דהו משום דיסנה לשחיטה מתחלה ועד סוף, ולפ"ז אחי שפיר דרב פפא לכאורה אמר צ' פעמים דבר א', גם מה שהקשה התורת חיים הנ"ל (בגמ' ד"ה אמר ר"פ אי לאו) למה הקדים רב פפא המאוחר בדברי רב הונא, ולהנ"ל אחי שפיר דרב פפא גופיה קאי על קושית התוס' ומ"ש לא הו' חטאת תיובתיה, היינו הקושיא דמאי איריא חטאת לאשמעינן זבח דמקשינן לקמן לרב נחמן דס"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וקאמר רב פפא דלרב הונא לק"מ אפי' אי לא אסר סימן אחד רק דעולא מעשה רבה קאמר מ"מ ע"כ נקט חטאת וחצי קנה פגוס דבלא"ה הו' איסור צמעשה כל דהו משום דר' יוחנן לשיטתיה דס"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, משא"כ לרב נחמן דס"ל דאפי' צמעשה רבה אינו אוסר פריך שפיר לאשמעינן זבח, והדר קאמר אי לאו דרב הונא בהמת חצירו לא הו' חטאת תיובתא קאי אקושיא דלעיל דמחתך צעפר וכו', וכבר כתבתי דארב פפא בחרא לא קשה קושית תוס' דס"ד סימן א' דוקא אפי' בשלו כנ"ל, ועל זה פריך מאי קמל"ן דוודאי יש חילוק בין ידיה לחצריה כנ"ל, ומשני דטובא אשמעינן דבלא"ה ס"ד דמש"ה לא הו' חטאת תיובתא משום דחטאת חשיב כדידיה ולכך אי לאו דאמר בהמת חצירו לא קשה מאי איריא חטאת וכו' כנ"ל, דאשמעינן דחייב אשחוטאי חוץ משום דצמעשה כל דהו אינו יכול לאסור אפי' שלו ממש, להכי אשמעינן רב פפא דוודאי לא ס"ד דחטאת חשיב בשלו רק

דמש"ה לא הוי חטאת תיוצתא משום דחזריה לא מצי אסר, ולכך נקט חטאת לאשמעינן דאע"ג דקניא לכפרה לא הוי כדידיה, אצל השתא דקאמר רב הונא בהמת חזירו ואסמכי' אדעולא ע"כ צמעשה כל דהו נמי אוסר אפי' של חזירו, ע"כ נקט חטאת עוף וצחי קנה פגום דצבהמה לא משכחת לה האי דינא כלל:

דף מ"א ע"א

בגמ' ת"ש שנים אוחזין בסבין וכו'. עיין זהר"ן שכתב דאפי' למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"מ צאכילה אסורה משום דלא שרי לה, וכן כתב הרא"ה בצדק הצית, ודרכי משה (יו"ד סי' ד' סק"א) וצמשמרת הצית השיגו עליו והציאם הש"ך ציו"ד סי' ד' (סק"ה) דא"כ מאי פריך הגמ' לרב נחמן מהשוחט חטאת לאשמעינן וצח הא מ"מ הוי מחתך בעפר כיון דצאכילה אסורה, וכמו כן קשה דמאי פריך לעיל מהך צרייתא ע"ש צמשמרת הצית:

ולפענ"ד נ"ל ליישב דצלא"ה קשה יותר צנדרים דף ל"ו (ע"א) צאצעיא דכהני שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא נינהו ופשיט ממתני' דכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין הא שוגגין פטורין לימא לתקוני שדרתיך ע"ש, וכתב הר"ן שם (ד"ה אלא) דמשוגג קשיא אמאי פיגולן פגול ע"ש, ולפ"ד הר"ן קשה דהא צאמת צמתני' לא חני צהדיא דפגולן פגול רק דמוכח מדיוקא מדפטרינן מלשלם על כרתך דיכולין לאסור דאל"כ מה ישלמו, וא"כ דלמא לאו פגול הוי רק פסול הוא ומשום דאע"ג

דאינן יכולין לאסרן צמחשצת פגול מ"מ הכא נמי לא שרי לה, ועיין צגיטין נ"ד (ע"ז) צתוס' (ד"ה דכי אמר) שכתבו שם דפיגול קרי פסול:

אבל הגרסה לי דצלא"ה צריך להצין דמנ"ל להר"ן הך סברא, וגרסה לי דקיימא לן דלא צעינן כוונה לשחיטה היינו מדגלי קרא צקדשים וכו', וא"כ לא נוכל למעט רק סתמא דצקדשים צריך לחשוב צפירוש לשמה כדחנן צפ"ד דצצחים (מ"ו:) לשם ששה דצרים הצצח מצח וכו', אצל צחולין א"צ רק סתמא נמי כשר, אצל כשמחשצ צפירוש לשם פסול אין לנו ראייה מקדשים להחיר דהא צמנות נמי קיימא לן דאין צריכות כוונה ואפ"ה כשיחשוב צפירוש שלא לצאת צה אינו יואל, ולפ"ז אחי שפיר סברת הר"ן:

אבל כל זה הוא רק צמוזד, משא"כ צשוגג דהיה סבור שמתירה צשחיטה זו מה צכך שהיה לו מחשצה פסולה הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וגם לאו אדעתיה דנפשיה קעציד, ולא גרע משחיטת חס"ו דכשר צלא מחשצה כדלעיל, והשתא פריך שפיר צנדרים ל"ו שם דפריך משוגגין פטורים וכן צצרייתא דהשוחט חטאת וכו' דמיירי ג"כ צשוגג לא שייך סברת הר"ן הנ"ל, אצל צשנים אוחזין צסכין ושוחטין דשמעתין דמיירי צמוזד כדמוכח הסוגיא דאפי' צמוזד צעי לאוקמי דאל"כ לא שייך גצי לצעוריה מכיון ועל זה כתב הר"ן שפיר דמ"מ אסורה צאכילה. ועיין צט"ז סי' ד' (סק"ה) שדחיה הנקה"כ, דצריו אינו נכון דמ"מ י"ל דהצ"ח ס"ל כהר"ן וכמהרש"ל לעיל סוף סי' צ' צש"ך שם (סק"ז):

ועיין זכרתי ופלתי מה שמירץ על קושית
 הד"מ על הר"ן הנ"ל צסק"ה צד"ה
 ואחרי וכו', והנה מה שכתב שם דלמ"ד אין
 אדם אוסר דבר שאינו שלו הו' שחיטה טובה
 ככל השחיתות וטובה תיקן דלא נאסר כלל וכו',
 אין לשונו מדוקדק דהא מ"מ אסור באכילה
 דהא בחטאת מיירי דהוי פסולי המוקדשין רק
 דמ"מ יש תיקון דמטהרה מידי נבלה, אך מ"ש
 שם עוד דלהר"ן הו' כנבלה ממש וכמנחר
 ומעקר ומטמאה במשא, הגם שמשמעות לשון
 הר"ן משמע כן מדכתב דהויא כמטה מאליה,
 מ"מ אי אפשר לומר כן דא"כ קשה צ"ק דף
 ע"א ע"א דפליגי ר"מ וחכמים בגנז וטבח
 לע"ז ע"ש וקאמר התם מאן חכמים ר"ש
 דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, ואי
 ס"ד דצכה"ג הו' כנבלה ממש קשיא לר"ש
 מ"ט מחייב הא צנתנבלה זידו ומנחר ומעקר
 מודה ר"מ דלא מיקרי שחיטה כלל כדאימא
 להדיא במתני' פרק אותו ואת בנו (פ"א:) ופרק
 כסוי הדם (פ"ה:). גם מ"ש הכרתי ופלתי
 דמטמאה במשא דברי שגגה הם דהא נבלת עוף
 טהור אין לה שום טומאה רק צבית הצליעה,
 וכמ"ש לעיל דף ח' ע"א בתוס' ד"ה מותר
 וכו' ע"ש מה שכתבתי לתמוה על דברי רש"י
 בפרק אלו דברים צזה:

שם בגמ' הב"ע בשיש לו שותפות. אין
 להקשות דהא בגיטין נ"ד ע"ז אמרינן
 שנאמן להפסיד שכרו ואינו נאמן להפסיד ס"ת,
 ולדברי התוס' דהכא (ד"ה בישראל מומר)
 דצותפות נמי שייך לצעוריה מכיון נימא מתוך
 שנאמן להפסיד שלו וכו' דמסתמא שלו נאסר
 דשויה חתיכה דאיסורא, וכן גבי אמר לו נתנסך

ייך שם אמרינן עד א' נאמן באיסורין ולא
 אמרינן לצעוריה מכיון, ולק"מ דהכא טעמא
 הוא משום דמוקמינן לה אחזקה דמסתמא לא
 יצא מכלל יהדות לנסך יין לע"ז, משא"כ התם
 דלא עבד איסורא כל כך, וגם לפי הטעם
 שכתב הסמ"ע סי' שפ"ה (סק"ג) דאין מדרך
 האדם לאסור של חזירו וכו' נמי אחי שפיר
 דהתם לא כיון לאסור רק עצלות היתה זו שלא
 עשה לשמן, ולא שמר הטהרות כראוי:

ברש"י ד"ה פטור וכו', ומשום קלב"מ
 לא מפטר דחייבי שוגגין וכו'.
 עיין צפי' המשנה להרמב"ם שם בגיטין (נ"ב:)
 על מחני' דהמטמא ומנסך שכתב דחייבי שאינו
 יודע דחייב סקילה רק מתכוין להזיק ע"ש, ולא
 ידעתי למה פירש כן דהא בגמ' אמרינן
 מדאגביה קניא ולא שייך קלב"מ אפי' במזיד,
 ועוד דהא קיימא לן דחייבי מיתות שוגגין
 פטורין מתשלומין:

בתום ד"ה תא שמע שנים אוחזין וכו',
 ותימא וכו' וי"ל וכו'. עיין זכרתי
 ופלתי סי' ד' סק"ג ד"ה והנה וודאי וכו'
 שכתב דהתוס' דהכא פליגי לתוס' צע"ז דף
 נ"צ ברוך אתה וכו', דהכא ס"ל צכלים דאחו
 לא היה מעשה כלל וילפינן מיניה להדיט
 דנחמין חד דרגא, ושם ס"ל להתוס' דצאחו
 הו' מעשה זוטא ע"ש שהסכים לדברי התוס'
 צע"ז והציא ראיות. וכל דבריו תמוהין דא"כ
 היכי יליף התם צדף נ"ד (ע"צ) דין דעולא
 מכלים דאחו, הא עולא אפילו צמעשה כל דהו
 אוסר להדיט הא כלים דאחו לא נאסרו להדיט
 כמ"ש תוס' שם:

ולפענ"ד אין כאן סתירה כלל בדברי תוס' דהכא לדהתם וכל דצריהם עולין בקנה אחד, ומה שכתבו תוס' בע"ז מעשה זוטא כוונתם על השימוש בהם וקרו ליה מעשה זוטא דלא נעשה מעשה בגופו, אבל לדעולא קרי מעשה רבא משום דנעשה מעשה בגופו והוא גופה מעשה זוטא דהכא דשחט בה פורתא, ומה שהציא ראייה דלא גרע שימוש בכלים וניסך יין בין קרניה וכו' אינו ראייה כלל, דהתם נמי אינו אסור רק לגבזה ולא להדיוט וכמ"ש תוס' שם (נ"ד.) ד"ה היתה בהמת וכו', רק משום דאפי' לגבזה נריך חיזה שימוש לע"ז דאל"כ לא נאסר רק בדבור בעלמא דאין הקדש לע"ז לכך קרי ליה התם מעשה, אבל באמת להדיוט לא מיקרי מעשה כלל:

גם מ"ש [הכרתי ופלתני] דמסתמא אם נשתמש זמן מרובה בכלים לא סגי דלא נפחת וכו', לא ידעתי מנא ליה דנשתמש זמן מרובה לע"ז בכלים דאחז, דלכאורה בשנת י"ז למלכותו הרשיע לעשות המזבח לע"ז וכל ימיו לא מלך רק ט"ז שנים, וגם מבואר במתני' פ"ה דמעילה (י"ח.) דשתה בכוס של זהב הוא דבר שאין בו פגם:

גם מ"ש הכרתי ופלתני שם דשאלמא אי מעשה אסור דבר תורה אחי שפיר שסמכו לאסור באחו בשימוש וכו', וגם מ"ש דמאי קאמר אי לאו דאמר רב הונא וכו' מאי מעשה מעשה רבא וכו' הא אינו מתקבל בפנים וכו' ע"ש, לפי דבריו קשה דמאי פריך מצרייתא אדעולא הא בלאו דעולא נמי הומ"ל כיון דאסרו כלים דאחו בשימוש מוכח דע"כ לגבזה אסור מן

התורה במעשה זוטא וא"כ גבי השוחט חטאת אינו מתקבל בפנים דעכ"פ לגבזה אסור ומחתך בעפר הוא, ונריך לומר דהכי קאמר כיון דעולא אסור במעשה זוטא על כרחך דמן התורה אסור לגבזה במעשה זוטא ומש"ה פריך שפיר דוקא אדעולא מצרייתא דחטאת, אבל אי עולא מעשה רבא קאמר לא יליף כלל מכלים דאחו רק דקניא בשינוי וא"כ אינו נאסר לגבזה במעשה זוטא מדאורייתא ולכך לא היו חטאת תיובתיה:

גם מ"ש עוד הכרתי ופלתני דרב הונא ורב נחמן פליגי אי אדם אסור דבר שאינו שלו מן התורה או דרבנן ע"ש, ותלה סברא זו בסברא דלעזוריה מכיון ויישז בזה כמה קושיות בדעת והשכל, אבל אינו עולה יפה לפי האמת דאחתי תקשי דהא ר"ה ועולא יליף לה מכלים דאחו, וא"כ ע"כ דכלים דאחו נמי אסורין מה"ת דהא לא ס"ל דנחתין חד דרגא כמ"ש תוס', וא"כ קושית תוס' דהכא במקומה עומדת היכי יליף מכלים דאחו לכלי בית חוניו דהוי רק מדרבנן מנלן לקנסם. גם מה שהקשה דאי מעשה אסור רק מדרבנן מאי פריך מחטאת הא מתקבל בפנים וכו', לק"מ לפימ"ש תוס' בצ"ק דף ע"ב ע"ז ד"ה דאי ס"ד ע"ש ודו"ק:

ועייין שם בע"ז דף נ"ד ע"ב ברש"י גבי כלים דאחו דמוכח מדבריו דלהדיוט נמי היו אסורין מדינא ומש"ה ילפינן מינה דעולא, ולא ס"ל כמ"ש תוס' כאן דנחתין חד דרגא ע"ש, והנה מלבד דקשיא לפירש"י הנ"ל קושית תוס' דהכא היכי יליף מינייה כלי חוניו וכו' קשה עוד דהא בגמ' דף נ"ד מסיק דאבני מזבח ששקלוס יונים דאסורין להדיוט לאו מדינא רק משום

דלאו אורח ארעא וכו', וזה לא שייך בדעולא, אך יש לדחות זה דהא דקאמר לעיל טעמא משום לאו אורח ארעא הוא רק לדיחוי בעלמא ולא לפי האמת, וכן מנאנא בלטי גבורים שם בהרי"ף, ועיין שם בצעל המאור ולקח לו שיטה אחרת דכלים דאחז נעשה בהם מעשה זוטא ורבי פליג אדעולא ור"ה וס"ל דלהדיט מותר במעשה זוטא ולכך יליף מיניה לכלי חוניו, אבל לר"ה ועולא דס"ל להדיט נמי אסירי באמת אין ראייה משם לכלי בית חוניו, ע"ש שזה תוכן דבריו, ובהכי יש ליישב ג"כ דברי רש"י הג"ל ועיין מ"ש לעיל בסוגיין:

פלפול בסוגיא דהמטמא ומדמע ומנסך

הש"ך חושן משפט סימן שפ"ה (סק"א) והמל"מ צפ"ז מהל' חובל ומזיק (ה"א) תממו על הרי"ף צב"ק דף ז"א (ע"ב) שכתב דהא דחייבו רבן גמליאל להווא דקדש וכיסה ליתן עשרה זהובים כסף היינו מדינא, וממונא הוא ולא קנסא, דאם לא כן היכי יליף רב מיניה להווא דנטיעותי קללת וכו' הא קיי"ל קנסא מקנסא לא ילפינן, ותממו עליו דהא בגיטין דף נ"ג. מוכח דרב סבירא ליה ילפינן מקנסא וכפרש"י שם (ד"ה ולמאן) דאם לא כן קשה לרב מ"ט לא אמר מערב:

ונקדים ליישב מה שתממו מהרש"ל ומהרש"א על פירש"י בחולין דף ט"ו (ע"א) דטעמיה דר' יהודה דאוסר צמזשל בשבת אפילו בשוגג, היינו דלא לתהני מעצירה, ומשום הכי אסור גם כן לאחרים צו ציום, ואתיא מתניתין דהתם שפיר כרבי יהודה ובשוגג, דליכא למימר דטעמיה דר' יהודה משום קנסא

דקנים שוגג אטו מזיד ולדידיה קנסו ולא לאחריי ואם כן מתניתין לאו ר' יהודה היא דאם כן אמאי מתיר רבי יהודה למונאי שבת הוה ליה לאסור עולמית כמו מזיד ענמו עיי"ש, ותממו עליו המפרשים הג"ל דהא בגמרא בגיטין איתא בהדיא דטעמיה דרבי יהודה משום קנסו שוגג אטו מזיד, ועיי"ש שנדחקו ליישב דעל כרחק הסוגיות חלוקות עיי"ש, וכל זה אינו מספיק דאכתי קשה מנא ליה להגמרא בגיטין (בדף נ"ג ע"ב) להקשות דרבי יהודה דהיזק שאינו ניכר אדרבי יהודה דמזשל בשבת, דלמא טעמיה דרבי יהודה דלא לתהני מאיסורא דלא שייך גבי מטמא ומדמע, ועוד דהיא גופה קשיא מנ"ל לרב דטעמיה דרבי יהודה משום דלא לתהני מאיסורא, דלמא משום קנסא ולדידיה קנסי ולא לאחריי ומתניתין לאו רבי יהודה היא:

ונקדים ליישב גם כן מה שהקשו חוס' גיטין (נ"ב ע"ב) צד"ה מנסך וכי לית ליה לשמואל הא דר' נחוניא צגונצ חלצו של חצרו וכו', ומה שחירלו דסבירא ליה הגבהה צורך ניסוך וכו' עדיין צריך ביאור צמאי פליג, ומה שכתב מהר"ם שי"ף דסבירא ליה כמאן דאמר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וע"כ צריך להגציהו דאם לא כן לא יכול לאסרו וכו', קשה דאם כן אמאי אסור בשוגג הא איסורא לא ניחא ליה דליקני, ובמתניתין תנן בשוגג פטור מכלל דאסור על כל פנים, אך בזה י"ל דבאמת זהו קושיית הגמרא בצוף פרק השוחט (מ"א ע"א) דפריך למאן דאמר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ממתניתין דהכא, ד"ל דקושיית הגמרא קאי משוגג פטור אבל אסור, ובחדושי לחולין

[לעיל צחי' לדף מ' ע"א] ישצתי צוה קושיית תוס' על רש"י בד"ה רצוה, אלא דמכל מקום דברי מהר"ם שי"ף הנ"ל אי אפשר להעמידן, דאם כן מאי פריך התם למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ממחיתין דגיטין, הא להך מ"ד על כרחך סבירא ליה כמ"ד מערב, דבמנסך קם ליה דדרצה מיניה כיון דהגצה נורף ניסוך, גם שאר תירוצי התוס' אינן מספיקין ליישב באיזו סבירא פליגי רב ושמואל:

וליישב כל זה נקדים עוד ליישב מה שהקשה הפני יהושע בגיטין בתוס' ד"ה מנסך וכו' לפימ"ש תוס' בחולין דף מ"א (ע"א ד"ה הכא נמי) דלמאי דמסיק הכא דמחיתין איירי בישראל מומר, הוא הדין דהוה מצי למימר שאסרו במגע וכו' אם כן שמואל אמאי לא מוקים לה בכהאי גוונא דנגע בו דלא שייך קם ליה דדרצה מיניה. עוד הקשה על מה שכתבו תוס' בגיטין (בד"ה מנסך) דלשמואל יכול לומר הרי שלך לפניך וכו', וקשה דהא אסרו במגע דמקלו קלי ליה וכו' עיי"ש שהניח צ"ע. והנה לכאורה יש לדחות בפשיטות דהא איתא בשו"ע יו"ד סוף סימן קכ"ד (סעיף כ"ז) כשהנכרי נגע ביינו של ישראל להכעיס כדי לאסרו אינו נאסר וכו', והוא מבואר בתוס' ע"ז דף נ"ח (ע"ז ד"ה כח הר"י) ובמרדכי בשם א"ז, וכתבו הטעם דבכהאי גוונא לא גזרו רבנן, ולפי זה נאמר כיון דהכא גבי מנסך החיוב תשלומין איננו על מה שעשה למפרע שאסר יינו של חצירו, דהא מדינא פטור דהוה ליה היזק שאינו ניכר, רק דמחייבין אותו על להצא שלא ילך וינסך עוד להזיקו וכמ"ש הרמב"ם (פ"ז מה' חובל ומזיק ה"ג) שלא יהיה כל אחד מן המשחיתים

הולך וכו', אם כן על כרחך ליכא לאוקמא מחיתין שאסרו במגע דאם כן אמאי חייב לשלם, דעל העבר הוה ליה היזק שאינו ניכר, ועל העתיד איננו יכול לאסרו להכעיס, ומשום הכי מוקים לה במנסך ממש דהוא מדאורייתא ואפילו מתכוין להכעיס היין נאסר, ומשום הכי קנסינן ליה שלא ילך וינסך על העתיד, ולא קשה מידי קושיית פני יהושע הנ"ל:

אך כל זה למאן דאמר היזק שאינו ניכר לאו שמהי היזק, אצל למאן דאמר שמחייבין אותו על מה שעבר, שפיר נוכל לאוקמא מחיתין בכהאי גוונא שאסרו במגע דחייב על מה שעשה כבר, ואף על גב דאמרין בגמרא לאזוקי קמכוין, על כרחך לא קאי על פעם ראשון רק על מה שיעשה דהא קאי התם אהא דפריך במזיד נמי לא יודיע לו כשיעשה פעם אחר, אצל בפעם א' אפשר דלא נתכוין לאזוקי רק שמענישין אותו על להצא, ועוד דכבר כתבתי לעיל דהא דקאמר לאזוקי קמכוין לא קאי אמנסך, דאם כן קשה מנ"ל דלאזוקי קמכוין, ומה שפרש"י (בגיטין דף נ"ג ע"א ד"ה לעוריה), למה לו דעבד, קאי רק אמטמא ומדמע אצל במנסך יש לומר דעשה משום חיבת ניסוך, רק דעל מנסך בלאו הכי לא קשה קושיית הגמרא אי הכי במזיד נמי וכו', דהא על כרחך מיירי בעדים כמו שכתבנו:

והנה דבר פשוט הוא דבהגצה גם כן היין נאסר משום מגעו, רק למאן דאמר היזק שאינו ניכר לאו שמהי היזק אי אפשר לחייבו בתשלומין על זה כיון דלא שייך שלא יהא כל אחד ואחד הולך ויאסור יין חצירו על

ידי הגזזה או מגע דהא זכהאי גוונא לא יהיה נאסר כנ"ל, ואם כן אין קנס חכמים חל עליו עד שמנסך אותו לעבודה זרה דאז נאסר מדאורייתא אפילו בעושה להכעיס, אבל למאן דאמר היזק שאינו ניכר שמיא היזק אז החיוב תשלומין בא תיכף בשעת הגזזה כנ"ל, ולפי זה מצינו למימר דבהא גופה פליגי רב ושמואל, דרב סבירא ליה היזק שאינו ניכר שמיא היזק וממילא דחיוב תשלומין בא מדאגביה, ומתחייב צנפשו לא הוי עד שעת ניסוך ולא שייך קס ליה בדרכה מיינה, אבל שמואל סבירא ליה היזק שאינו ניכר לאו שמיא היזק, ואם כן אין קנס חכמים חל עליו עד שניסכו וזאתה שעה קס ליה בדרכה מיינה, ולפי זה אחי שפיר מה שכתבו תוס' בחולין דהוא הדין דהוה מצי למימר שאסרו צמגע, דהתם קאי למאן דאמר מנסך ממש ואיהו סבירא ליה על כרחק היזק שאינו ניכר שמיא היזק כנ"ל ושפיר חייב על שעת מגע, ומיושב גם כן קושיית תוס' ד"ה מנסך הנ"ל דאף על גב דצעלמא סבירא ליה לשמואל כרב חסדא מכל מקום הכא שאני כיון דלא שייך הכא קס ליה בדרכה מיינה:

ועפ"י מיושב גם כן מה שקשה לכאורה אהא דמוקים הכא מתניתין דהתם באית ליה שותפות בגוויה, הא טעמא דשלא יהיה כל אחד ואחד הולך וכו' לא שייך הכא, דמי פתי יסור הנה להשתתף עמו, ולפמ"ש אחי שפיר דמאן דאמר מנסך ממש סבירא ליה שמיא היזק ומדינא חייב ולא משום קנסא:

ולפי זה מיושבים סתירת דברי רש"י הנ"ל [בדף ט"ו], דהנה המהרש"א כתב

(גיטין נ"ג ע"ב) בתוס' ד"ה תיובתא וכו' דלא הוה מצי למימר דכ"ע היזק שאינו ניכר שמיא היזק וטעמא דרבי יהודה משום כדי שידיעו, דאם כן אחי קשיא מתניתין דגזל חמץ וכו' דהוי דלא כמאן, ואם כן לחזקיה צריך לומר תנאי היא, ולפי זה אחי שפיר דהתם [בגיטין] קאי הסוגיא למאן דאמר היזק שאינו ניכר לאו שמיא היזק דלא שייך גביה טעמא דלא לתהני מעצירה, ועל כרחק טעמא דר' מאיר משום קנסא, ואם כן קשה דרבי מאיר אדרבי מאיר, ועל כרחק צריך לתרץ דר' מאיר מחלק בין דאורייתא לדרבנן, משום הכי קאמר לרבי יהודה נמי דמחלק בין דאורייתא לדרבנן רק דסברתו הפוכה מדר' מאיר וסבירא ליה דלאיסור דאורייתא יש לחלק ולעשות סייג יותר ולר' מאיר סבירא ליה להיפך, ולא רצה לחדש פלוגתא חדשה דר' מאיר ס"ל דלא לתהני מעצירה, דאם כן הוי פלוגתא רחוקה דלהך טעמא אסור לרבי יהודה בכדי שיעשו, ולר' מאיר מותר אפילו צו ציוס, וכל זה בסוגיא דגיטין דסבירא ליה דהיזק שאינו ניכר לאו שמיא היזק, אבל בסוגיא דחולין ט"ו שם דמרא דשמעתיה הוא רב דקאמר אסורה באכילה ליומא ורבי יהודה היא, ורב סבירא ליה היזק שאינו ניכר שמיא היזק ולדידיה על כרחק צריך לומר דר' מאיר ורבי יהודה פליגי בהיזק שאינו ניכר כנ"ל, ואם כן על כרחק טעמא דר' מאיר לאו משום קנסא ומדינא חייב אפילו בשוגג דאדם מועד לעולם וכו', דלא סבירא ליה סברא כדי שידיעו כנ"ל, ולפי זה הוכיח רב שפיר דעל כרחק טעמיה דרבי יהודה נמי משום דלא ליתנהי מעצירה ולכך אוסר גם בשוגג:

ולפי זה מיושבים דברי הרי"ף הנ"ל דהשתא דאחינן להכי יש לומר דלעולם רב סבירא ליה קנסא מקנסא לא ילפינן, ואפילו הכי לא תיקשה לדידיה מאי טעמא לא אמר מערב, דכיון דסבירא ליה שמייה היזק אס כן היינו מדמע, ושפיר ילפינן דלאו קנסא הוא, ועל כרחך נריך לומר הא דקאמר הגמרא (גיטין נ"ג ע"א) ולמאן דיליף קנסא מקנסא וכו', לאו היינו רב כפירש"י, רק דקאי אסוגיא דבבא קמא דחתר למאן מאן דאמר דסבירא ליה קנסא מקנסא לא ילפינן, ועל כרחך דאיכא מאן דאמר דסבירא ליה ילפינן מקנסא, ואפשר דקאי על ר' ירמיה מדדחיק לאוקמא מדאגביה קניה אף על גב דמסתמא סבירא ליה כהלכתא דהיזק שאינו ניכר לאו שמייה היזק, ואס כן טפי הוה ליה למימר מערב אלא על כרחך דסבירא ליה ילפינן מקנסא, ואס כן היינו מדמע: [סוגיא זו נעתקה משו"ת מראה יחזקאל סימן קי"ט].

בתום' ד"ה ת"ש המטמא וכו', אבתי
היינו מדמע וכו'. קושייתם דהכא הוא ללישנא קמא, אבל ללישנא דתרא אפי' לפירש"י שכתב דהומ"ל צאין לו שותפות בגויה מ"מ לא קשה דהיינו מדמע, דהתם אמרינן דלאו טעמא דאוסר חלק חזירו משום שנתערב בחלקו רק כמו דבחלקו לא כיון לזעורי ה"נ בחלק חזירו וכמ"ש הש"ך סי' ד' (סק"ה):

אלא דקשיא לי לדעת הפוסקים שהציא הש"ך
סי' שפ"ה (סק"א) דקיימא לן קנסא מקנסא לא ילפינן, וקיימא לן נמי מדאגביה קניא כמ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' חובל (ה"ו) והמחבר בח"מ סי' שפ"ה ס"ז א"כ שפיר

מוקמינן מתני' במנסך ממש, דהא מאן דאמר מערב לא אמר מנסך משום דקלצ"מ ולא ס"ל מדאגביה קניא, אבל לדידן דקיימא לן מדאגביה קניא ע"כ מוקמינן במנסך וכדמשמע פשטא דלישנא, א"כ קשה לדידן מנ"ל דמערב חייב לשלם הא קנסא מקנסא לא ילפינן, ובשלמא אי מוקמינן בשותפות כפירש"י ומשום תערובת שנתערב חלקו בחלק חזירו אחי שפיר דכ"ש מערב ממש דחייב, אבל להתוס' והרא"ש דלא מוקמי בשותפות רק בזומר, וגם לפימ"ש הש"ך הנ"ל דאפי' בשותפות אמרינן דבחלק חזירו כיון לאסור א"כ לאו מטעם מערב מחייבין ליה קשה קושיא הנ"ל מנלן לחייב במערב. ומוה יש להציא ראייה למה שכתבתי לעיל דלהמסקנא קיימא לן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפי' נכרי ומומר בלא הגבהה, א"כ ע"כ הכא מטעם מערב מחייב, ומ"מ לשיטת הרא"ש קשה דפסק כמ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו רק לזעוריה מכיון:

ובר' מן דין דברי הרא"ש תמוהין דלכאורה
סותר דברי עצמו למ"ש צנדרים דף ל"ו ע"א ד"ה אמאי פגולין פגול שכתב הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו והתם לא שייך כלל לזעוריה מכיון, דהא קושית הגמ' קאי משוגג וכדמוכח הסוגיא שם וכמ"ש הר"ן שם:

בא"ד, וי"ל דמ"מ קמ"ל וכו', שמעתי
מקשין בשם הגאון מה"ר משולם ז"ל מפרעשבורג וכו' צספר משנת חכמים (על הרמב"ם הל' עכו"ם וחוקותיהם מזה ל"ט לפני קו' הצריה) לפימ"ש התוס' בתמורה דף למ"ד (ע"א ד"ה ואידך) דאיכא דלא ניכר האיסור עדיין

אמרינן ברירה, א"כ מאי קשיא להו להמוס' הכא דלמא אשמעינן דלא אמרינן יכול חלקו ונאמר הוצר הדבר שחלק זה של חצירו ולא נאסר, ואפשר ליישב דהך מתני' וודאי לאו רבותא לענין איסורא רצה להשמיענו דא"כ הול"ל ג"כ שוגג דאוסר, רק עיקר הרבותא לענין חיוב ממון דס"ד דאע"ג דאסור יהיה פטור מלשלם, ולכן כתבו תוס' דאשמעינן דלא אמרינן קלב"מ דהוי רבותא לענין חיוב תשלומין:

שותפות לא אמרינן לנעורי מכיון, ובש"ך סימן ד' (סק"ה) הנ"ל הביא קושית הסמ"ע סימן שפ"ה (סק"ד) דציו"ד הביא צ' הדעות ובסימן שפ"ה בחו"מ (ס"ב) הביא רק דעת הרמב"ם, ומירך הסמ"ע דציו"ד נסך שאני דהו"ל לחלק ולא להפסיד גם כן חלקו אלא על כרחך דלאו לנעוריה מכיון, ועל זה תמה הש"ך דהוא נגד הש"ס דחולין וכו', וכוונתו דאם כן הדרא קושיית התוס' לדוכתא מאי פריך ממתניתין דהמנסך הא כבז שני ליה וכו':

אך באמת היה יכול להקשות כן על הדין גופיה אמאי אוסר נימא ברירה, ועיינתי בתוס' גיטין דף כ"ה ע"ב (ד"ה דברי ר"מ) כתבו דלר' יודא מספקא ליה בכה"ג כשאינו מזכיר דבריו אי אומרים ברירה, ובדף נ"ג ע"ב ד"ה בדאורייתא כתבו דהך מתני' דהמנסך אחיא כר' יודא, ולפ"ז י"ל לפימ"ש הש"ך ציו"ד סי' ד' (סק"ה) ליישב קושית הסמ"ע דכיון שיש פלוגתא בין הפוסקים יכול לומר אינני רוצה להכניס א"ע בספק וקח לך היין ע"ש, לפ"ז אחי שפיר הכא כיון שיש ספק בדבר אשמעינן דאין המוחזק יכול לומר קים לי דאמרינן ברירה, ולפ"ז הדרא קושית הגאון הנ"ל לדוכתיה דהשתא יש נפקא מינה לענין ממון דאע"ג דאסור מספק ס"ד דיוכל לומר קים לי קמל"ן דאפ"ה חייב לשלם:

ועיי' דברתי ופלתי (סי' ד' סק"ד) מה שכתב ליישב דברי הסמ"ע, והנה מה שכתב דבאית ליה שותפות לא שייך לומר שלא יהיה כל אחד ואחד הולך וכו' כיון דמפסיד גם כן חלקו וכו', וכמו שכתבו תוס' צ"ק דף ק' (ע"ב ד"ה חייב) ובצ"צ דף צ' (ע"ב ד"ה וחי' ע"ש), לא ידעתי מה תיקן בזה דהא גבי שנים אוחזין בסכין ושוחטין אמרינן אפילו באית ליה שותפות אמרינן לנעוריה מכיון והתם גם כן מפסיד חלקו, אם כן על כרחך אינו חושש להפסיד חלקו. ומה שנסתייע מתוס' הנ"ל נראה לי דאינו דומה לכאן כלל, דהתם וודאי דאסור באכילה ובהנאה משום דהיניקה דגפנים אוסר, מה שאין כן הכא דהוא יודע צעצמו שהיין כשר לנעוריה מכיון, ומינה דגם ללישנא קמא לא קשה מידי מתוס' דהתם וודאי כיון דאסור מפסיד לנעמו, אצל הכא כיון דניסך יין לפני עצודה זרה הוא מומר לכל התורה וצוודאי אינו חושש כלל לאיסור יין נסך ואינו מפסיד כלום. אלא דכלאו הכי הוה מצי למימר דשותפות לא שייך תיקון דכל אחד ואחד הולך, דמי פתי יסור להשתתף עמו ציינו כיון שהוא מומר וכלאו הכי

בתוס' ד"ה בישראל מומר וכו', וקשה וכו' אלא נראה דאע"ג דאית ליה שותפות וכו'. וכן הוא דעת הרא"ש הוצא ציורה דעה סימן ד' (ס"ד), אצל הרמב"ם (פ"ד מהל' שחיטה הכ"א) פסק כרש"י דבאית ליה

אוסר במגעו, מה שאין כן בשחיטת בהמה
שישחטנה ע"י כשר חיישין שפיר שמא ישחוט
ויקלקל:

אלא דמכל מקום קשה לפי האמת אמאי חייב
לשלם בשותפות בגוויה כיון דלא שייך
תיקון העולם, ומה שכתב הכרתי ופלתי כיון
דתקנו לכל אף ביש לו שותפות חייב וכו' ליתא,
דאם כן גם במסכך גפנו דב"ק הנ"ל נימא הכי
דמשום לא פלוג חייב לשלם. ובלאו הכי דברי
הכרתי ופלתי דחוקין מאוד דללישנא קמא ס"ל
שמיה היזק וללישנא בתרא חזר בו, ועיין
בחידושיי לגיטין [נדפס לעיל פלפול בקוגיא
דהמטמא ומדמע ומנסך] כתבתי ליישב דברי
הרי"ף בב"ק ממנה שתמהו עליו הש"ך (ח"מ)
סימן שפ"ה (סק"א) והמשנה למלך (פ"ז מה"י
חובל ומזיק ה"א) ושם הוכחתי דרצ דאמר (גיטין
נ"ב:) מנסך ס"ל היזק שאינו ניכר שמיה היזק
עיי"ש, ולא כמו שכתב רש"י שם דף נ"ג (ע"א
ד"ה ולמאן דליף) דס"ל קנסא מקנסא ילפינן:

ולבאורה כוונת הכרתי ופלתי היה ציחור
התוס' דס"ל בשותפות שייך
לזעורי מכוין משום תמות נפשי עם פלשתיים,
אבל האמת אינו כן, רק התוס' סוברים כיון
דאמרינן לזעורא מכוין מה צריך שיש לו
שותפות הוא בעצמו יודע שאינו אסור, ולפי
דברי הכרתי ופלתי תקשי ליה נמי אפילו
בישראל מומר וביש לו שותפות אמאי חייב הא
מפסיד ג"כ חלקו ועל כרחך צריך לומר כנ"ל:

אבל הנראה לי ביישוב דברי הסמ"ע הנ"ל
לפי מה שכתבתי לעיל בתוס' (מ.) ד"ה
רצוזה על קושיית המהר"ם שיף ופני יהושע

דלא נפטרנו במזיד משום דיכול לומר שוגג אני,
כיון דאינו יכול לאסור בלא הגבהה אס כן
בשוגג לא יוכל לאסור והוא לאזוקי קמכוין
עיי"ש, ולכאורה בזה נדחו גם כן דברי הסמ"ע
הנ"ל דאין לומר דהיה לו לחלק, כיון דהכא
וודאי לזעורי מכוין א"כ הוא סבור דאם יחלקנו
לא יוכל לנסך של חצירו לבד, ועל כן צריך לנסך
כשהם ביחד לאסור של חצירו מחמת התערובת,
אך כל זה למאן דאמר אין אדם אוסר שאינו
שלו, אבל השתא הא קיימינן למאן דאמר אדם
אוסר שאינו שלו אס כן אף אס יחלוק יוכל
לאסור:

והנראה לי בזה לפי מה שכתב הש"ך חושן
משפט סימן ס"ו ס"ק נ"ה על
דברי הרא"ש בתשובה במוכרת כתובתה
ונתגרשה ואח"כ אמרה שנפרעה אחר המכר
אינה נאמנת, דאין לה מגו דאי בעי מחלה,
דהיא סבורה דצריכה לשלם כל דמי שווייה דלאו
כולי עלמא דינא גמירי דאינה צריכה לשלם רק
מה שקבלה, אבל באמרה שנפרעה קודם המכר
דבר ידוע הוא שהמקח טעות וכו' עיי"ש,
והש"ך השיג עליו ודחה דברי הרא"ש בשתי
ידיים דאם כן בכל מגו נימא הכי דאינו יודע
הדין, והא מצינו בש"ס כמה מציגות חמורות
עמוקות ולא אמרינן לאו כולי עלמא דינא גמירי
עיי"ש באורח. ועיין שם באורים ותומים סקל"ב
שכתב דכל דבר שהוא מחלוקת בין הפוסקים
זה אומר צכה וזה צכה אף דסוגיין דעלמא כחד
מכל מקום אינה רוצה להכניס עצמה בספק
וחוששת לבית דין טועין, אבל מה שהוא פשוט
אמרינן מגו, ולכאורה יש להביא ראיה לדבריו
מגמרא גיטין נ"ד ע"ב דפריך גבי ספר תורה

גוילין כתבתי שלא לשמן וכו', ומאי שנא מדרבי
אמי דאמר אחד וכו', ומשני התם איכא למימר
דטעי דר' ירמיה וכו', הא קמן היכא שיש
מקום לטעות אף שאין הדין כן מכל מקום לא
אמרינן מתוך שנאמן וכו':

וּלְפִי זה אחי שפיר דהבא קיימינן ללישנא
בתרא דרב נחמן דאמר בהדיא אין אדם
אוסר דבר שאינו שלו, רק דמתרץ דבריו כמאן
דאמר אדם אוסר שאינו שלו, וגם יש בזה
פלוגתא דתנאי אי אדם אוסר שאינו שלו או לא
ולא איפסקא הלכתא כמאן, אם כן וודאי
דסברת הסמ"ע דחוייה די"ל דטועה דדין אם
יחלק לא יוכל לאסור חלקו של חבירו, ואפשר
אפילו בהגזזה דאין הגזזה מועלת רק לענין

להתחייב באונסין וכמו שכתבו תוס', מה שאין
כן השתא לדידן דכבר מוסכם הדין בכל
הפוסקים דאדם אוסר דבר שאינו שלו וכל
הלכות יין נסך מלא מזה דמגע נכרי אוסר יינו
של ישראל, והיא הלכה מרווחת יותר מביעא
בכותחא, אם כן פשיטא שאין כאן טעות דדין
ושפיר כתב הסמ"ע דלכך לא כתב המחבר הדין
לדידן דהא לא שייך בזה לטעורי מכיון דאם כן
הוה ליה לחלק ואחי שפיר: [נדפס גם בשו"ת
מראה יחזקאל סימן קכ"ז].

[חידושים השייכים לפרק בחמה המקשה -
ראה להלן בחי' לרף צ"ב ע"ב ובחי' לרף
ק' ע"ב].

פרק גיד הנשה

דף פ"ט ע"ב

במתני' בחולין ובמוקדשין. עיין צפי' המשנה להרמז"ס דכתב דנוהג במוקדשין לענין להעלותו והיינו משום דפסק כחכמים דגיד אסור להעלותו. ומ"מ ז"ע דמנ"ל דסוגיא דהכא אזלא רק למ"ד דמותר להעלותו דלמא לכ"ע קאי ועיין מ"ש בתוס' ד"ה ואמי איסור מוקדשין, והנראה לי לתרץ על נכון דס"ל להרמז"ס דעל כרחק ב' תירוטי הגמ' הם שלא אליבא דהלכתא, דתירוצ קמא דצמכרת עסקינן על כרחק ז"ל דקמל"ן מתני' דאיסור חמור לא מצטיל לאיסור קל, ורבותא זו לא שייך רק למ"ד דלא ס"ל איסור כולל ואין מוסיף וכדמוכח לקמן דף ק"א ע"ב, ובאמת אפי' לר"ש איכא אמוראי טובא ציצמות דס"ל דאית ליה לר"ש איסור בת אחת ע"ש בדף ל"ד (ע"א), וא"כ להרמז"ס דס"ל בכל דוכתא איסור כולל כל שכן איסור בת אחת דלא מצטיל וא"כ אכתי קשה מוקדשין פשיטא, ותירוצ השני דהכא צוולדות קדשים וכו' על כרחק ז"ל דצווייתן קדושים ובאמת הרמז"ס צפ"ד דתמורה (ה"ג) פסק דצמעי אמן קדושין, וא"כ כיון דהרמז"ס ס"ל כסתם מתני' דהכא לענין חלצו וגידו ע"כ הלכתא היא לכך מוקי לה כחכמים לענין להעלותו:

שם נוהג בשליל וכו'. צגמ' מוכח לקמן דת"ק דהכא ר"מ הוא, ולפ"ז נוהג בשליל דר"מ לא הוי דומיא דאינו נוהג דר"י,

דהא לר"מ ע"כ איירי צנשחט השליל דאל"כ צלא"ה הגיד אסור משום אבר מן החי או אינו זבוח כיון דטעון שחיטה לר"מ, אבל לר"י וודאי איירי צלא נשחט דהא לא שייך צו שחיטה כלל, אך להרמז"ס דס"ל דהך ת"ק ס"ל כחכמים דלעיל דיתר בשחיטת אמו א"כ אחי שפיר, והשתא י"ל דזה בענמו דחקו להרמז"ס לפסוק כן:

ואפשר דר' אושעיא נמי מודה דת"ק דמתני' לאו ר"מ הוא ולהכי לא אמר דצריז אמתני' כמו שהקשו תוס' לקמן דף ז"ב (ע"ב ד"ה ואמר ר"א), אבל להרמז"ס א"ש די"ל דר' אושעיא מודה דת"ק דמתני' כחכמים דלעיל ס"ל ולא הלך לשיטתו. ואין להקשות דא"כ מנ"ל לר' אושעיא דהלכו לשיטתן, זה אינו די"ל דמה"ט גופה מוכח כיון דפליגי נמי בחלצו על כרחק דר"מ אסור משום דלא ניתר בשחיטת אמו ומיקרי שור, אבל ת"ק דאינו אסור בחלצו אין ז"ל דהלך לשיטתו צגיד רק ר"מ ור"י, ומ"מ פריך הגמ' התם שפיר אדשמואל דקאמר חלצו מותר לד"ה משמע דליכא מאן דפליג והא עכ"פ ר"מ פליג צצרייתא, ועיין מ"ש בתוס' ד"ה והא מדקתני וצדף ז"ב, ומ"ש בשלהי פירקין:

בריש"י ד"ה וחלבו מותר של שליל וכו'. דצריז תמוהין שהיא נגד מסקנת הש"ס דלקמן ז"ב (ע"ב) דקאי אגיד, ועיין

בתוי"ט שהקשה כמו כן על הרע"צ שהביא ב' פירושים, והנראה לי ליישב דוודאי חלצו מותר דמתני' ר"י קאמר לה כדמוכח מהתוס' לקמן דף ז"ג ע"ב ד"ה חלצו וכו', רק דשמואל אחי למרן דלא תקשי חלצו מאן דכר שמייה להכי קאמר דגם לת"ק מותר עכ"פ מה"ת, אבל פשטא דלישנא דמתני' דקאמר ר"י וחלצו מותר וודאי דמשמע אפי' באכילה לגמרי, א"כ שפיר כתבו דקאי אשליל דהא לפירש"י כל מקום דגיד אסור חלצו אסור אפי' לר"י כמ"ס לקמן דף (ז"ב ע"ב), ועיין עוד מ"ס ליישב דברי רש"י בתוס' ד"ה והא מדקתני:

בגמ' מוקדשין פשיטא וכו'. ז"ע דהומ"ל כגון שאין זו כזית דאינו חייב על מוקדשין משום חזי שיעור רק משום גיד והיא גופה אשמעינן דאכלו ואין זו כזית חייב לאפוקי מר' יודא דפליג בצרייתא דלקמן דף ז"ו (ע"א), ואע"ג דתנא ליה לקמן בהדיא במתני' (שם), הא יש בגידין צנ"ט נמי תני לה בהדיא לקמן (ז"ו:). ואפ"ה בעי למימר גבי אחי איסור מוקדשין וכו' דאשמעינן יש בגידין צנ"ט וכמ"ס רש"י ד"ה יש בגידין וכו', ולאפוקי ממ"ד דהאי פרקין אין בגידין צנ"ט טעם: - הוספת המחבר לח"ז על הגליון - צראש יוסף ריש דף ז' בגמ' הקשה ג"כ קושיא זו:

שם בגמ' ובמוקדשין איסור גיד וכו'. וז"ע דהא מ"מ גם איסור מוקדשין יש זו למעילה, דאע"ג דאין בגידין צנ"ט אסור נמי בהנאה כדאיתא בפסחים (כ"ב ע"א) מ"מ לא לקי רק על אכילתו, אבל משום קדשים לקי על הנאתו משום מעילה לרצון דס"ל הזיד

צמעילה באזהרה בפסחים דף ל"ג (ע"א) וצפ"ה דמעילה (ע"י דף י"ח ע"ב), ולפימ"ס לקמן (במוד"ה ואחי איסור) דקאי הכי לרבי דס"ל מחוצרין יעלו י"ל דכיון דרבי ס"ל הזיד צמעילה במיתה בלא"ה לא לקי, ועוד אפשר לומר דהומ"ל דאיירי בקדשים קלים דאין בהם מעילה רק באימורין לאחר זריקה ולא בגיד:

הוספת המחבר לח"ז על הגליון - עיין לקמן דף ז"ח (ע"ב) בתוס' ד"ה רצא וכו', ותוס' נדרים יו"ד ע"א ד"ה אדם מביא וכו', ותוס' נזיר דף כ"ד (ע"ב) ד"ה שלאחר (הראשון), וצרמז"ס פרק י"א ממעשה קרבנות (ה"ג), ובתוי"ט פ"ג דמעילה משנה ב':

שם בגמ' והתנן ירך וכו'. לכאורה הומ"ל ממתני' דשולח ירך וכו' (לקמן ז"ג:). ששנוי קודם, דמוכח מהתם דיש זו צנ"ט דאל"כ היה אסור בהנאה אפי' לחזקיה כדאיתא להדיא בפסחים דף כ"ב (ע"א) ובתוס' שם (ד"ה ור"ש), ועיין בחי' בסוף פרק זה:

ברש"י ד"ה (אס) יש בגידין וכו', בגמ' בבשר וכו'. הוצרך לפרש כן משום לישנא דצנותן טעם, ומ"מ קשה דלמה נקט הך לישנא בגמ' והול"ל יש בגידין טעם, ואפשר לומר משום דצנ"ט של גיד אי אפשר לעמוד עליו דהא אי אפשר למטעמיה אפי' כשיאמר הקפילא שאין זו טעם, דהא התורה חייבה עליו, וא"כ אין הקפילא נאמן על זה כיון דלא שייך מירתת משום לא מרע אומנתו וחזקתו, כיון שידע שאי אפשר לעמוד על שקריו, משא"כ כשנחזק על שאלו מינו דצנ"ט כה"ג נותן טעם ועכשיו אומר הקפילא שלא נתן טעם

מותר לאכלו ומירתת הקפילא, וא"כ רק צכה"ג יודע אם יש צו טעם או לא. אך מלשון דאין בגידין משמע דגם בשאר גידין אין טעם, וא"כ אכתי יש לעמוד עליו בטעימת שאר גידין:

ואולי י"ל דקאי על הקנוקנות דאסורין כמו גיד ואע"ג דיש בהן טעם מ"מ אין אוסרין תערוצתן לפי' ה"ר מאיר שהציאו התוס' (ד"ה אם יש), וזה שאמר דאין בהם צנות טעם כלומר שאין אוסרין צנ"ט והיינו מחמת שאיסור שלהם הוא רק משום גיד, והגיד צעלמו אין צו טעם, וכמו כן לענין יש בגידין צנ"ט יש לומר כך, ולקמן בתוס' ד"ה איסור גיד נכתוב עוד תירוץ על זה:

ברש"י ד"ה יש בגידין וכו', ושם עינין וכו'. לכאורה קשה דפתח בתרתי דאשמעינן יש בגידין צנ"ט וגם איסור חל על איסור וסיים בחדא לאפוקי ממ"ד אין בגידין צנ"ט, ולא קאמר נמי לאפוקי ממ"ד אין איסור חל על איסור, ואפשר לומר כיון דהכא בקדשים הוי איסור כולל לענין הצטרף ומוסיף להנאה וחמור לענין כרת, א"כ אכתי לא ידעינן מאיזה מאן דאמר אחי לאפוקי אי מדר' יוסי הגלילי או מדר' שמעון עיין לקמן בדף ק"א, ואפשר דצכה"ג דצאו שלשתן ביחד אפי' ר"ש מודה עיין ביצמות שם (ל"ב). ובתוס' סוף פרק דם שחיטה (כריתות כ"ג. ד"ה ומי):

אלא דקשיא לי למאי דקיימא לן איסור כולל חל על איסור אחר וכ"כ הרמב"ם צפ"ח מה' מאכלות אסורות (ה"ו) הול"ל צמתני' ונוהג בכשרה וצנילה:

בתום ד"ה גיד, מוקדשין וכו', בולחו פשיטא וכו'. ואין להקשות אמאי לא קאמר דאינטריך משום צבהמה וחיה דס"ד דאינו נוהג צחיה מק"ו מחלצ דענוש כרת ומותר צחיה לכך אשמעינן דנוהג משום דיש לו כף, זה אינו דהא הך דצבהמה וחיה הוא צבא צפ"ע, ואפשר דמהאי טעמא גופא נקט ונוהג צבהמה וחיה ולא כללו עס שאר הצבות דלעיל לאשמעינן דלעיל רבותא אחרת קמל"ן: - הוספת המחצר לאח"ז על הגליון - וצחיה מיושצ ג"כ הא דלא קאמר דאינטריך משום ירך של ימין ושל שמאל ולאפוקי מדר' יהודה. והנה כלשון הזה חני ג"כ עוד צחמשה פרקים צמס' זו, ועיין צר"פ שילוח הקן (קל"ח: צרש"י ד"ה רבי אבין) דמפרשי לכולהו, וע"ש בתוס' (ד"ה כל היבא):

בתום ד"ה ואתי איסור וכו', בדפידש"י וכו'. היינו צד"ה קדשים (י). ואע"ג דצתוס' שם (ד"ה קדשים) חלקו עליו, היינו לענין שאיסור אחר יחול על קדשים אצל איפכא שפיר הוי חמור לענין זה לחול על אחר:

בא"ד, דאית ביה ברת וכו'. צ"ע דלא הוצרכו לזה דהא ע"כ הך שקלא וטריא אזלא אליציה דרבי דס"ל מחוצרין יעלו כמ"ס לעיל (בגמ' ד"ה וצמוקדשין) דאל"כ הול"ל צמוקדשין נוהג איסור גיד להעלותו כמ"ס הרמב"ם, וגם צלא"ה י"ל דעל כרחק רבי היא כיון דהמשניות סותרין דבגיד דשליל פסק כר"מ וצשחיטה דשליל פסק כר"י כמ"ס הרשב"א, א"כ צ"ל דרבי היא ונסב לה אליצא דתנאי וכדאמרינן לקמן (י). דסבר לה כוותיה

בחדא ופליג בחדא, וא"כ הא רבי ס"ל בסוף פרק דם שחיטה (כריתות כ"ג:) דאפי' ר' שמעון מודה בקדשים איסור חל על איסור:

ו[עוד] ז"ע על התוס' דמאי מיימי רחיה מלקמן הא התם על כרחך צריך לומר קדשים דאיסור כרת דהתם איירי שאיסור גיד דחולין יחול אקדשים, משא"כ איפכא דאיסור קדשים יחול אגיד, וזוה אין צריך איסור חמור כדאיתא בכריתות שם:

ועיי' במהרש"א דהמקשן דהכא לא בעי למימר משום גידו אסור וזשרו מותר וכו', ודבריו ז"ע דאדרבא ע"כ המקשן ס"ל הך טעמא דא"כ קשה דאכתי מה תירצו התוס' דמוקדשין הוא חמור הא עכ"פ לא עדיף מאיסור בת אחת דחייל לכ"ע כמ"ש תוס' דף ק"א ד"ה איסור כולל, וא"כ השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה הך דר' יוחנן לקמן א"כ גיד וטמאה צהדדי קאתי והוי איסור בת אחת, וע"כ דהיה סבור דהתם טעמא דת"ק משום דזשרו אסור, או דפליג עליה ת"ק דהכא. וגם תירונו דמהרש"א אינו מובן דהכא נמי י"ל דמנ"ל להמקשן להקשות דלמא טעמיה כדר"ש, ואין לומר דהכא היו יכולין לתרץ באופן אחר הא גם לקמן תירצו באי נמי:

אבל הנראה לי דצריך להצין בזה דיליף ר' שמעון ממשמעותא דקרא דצריך להיות זשרו מותר א"כ שאר תנאי האיך מתרצי קרא, ובפרט דהא בשלהי פרקין (ק"ג:) לענין אבר מן החי ס"ל לרבנן נמי הך דרשא עיין מ"ש שם אליבא דר"י ור' אלעזר, וצ"ל דכאן קאי הדיוק רק אליבא דר"ש דס"ל אין בגידין צנ"ט א"כ

קשה משמעותיה דקרא לא יאכלו את גיד הנשה הא אינו צר אכילה כלל וכמ"ש בפסחים (כ"ג:) במד"ה ור' שמעון דעיקר הלימוד על הנאה אפי' לחזקיה, ומזה הוכיח דקרא איירי דוקא כשהזשר מותר ושפיר שייך לומר דלא יאכלנו בכלל הזשר רק צריך להוציאו מן הזשר ולהכי שפיר אפקיה בלשון אכילה, משא"כ לשאר תנאי דס"ל יש בגידין צנ"ט לא מוכח כן מקרא זה, ולפ"ז אתי שפיר דהכא צד"ה ואתי קאי התוס' למ"ד יש בגידין צנ"ט ע"כ לית ליה דרשא דר"ש, משא"כ לקמן צד"ה אלא קסבר אין בגידין צנ"ט וכו'. [אך] עיין לקמן בתוס' ד"ה אלא צוולדות כתבו התוס' ג"כ די"ל טעמא משום זשרו מותר, והתם צריך יישב דקאי התם למ"ד יש בגידין צנ"ט:

בתוס' ד"ה איסור גיד וכו', וא"ת וכו'. תירוצם דחוק מאוד, והנראה לי בפשיטות לפימ"ש מהרש"א לעיל בסמוך (במד"ה אלא) דאי טעמא דת"ק משום אין איסור חל על איסור א"כ הא דהשיב ר' יהודה (להלן ק'): לצני נח נאסר היינו משום איסור חמור, וא"כ לא יכול לתרץ הכא דס"ל יש בגידין צנ"ט ואיסור מוקדשין אינו חל, דא"כ היה קשה קושית מהרש"א דמה השיב ר' יהודה הא כבר ידע דהך תנא לא ס"ל איסור חמור אפי' בקדשים, וטפי הו"ל לר"י להשיב צמתני' דהכא דאינו נוהג במוקדשין, וגם מה הולך הת"ק דהתם להשיבו לר' יהודה צניני נאמר וכו', הא בלא"ה ס"ל דאינו חל כלל דהא חד תנא הוא בכולה פרקין כמ"ש מהרש"א לקמן וכדמוכח נמי מפירכא דירך שנתבשל וכו', ואין לומר דהשתא נמי נתרץ כתירוצ' מהרש"א דלא פקע

רציה מדיקא נמי וכו' הא אכתי לא מוכח
סברת התרנן דלמא טעמיה דר"י דלצני נח
נאמר ותו לא פקע, ועוד קשה מה ס"ד דמקשן
דלא ידע סיפא דמתני':

אבל הנראה לי ברור דוודאי על כרחך ז"ל
דלר"י אליבא דנפשיה ע"כ לא ס"ל הך
דרשא דגידו אסור וזשורו מותר אפי' בלאו
טעמא דלצני נח נאמר, דהא גבי אבר מן החי
דקרא דלא תאכל הנפש עם הצער בסיני נאמר
ואפ"ה לא דריש ר"י מנייה זשורו מותר אע"ג
דכתיב בהדיא עם הצער וכ"ש הכא, ועל כרחך
ז"ל הא דדחי לת"ק והלא לצני נח נאמר אליבא
דת"ק בלחוד קאמר ליה, וא"כ קשה לישנא
דמתני' הול"ל אמר להם ר"י כיון דלדידיה לא
נריך האי טעמא וכדאיתא בכל דוכתא הך
לישנא כשמשיב על דברי חזירו וגם כאן בסיפא
אמרו לו וכו', אלא ע"כ נריך לומר דר"י אליבא
דנפשיה נמי נריך להאי טעמא והיינו משום
דס"ל בשאר איסורין אין איסור חל על איסור
לכך הוצרך לומר דהכא איסור חמור הוא,
ולפ"ז אחי שפיר דהמקשן לא דייק לישנא דאמר
ר"י דהול"ל אמר להם ועל כן היה סבר דס"ל
איסור חל על איסור, ומשני ליה דעל כרחך
טעמיה דר"י משום איסור חמור ודיקא נמי
מדקאמר אמר ר"י ולא קאמר אמר להם ר"י
א"כ ע"כ טעמיה דנפשיה קאמר, והיינו ע"כ
משום איסור חמור כנ"ל:

ולפ"ז מיושז עוד דקדוק אחר דלא אמר בגמ'
דיקא נמי דקאמר ר"י והלא לצני נח
וכו', והוצרך להאריך מדקתני סיפא אמר ר"י
וכו', אלא על כרחך כדכתיבנא. וזהכי אחי שפיר

משום דלצני נח נאמר, זה אינו דלא דמי כלל
דהא השתא אין לו מקום לחול, וכן מוכח
במור"ם שיף בסוגיין דלענין אין איסור חל על
איסור לא שייכה סברה זו, ועיין לקמן במתני'
(ק'): דנוהג בטעמיה דשם כתב התורה חיים
דאי טעמא דת"ק משום אין איסור חל על
איסור אין לפרש טעמא דר"י משום לא פקע,
והיינו כדכתיבנא:

אך מה שכתב עוד (התורה חיים) דהתוס' צריש
פירקין לא כתבו כך וכו', לכאורה כוונתו
דמ"ש תוס' לעיל (צד"ה אלא) ולא יכול להקשות
קאי אשני הטעמים, ונעלם ממנו דברי
מהרש"א דזה נמשך רק לדלעיל, ועיין לקמן
דף ק' ע"ב בתוס' ד"ה וכו' תימא וכו'
שהוכחתי סברה זו מקושית הגמ', דאל"כ מאי
פריך (שם) מנבילת עוף הא על כרחך השתא
ס"ד דטעמא דת"ק אליבא דר"י משום גידו
וזשורו אסור דהא לא ידע אכתי מהא דדיקא
נמי דמסיק לבסוף וא"כ מאי פריך דלמא ר"י
סבר אין איסור חל על איסור רק דבמתני' נוהג
בטמאה משום לא פקע, אלא ע"כ דלא מהני
האי טעמא כשאין איסור חל על איסור:

ובאמת קשיא לי בלא"ה אדברי התוס' דלא
הוצרכו כלל לסברה דתו לא פקע
דהומ"ל בפשיטות דר"י דחי לת"ק דע"כ לא
יכללו לא נאמר למעט זשורו אסור כיון דלצני
נח נאמר ועדיין לא היה איסור זשור בטמאה,
א"כ על כרחך משמעותיה דקרא לא מיעט
זשורו אסור, ובאמת התם בסוגיא דנוהג
בטעמיה דתוס' ד"ה וכו' תימא לא סיימו בזה
דלא פקע, ולענין מה שהקשתי שם דמאי מיייתי

נמי דצאזר מן החי לא דחי ר"י והלא לבני נח נאמר וכו', והיינו משום דקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר בסיני לצד נאמר לישראל:

עוד י"ל ליישב קושית תוס' דהכא דלא הומ"ל יש בגידין וכו' ואין איסור חל על איסור, דהא אפי' מאן דס"ל טעם כעיקר לאו דאורייתא מ"מ מודה בקדשים כדאיתא בסוגיא דזרוע בשלה (לקמן י"ח:), וא"כ לא הומ"ל איסור גיד נוהג במוקדשין דהא משכחת לה איפכא כשצישלו עם בשר, דמן התורה ליכא איסור גיד רק איסור קדשים, ובהכי מיושב נמי הלשון של בנותן טעם לענין טעם כעיקר:

ועוד י"ל צאופן הג', דאכתי משכחת לה מוקדשין בלא גיד כגון שנהנה ממנו שוה פרטה אע"ג שאין זו כזית, ויש לדחות:

בא"ד, דהשתא נמי בו'. ואין לומר דלמא ס"ל לר"מ אין בגידין בנ"ט ואפ"ה חייב על גיד הנשה דנבילה משום איסור הנאה דס"ל כשהותרה נבילה לא הותרה גידה, וגם לא ס"ל הקל וחומר מחלצ דבפסחים שם (כ"ג:), זה אינו דמ"מ תנא דידן ע"כ ס"ל דגיד הנשה מותר בהנאה במתני' דשולח ירך וכו':

בתום ד"ה אם יש בנותן טעם וכו', תיבא וכו'. ונ"ל ליישב קושייתם דוודאי הש"ס צעי לאוקמי הנך סתמי אליבא דכ"ע, וכ"מ בתוס' בפסחים (כ"ג:). ד"ה ור"ש דאי לאו דס"ל לר"ש בהדיא דגיד הנשה אסור בהנאה מוקמינן מתני' אליבא דתקשי לר' אבהו, וא"כ כ"ש דאיתא בר"י דהא יש לומר סברא טובה כיון דחזינן לר"י דפליג בשאר

בצות והכא שתיק לת"ק מנ"ל למימר דפליג, ואע"ג דכד מוקי ליה דאין בגידין בנ"ט לא קשיא ליה אמאי לא פליג ר"י דהא ס"ל יש בגידין בנ"ט, זה אינו דמ"מ אפי' לר"י הדין דין אמת דגיד הנשה נוהג במוקדשין דהא ס"ל לר"י אינו נוהג בשליל וא"כ י"ל דס"ל בהווייתן קדושים ובהדדי קאמי או דאיסור גיד דחמור לדידיה חל אמוקדשין, וא"כ כיון דמתני' איתא בר"י לא הו"מ לשנויי משום שמנו דגיד, דהא שמעינן לר"י לקמן דשמנו מותר אפי' מדרבנן ופשיטא דאינו אוסר כלל: [וע"ע ישוב לקו' התוס' להלן דף י"ו ע"ב].

בגמ' בוולדות קדשים וכו'. י"ע למאי דס"ד השתא דהגיד נוצר על הכף א"כ איסור גיד קדים דהא אי ליכא ביה כזית אין זו איסור מוקדשין ומשום גיד לוקה לת"ק דר"י דס"ל לקמן אכלו ואין זו כזית וכו', ויש ליישב וק"ל:

ברש"י ד"ה בוולדות וכו', דלא תיבא איסור מוקדשין וכו'. נקט הרבנותא אגיד דנוהג בשליל ולא נקט על מוקדשין דבמעיי אמן וכו', משום דעל כרחק הך מלתא לא בא התנא לאשמעינן דא"כ מוקדשין נוהג בגיד מיצעי ליה, ועוד דאכתי לא שמעינן הך מלתא די"ל לעולם בהווייתן קדושים ואיסור מוקדשין דחמור חל אגיד, והא דהוצרך הגמ' למימר הכא דס"ל במעיי אמן היינו דאין לומר דס"ל בהווייתן דא"כ אכתי קשה מוקדשין פשיטא דגיד נוהג, דא"ל דאשמעינן דנוהג בשליל דהא אפי' אי אינו נוהג בשליל חל איסור גיד, ואין לומר דאשמעינן

דזהווייתן דהא אפי' אי צמעי אמן נמי חייב משום גיד כיון דצאמת ס"ל לתנא צסיפא דנוהג בשליל, ולכך הוכרח לומר דזו היתה סברה פשוטה מבחון דצמעי אמן קדושים ולא בא לאשמעינן רק דנוהג בשליל דאל"כ לא היה הגיד חל, אצל לקמן קאמר שפיר דזהווייתן [קדושים] ולכך איסור גיד חל דאי צמעי אמן לא היה חל אע"ג דנוהג בשליל כיון דידע מדרי' יוחנן דלעולם איסור קדשים קדים, משא"כ הכא דאכתי לא ידע מזה:

וראיתי צספר דמשק אליעזר פ' וישלח הק' צמוס' ד"ה צולדות וכו' דהא ולדות קדשים נמי צשרן אסור ע"ש. ואשחמיטתיה דצרי הרמב"ם צפרק א' מה' פסולי המוקדשין [הלכות מעשה הקרבנות פ"א הלכה י"ט] וכן מוכח לעיל בגמ' דף ע"ה (ע"א), ולא מצינו איסור רק צהפילה שליל צסוף פרק צהמה (לעיל ע"א), וצשלהי תמורה (ל"ג:), וזה אסור ג"כ צשאר נפל משום נצילה:

בגמ' והא מדקתני סיפא נוהג בשליל וכו', ובתור"ה והא מדקתני וכו'. העתק משו"ת מראה יחזקאל סי' קל"ה.

ב"ה יום ג' אדר"ח אדר שנת אבן ישראל לפ"ק (תקצ"ג):

שלום רב, לרב וזרצ, צחוקי חורצ, חגור כלי קרב, הי ניהו כצוד אהו' צני ידידי וחציצי, הנלמד צקרצ לצי הרה"ג המופלג והחריף והצקי המפורסים כש"ת מה' חיים בצלאל נ"י:

מבתבך הנעים הגיעני ושמחנו מאוד משלומך הטוב ומוגך וצריאות גופך תלי"ת, כן עוד תוסיף אומץ וחיל חילך לאורייתא עד מאה שנה אכ"ר:

והנה ראיתי מה שכתבת צשולי היריעה קושיא אחת על דצרי הרשב"א צחידושיו ריש פרק גיד הנשה צמה שחירץ על קושיית תוס' ד"ה והא מדקתני, וכתב דהא צהא תליא דאי צנשחטה אמו מותרת הכי נמי צלא נשחטה לא שייך לומר ליחול איסור גיד צצת אחת עם איסור קדשים כיון דצכל עם יכול לשחטה ותהיה מותרת וכו', והקשית על זה דאם כן מאי קאמר צסמוך (צ:). איסור מוקדשין קדים הא לאיסור מוקדשין יש היתר לאיסורו דאיצעי מיתשל עלה וכו', ואין לומר דשאני גצי גיד דשליל שעומד לשחטה מה שאין כן צקדשים אוקמא אחזקה כמו שהוא עכשיו כמו שכתבו תוס' צמכות ט"ו ע"ב (ד"ה צמאי) לענין התראת ספק וכו', דעדיין קשה דהא לאחר שחיטה וחריקה פקע שם קדשים מיינה כמו שכתבו תוס' (צ:). ד"ה קדשים וכו', וזה ודאי דקדשים עומד לשחיטה ולחריקה, ואם כן צכל שעה יש היתר לאיסורא, עכ"ד צקינור:

הנה מה שכתבת דגצי גיד דשליל עומד לשחיטה, צריך צצלין, דנהי דסתם צהמה ודאי עומד לשחיטה כמו שכתבו תוס' צחולין י"ד (ע"א) ד"ה צהמה וכו', מכל מקום אינה עומדת לשחיטה כשהוא מעוצרת, ואדרבה מן הסתם ימתין עד שתלד ואז צצר חל איסור גיד על הולד מחיים, רק צריך לומר דהכא צולדות קדשים, ועל כרחך מיירי כשהקדישה

ואח"כ נתעצרה, דאס לא כן פשיטא דאיסור גיד קדים ותו לא פקע, וזכהאי גוונא מן הסתם אין ממתינין לה עד שחלד שלא יעבור על כל תאחר ואפילו צרגל אחד נמי עובר בעשה על כל פנים:

אך מה שהבאת מדברי תוס' במכות ט"ו דלגבי נזיר לא הוי התראת ספק כיון דלפי מה שהוא עומד הוא עובר יש לנו לומר שלעולם יעמוד וכו' ולא ישאל וכו', דלכאורה דברי התוס' נגד גמרא נדרים נ"ט ע"א דאיתא התם קונמות דמנזה לאתשולי הוה ליה כאלו כבר איתשל ועיי"ש בפירש"י והר"ן, ואם כן הכי נמי לענין נזיר אע"ג דבנזירות אין מנזה לשאל כשנדר לשם קדושה כמו שכתב הרמב"ם בסוף הל' נזירות, מכל מקום כיון שכבר שמה ועבר פעם אחת יש מנזה להתיר לו וכמו שכתב בתשובות הרמב"ן סימן רנ"ה דאם כבר נכשל מתירין לו אפילו על דעת רבים. ועל פי זה יישבתי קושית תוס' בסוגיא דנודרת (גיטין ל"ה: ד"ה ליחוש) שהקשו האיך התירו הסנהדרין לצדקיהו הא צנודר לחצירו אין מתירין אלא בפניו, ותירצו דמכל מקום צדיעצד מהני, והקשה הפני יהושע דמכל מקום קשה על הסנהדרין האיך התירו לו וכו', ולהג"ל אחי שפיר דכיון שכבר עבר היה מנזה בהתרתו:

ועל דרך זה אני מפרש הא דאיתא בשבועות כ"ד ע"ב אמתניתין דיש אוכל אכילה וכו', ולחני נמי שבועה וכו', ומשני מידי דאית ליה שאלה לא קתני, וכמו כן איתא במכות כ"ב (ע"א) אמתניתין דיש חורש תלם אחד וכו', די"ל נמי מהאי טעמא לא קתני לה משום דוודאי

ישאל על שבועתו שלא ילקה בצית דין, ואע"ג דשבועה גם כן אין מנזה להתיר דדוקא נדרים יש מנזה וכמו שכתב הרמב"ם סוף הל' שבועות וסוף הל' נדרים וכו', מכל מקום כיון שכבר עבר פעם אחת מהשתא יש מנזה בהתרתו, ועדיף טפי משאר קונמות דהא הכא ודאי ישאל על נדרו ומתחרט מעיקרא כדי שיפטר ממלקות או מקרבן מה שאין כן התם דמאן יימר דמתחרט או ימצא פתח, ושמא אכולהו פתחים נדר, ואם כן אמאי חייב על כל אחת ואחת לא הוה ליה לחייב רק על פעם ראשון ותו לא דאינך הוי ליה התראת ספק:

אבל מה שכתבת דלענין קדשים הוא בחזקתו דאינו עומד לישאל, הוא אמת ויציב, וכדמוכח גם כן מדברי הר"ן בנדרים שם דדוקא בקדשי צדק הצית משום דלפדיה קאי וכמו שכתב הרמב"ם סוף הל' נדרים דנדרים הקדש מנזה לקיימן:

אלא דבר מן דין הא דפשיטא לך דזכהאי גוונא יכול לשאל על קדשים, אני מסתפק מאוד, דאע"ג דעל הבהמה עצמה יכול לשאל דקיימא לן בצית הלל צנזיר דף ל"א ע"ב דיש שאלה להקדש, מכל מקום היינו דוקא לענין האם עצמה דקדושה על פיו, מה שאין כן לענין הולד שנתעברה אח"כ ברשות הקדש וכל שכן אם נתעברה משור הקדש למאן דאמר חוששין לזרע אב דעובר זה לא הקדיש על פיו מהיכי תיתי יועיל לו ההיתר צמה שנשאל על אמו, ודבר זה צריך חיפוש בספרים וכעת אין הזמן מסכים עמי:

וְזֹאת שְׁנִית מֵה שֶׁהִקְשִׁית עוֹד דְּאִסּוֹר קִדְשִׁים
 יֵשׁ הֵיטֵר לְאִסּוּרוֹ עַל יְדֵי שְׁחִיטָה
 וּזְרִיקָה וְכוּ' וְעַל דְּעַתְךָ לְדַמּוֹת זֶה לְסִבְרַת
 הֶרֶשֶׁב־אֵל לַעֲנִין גִּיד דְּשִׁלִּל, לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי אֵין
 דַּמִּיּוֹן עוֹלָה יִפֶּה דְּלִדְצָרִיךְ תִּיקְשִׁי לָךְ מֵה
 שֶׁהִקְשׁוּ תוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת דָּף כ"ד ע"א (בד"ה
 הַאֲוֹכֵל) לִמְאֵן דְּאִמֵּר [דְּבִהֲמָה בְּחִיָּה] לְאִיבְרִים
 עוֹמֶדֶת הָאֵיךְ חַל אִסּוֹר אֲבָר מִן הָחֵי עַל אִסּוֹר
 שְׁאִינוּ זְבוּחַ וְכוּ' לְסִבְרַת הֶרֶשֶׁב־אֵל הֵנ"ל, הֵא
 אִסּוֹר שְׁאִינוּ זְבוּחַ נִמִּי מִתְּלֵי תְּלֵי וְקֹאֵי דִּמְהַסְתָּם
 עוֹמֵד לְשְׁחִיטָה, וְאֵין לוֹמֵר דִּהְכִי נִמִּי אִסּוֹר אֲבָר
 מִן הָחֵי אֲפִילוּ לִמְאֵן דְּאִמֵּר דְּבִהֲמָה בְּחִיָּה
 לְאִיבְרִים עוֹמֶדֶת אֵין הִפְרִיז דְּעוֹמֶדֶת וּמוֹכֶנֶת
 לְנִתְחָה לְאִיבְרִים, זֶה אִינוּ, דּוּדֹאֵי עִיקְרָה
 לְשְׁחִיטָה כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב תוֹס' חוֹלִין י"ד הֵנ"ל, רַק
 דְּעוֹמֶדֶת גַּם כֵּן לְאִיבְרִים, אִם כֵּן אִסּוֹר אֲבָר
 מִן הָחֵי נִמִּי מִתְּלֵי תְּלֵי דִּמְכַל מִקּוֹם עַל כָּל פְּנִים
 שׁוֹיֵן הֵם וְחִיָּלוּ בְּצַת אַחַת:

וְהִנֵּה יָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְהַשִּׁיב עַל זֶה שֶׁהִתוֹס' בָּלֹא
 הָכִי עַל כְּרַחֵךְ לֹא סִבְרִי סִבְרַת הֶרֶשֶׁב־אֵל
 הֵנ"ל, דִּהֵא כְּתוּב לַעֲלֵי ד"ה בְּוֹלְדוֹת קִדְשִׁים
 דְּבִצֵּן ח' מוֹדֵה ר' מֵאִיר בְּנִשְׁחֻטָּה אִמּוֹ דְּאֵין
 גִּיד נוֹהֵג בּוֹ, וְאִם כֵּן קֶשֶׁה מֵאִי קֵאֵמֵר קִסְבָּר
 נוֹהֵג בְּשִׁלִּיל הֵא מְכַל מִקּוֹם אִסּוֹר קִדְשִׁים קִדִּים,
 וְעַל כְּרַחֵךְ צָרִיךְ לוֹמֵר דִּמָּה שֶׁכְּתוּב הֶרֶשֶׁב־אֵל בְּשֵׁם
 תוֹס' דְּאֲפִילוּ בִּצֵּן ח' פְּלִיג רַבִּי מֵאִיר אִינִם
 הִתוֹס' שְׁלֵנוּ וְעַל פִּי זֶה כְּתוּב סִבְרַתוֹ הֵנ"ל. אֲלֵא
 דִּמְכַל מִקּוֹם קֶשֶׁה הֵא דְּאִמֵּר אֲבִי בְּחוֹלִין ק"ג
 (ע"א) כְּגוֹן שֶׁנִּטְרַפָּה עִם יִצִּיאת רֹצֵחַ דְּאִסּוֹר
 אֲבָר מִן הָחֵי וְאִסּוֹר טְרִיפָה בִּהְדָּדִי קֵאֵתוֹ, הֵא
 אִסּוֹר אֲבָר מִן הָחֵי מִתְּלֵי תְּלֵי וְקֹאֵי, דִּאֲע"ג
 דְּקֹאֵי לְפִי הִסְבָּרָה לְאִיבְרִים עוֹמֶדֶת, מְכַל מִקּוֹם

אִינֵה מוֹכֶנֶת לְנִתְחָה לְאִיבְרִים דְּסִתְמָא לְשְׁחִיטָה
 קִיִּימָא כֵּנ"ל:

אֲבָל הִנֵּרָאָה לִי בְּכוּנַת הֶרֶשֶׁב־אֵל דּוּדֹאֵי אִסּוֹר
 גִּיד עִיקְרוֹ מִחִיִּים וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב תוֹס'
 ד"ה קִדְשִׁים, רַק דִּהֶרֶשֶׁב־אֵל ס"ל דְּאִסּוֹרוֹ
 מִתְּחִיל מִמַּעַי אִמּוֹ לַעֲנִין שֶׁאִם הוֹצִיאוּ לַחוּץ אִוּ
 נִקְרַעָה הָאִם אִסּוֹר מִשּׁוּם גִּיד, וְעַל זֶה כְּתוּב
 דְּכָל זִמָּן שֶׁלֹּא נוֹלֵד לֹא אִיקְבַּע אִסּוֹרוֹ כִּיּוֹן
 דַּעֲדִיין מִתְּלֵי תְּלֵי עַד שִׁוְלָה, מֵה שְׁאֵין כֵּן
 בְּקִדְשִׁים דַּעֲיָקֵר הָאִסּוֹר כֵּךְ הוּא עַד שִׁשְׁחוּט
 וְיִזְרוּק דִּמּוֹ אִסּוֹר מִשּׁוּם קִדְשִׁים וְאֵין לוֹ הֵיטֵר
 עַד שִׁקְרוּב דִּמּוֹ, וְהָכִי נִמִּי בְּאֲבָר מִן הָחֵי עִיקֵר
 הָאִסּוֹר דְּאֲבָר מִן הָחֵי כֵךְ נִאֵמֵר דְּכָל זִמָּן שֶׁהוּא
 חֵי אִסּוֹר מִשּׁוּם אֲבָר מִן הָחֵי, וְלֹא שִׁיךְ כָּלֵל
 לוֹמֵר בְּזֶה דִּלֹּא אִיקְבַּע אִסּוֹרוֹ אִוּ דִּמְתְּלֵי תְּלֵי
 וְקֹאֵי, כֵּן נִלְע"ד פְּשוּט וּמוֹכֶרֶת:

עוֹד י"ל דִּהֶרֶשֶׁב־אֵל לֹא נִיחָא לִיה בְּמָה שֶׁכְּתוּב
 תוֹס' לְחַלֵּק בֵּין קוֹדֶם זְרִיקָה, דְּבָלֹא הָכִי
 דְּבִרְהִים קִשִּׁים לְהוֹלֵמֵן אִיזוֹ אִסּוֹר קִדְשִׁים יֵשׁ
 יוֹתֵר קוֹדֶם זְרִיקָה, דְּאִסּוֹר מַעֲלִיָּה בָּלֹא הָכִי
 לִיכָא בּוֹלְדוֹת קִדְשִׁים דִּהִיִּינוּ וְלֵד שְׁלֵמִים דְּקִדְשִׁים
 קִלִּים הֵן כְּדֵאִיתָא בְּפ"ק דְּמַעֲלִיָּה, וְאִסּוֹר הִנֵּה
 תֵּלִיא בְּפִלּוּגָתָא כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַתּוֹי"ט בְּפ"ג
 (דְּמַעֲלִיָּה) מִשְׁנֵה ב' ד"ה לֹא נִהֲנִין וְכוּ', וְמָה
 שֶׁכְּתוּב שֵׁם בְּשֵׁם תוֹס' דְּס"ל דְּאִסּוֹר הִנֵּה
 דְּאִוְרִייתָא לֹא מִנְאַתִּי זֶה, וְאִפְשָׁר דְּכוּנַתוֹ לְמָה
 שֶׁכְּתוּב תוֹס' בְּתַמּוּרָה רִישׁ דָּף ג' (בד"ה לֹא נִהֲנִין)
 עִי"ש, וְאִי לְאִסּוֹר גִּזְיָה וְעִבְדוּתָהּ, זֶה לֹא שִׁיךְ
 לַעֲנִין אֲכִילַת גִּיד, וְעַל כְּרַחֵךְ כּוּנַתוֹ לַעֲנִין
 אֲכִילַת קִדְשִׁים לְפָנֵי זְרִיקַת דִּמָּים יֵשׁ בּוֹ אִסּוֹר
 לֹא כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב הֶרֶמְצ"ס בְּפֶרֶק י"א מֵהֵל'

מעשה קרבנות דין ד' יעוי"ש, ועל כל פנים אין זו רק מלקות, והא בגמרא קאמר קדשים דאיסור כרת, ולפי זה י"ל דסבירא ליה להרשב"א דמהאי טעמא גופא דיש בו נד קדושה זו דלר"ך לזהר בו משום פגול ונוחר וטמא די בזה שלא יחול עליו שום איסור אחר ודלא כסברת התוס', ומש"ה נקיט איסור כרת, ואם כן אין חילוק בין קודם זריקה לאחר זריקה דיש בו גם כן איסור נותר וטמא:

גם יש לומר כיון דמיירי בשלמים דחזה ושוק ניתן לכהנים, ואם כן השוק עם הגיד אסור לזרים אפילו אחר זריקה ואפשר דהוא במיתה כמו תרומה. אך יש לדחות קצת דלת"ק גיד הנשה נזהג צירך של ימין ובשל שמאל, ומתנות להכהנים היינו רק שוק הימין, ואם כן אכתי מאי פריך דלמא מוקים מתניתין צירך שמאל לענין קדשים ולר' יהודה דס"ל דאינו נזהג אלא צימין מכל מקום הא סבירא ליה בפרק הזרוע (לקמן קל"ד:) דשוק הוא עד סוכך של רגל דהיינו רק פרק האמצעי ואין שם גיד הנשה: [ע"ע להלן בחי' לדף נ']. במד"ה קדשים וכו'].

מאפס הפנאי תמו דברי והיה בזה שלום וכו' מאדון העולם כנפשך ונפש אצין הדו"ש שלומך ושלום תורתך כל הימים בלז תמים:

הק' יחזקאל פאנעם:

בתום ד"ה והא מדקתני וכו', תיבא וכו'. נ"ל ליישב צפשיטות כיון דהתירא דשליל שנשחטה אמו הוא מכל צבהמה

וכו', והתירא דשליל שלא נשחטה הוא רק מסבירא דחדשים גרמי ואוירא גרים, וא"כ אי ס"ד דר' יהודה מודה בלא נשחטה א"כ ליכא למ"ד דחדשים לצד גרים, וא"כ קשה למה ליה לתנא דמתני' לאשמועינן בכה"ג דנוהג בשליל כיון דליכא מאן דפליג ומהיכי תיתי נאמר דאינו נוהג, דיו לולד שיהא כאמו כמ"ש הרא"ש לעיל דף ע"ה (ע"א) ותירוטו שם לא שייך הכא, וע"כ נ"ל לפי סברא דהשתא דהת"ק אשמועינן דנוהג בשליל שלא נשחטה אמו על כרחך ר"י פליג אפי' בכה"ג, ומ"ש תוס' דמוכח לעיל דלא פליגי בכה"ג היינו למאי דמסיק הכא דאיירי במזכרת ובוולדות קדשים דזהווייתן וכו', וא"כ התנא לא אחי לאשמועינן כלל דנוהג בשליל כיון דבאמת ליכא מאן דפליג, הגם שיש לדחות קצת תירוצו זה די"ל דהתנא באמת לא אחי לאשמועינן דנוהג בשליל רק דלא מבטל איסור קדשים לאיסור גיד כמ"ש תוס' לקמן (ע"א) ד"ה הכא במזכרת, והשתא י"ל דמש"ה התוס' לשיטתם הקשו שפיר הכא, אבל לפירש"י דלקמן לא ס"ל כפי' התוס' יש ליישב קושית התוס' דהכא בדכתיבנא:

ועוד יש ליישב קושית התוס' הנ"ל דהנה לקמן דף נ"ב (ע"ב) בסוגיא דחלזו מותר הקשו תוס' (ד"ה ואמר ר"א) ומפרשים ל"ל לאתויא הך דר' אושעיא, ועוד הקשו למה לא אמר ר' אושעיא אמתני', ועוד הקשה הרשב"א דלמא פליג שמואל אדרב אושעיא:

והנראה לי דוודאי אדשמואל דאמר חלזו מותר לדברי הכל ליכא מאן דפליג דעל כרחך חלזו דמתני' קאי לדברי הכל דאל"כ

רק דקאי לר' יהודה לחוד קשה חלצו מאן דכר
 שמייה כדפריך לקמן (י"ג:), וא"כ אפי' אי
 שמואל פליג אדרב אשיעא מ"מ רב אשיעא
 לא פליג אדשמואל דוודאי חלצו דמתני' קאי
 לדברי הכל. והנה בסברת המקשן בלא"ה נריך
 להצין איך אפשר דחלצו דשליל שרי לדברי הכל
 הא לר"מ טעון שחיטה ובהמה מעלייתא הוא,
 ואדרבא לעיל דף ע"ה (ע"א) היה הסברה
 איפכא דאע"ג דמותר בשחיטת אמו מ"מ נקרא
 חלצו שור לענין הקרבה ע"ש במהרש"א מ"ש
 בשם הרשב"א, ולכך נ"ל דהמקשן סבר דוודאי
 צון ח' דס"ל לר"מ ג"כ דניתר בשחיטת אמו
 אין חילוק צין חלצו לגיד וכדמשמע סתמא
 דמתני' קרעו ומוציא את דמו ולא גיד וחלצו.
 ולפ"ז היה מקום לומר דע"כ מתני' איירי צון
 ח' שלא נשחטה אמו רק נקרעה ולכך ס"ל
 לר"מ דמ"מ חלצו מותר דלא מיקרי חלצו
 כדילפינן מאשם ממוציא מכלל שליל אצל גידו
 אסור משום דמתחיל ממעי אמו, ולר"י ס"ל
 דגם איסור גיד אינו מתחיל רק בכלות החדשים,
 דסברה טובה יש לזה דומיא דיעקב שהיה
 מחיים כמ"ש תוס' לקמן (י'. ד"ה קדשים), אצל
 בצרייתא דפליגי גם בחלצו ע"כ איירי צון ט'
 שנשחטה אמו וס"ל לר"מ דחלצו מיקרי ואסור,
 ולר"י ס"ל דשחיטת אמו מתירתו הכל, אצל
 מדאמר רב אשיעא דהלכו לשיטתן דמחלוקת
 צון ט' משמע דלא פליגי בלא זה, א"כ קשה
 הא צון ח' נמי פליגי אפי' בלא נשחטה דלא
 שייך לשיטתן כלל, ועל כרחק דמתני' נמי איירי
 צון ט' ונשחטה אמו ופריך שפיר אמאי חלצו
 שרי לר"מ דמתני' ובצרייתא אסור, ומשני דקאי
 אהלצו דגיד, ולפ"ז צון ח' לא פליגי כלל, ולפ"ז

לא קשה אמאי לא אמר רב אשיעא כך אמתני',
 דא"כ הוי ס"ד דמתני' איירי צון ט' ורק בגיד
 הלכו לשיטתן אצל חלצו מותר לד"ה אפי' צון
 ט' להכי קאמר אצרייתא דפליגי גם בחלצו. -
 הוספת המחבר לאח"ז על הגליון - ועיין כל
 זה בספר באר יעקב ליו"ד סי' ס"ד (סעיף ב'):

אך כל זה אי ס"ל כר' אשיעא, אצל בלא דר'
 אשיעא וודאי די"ל כדאמרן דמתני' איירי
 צון ח' שלא נשחטה כנ"ל, ולפ"ז י"ל דלכאורה
 מאי דמשני הכא צוולדות קדשים לא קאי אליבא
 דר' אשיעא כמ"ש תוס' ודחקו ליישב, ונוכל
 לומר דבאמת כך היה סברת המקשן ולכך
 הקשה דמדשניית לי צוולדות קדשים דבהדדי
 קאתי על כרחק לית לך דר' אשיעא וא"כ
 מתני' דנוהג בשליל איירי בלא שנשחטה אמו
 דאל"כ קשיא מתני' אצרייתא אהדדי כנ"ל
 ופריך שפיר, ומיושב קושית תוס':

ואין לדקדק לפ"ז אי מתני' מיירי צון ח' שלא
 נשחטה אמו אמאי קתני חלצו מותר הא
 מ"מ אסור משום נבילה, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל
 פ"ז מהל' מאכלות אסורות ה"א דבחלצו של נפל
 לוקה משום נבילה ע"ש, לק"מ דה"נ אמרינן
 לעיל (ע"ד:) לדברי המתיר בחלצו מתיר בדמו
 ומסיק לומר שאין ענוש כרת וה"נ לענין זה
 מותר דפטור מכרת:

ולפ"ז יש ליישב דעת הרמב"ם דפסק כחכמים
 (בפ"ה מהל' מאכלות אסורות הי"ג) דשחיטת
 אמו מתירתו ופסק (שם בפרק ז' ה"ג ובפרק ח'
 ה"א) דחלצו וגידו אסור, ותפסו עליו מדאמר
 ר' אשיעא דהלכו לשיטתן, ולפי הנ"ל אחי

שפיר די"ל דקשיא ליה קושית התוס' דלמא סיפא איירי בשנשחטה אמו, וע"כ ז"ל דסוגיא דהכא פליגי אדר' אושיעא, והמקשן הוכיח כן ממאי דמשני בנולדות וכו', וע"כ דליתא לתירוצ' התוס' ד"ה בנולדות קדשים. ולפ"ז יש ליישב ג"כ קצת דברי רש"י דפירש (ד"ה וחלצו) חלצו של שליל מותר דפירש כן ממה נפשך, דלפי הסוגיא דהכא חלצו מותר לד"ה, וגם לסוגיא דהתם לר"י מותר אפי' בן ט', רק דקיימא לן כסוגיא דהכא, ואע"ג דפירש לעיל (ד"ה ונוהג) שליל בן ט' היינו לענין גיד: [ע"ע להלן ז"ב ע"ב בגמ' אמר שמואל חלצו מותר לד"ה, ובדף ק' ע"ב ביישוב דברי הרמב"ם].

ועוד נ"ל ליישב קושית תוס' הנ"ל, דקושית הגמ' ומי מציית וכו' קאי רק אלישנא דהש"ס דקסבר נוהג בשליל וכו', דוודאי אין לפרש דקאי על וולד קדשים שנולד וכוונתו שמתחיל האיסור ממעי אמו דא"כ למה קראו שליל והול"ל קסבר גיד נוהג ממעי אמו כמ"ש לענין קדושה דממעי אמן קדושין, אצל לשון שליל לא שייך רק כשללא נולד, וגם אין לומר דכוונת הש"ס לפ"ד התוס' דקסבר נוהג בשליל שלא נשחטה היינו שנקרעה, זה אינו דא"כ פסול להקרבה שהוא יוצא דופן ויתוס עיין בפ"ט (מ"ד) דבכורות ובתוי"ט שם מצואר כן, וא"כ על כרחך דהא דקאמר וקסבר נוהג בשליל רצונו לומר שליל שנשחטה אמו דאז השליל כשר כדין שאר איברי הבהמה בקדושתן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' מעשה הקרבנות (ה"ט), וכ"מ לעיל דף ע"ה (ע"א) בתורת כהנים (הוצא ברש"י שם ד"ה מה חלצו) ע"ש, וא"כ שייך ביה שפיר כרת לענין טומאה ופיגול ונותר ופריך

שפיר דהיינו סיפא, ומשני ליה דשפיר מצי לאוקמי רישא בכה"ג דהיינו שנשחטה אמו ובמחלוקת שנויה, וא"כ ה"ד דהו"מ לשנויי דרישא לאו בשליל עסקינן רק שנולד אח"כ אלא דבעי לתרוצי ליסניה:

בא"ד, ר"י ב"ל תלש חלב וכו'. אינו מוכרח די"ל דהתם שאני שהוציאו לחוץ משא"כ כשעדיין לא יצא לחוץ ולא נשחט אין איסור גיד נוהג, וכן היא בחלצו עיין בזהר"ש שם (לעיל ע"ה), וכן מוכח מרש"י דלקמן (י'). ד"ה בטמאה דהא ר"י אינו וכו', והתם איירי בבהמה שנולדה ואפ"ה לא היה חל עליה איסור גיד כשהיתה במעי אמה, וכ"מ בתוס' ס"פ דם שחיטה (כרימות כ"ג: ד"ה בנולדות):

דף צ' ע"א

בגמ' אימור דשמעת וכו'. עיין במהרש"א מ"ש, ונ"ל ליישב דהתוס' לעיל (פ"ט: ד"ה אלא) מקשי שפיר דלפריך ממתני' דנוהג בטהורה דהא המקשה דהתם היה סבור דחד תנא היא דאל"כ לא פריך מידי מירך שנתבשל וכו', דאע"ג דאינו מוכרח דכל הסתמות חד תנא שנאן מ"מ כל כמה שנוכל לתרץ אחי שפיר טפי, ולכך הקשו תוס' לעיל שפיר להמקשה דהתם, אצל הכא לא בעי הש"ס להקשות מזה כיון דיש לו קושיא אחרת עדיפה מינה פריך. והא דלא קאמר אע"ג דמוקדשין חמור חייל גיד דס"ל גיד אסור בהנאה, דלא בעי למימר נמי דפליג אסתמא דלקמן (י"ג:) דשולח ירך לנכרי:

בתום ד"ה אלמא וכו', על איסור אבר מן החי וכו'. אפשר לומר דקושייתם דוקא רק לפיר"ת, אבל לפירש"י י"ל דזהדדי קאמי, דגיד כשהיה לצד לא היה אבר, גם לא היה כזית צמר:

וקשיא לי לפי מה שכתבתי לעיל (פ"ט: בגמ' ד"ה וצמוקדשין, וצמוס' ד"ה ואמי איסור) דהך שקלא וטריא אזלא לרבי [דס"ל] מחוברין יעלו, א"כ מאי קשיא להתוס' מאבר מן החי הא רבי ס"ל צסוף פירקין (ק"ב:) דזהמה צחייה לאו לאברים עומדת:

בא"ד, דלא חמיר במוקדשים וכו'. צ"ע דהא אבר מן החי נמי חמור דנאסר לבני נח קודם גיד הנשה, וגם איסור כולל שעדיין אסור לבני נח, עיין בראש יוסף שהקשה כעין קושיא זו. וי"ל דכוונתם כיון דקאי השתא לת"ק דהכא וכבר כתבו התוס' (לעיל פ"ט: ד"ה אלא וד"ה צולדות) דהש"ס דהכא היה סבור דטעמא דת"ק משום צשרו אסור, וא"כ ס"ל דהא דנאסר לבני נח לא הוי חומרא כלל רק דכוונת ר"י דהול"ל דתו לא פקע כמ"ש תוס' לעיל (ד"ה אלא), וא"כ אבר מן החי לא הוי איסור חמור רק איסור כולל או מוסף והוא פלוגתא עיין צסוף פירקין דף ק"ב, ולפי המסקנא דטעמא דת"ק משום אין איסור חל על איסור צ"ל כחירוצים אחרים של תוס':

ועוד נ"ל יותר דהך מעלה דאיסור כולל או מוסף לא מהני רק לענין שיוכל לחול על אחרים משום שהוא כולל אחר עמו או שמוסף אחפצא אבל לא לענין שלא יוכל לחול עליו איסור אחר משום שהוא איסור כולל או

מוסף דלענין זה לא מהני המעלה שלו, וכן הוכחתי בשלהי פרקין דף ק"א ע"ב ע"ש, וצברא זו הוכחתי ג"כ לקמן צסמוך, ועוד יש להוכיח צברא זו מדלא קאמר הכא קדשים דאיסור הנאה מי שמעת ליה וכו', הגם שיט לדחות זה קצת משום דקאי התם לר' יודא דס"ל דגיד הנשה נמי איסור חמור הוא לבני נח מ"מ האמת יורה דרכו כדכתיבנא, מלכד כשהניחול הוא איסור כרת אין אחר יכול לחול עליו כדאיתא בגמ' להדיא:

בא"ד, שאי אפשר לחול בענין אחר וכו'. צ"ע דא"כ הו"ל למילף מיניה דאיסור קל חל דאיסור חמור וכמ"ש תוס' צסוף פרקין דף ק"א ע"ב (ד"ה תלמוד לומר), ועוד הקשתי בשלהי פרקין על מה שכתבו תוס' צשצועות דף כ"ד (ע"א) ד"ה האוכל דעל כרחק אין איסור שאינו זכות צזהמה דאל"כ האין איסור אבר מן החי יוכל לחול עליו, ולדצריהם דהכא לק"מ דהא אי אפשר לחול צענין אחר, וצלא"ה הקשתי שם דהא צצינה דף כ"ה (ע"א) ס"ל להתוס' (ד"ה צחוקת) דאיכא איסור שאינו זכות צחייה, וע"כ צ"ל דצשצועות כתבו כן רק להריצ"א והוא לא ס"ל כחירוך זה דהכא רק כחירוצים אחרים, וה"נ צצינה צ"ל כפירש"י שם דמחזיקין מאיסור לאיסור (ד"ה לאפוקי), אבל סתמא דהתוס' דהוא הר"י הזקן ס"ל צצינה איסור שאינו זכות ולא ס"ל כהריצ"א והיינו מכח קושייתו דקושית הריצ"א מאבר מן החי לק"מ, כיון דאי אפשר להיות צאופן אחר:

בא"ד, אבר מן החי עד שיצא לאויר וכו'. לכאורה על כרחק תירוך זה לא

פסיקא להו דא"כ לא הו"נרכו לתירו"ס אחרים כיון דהאמת כן הוא דאינו חל עד שיולד, וכן משמע בסוף פירקין (ק"ב). בתוס' ד"ה כי אינטריך דסברא זו לא פסיקא להו:

ולפענ"ד ז"ע דא"כ אכתי תקשי לר' יודא לפימ"ש רש"י בס"פ דאס איסור כולל בזה אחר זה לא חייל ה"נ צבת אחת ע"ש, וא"כ לר"י דס"ל אינו נוהג בשליל ותרווייהו בהדדי קאמי (ו) איך איסור גיד חל אלאכר מן החי כיון דאי אכר מן החי קדים לא יוכל גיד לחול עליו דהא אכר מן החי הוא מוקדם מגיד דנאסר קודם יעקב וגם הוא איסור כולל כנ"ל, ומכאן נמי יש להוכיח הסברא דלעיל דלענין לחול עליו אין חילוק. אלא דקשיא לי דא"כ למאי דקיימא לן דאין איסור חל על איסור כשאינו כולל ומוסיף אפ"ה קיימא לן באיסורין שוין דחילו שניהם, וז"ל דהיינו דלא כר"י בר חנינא, וא"כ לריצ"ח תקשי ליה אליבא דר' יודא, ויותר נראה דוודאי אפי' לריצ"ח איסור צת אחת עדיף משאר איסור רק דלא עדיף מכולל ומוסיף:

בתום' ד"ה והא מתני' וכו'. אבל מרישא דנוהג במוקדשין אין להוכיח דנוהג בשליל למאי דמשני ליה לעיל קסבר נוהג בשליל, זה אינו דהשתא אין חילוק בין נוהג ללא נוהג כיון דלעולם מוקדשין קדים, רק דהשתא הרצותא דנוהג במוקדשין הוא לאשמעינן דגיד חמור לאפוקי מת"ק דר"י גבי נוהג בטהורה, והא דלא קתני במתני' בהדיא נוהג בטהורה ובטמאה משום דזה מוכח ממילא מדנוהג במוקדשין:

בד"ה קדשים וכו', ותימא וכו'. קנת קשה דמאי קושייתם הא בשלמים נמי אסור לזרים דחזה ושוק ניתן לכהנים, ועיין לקמן (ע"ב) בתוס' ד"ה של שלמים מכדזו לאמה. ואין לומר דקאי על גיד הנשה דירך שמאל דהא לר"י קיימין דס"ל דאינו נוהג בשמאל, גם מ"ש תוס' (במירוס) דאין צו איסור כרת רק מה שיכול לבוא לידי נותר ז"ע דהכי נמי יכול לבוא לידי נותר: [עיין בחי' לעיל פ"ט: בגמ' והא מדקתני סיפא וכו', בסוף המכתב לבן המחבר זל"ל].

בא"ד, דאסור להעלותו וכו'. ז"ע דלא משכחת ולד קדשים שיהיה עולה רק כשהקדיש בהמה מעוברת כדאימא בפרק ה' דתמורה (כ"ד:) וא"כ איסור גיד קדים שכבר נוצר על הירך, ועכ"פ אי אפשר לחייבו מלקות דמידי ספיקא לא נפקא דקודם שנתעברה אין אדם מקדיש דבר שלא צא לעולם, וז"ע:

בא"ד, למ"ד מחוברין יעלו וכו'. ואע"ג דמודה בפירש ודירדו, מ"מ זה אינו משום איסור גיד דהא אפילו בגידין כשר וכו' ועלמות נמי דינא הכי:

בד"ה הבא במבכרת וכו', דלא מבטל וכו'. ר"ל לאפוקי מדריצ"ח דבשלמי פרקין דס"ל לשיטת רש"י דמבטל החמור את הקל, ועיין בתורת חיים שכתב דאע"ג דס"ל לתנא דמתני' נוהג בשליל היינו כשיצא לאויר העולם חל למפרע, ולכאורה הוא נגד מ"ש התוס' לעיל (פ"ט: ד"ה צולדות) דגיד חל ממעי אמו אפי' כשנקרעה אמו אסור משום גיד, ואפשר כוונתו דהשתא ס"ל כר' אושעיא:

בא"ד, בהרדי קאתי ובו', וא"ת ובו'.
ולדצריהם ז"ל דלפירש"י צאמת אין
מוקדשין נוהג בגיד מצברת, חלל דלפ"ז נשאר
קושית תוס' דלעיל דאין מוקדשין נוהג בגיד
מיציעא ליה, ואפשר דלל מצי למנקט הכי
משום דיש מוקדשין שנוהגין בגיד דהיינו
בוולדות קדשים דהא להאי שינויא ס"ל דצמעי
אמן קדושין, אך לשינויא צתרא וודאי דצווייתן
קדושין א"כ קשה ממ"נ דאי מוקדשין חייל
אגיד א"כ מוקדשין נוהג בגיד מיציעא ליה
כקושית התוס', ואי אינו חל הול"ל אין
מוקדשין נוהג בגיד, ואין לומר דמשכחת לה
דאקדשיה צמעי אמה וכדאיתא צפ"ה דתמורה
(כ"ד:), זה אינו דקודם יצירת הולד וודאי דאינו
יכול להקדישו וא"כ לעולם גיד קדים:

ולולא דצרי תוס' היה נ"ל דלל מצי למתני
מוקדשין נוהג בגיד די"ל דאין זה
עיקר הרבותא דזהו הסברא מצחון נותנת, כיון
שהוא איסור כרת ואיסור כולל ואיסור הנאה
דהוי מוסף, רק דהתנא אחי לאשמעינן דלל
נימא איפכא דהסברא מצחון היה דצמעי אמן
קדושין, וכן גבי מצברת פשיטא דהיינו טועין
כן דלל יגרע משאר וולדות קדשים וא"כ ס"ד
דאין גיד חל, לכך נקט הכ' לישנא, אצל לעיל
פריך הגמ' שפיר מוקדשין נוהג וכו' משום
דהתם על כרחך דזהו עיקר הרבותא, דליכא
למימר רבותא איפכא דאכתי לא ס"ד הנך
שינויא, והא דר"י צנפלים:

שם בגמ' להלקותו, פירש"י לקי אם אכלו
ובו'. ז"ע דקשה פשיטא כדפריך לעיל
משום דאקדשיה פקע איסור גיד וכו', ולא שייך

לשנויי דלעיל צמצברת דהא צכור נאכל לכהנים
והכא איירי צקדשים שאינן נאכלין, וכן לא
הומ"ל צולדות קדשים דאין עולה נקיבה רק
ולד שלמים יקרצ שלמים, וגם צמפרש נקיבה
לעולה וילדה זכר קיימא לן כרצנן דר"א צפ"ג
דתמורה (י"ח:), דירעה, ואין לומר שהקדישו
צמעי אמו דא"כ קשה ממ"נ אי ס"ל נוהג א"כ
איסור גיד קדים כמ"ס צסמוך ופשיטא דלל
פקע, ואי אין נוהג צשליל א"כ מוקדשין קדים
וצוודאי לא חל גיד כדאמרינן לעיל, ודוחק לומר
דאיירי כשאמר לכשתנא מרחס אמו יקדש
לעולה חס הוא זכר דאיכפל תנא לאשמעינן
דוקא צכה"ג:

ואין להקשות דלכאורה פלוגתתם שלא אליצא
דהלכתא דהא קיימא לן אין בגידין צנ"ט
א"כ פשיטא דחייצ משום גיד ולא משום
קדשים, זה אינו דהכא קיימינן לר' יוחנן ואיהו
ס"ל צפסחים דף מ"ז (ע"ב) צסוגיא דהואיל
וצמכות צסוגיא דיש חורש (מכות כ"א:) דיש
בגידין צנ"ט:

ברש"י ד"ה אפילו פירשו ובו', גידין
מותרין ובו'. ז"ע דהא הכ' צרייתא
רבי היא וא"כ ע"כ לא איירי בגידין המותרין
דמחוצרין דהיתירא מודה רבי דלל צריך קרא
דהוי כראשו של עולה, ואדרבא ז"ל דקרא אחי
לגידין האסורין דוקא ואגב נקט עצמות וקרנים,
ואם נגיה דצברי רש"י ואפילו וכו' צוא"ו היינו
יכולין לומר דצברי רש"י מהופכין וצריך לצוין
אחר מאן שמעת וכו', וקאי אצרייתא שניה
לרצנן דמרבי מהאי קרא פירשו דהיתרא, רק
דמצברי התוס' (ד"ה פרשו) משמע ג"כ דצרייתא

דלעיל איירי צהתירא וגידים דומיא דעלמות,
ו"ע:

דף צ' ע"ב

גמ' מתני' דלא בר' יהודה וכו' דתניא
וכו'. הא דמיימי צרייתא ולא פשיט
ממתני' דלקמן (י"ו). אכל מזה כזית וכו' דאיתא
התם ר' יהודה אומר אינו חייב אלא א', די"ל
דלעולם לת"ק נמי ס"ל דאינו נוהג רק באחת
רק דמספקא ליה ופליג את"ק דלקמן ולכך
קאמר דנוהג בשתייהן היינו דנריך ליטלם
משניהם מספקא, אבל מצרייתא מיימי שפיר
דמסיים שם והדעת מכרעת של ימין והיינו
דעת תורה כדפשיט לצסוף, וא"כ על כרחך
דאין לספק כלל:

ועוד י"ל דס"ד דר' יהודה נמי ס"ל דנוהג
בשתייהן רק דאיירי צהתירא אחת וס"ל
אכל חלב וחלב צהעלם אחד אינו חייב אלא
אחת, ות"ק פליג עליה וס"ל דחייב שמים, וא"כ
מתני' דהכא ר"י הוא, להכי פשיט מצרייתא
דס"ל צהדיא דאינו נוהג אלא באחת:

שם בגמ' איבעיא להו מפשט וכו'. ו"ע
דהא צהדיא קתני צתוספתא צפרקין
(ה"צ) האוכל מגיד הנשה כזית הרי זה חייב ר'
יהודה פוטר עד שיאכל משניהם וכו', וא"כ
מוכח להדיא דספוקי מספקא ליה, ויותר קשה
למאי דמסיק דפשיטא ליה ומוכח מההיא דאכל
צ' גידין מצ' צהמות וכו' והיא סיפא דההיא
דהאכל כזית וכו' דלעיל, וא"כ קשיא רישא
לסיפא צהך תוספתא גופא:

שם בשהוברו ולבסוף נתערבו וכו'.
לכאורה הך שינויא לא איתא אלא כר'
חסדא וכמ"ש תוס' לקמן (ד"ה רצ אשי) ולמאי
דמסיק דר"י מפשט פשיטא ליה ע"כ מוקי לה
כשנתערבו, ולפ"ז קשה אמאי דחיק לאוקמא
כר"י הא כרצנן נמי איתא שנתערב צין שאר
גידין, ואפשר לדחוק דס"ל דגיד הנשה אפשר
להכירו משאר גידין, רק צין ימין לשמאל
דשניהם גידי הנשה הן אי אפשר להכיר, וצוה
הוי אחי שפיר הא דקאמר שהוכרו שנתחך
רש"י צפירושו כאן וצפסחים דף פ"ג (ע"ז ד"ה
לעולם), והשתא י"ל דאורחא דמלתא נקט
דמש"ה לא איתא כרצנן דניכרים הם רק צין
שניהם נתערבו:

ברש"י ד"ה ארבה וכו', ולי נראה שאף
פרובת הדביר וכו'. ולפענ"ד הא
דלא ניחא להו להיש מפרשים דקאי על פרוכת
הדציר רק על האולם, משום דהפרוכת היה
מעשה חושב ומסך פתח האוהל היה מעשה
רוקם כדאיתא צחומש, והכא תנא על ע"צ
נירים נארגת משמע שהיה מעשה רוקם:

דף צ"א ע"א

בגמ' לא תותירו וכו'. קשיא לי דצלהי
מכילתין (קמ"א:) צעי לאזכוחי דר"י
ס"ל לאו הניתק לעשה אין לוקין ומוכיח לה
מהך דלא תותירו וכו', וא"כ קשה למאי דמסיק
הכא על כרחך תרי תנאי אליצא דר' יהודה,
דהך תנא דס"ל אליצא דר"י התירא ספק לא
שמה התירא לדידיה לא ס"ל הך צרייתא דנותר
כלל, וא"כ היכי דייק התם דלמא ר"י דמתני'
דהתם ס"ל לעולם דלוקין על לאו הניתק לעשה

ולכך לוקה ואינו משלח וס"ל התראה ספק לא שמה התראה, וא"כ הך צרייתא דנותר משצטא:

בתום' ד"ה אלא אי אמרת וכו', בי היבי דלא נפשומו וכו'. קצת קשה לעיל דצעי' אי ס"ל לסומכוס באלל צ' זיתי חלצ בהעלם א' אי חייב צ' וכו', והא יכול למפשט מהא דתנן ברפ"ג דכריתות (י"א:) דאיתא התם ג' צצות דהיינו צרישא אמרו לו צ' אכלת חלצ והוא אומר לא אכלתי ומציעתא אכל חלצ וחלצ בהעלם אחד אינו חייב אלא א' וצסיפא כמה ישא וכו', ופליג ר"מ צרישא וצסיפא וצמציעתא לא פליג, וא"כ על כרחך דמודה צוה דאינו חייב אלא א', והכא לעיל קאמר לה סומכוס משום ר"מ, אך יש לדחות קצת דכעין זה מצינו לקמן (פ"ו.) צמתי' דהנוטל גיד הנשה וכו' דפליג ר' יהודה צרישא וצסיפא וצמציעתא לא הוזכר צמתי' אע"ג דצאמת פליג עליה, רק דהתם אפשר לומר דסמיך אצרייתא דפליג גס צמציעתא באללו ואין צו כזית, משא"כ הכא:

בגמ' הירך המיומנת שבירך. ולקמן דף נ"ו ע"ב מדייק ר"י מהך דהירך דכולה ירך וכו', ושם נפרש אי"ה:

בתום' ד"ה במאן וכו', כמו שחיטה וכו' מדקאמר וכו'. תירוץ דחוק מאוד, והנראה לי דלעיל דף ל"ג (ע"א) אמרין הרוצה שיצריא חותך כזית צצר מצית השחיטה וכו' אחד נכרי ואחד ישראל מותרין צו וכו', והיינו דנכרי שרי משום מי איכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור, וא"כ לצני נח דקודם מתן תורה וודאי דהי' אסורין לכולם לחתוך כזית צצר

מצית השחיטה אע"ג דהיו מקיימין מצות שחיטה היינו לחומרא ולא לקולא להחיר להם אצר מן החי, ולפ"ז י"ל דהכי קאמר להם יוסף פרע להם צית השחיטה שיראו שלא נחתך ממנו כזית צצר דאל"כ לא ירצו לכול דיהיו חוששין שמא נותן להם אותו כזית צצר או תערוצתו, דוודאי כיון דמלך היה מתנהג עפ"י הרפואה להצרות גופו וכדאמרין הרוצה שיצריא, ולפ"ז לק"מ קושית חוס' דלאו משום שחיטה קא"ל פרע להם וכו' דהא בלצה"נ אכתי לא ידעי אם נוהר צה' הלכות שחיטה לשחוט צסכין יפה וצדוק, רק משום איסור אצר מן החי קא"ל הכי, וא"כ שפיר מוכח דס"ל גיד הנשה אסור לצני נח:

[בא"ד, ואפילו חבי היו מקיימין. עי' צחי' לעיל לדף ל"ג ע"א].

דף צ"ב ע"ב

בגמ' אמר שמואל חלבו מותר לדברי חבל וכו'. עיין מה שכתצתי לעיל צמתי' גצי נוהג צשליל וכו', וצשליה פרקין כחצתי מה שגלפע"ד לייצצ דצרי הרמצ"ס דס"ל חלצו וגידו אסור, (וע"ע לעיל פ"ט: צחוס' ד"ה והא מדקמני ולהלן ק' ע"ב צייצו צצרי הרמצ"ס):

ועיין צסוגיא דפרק צהמה המקשה דף ע"ד (ע"ב) דשייך לכאן ואכחצו כאן מה שנתחדש לי שם. הא דפריך התם למעוטי מאי וכו' אין להקשות לשיתת הרמצ"ס (צפ"ז מהל' מאכלות אסורות ה"ג וצפרק ח' ה"א) דס"ל גידו וחלצו אסור אפילו לדין דשחיטת אמו מתירתו א"כ מאי פריך למעוטי מאי הא שפיר ממעט אליציה דתנא דמתי' דס"ל צשחיטה כר"ש

ובחלב וגיד כר"מ, זה אינו דהש"ס פריך לר' אלעזר לשיטתיה דאמר משום ר' אושעיא התם דחלב וגיד תלוי בשחיטה והכא נמי ר"א קא"ל וא"כ קשה ידיה אדידיה:

אבל להרשצ"א קשה במ"ש בשם התוס' דבגיד לא הלכו לשיטתן אפי' לר' אושעיא א"כ קשה דלמא ממעט גיד, דאע"ג דר"י ס"ל גידו מותר היינו דס"ל חדש וכו' ואירא גרמי וניתר בשחיטת אמו אצל לדידן דגיד אסור מתחלת זרייתו לא מהני שחיטת אמו כמ"ש הרשצ"א, ואע"ג דאכתי היה ליטנא דעל עסקי שחיטה משמע דממעט נמי חלבו, זה אינו דהא למאי דקאמר אלא חלבו דגיד נמי קשה קושיא זו, אלא דבאמת לא קשיא די"ל דחלב לא תלוי בשחיטה דבלא"ה שרי דלא מיקרי חלב כלל כדמוכח הברייתא דאשם מוצא מכלל שליל דלקמן דף ע"ה (ע"א):

שם (ע"ד:) בתום' חלבו דמאי וכו'. כתב מהרש"א למאי דמסיק על עסקי אכילה לאו אכולה קאי רק אקנאו, דהא ממעט דם דלא ניתר בשחיטת אמו דאינו בכלל צהמה תאכלו כיון דאינו צר אכילה רק לישחט, וא"כ אחי שפיר נמי הכא. אלא דקשיא לי לשיטת הרשצ"א הנ"ל דבגיד לא הלכו לשיטתן מאי קאמר לא הלכו וכו' רק על עסקי אכילה הא עכ"פ עדיין גיד אסור, ואפשר דס"ל דהך ת"ק דהכא דיקא ר"י הוא ולא ת"ק דמתני' דפרק גיד הנשה:

ועוד י"ל דאי ת"ק דהכא ס"ל אין בגידין צנ"ט לא הוי בכלל אכילה וכמ"ש תוס' בפסחים דף כ"ב (ע"א) ד"ה ור"ש דאפי'

לחזקיה ז"ל דע"כ לא תאכל דגזי גיד קאי רק אהנאה ע"ש, והא דמשמע צריש פרק גיד הנשה דכולה חדא תנא הוא צמאי דפריך התם (פ"ט:) מירך שנתצשל וכו', היינו ת"ק דפרק גיד הנשה ולא דכולה מסכתא, וגם התם אינו מוכרח כן רק לפי הס"ד, וגם צסוגיא דשולח ירך כתבתי דאפשר די"ל אין בגידין צנ"ט ולא כת"ק דירך שנתצשל:

ועוד קשיא לי לשיטת הרשצ"א הנ"ל למאי דאמרינן בפסחים שם דף כ"ג (ע"ב) דגיד הנשה מותר צהנאה מק"ו מחלב וכו', וא"כ למאי דקיימא לן אין בגידין צנ"ט א"כ גיד אינו בכלל כל צהמה תאכלו וכדמוכח מהתוס' דפסחים הנ"ל דלא הוי צר אכילה, וא"כ אמאי חלבו דשליל מותר, הא י"ל ק"ו מגיד הנשה דאינו ענוש כרת ואפ"ה אסור בשליל ק"ו לחלב, ויש לדחות קנא דלאו משום דקילא רק משום דלא מיקרי חלב כלל בשליל, וכבר הארכתי בזה בשלהי שמעתי:

ואגב אזכיר באן איזה דברים שנתיחדשו לי בסוגיא דפסחים הנ"ל דף כ"ב (ע"א). והרי גיד וכו', קסבר ר' אבהו כשהותרה נצילה חלבה וגידה הותרו. וקשיא לי דלקמן דף כ"ג (ע"א) דפריך לימא כתנאי דר"ע וריה"ג פליגי צדחזקיה ור' אבהו, ומשני דכ"ע אית להו דר' אבהו רק דריה"ג ור"ע פליגי אי אמרינן כשהותרה נצילה וכו', וא"כ אכתי קאי ר' אבהו כתנאי דהא לדידיה ע"כ ז"ל דהותרה נצילה עם חלבה וגידה. ועוד קשה מה שהקשתי לקמן צסוף פירקין דלמא ס"ל לר"א דיליף מק"ו מחלב דגיד הנשה מותר צהנאה כדמסיק התם

לריה"ג, ואין לומר דקושיה הגמ' קאי הכא לר"א אליבא דר"ע, הא ר"ע ס"ל דכשהותרה וכו' גיד הנשה הותרו וא"כ בלא"ה לא קשה מגיד:

ואפשר לומר דקאי הכא לפי הס"ד דהתם דהווי כחנאי וא"כ ר"א ע"כ ס"ל כריה"ג וסתמא דמתני' דשולח ירך כר"ע דכלהו סתמא אליביה, ולכך פריך אר"א אמאי שציק מתני' ועציד כריה"ג, ומשני דמתני' לא פליגי רק דר"א סבר דטעמא דמתני' משום כשהותרה וא"כ ר"א מצי סבר כמתני' דהתם, ולפ"ז השקלא וטריא דהתם נכללת כאן בקינור. והא דפריך התם למ"ד אין צידין צנ"ט מאי איכא למימר וכו' אע"ג דמתני' דהתם ס"ל בהדיא יש צידין צנ"ט כדמוכח מירך שנתצטל וקאמר מתני' דלא כהאי תנא וכו', מ"מ בזה דינא דשולח ירך לא מצינו פלוגתא וכמ"ש תוס' ד"ה ור"ש וכו', ועיין לקמן מ"ש בצוגיא דשולח ירך וכו' ומ"ש בשלהי פרקין:

שם (פסחים) דף ב"ג ע"ב בגמ' ור"ש דאמר וכו'. אין להקשות דגיד נמי הותר מכללו לר"ש בזהמה טמאה דס"ל לר"ש בשלהי פרק גיד הנשה (ק"א). דפטור מכלום, זה אינו כיון דמ"מ אסור לאכלו אע"ג דאין צו טעם, ומשום טומאה כמ"ש הרמב"ם (צפ"ד הי"ח) מהל' מאכלות אסורות לא מיקרי הותר מכללו:

בתום שם (פסחים כ"ג:) ד"ה ומה חלב וכו'. הפני יהושע תמה מאוד דאכתי לר"ש הקושיא במקומה עומדת דמאי פריך ור"ש דאסר הא איכא ק"ו נימא דשור הנסקל ושאר איסורי הנאה יוכיח, ול"ל כתיובתא דהא

גיד לר"ש אינו בכלל נצילה ע"ש, ונ"ל דאמרינן צ"פ גיד הנשה (ק"א). דר"ש פוטר צגיד הנשה דטמאה משום דל"ל גידו אסור וצשרו מותר, וא"כ ל"ל דמה צק דהגיד אינו בכלל נצלה הא מ"מ הו"ל להתירו משום דצשרו דנצלה אסור, וע"כ ל"ל משום דכיון דצחייה היה הגיד אסור לא פקע איסורו, וא"כ לענין זה יליף שפיר ק"ו מחלצ דכתיב ביה נמי לא תאכלו ומשמע נמי איסור הנאה ואפ"ה התירה התורה בנצילה דפקע איסורו כ"ש צגיד, והשתא ל"ל שאר איסורי הנאה יוכיחו דהתם לא פקע איסורייהו מניייהו. אכן ראיתי בתוס' בפרק גיד הנשה דף ק"ג (ע"א) ד"ה ומר סבר וכו' שכתבו דל"ל מין שצשרו אסור, אך כתבתי שם שאין דצריהם מוכרחין ולא הוצרכו לזה, וגם בלא"ה נ"י יש לחלק צין הך דהתם דקאי לענין אבר מן החי דילפינן מיתורא דקרא התם לרצנן וצין גיד לר"ש דיליף ליה רק ממשמעותיה כמ"ש לעיל בר"פ תוס' שם. ועיין בשלהי פרקין שם יישבתי קושיית תוס' הנ"ל על נכון צטוב טעם:

בתום ד"ה ואמר ר"א וכו', הוצרך ל'אתויי וכו'. תירוצם דחוק מאוד, והנראה לי דע"כ צריך לפרש הכא לסברת המקשן היה סבור דע"כ חלב דשליל לאו חלב מיקרי ולכך לר"מ נמי שרי אע"ג דטעון שחיטה ואיירי בשנשחט דוקא מ"מ לענין החלב לא מיקרי שור ושרי, אצל מדאמר ר' אושעיא דהלכו לשיטתן וטעמא דר"מ דאסר משום דס"ל דלא ניתר בשחיטת אמו ולא שייך ביה נמי כל בזהמה א"כ על כרחך חלב מיקרי, וגם מדאמר דר"י הלך לשיטתו דמתיר בשחיטת אמו

ובלא"ה הוה ס"ד דאסור על כרחך דמיקרי חלב, ולפ"ז היה מקום ליישב קושית תוס' הנ"ל, דבלא"ה ס"ד דהך דחלצו מותר לדברי הכל בשנשחטה אמו וזוה מודה ר"מ דמואל מכלל שליל ולכך בשנשחט השליל החלב מותר אצל בצרייתא איירי בלא נשחטה אמו כלל, ולענין חלש חלב דס"ל כר' יוחנן, ור"י מתיר כר"ל שם דף ע"ה (ע"א), אצל מדקאמר דהלכו לשיטתן על כרחך בשנשחטה פליגי ומשום כל בזהמה ואפ"ה אוסר ר"מ, פריך שפיר:

ועי"ל דבלאו דר"א ס"ד דמתני' מיירי צנן ח' דבכה"ג חמור גיד מחלב כמ"ש תוס' לעיל (פ"ט: ד"ה צוולדות וכו'), ובצרייתא מיירי צנן ט', אצל מדאמר ר' אושיעא דהלכו לשיטתן וטעמא דר"מ דאוסר בגיד משום דלא ניתר בשחיטת אמו א"כ קשה אמאי אוסר צמתני' הא צן ח' לכ"ע ניתר בשחיטת אמו, ועל כרחך דגם צמתני' איירי צנן ט' ופריך שפיר:

דף צ"ג ע"א

בתום ד"ה חתביה וכו', אלא ר"ל שלא עשה שניהם רק חתיבה וכו'. קצת קשה דאדרבא יש להוכיח דעל כרחך מליחה עבד דהא לשיטת רש"י בלא"ה צריך מליחה קצת לללי, וא"כ ע"כ הא דקאמר בלא חתיבה ומליחה היינו שלא עשה שניהם דהיינו גם חתיבה, דלא שייך לומר שלא מלחו כיון דעכ"פ קצת מליחה צריך:

בא"ד, ודוחק לחלק וכו' חוץ לצוואר וכו'. נ"ע דהא חילוק זה הוזכר

בהדיא בפסחים דף ע"ד (ע"ז) גבי מזרקי דל"ל בית השחיטה לתחת, ומאומנא וציעי בלא"ה לק"מ דלא הקשו רק ממזרקי דדמי לחוטין, משא"כ אומנא וציעי שפיר י"ל דדאיז דמא, ועיין בהרא"ש שהביא ראיה שא"צ חתיבה לללי מפרק הזרוע (לקמן קל"ג). דאיתא התם דלללי דאז דמא ולקדרה אידי דמחתך ומלח מידב דייב וכו' וכן גרס הר"ן, ובאמת מלשון זה אין הכרע כל כך די"ל דעיקר כוונת הגמ' על המליחה אצל החיתוך א"צ להשמיענו ואפי' לללי דהוא אורחא דמלחא לחתכם, דאל"כ שמא לא יחתכם העם הארץ, וכן משמע ג"כ ליטנא דאידי דמחתך, אצל הגירסא צגמ' שלנו הוא ואינו יודע ליטלן, מ"מ יש תקנה לומר לו לחתכן ואז יהיה נותר ממילא, ולפ"ז שפיר הוכחת הרא"ש דע"כ לללי א"צ חתיבה דאל"כ הו"ל להש"ס להזכיר ג"כ חתיבה לללי דהיינו שנאמר לו לחתכן:

דף צ"ג ע"ב

גמ' האי אומנא דאסמיק וכו'. הרא"ש כאן הביא שני פירושים של רש"י בפסחים (ע"ד: ד"ה חלייה), והקשה על זה לפירוש קמא אי דנללה כל צרכו וכו', ולפירוש צ' משמע דהצטר מותר וכו':

נראה לי לקיים שני הפירושים דמה שהקשה לפירוש קמא יש ליישב דוודאי מיירי בנללה כל צרכו ומ"מ מליחה עדיף, דלמליחה עבד נמי חתיבה ואין צו דם כנוס משא"כ לללי גרע לענין זה דהא איירי בלא חתיבה, וא"כ מה שנשאר צתוכו הוי דם כנוס שמחמת מכה פירש לכאן וזה אינו נפלט לחוץ, ומ"מ הצטר

מותר דכזולעו כך פולטו וכמ"ש הרא"ש לעיל
לענין דם שצחוטין, רק הדם אחד אסור ולכך
חלייה אסור:

ומה שהקשה לפירוש הב' דמשמע שהזכר
מותר דלמה היו חולטין וכו' דאי חלייה
אסור הוא נמי אסור וכו' וכמו גבי כזד וכו',
לכאורה עדיפא מיניה הו"ל להקשות דהא אין
נפלט כלום לחוץ כדמסיק שם דע"י החומץ
מנמט נמית ולא נפלט כלל, ובאמת מנמט
להתוס' בפסחים (שם ד"ה אסמיק) שהקשו באמת
כן על רש"י, ובמהרש"א שם הקשה דלמא
אסמיק שאני וכו' ע"ש, ולא הבנתי דמה חילוק
יש כיון דחומץ נמית לא גרע מכזדא דחומץ
נמית ליה אע"ג דכולה דם:

אבל הנראה ליישב דהנה רש"י כתב בפרק
כל הבשר (לקמן קי"א.) גבי כזדא ד"ה
כי היכי דפליט הדור זלע וכו' מאותו חומץ
עצמו דכיון שנמט ואינו טריד לפלוט עוד חוזר
ובולע וכו', ונראה דמה שהוצרך לזה ולא פירש
כפשוטו דפולט וזולע משום דמוכח מכולא
סוגיא דהתם דסברא פשיטא היא דאידי דטריד
לפלוט לא זלע, ולכך הוצרך לפרש כן ור"ל דרב
פפא היה סבור דע"י החומץ הוא פולט וא"כ
אינו זולע כלל לכך חלייה אסור והוא שרי,
והשיב לו רבא דהא סברא פשוטה היא דחומץ
נמית וא"כ לדידך דבתחלה טרוד לפלוט מ"מ
אח"כ כשנימטו החומץ חוזר וזולע הדם עם
החומץ, אלא ע"כ דאינו פולט כלל דמיד שנמט
בחומץ הוא נמט בתוכו ואינו יוצא ופולט כלום,
וכל זה דם הכזד שהוא דם של עצמו נמט
תיכף, משא"כ באומנא דהוי דם כנוס ולענין

דם כנוס לא מהני חלוטה להנמית כמו זלז
דלא מהני חליטה, ולפ"ז אע"ג דהזכר גופה
נמט מ"מ פולט כל פעם דם כנוס ואידי
דטריד לפלוט לא זלע מה שפלט, וכיון דחזין
דגם אחר חלייה יש בו דם א"כ לא נח עדיין
מלפלוט ולכך הזכר מותר וחלייה אסור ולא
דמי לכזד. זהו מה שנראה לי ליישב דברי רש"י
שלא יסתור בפירוש דברי הגמ' בקושיות
הרא"ש, ואפשר להכניס זה קצת בדברי
מהרש"א בפסחים שם רק העיקר חסר מן
הספר, וגם אם היה כוונתו כך שפיר הו"ל
למחך גם קושיא הראשונה שבתוס' שם דהא ב'
הקושיות מתורצים בזה:

גם מה שהקשה עוד מהרש"א שם על התוס'
שחילקו בין אשתאי אמאי לא הניחו פירש"י
דנמט הדם וכו', לא הבנתי דהא לפירש"י
מותר כשלא פירש לחוץ, ומ"ש תוס' לעיל מיניה
אמאי וכו' כתבו כן רק לפירש"י:

גם מה שהקשה מהרש"א דשם על הטור
לק"מ, דהנה רש"י ס"ל דפירש ממקום
למקום צפנים אסור לכך צעי מליחה לזלי ולכך
אסמיק ע"י מכה אסור, ועיין צ"י סי' ס"ז
שהקשה דברי הרמב"ם אהדדי, אבל התוס'
שכתבו דף י"ד (ע"א ד"ה ונסבין) ובפסחים
דפירש ממקום למקום צפנים שרי רק בפירש
לחוץ אסור, לכך חלקו על רש"י, אבל הטור
ס"ל בזה כרש"י דפירש ממקום למקום צפנים
אסור, אע"ג דפליג על רש"י צמליחת זלי היינו
משום דלא ידעינן דפירש כלל אמרינן דמה
שנעקר יצא לחוץ משא"כ בנזרר, וא"כ גבי

אומנא דאסמיק מפרש שפיר כפירש"י, אצל גבי הוא וחלה דגרם כגירסת הרא"ש הוא וחלה וכו' לא אחי שפיר דהא אינו זולע כיון דטרויד לפלוט, ועל כרחק אין הפירוש כן, וע"כ ז"ל דלא אסמיק קודם רק בחלה אסמיק ומשום דפולט וזולע שאין לו דם כנוס מעצמו וכשנלמט זולע, ומ"ש לעיל כלב בלא"ה י"ל דפירש צפנים מזל לזו, וזה אפי' לתוס' אסור, ולפירש"י בלא"ה אסור כשפירש ממקום למקום:

במתני' שולח אדם ירך וכו'. הרמב"ם פ"ח מהל' מאכלות אסורות (ה"ד) פסק דגיד הנשה מותר בהנאה מהך מתני' וכדאמרינן בפרק כל שעה, ובשלהי פרקין בסוגיא דנוהג בטהורה [נדפס להלן בחי' לדף ק' ע"ב] ישבתי מה שהקשו עליו חכמי לוינל כמ"ש הרא"ש כאן, אלא דקשיא לי עוד לפימ"ש תוס' לקמן דף -

יותר לא מצאנו בכת"י וחבל על דאבדין

דף צ"ה ע"א

סוגיא רבשר שנתעלם מן העין

הרמב"ם פ"ח מהלכות מאכלות אסורות דין י"ב פסק דאפילו נמנא ציד נכרי אסור, ותמהו עליו שהוא נגד הש"ס דהכא דמשני דאפילו לרב מיירי צנמנא ציד נכרי עיי"ש צנושאי כליו שכתבו לתרן דהרמב"ם סמך עצמו על הירושלמי (שקלים פ"ז ה"ד) וכו' עיי"ש, ואינו מספיק כיון דהגמרא דילן פליגא ואפילו רב מתיר כהאי גוונא הוה ליה לפסוק כן:

והנראה לפי עניות דעתי ליישב דלכאורה קשה לפי מה שכתבו תוס' ד"ה אמר רב דהכא חומרא בעלמא ומשום ההוא עובדא וכו', וכן כתב הרמב"ם (שם) דבשר שנתעלם מן העין חכמים אסרוהו אצל מזל הדין מותר, לפי זה קשה לעיל דף ה' (ע"א) פריך לרב ענן לימא מסייע ליה והעורבים מציאין וכו', והקשו תוס' (בד"ה על פי) דלהסלקא דעתא גם כן תקשה דהא רב ס"ל בשר שנתעלם מן העין אסור עיי"ש, ומאי קושיא הא בזמן אליהו הנביא ז"ל עדיין לא היה גזירה זו, ואין לומר כסדרת הט"ז (י"ד ס"י קי"ז סק"א) שדבר המפורש להיתר מן התורה אין כח ציד חכמים לאסרו, דהא התוס' לא סבירא להו הכי כמו שכתב הפרי חדש שם בסיומן קי"ז, והגם שיש ליישב קושיא זו לפי מה שכתבו תוס' בד"מ דף כ"ד (ע"ב) בד"ה אחא לקמיה דכשרואה צפי עורב גרע טפי ואפילו לוי מודה דאסור, וכן כתב בחידושי רשב"א כאן בד"ה פסק הלכה, ואם כן על כרחק נריך לומר דמה שכתבו התוס' שם (ה. ד"ה על פי) להקשות מדרב, הוא לאו דוקא, רק משום דרב גופיה קאמר התם מצי טבחא דאחא, לכך נקטו בלשונם להקשות מדרב אדרב, אצל צאמת גם ללוי קשה, ואכתי קשה על סוגיא דידן דמאי פריך לקמן ממתינתין דט' חנויות לרב, הא בזמן המשנה גם כן לא היה עדיין הך גזירה, דהא רב הוא דגזר לאסור בשר שנתעלם מן העין מכא הך עובדא דלקמן, וכן משמע לשון הירושלמי שכתב ואחא רב ותמור עליהון:

והנראה לי ליישב כל זה דהנה כפי המצואר מתוך הסוגיא והפוסקים ס"ל לרב

דאסור אפילו צתתתי לטיצותא, דהיינו צרוז טצחי ישראל, וגם כשמנאלה במקום שהניחה, דצרוז טצחי ישראל חיישין לעורבים שהחליפו, וצמנאלו במקום שהניחה אע"ג דליכא חשש עורבים דמדוכתיה שקלי מכל מקום חיישין לרובא דעלמא נכרים, וכן משמע ברש"י כאן (ד"ה שנתעלם) שכתב אפילו הניחו על שולחנו דהיינו מנאלו במקום שהניחה, ועל כרחק מיירי אפילו צרוז טצחי ישראל דאס לא כן מאי פריך עליה ממתניתין דלקמן, וכן מוכח לקמן (ע"ז) גבי עובדא דחיותא דתליא שכתבו התוס' (צד"ה לא עלים רב) דאין להוכיח מכאן וכו' דלמא רוב טצחי גוים הוי, ממילא מוכח דעל כרחק רב אוסר אפילו צרוז טצחי ישראל, אבל לוי דמתיר צשר שנתעלם מן העין מותר אפילו צחדא לטיצותא דהיינו או ברש"י אפילו לא מנאלו במקום שהניחה, או מנאלו במקום שהניחה אפילו צרוז טצחי גוים, וכן משמע גם כן לקמן גבי חיותא דתליא שכתבו התוס' דאין להוכיח וכו' דשמא רוב טצחי גוים הוי, וקשה דאס כן האריך עבדי הכי להניחה צלי שומר או סימן, אלא על כרחק דכיון דהוי מונח במקום שהניחה מותר ללוי צרוז טצחי גוים, וכן מנאלתי מצואר להדיא צחידושי רש"א צסם צעל התרומות דפסק כלוי וס"ל דצרוז טצחי ישראל אפילו מנאלו צשוק, וכשמנאלו צציתו במקום שהניחה מותר אפילו צרוז טצחי גוים:

ולפי זה יש לומר דמשמע ליה להש"ס משום דקשיא להו על רב מנ"ל להחמיר כולי האי הא קיימא לן בכל דוכתי דאזלינן צתר רובא אפילו צדיני נפשות, מנ"ל להחמיר כל כך משום הכי עובדא, אלא על כרחק דפשיטא ליה לרב

דצחדא לריעותא אסור משום דשכיחי חלופים כמו שכתב התבואות שור, ועל זה סמך אח"כ מכא הכי עובדא להחמיר יותר אפילו צתתתי לטיצותא וכדמשמע הלשון שאמר עבדי נמי הכי, שהוא לשון תימה דכל כך שכיחי חלופים:

ולפי זה אחי שפיר דפריך לרב ממתניתין דט' חנויות דהא צרוז טצחי ישראל מדינא אסור, ומשני צנמנאל ציד נכרי שאני דהוי כמו מנאלו במקום שהניחה והוי צ' לטיצותא דעל כל פנים מדינא מותר אפילו לרב, רק דרב החמיר יותר משום הכי עובדא דלקמן, ועל פי זה שפיר פסק הרמב"ם לדידן דקיי"ל כחומרא דרב אסור אפילו צרוז טצחי ישראל וצנמנאל ציד נכרי:

ובהבי אחי שפיר נמי מה שיש לדקדק לכאורה וכמו כן הקשה צכרתי ופלתי, הא דאצטרין לאתוייא מכללל, אמאי לא מייתי מההיא דחתיכות אסורות לרב, דללוי דס"ל צשר שנתעלם מן העין מותר חתיכות מותרות, ולפי הנ"ל אחי שפיר דהתם לרב מדינא אסור דהוה ליה רק חדא לטיצותא, והש"ס צעי לאשכוחי דאסור אפילו צצ' לטיצותא, וצהכי מיושב גם כן מה שקשה לכאורה דמאי משני לקמן (צע"ז) התם פרוותא דנכרים הוי, וקשה מה צכך הא מכל מקום מוכח דצשר שנתעלם מן העין אסור, דהא ללוי מותר כהאי גוונא כיון שהיה רוב טצחי ישראל כמו שכתבו תוס', ולפי מה שכתבתי אחי שפיר דעל כל פנים הוי רק חדא לטיצותא ועדיין לא מוכח דמחזיר אפילו צצ' לטיצותא:

עוד נלפע"ד ליישב פסקו של הרמב"ם צפשיטות לפי מה שכתב הר"ן דצמקום

שמכריזין והכריזו חיישינן טפי דנכריס מטריפות
 זבני דמוזלי גציה, ולפי זה על כרחך ז"ל
 דמתניתין דט' חנויות ע"כ מיירי שכשרות
 וטריפות שוין, וכן כתב התבואות שור בסימן
 ס"ג סוף סעיף קכ"ו, אבל הרמב"ם מיירי
 לדידן דטריפות בזול יותר מכשרות דרובא
 מטריפות זבני, לכך אסור אפילו ברוב טבחי
 ישראל כשנמנחת ביד נכרי, ועיין בצית יוסף
 סימן ע"ג מה שכתב בשם מלחתי כתוב: [נדפס
 בשו"ת מראה יחזקאל סימן קל"ג].

וכו' סימנים וסימנים וכו' סימנים ועדים וכו'.
 וישיב גם כן מה שהקשו על הט"ז ריש סימן
 ס"ג על מה שכתב המחבר שם דנאמן בטביעת
 עין כתב הט"ז ולא דמי למציאה דאין נאמן,
 דהכא הוי איסור דרצנן בעלמא לכך מהני
 טביעת עין לכל אדם, והקשה עליו הש"ך
 בנקודות הכסף מפירש"י בסוגין שכתב
 דמאצידה אין ראיה שנפשו של אדם חומדת,
 גם צפרי מגדים תמה עליו דהא מהסוגיא
 עצמה דמייתי מסומא מוכח דצדאורייתא גם כן
 נאמן בטביעת עין:

דף צ"ו ע"א

בגמ' דאי לא תימא הכי האיך סומא
 וכו'. הסוגיא תמוה דקארי ליה מאי
 קארי ליה ומעיקרא צלאו הנך שמעתתא הוה
 ליה לפשוט מסומא, עוד קשה על פירש"י
 דז"ה בטביעת עין דקלא וכו' ומאצידה לא
 ילפינן וכו', אמאי לא פירש כן לעיל על השתא
 דשמעתינהו וכו' ואמאי נטר עד לבסוף גבי
 הוכחה דסומא, ועוד קשה בגוף הענין מה
 נפקא מינה אם סימנים עדיף מטביעת עין או
 טביעת עין עדיף מסימנים, דממה נפשך אם
 יש לו סימן אין צריך לטביעת עין, ואם אין לו
 סימן וודאי לא מהדרינן לעס הארץ בטביעת
 עין ולתלמיד חכם מהדרינן דהלכה רוחתא
 הוא, ואין לומר דנפקא מינה בשבאו צ' ביחד
 ואחד הוא תלמיד חכם שאומר שיש לו טביעת
 עין והצ' עם הארץ ואומר סימן, דעל כרחך
 רצא לא מיירי צהכי דאם כן הוה ליה לרצא
 להזכיר זה לענין דינא צ"מ דף כ"ח (ע"א)
 דקאמר רצא אם תמצי לומר סימנים דאורייתא

והנראה לעניות דעתי שדברי הט"ז נכונין
 מאוד, דצלאו הכי צריך להצין מה
 שפירש"י דאצידה שאני משום דגזל ועריות
 נפשו של אדם חומדת, הא סומא גם כן היא
 עריות, אבל באמת לא קשה מידי דוודאי לא
 שייך נפשו חומדת רק כשיודע שיש איסור צדצר
 דאז יצרו תוקפו מה שאין כן בסומא או צלילה
 לא שייך חימוד כל כך, אלא דאכתי קשה דהא
 צצר שנתעלס מן העין יש גם כן חימוד ממון
 ויודע שיש איסור אם אינו שלו, ועל כרחך צריך
 לומר דהוא רק איסור דרצנן:

והפ'י זה מיושב שפיר דברי רש"י הנ"ל צמה
 שכתב דמאצידה אין ראיה וכו' על ההיא
 דסומא, ולא פירש כן לעיל על השתא
 דשמעתינהו, דשם לא היה מתורץ צזה, דהא
 צצר שנתעלס מן העין יש גם כן חימוד ממון
 אלא על כרחך דהתם משום דהוי דרצנן, רק
 לקמן גבי סומא דליכא חימוד כל כך שפיר כתב
 האי טעמא דאצידה איכא חימוד ממון, ואע"ג
 דאיכא איסור דאורייתא נאמן כשאין חימוד

ממון, ואם כן מפירש"י גופא מוכח דינו של הט"ז הנ"ל דצבשר שנחעלס מן העין הטעם משום שהוא דרבנן אצל דאורייתא אינו נאמן צבאהי גוונא:

ובהבי יש ליישב קושיית הצית שמואל בסימן קמ"צ סקי"ח שהקשה אמאי סומא נאמן בטביעת עין, ולעיל בסימן קל"ב סק"ו אינו נאמן בטביעת עין שהוא אצל הגט, ולפי מה שכתבתי אחי שפיר דבסימן קל"ב יש לו הפסד ממון הרבה, אם הוא שליח מפסיד כל שכרו וכל שכן הצעל עצמו מפסיד הוצאות הגט, מה שאין כן הכא דהסומא אינו מפסיד כלום דצכל ענין צריכין לשלם שכרו:

ולפי זה נאמר דרבא מספקא ליה בתרתי אם הטעם דלא מהדרינן אצידה בטביעת עין משום דהעין משקרת ואומר דדמי כמו שכתב הר"ן, או משום דחיישינן ליה דמשקר, ולכל אחד יש קולא וחומרא, דאי אמרינן משום דהעין משקרת אין חילוק בין איסור לממון דצכל ענין עס הארץ אינו נאמן רק צורבא מרבנן נאמן בטביעת עין גמור דוקא דאמרינן דדייק שפיר, אצל בטביעת עין כל דהו גס צורבא מרבנן אינו נאמן והיינו חומרא, וקולא דצדרבנן נאמן כל אדם דמספיקא לא מחמירין כל כך, אצל אי אמרינן הטעם משום דחשדינן לשקרן יש חומרא דאפילו צדרבנן אינו נאמן כשיש חימוד ממון, וקולא דצאיסור נאמן אפילו צאיסור דאורייתא דלא נחשד בזה כמו שפירש רש"י צריש גיטין לענין עד אחד נאמן צאיסורין, וגס צורבא מרבנן נאמן בטביעת עין כל דהו:

ובהבי פירושא דשמעתין, מריש אמינא סימנא עדיף מטביעת עין כלומר דצהכרה על ידי הסימן עדיף יותר לסמוך עליו מן הכרה על ידי הטביעת עין, דיש לחוש שהעין משקרת, ויש נפקא מינה לענין דינא לענין חומרא וקולא כנ"ל, אצל צתר דשמעיה להנך שמעתתא דסמכו אפילו בטביעת עין כל דהו, על כרחך אין הטעם צעס הארץ דאינו נאמן משום דהעין משקר דאם כן גס צורבא מרבנן לא היה נאמן בטביעת עין כל דהו דצקל יוכל לטעות, אלא על כרחך דהטעם משום דחיישינן למשקר, ומשום הכי צהנך עוצדא שהיה תלמיד חכם היה מועיל טביעת עין כל דהו, ממילא דטביעת עין גמור עדיף מסימנא דהא אפילו בטביעת עין סמכינן צצורבא מרבנן כמו בסימנא, ועל זה קאמר דאי לא תימא הכי רק דצהנך עוצדא הטעם משום דצבשר שנחעלס מן העין הוי רק איסור דרבנן, ולעולם הטעם צעס הארץ אינו נאמן משום דהעין משקר וכו' אם כן האריך סומא מותר וכו' וצני אדם וכו' דהוא איסור דאורייתא, אלא על כרחך דהטעם משום דחיישינן למשקר, ולכך צאיסור לחוד נאמן כל אדם בטביעת עין גמור אפילו צאיסור תורה ואחי שפיר הכל: [נדפס צשו"ת מראה יחזקאל סימן קל"ד, ועע"ש צסי' פ"ו אות י"ח].

דף צ"ו ע"ב

סוגיא דירך שנתבשל בה גיד הנשה

הרמב"ם פרק ט"ו מהל' מאכלות אסורות דין ל"צ פסק כפשטא דגמ' דהכא גדי שצלאו צחצבו אסור לאכלו אפילו מקצה אצו

שהחלצ נבלע באיצריו והוא משציתו ונותן צו טעם וכו', ואם היה מעט כאחד בששים מותרת לגמרי, וכן ירך שנלחה בגיד הנשה וכו', וכן בהמה שנלחה שלימה ולא הסיר הקרומים מותרין שאין בגידין צנותן טעם. והקשה הכסף משנה דלמה הוצרך לטעמא דאין בגידין צנותן טעם אפילו יש צנותן טעם שרי דהא שמואל קאי אמתני' דס"ל יש בגידין צנותן טעם ואפ"ה שרי, עוד הקשה הלחם משנה דמאי איריא נללה אפילו נתבשל נמי כיון שאין בגידין צנותן טעם עיי"ש, ונ"ל ליישב ויתיישב ג"כ קושית תוס' ד"ה אצל נללה וכו' שהקשו מאי קמ"ל שמואל הא על כרחך ליכא למימר צמתני' הוא הדין נללה דהא ס"ל מליח הרי הוא כרותח דללי, וא"כ למה לי נתבשל הא כבר נאסר משעת מליחתו, ומה שתירצו דסלקא דעתך דנתבשל היינו נללה דוקא שאין צריך מליחה תחילה וכו' הוא דחוק מאוד דאם כן הכי נמי סיפא גיד הנשה שנתבשל עם הגידין היינו ג"כ נללה, א"כ היכי קתני התם והרוטב צנותן טעם, מה ענין רוטב לללי, וע"כ דמיירי בבישול ממש:

והנה באופן אחד נ"ל ליישב קושית תוס', ויתיישב ג"כ מה שהקשה בכרתי ופלתי (רס"ז ט"ח) אהא דפריך מתחלה משמואל אדרב הונא ומשני שאני חלב וכו', ואח"כ מקשה מדר' יוחנן, אמאי לא מקשה מעיקרא מדר' יוחנן אדרב הונא בלא הך שינויא דשאני חלב. והנראה לי דלכאורה היה מקום לומר לפי מה דאיתא ביו"ד סי' ס"ט ב"ט סקל"ב שאם הגעיל דבר הנריך ליצון אינו מועיל אפילו לבשל צו צרותחין ולא אמרינן מה שיוכל לפלוט ע"י רותחין כבר

פלט ע"י הגעלה, רק אמרינן פליט והדר פליט, וכשנתוסף צו חום אחר מהני כח ההגעלה שיזח הצלוע ממקומו קצת ועל כן כשיבא ריתחה השניה יוצא לחוץ וכו' עכ"ל, ולפ"ז י"ל דהוי סלקא דעתך דצלליה גופא יש חילוק, דהא דאמרינן מליח כרותח דללי היינו צללי גרידא, אצל כשנלחו אחר מליחה הוי כבישול, וכן משמע ג"כ לישנא דרב הונא דאמר גדי שנלחו בחלצו וכו', וקשה אמאי לא נקט רבותא יותר דאפילו מלחו אסור כולו דוודאי לא פליג גם בזה אדשמואל דמליח כרותח כמ"ש צחי' רשב"א דליכא פלוגתא כלל בכל הני אמוראי, ועל כרחך דרב הונא מיירי בצללי שאחר מליחה, ולפ"ז אשמעינן רבותא דאפילו כה"ג שנללה אחר מליחה אינו אוסר. ובאמת סברא זו דדותרא היא, ואין חילוק כלל בין אם נמלח או לא, ומה שדקדקנו על דברי רב הונא יתבאר לקמן, וזה מבואר בדברי שמואל דקאי אמתני' ירך שנתבשל וכו' דהיינו שנמלח מקודם ועל זה קאמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל זה דהיינו אותו הירך דאיירי זה שנמלח, אצל בנללה זה אינו אוסר אע"ג שנמלח תחלה:

ובזה אחי שפיר ג"כ מה שנתחצטו התוס' ד"ה אפילו מראש אצו וכו' אי מיירי דוקא בראש למטה דאז מפעפע אצל למעלה אינו מפעפע וכו' עיי"ש, אצל לפי סברא זו אחי שפיר דכיון שכבר נתעורר צולו לאסור כדי נטילה ממילא דהפליטה השניה נמשכת צולו דרך הראשונה, ולפ"ז מיושב שפיר קושית התוס' (ד"ה אצל נללה ה"ט) דבנלחו הא דשמואל סלקא דעתך הוא הדין בכה"ג בנללה אחר מליחה אוסר כולו והא דאמרינן מליח כרותח

דללי היינו כרותח דללי לצד שלא נמלח, ועל כן
אינטריך לאשמעינן דאין חילוק כנ"ל:

וּלְפִי מיושב שפיר קושית הכרתי ופלתי
הנ"ל, דמעיקרא לא יכול להקשות
אדר' יוחנן מדרב הונא דהוי מצי למימר דרב
הונא ודאי מיירי שנלח אחר המליחה, דאם
לא כן קשה כנ"ל דלאשמעינן נמלח וכו', אבל
דר' יוחנן עובדא הכי הוי צכנישתא דמעון
ומסתמא מיירי שלא נמלח כסתם צליה ומש"ה
מותר, לכך פריך מדשמואל דעל כרחק מיירי
אפילו נמלח מקודם דאל"כ קשה קושית תוס'
הנ"ל, ועל זה משני שאני חלב וכו' דאין הטעם
משום דפליט צללי יותר רק משום דחלב הוא
דמפעפע והוא גורם האיסור, ולכך פריך אח"כ
אדר' יוחנן דהיה ע"כ חלב:

וּבְאִוְפָן אחר נ"ל ליישב קושית התוס' הנ"ל,
ובתחלה ניישב דברי התוס' שאני חלב
וכו' (נ"ו). שהקשו ממתני' דנטף מרוטבו על
החרס וכו' דסגי בנטילה, ותירצו דרוטב אינו
מפעפע כחלב, ואח"כ הקשו אמתני' דמתיר
נלח זה לשמואל הא צמתני' נמי איכא שמנו
של גיד, ותירצו דשמנו של גיד ג"כ אינו
מפעפע כל כך, וצריך להבין האריך תליא קושיא
זו בדלעיל דלכאורה לא קרב זה אל זה ומתחלה
הו"ל להקשות אמתני' דהכא ואח"כ אמתני'
דנטף מרוטבו וכו'. ונ"ל דלכאורה יש להקשות
עוד ע"ד התוס' שסמכו קושייתם על תירוצו
הגמ' וטפי הו"ל להקשות כך על המקשן
שהקשה לרב הונא מהא דשמואל, אמאי לא
פריך ממתני' דנטף וכו', ועל זה לא הוי שייך

תירוצם שתירצו דרוטב אינו מפעפע כחלב דהא
אכתי לא ידע שיש חילוק בין חלב לשאר איסור:

וּחֲנֻרָא לי צוה לפימ"ש צמרדכי ושאר
פוסקים הוצא צו"ד ס' ק"ה
ס"ה דצדצר ששייך צו שמנונית אפילו בדאיכא
ס' צריך נטילת מקום מספק שמא אינו מפעפע
כל כך, ולכאורה יש להוכיח דגם התוס' ס"ל
כן שהקשו צד"ה עד שמגיע לגיד וכו' הא
עכ"פ צריך נטילה כמו צנטף מרוטבו וכו',
וכתבו עוד אם לא נחלק בין רוטב לגיד הנשה
דגרע מרוטב, ולכאורה קשה לפ"ז הא דפריך
לר' יוחנן מדרב הונא, טפי הו"ל להקשות
ממתני' דנטף דהוי ליה להצריך עכ"פ נטילה
דהא ר' יוחנן נקט ג"כ הך ליטנא דקולף ואוכל
עד שמגיע לחלבו דמשמע דא"צ נטילה כמו
שדקדקו צדצרי שמואל, אלא על כרחק דס"ל
כסברת הפוסקים הנ"ל דכשיש שמנונית קצת
צריך ג"כ נטילה, רק דגבי נטף יש ס' נגד
הרוטב, וא"כ אחי שפיר דר' יוחנן דלפי הס"ד
דהיה חלב גמור דוודאי מפעפע צכולו אין צריך
נטילה, אבל להמסקנא דכחוש הוה גרע מרוטב
ולכך פריך רק מדרב הונא דהו"ל להצריך ס':

וּלְפִי אחי שפיר נמי מה שלא הקשו התוס'
הך קושייתם מנטף על המקשן דלעיל
דהו"ל להקשות אדרב הונא ממתני' דנטף
כנ"ל, די"ל דגבי נטף שהיה ס' א"כ הנטילה
היה לחומרא, אבל צדצר הונא שלא היה ס'
לכך חוסר כולו, ומשו"ה פריך רק מדשמואל
דמתיר אפילו צדליכא ס' דקאי אמתני' דמיירי
שיש צה צנותן טעם ועל זה משני שאני חלב
דמפעפע, לשון זה משמע דוודאי מפעפע

כחוש והוי ספיקא דרבנן ולכך אינו אוסר עד
ס':

והנה בחדושי רשב"א הביא דעת ראבי"ה
ורמב"ן דהא דאמרין מליח כרותח
דליל, שאינו כלי לכל דבר רק כבשר שאוסר
רק כדי קליפה או כדי נטילה, אבל בדבר שמן
שאוסר בצליה עד ס' אינו כמליח, ולפי"ז
מיושב קושיא הנ"ל דרב הונא לא יכול למנקט
גדי שמלחו דלענין זה לאסור עד ס' אינו כלי,
ובלא"ה דעת רש"י וכמה פוסקים דמליח
כרותח אינו רק מליח להצניע אבל לקדירה לא
וכמ"ש תוס' בחולין דף קי"ב ע"א ד"ה [הני
מילי] דאינו נאכל וכו', ומיושב ג"כ קושיית
התוס' ד"ה אבל נללה הנ"ל, דבלאו דשמואל
ס"ד דשמנו של גיד הוא כחלב גמור ואוסר עד
ס', והא דנקט שנתבשל הוא הדין נללה, ואין
להקשות דמשעת מליחה נאסר, זה אינו,
דבמליחה לא נאסר לגמרי אבל צלי נאסר
לגמרי מחמת השומן של גיד וכקושית התוס',
והיינו רבותא דשמואל דאשמעינן דשמנו של גיד
כחוש וגם צלי לא נאסר כולו, ובפרמ"ג הביא
דעת השבות יעקב דבספק טריפות הו"ל ספק
ספיקא שמא הלכה כראבי"ה ורמב"ן, ולפי"ז
גם לענין שמנו של גיד אינו אוסר במליחה דהוי
ליה ספיקא דרבנן משא"כ צלי דאוסר כולו
משום שמנו של גיד:

ועדיין צריך להבין במה שהקשו התוס'
אדשמואל דמתיר צננלה דהו"ל
לאסור משום שמנו של גיד, ותירצו גיד כחוש
הוא ואינו אוסר, וקשה להס"ד דפריך לר' יוחנן
ולא ידע מסברא דכחוש, אדפריך לר' יוחנן טפי

בכולו וא"כ אין צריך נטילה כלל דאין כאן ספק
רק ס' לחוד, ומקשו שפיר לפי סברתם דרוטב
הוי כחלב וכן משמעות לשון רש"י בפסחים דף
ע"ה (ע"ב ד"ה יטול) עיי"ש, א"כ אמאי מצריך
נטילה הא הכל תלוי רק בצ"כ דכשיש ס' אין
צריך נטילה ואי ליכא ס' לא מהני נטילה, ועל
זה תירצו דרוטב אינה שמן כמו חלב ולכך
צריכא נטילה, ולפי"ז יש ג' חילוקים בדבר זה,
דבדבר שמן לגמרי כמו חלב אוסר עד ס'
בצליה, ובדאיכא ס' אין צריך נטילת מקום,
ובדבר ששייך בו שמנונית כמו רוטבו של פסח
צריך ס' ונטילה, ובדבר כחוש לגמרי כמו בשר
או גיד למ"ד יש בגידין צנותן טעם סגי בנטילה
אפילו בדליכא ס' ואפשר דסגי אפילו בקליפה,
וכן משמע דעת התוס' דבחלב גמור כשיש ס'
אין צריך נטילה:

ולפי"ז אחי שפיר ג"כ ההמשך של התוס',
דמקודם לא יכול להקשות משמנו של
גיד די"ל דעל כרחק הא דמשני דחלב מפעפע
אין פירושו דמפעפע צוודאי דאס כן קשה
ממתני' דנטף וכו' דצריך נטילה וכקושית
התוס', ואע"ג דמשמעות הלשון שצוודאי (נראה
שחסר איזה תיבות), מ"מ צריך לדחוק כך ללא
תקשי מתני' דנטף כנ"ל, וע"כ דלעולם צריך
ס' ונטילה מספק כנ"ל, וא"כ לא קשה משמנו
של גיד דכיון דהוי רק דרבנן ומאות פרישה
לדד אזלינן בספק להקל, אבל לפי תירוצם
דרוטב אינו שמן כחלב ולכך צריך נטילה מספק
כנ"ל, אבל חלב גמור דמפעפע צוודאי בכולו
וכפשטיה דלישנא דגמ' א"כ אפילו בגיד צריך
ס', מקשו שפיר משמנו של גיד, ועל זה תירצו
דגם שמנו של גיד אינו כחלב גמור רק כחלב

הו"ל להקשות ארצ הונא ממתני' דמתיר בנזלה
האיכא שמנו של גיד וכקושיית התוס', וז"ל
דוודאי ידע דשמנו של גיד כחוש רק דלא ידע
דגדי דר' יוחנן כחוש הוי:

והנה צהא דמשני ההוא כחוש הוי כתבו תוס'
צ' פירושים או שכחוש בטבעו או שהיה
בו ס' מחמת שחלצו מועט, ולכאורה גם לענין
שמנו של גיד י"ל צ' הפירושים הנ"ל או דכחוש
בטבעו או דמסתמא איכא ס', וכן הדעת
מכרעת דהא צמתני' דס"ל יש בגידין צנות
טעם וקתני אם יש צו צנות טעם, לשון ספק,
ומיירי כשהוא שלם דהא ירך שלימה משמע,
ושם יש ג' ענינים לבטל דהיינו הגיד עצמו
והקנקנות והשומן שלו, ומ"מ הוא בספק אם
יש צו ס', כל שכן בשומן לבד שיש צו ס' מן
הסתם. וגם בזה מרווחין קושיית תוס' צריש
פירקין (פ"ט: ד"ה אם יש) שהקשו מנ"ל דהאי
תנא ס"ל מין צמינו צנות טעם דלמא משום
שמנו הוא וכו', ואין להם תירוצ' מספיק, ולפי
הנ"ל לא קשיא מידי דמשום שמנו לחוד וודאי
לא היה אוסר שהוא פחות מס', וגם קושיית
התוס' דהכא מיושצ וא"צ לומר דשומן הגיד
כחוש יותר משאר שומן, ונפקא מינה כשאין ס'
דאסור כולו:

והנה הרמז"ס ס"ל כפירוש צ' של תוס' דהא
דמשני כחוש הוי היינו שהיה צו ס'
כמצואר צלשונו שהצאתי לעיל בראש אמיר,
וא"כ אין צריך לחדש סברא חדשה דשומן הגיד
כחוש, רק שהוא כשאר שומן וכן משמעות
לשונו שם, ולפ"ז הגיד עצמו חלוק משמנו
מהיפוך להיפוך, דהגיד עצמו אינו אוסר יותר

מכדי נטילה ושאר בשר ואפילו בדליכא ס'
מותר השאר וגם בדאיכא ס' אין מועיל
הנטילה, וכל זה צללי אצל צבישול אפילו בדאיכא
ס' צריך נטילה אפילו למ"ד אין בגידין צנות
טעם צריך כדי נטילה משום שומן, דהא נמלח
תחילה ונאסר כדי נטילה צמליחה, ואיתא ציו"ד
ס' ק"ו (ס"א) דחתיכה שנאסרה ונפלה לתוך
חתיכות אחרות ונתצטלה מ"מ אותה חתיכה
נשארה באיסורה אפילו למ"ד דלית ליה חתיכה
נעשית נצילה בשאר איסורין:

ולפי"ז מיושצים פסקי הרמז"ס הנ"ל דרובה
למנקט בגוונא שמותר לגמרי בלא כדי
נטילה, ולכך לא נקט נחצשל כקושיית הלח"מ
דאע"ג דאין בגידין צנות טעם מ"מ כבר
נאסר כדי נטילה משום השומן, וגם לא מצי
למנקט למ"ד יש בגידין צנות טעם כקושיית
הכ"מ דא"כ היה צריך ג"כ כדי נטילה משום
הגיד עצמו, דאע"ג דמשום השומן אין צריך
כיון שיש ס' מסתמא, מ"מ הגיד עצמו אוסר
כנ"ל, לכך הוצרך למנקט תרתי דהיינו צלי
ומשום דאין בגידין צנות טעם ואחי שפיר
הכל:

והנה ראיתי בהלח"מ שם יישצ ג"כ דצרי
הרמז"ס על דרך זה, דהאי משום
שמנו של גיד רק דצללי שהוא דרבנן לא אסר
אצל צבישול אוסר ומש"ה לא יכול למנקט צישול
אפילו למאי דקיימא לן אין בגידין צנות טעם
וכו' עיי"ש, ולא ידעתי מנ"ל הא והרי הרמז"ס
כתב שם צדין י"ז דבשומן הגיד החמירו יותר
משאר איסורים דרבנן לפי שעיקרו דאורייתא:
[נדפס בשו"ת מראה יחזקאל סימן מ"ו].

דף צ"ז ע"ב

בגמ' ומין במינו דליכא למיקם אטעמא וכו' בששים. כתב הר"ן מהכא מוכח דקיי"ל מין צמינו בטל כרצנן, וכבר כתבתי בחידושיי לפרק גיד הנשה דלשיטת הרי"ף אין זה מוכרח, דהא כתב הרי"ף שם כגון שמנו של גיד, וכבר כתבו תוס' דף ל"ט (ע"ב ד"ה שאני) שם דצאיסור דרצנן מודה ר' יהודה דמין צמינו בטל: [נעתק משו"ת מראה יחזקאל סימן י"ב].

דף צ"ח ע"א

סוגיא דזרוע בשלה

בגמ' אמר ר' חייא בר אבא וכו' כל איסורין שבתורה בם' וכו'. ופירש"י דלריך נמי קפילא, והגם שאין מצואר כן להדיא ברש"י ד"ל דרש"י איירי כשטעמינהו ע"י מקרה, אבל מסתמא לא חיישינן לנותן טעם יותר מס' והנרכת קפילא, מ"מ הרשצ"א והר"ש (ס' כ"ט) והטור ושאר פוסקים כתבו בשם רש"י דלריך לעולם תרתי קפילא וס', והנה התוס' (ע"ב) ד"ה רבא אמר הרבו להקשות על רש"י עיי"ש, ועוד הקשתי על הר"ש ורשצ"א שכתבו כאן דלרש"י ע"כ כילכית דר' יוחנן (לעיל ז"ל). היו זו גם כן ס', וקשה דהא רש"י כתב לעיל (ז"ל: ד"ה משעריין) גבי צלל וקפלוט דצימי ר' יוחנן אכתי לא אפסיק הלכתא צס', והכי הוי ליה למימר דהיה שם צלל וקפלוט וא"כ נטרך לומר דצלל שיעורו צס', וכן משמע מדברי הר"ן, וז"ע דהתוס' לעיל (שם ד"ה כל) הוכיחו דצלל הוא יותר מס', ועוד קשה דרש"י פירש לעיל (שם)

צלל וקפלוט דאיירי צדליכא קפילא, הא אפילו צדליכא לריך ס', וגם לריך להצין צמה מחולקין ר' יוחנן ורב נחמן דלעיל, וגם יתורץ מה שהקשה על הרשצ"א דהוכיח דרצא ס"ל מין צמינו צטיל וקשה לפי גרסתו דאיירי צשמנו של גיד וצדרצנן מודה ר' יהודה כמ"ש גבי ליר (לקמן ז"ט), וגם מה שהקשה הר"ן דאמאי קאמר רבא צדליכא קפילא צס' הא אפילו צדליכא לריך תרתי:

וליישב כל זה נקדים מ"ש תוס' לקמן (ז"ה:): ד"ה ומאן דאמר וכו' לאו דרשא גמורה הוא וכו' דהכא מין צמינו וכו', וכן מ"ש לקמן (שם) ד"ה לחומרא וכו' תינח מין צמינו וכו', ועיין צמהרש"א צתוס' (שם) ד"ה רבא וכו', אבל הנראה לי דוודאי לרש"י ס"ל דהכי נמי הוי מין צשאינו מינו, דציו"ד ס' ז"ח (ס"ב) פסק גבי נשפך צנתערב צמינו ושאינו מינו אמרינן סליק את שאינו מינו וכו' ומינו רבה עליו, ועיי"ש צש"ך (סק"ח) וט"ז (סק"ה) שהקשו דמ"מ נותן טעם צשאינו מינו, והש"ך תירץ דצאמת שאינו מינו נשאר צאיסורו והרמ"א לא מתיר רק מינו עיי"ש:

והנה לריך להצין כיון דשאינו מינו נשאר צאיסורו א"כ למאי דקיימא לן חתיכה נעשית נצילה צשאר איסורין א"כ השאינו מינו הוי נצילה ויאסור את מינו, ולריך לומר דכיון דאפילו למ"ד חתיכה נעשית נצילה צשאר איסורים היינו רק דרצנן כמ"ש הש"ך ס' ז"ב (סקי"ב) וא"כ שפיר מקילין לענין נשפך כיון דאכתי הוא מלתא דרצנן, ולפי"ד אחי שפיר הכא דלהרשצ"א דהכא הוי צאיל ס' היינו עם

הרוטב והמים, וכן נראה לי להוכיח דהא פסקינן ביו"ד ס' ע"ב (ס"ג ברמ"א) דאין צהמה שיש צה ס' נגד לצה, וכתב שם הש"ך (סקי"ט) דהיינו שאין צהמה שיש צוודאי ס' עיי"ש, ואם כן קשה דהרי דבר ידוע דזרוע הוא גדול מהלצ דזרוע הוא שני פרקים, ואם יש צאיל ס' נגד הזרוע כל שכן שיש ס' נגד הלצ, ועל כרחק צריך לומר דהכא הוי ס' עם הרוטב, וא"כ הכי נמי נימא דהרוטב תהיה נצילה דהא רש"י ס"ל חתיכה נעשית נצילה בשאר איסורים ויש פוסקים דס"ל חתיכה נעשית נצילה בשאר איסורים דאורייתא, ואפשר דרש"י ס"ל הכי ועיין בכרתי ופלתי ס' ז"צ סק"ט, ואפשר דצקדשים הוי דאורייתא דגלי קרא יקדש להיות כמוה והתורה התירה אפילו הרוטב וא"כ לא צריך לומר דאסמכתא צעלמא רק מיליף גמור הוא להתבטל צס' וק', ועיין בכרתי ופלתי סוף סימן ק"ה מה שכתב בשם הרשב"א:

והשתא נאמר כיון דרש"י ס"ל דילפותא דזרוע בשלה לימוד גמור הוא כדמוכח מדבריו (נ"ח: ד"ה דמדאורייתא וכו') אי לאו וכו', ואפילו הכי ס"ל דטעם כעיקר לאו דאורייתא, ולכאורה הם תרתי דסתרי אהדדי, א"כ על כרחק צריך לומר הא דהצריכה התורה ס' וק' לאו משום נתינת טעם הוא דהא הטעם לא נאסר, רק דמכל מקום צריך האיסור להתבטל וכך הוא ההלכה דמין צמינו לר' יהודה לא בטל כלל ולרבנן צרוב, ומין בשאינו מינו צס', ולא תלי כלל בנתינת טעם, רק דאפ"ה חכמים החמירו ואסרו הטעם כל זמן שנרגש וזה לא תלי צס', ואפילו טעם גמור כגון מחמץ וכדומה הנרגש לכל ביתר מס' אינו

אסור רק מדרבנן, והיינו משום דמה"ת לא נאסר הטעם כלל, וזהו שכתב רש"י ד"ה ושניהם וכו' דרבנן אחמור לאסור כל נותן טעם, וא"כ מ"ש רש"י דהא דאמר טעם כעיקר לאו טעם גמור רק טעם כל דהו וכו', אינו מוכרח כלל כיון דהא דצריך ס' לאו משום נותן טעם הוא א"כ אין חילוק לענין הטעם בין יותר מס' לפחות מס' ובין טעם מרובה למועט דבכל ענין אסרה התורה צקדשים והכי נמי מדרבנן בחולין, ומנ"ל לחלק ולעשות גבול בין הנותן טעם, ומ"ש התוס' דמין צמינו תליא בפלוגתא דר' יהודה ורבנן אינו ענין לכאן כלל דמין צמינו היינו שאינו נותן טעם כלל וכאן נותן טעם עכ"פ צהרוטב אס' רצ אס' מעט:

ולפ"י נאמר דוודאי גם ר' יוחנן ס"ל דשיערו חכמים נותן טעם צאיסורין צס' או צמאה רק דקיימא לן כמ"ד צס' וצוודאי גם ר' יוחנן ס"ל הכי דוודאי לא פליג אצרייתא דר' יהושע צן לוי משום צר קפרא, וגם ידע מצרייתא דגריסין ועדשים (נ"ט.) דאמרינן אלא צמאי צששים וכו', דמוכח שיש שיעור לאיסורין כמ"ש התוס' שם, רק דהתם איירי לדין תודה מדין ציטול האיסור ולא לענין ציטול הטעם דהוא רק מדרבנן וכל כמה דיהיב טעמא לא צטיל, ועל כן כל היכא דאיכא קפילא צריך קפילא, ואפילו היכא דליכא קפילא אין לסמוך אס' דשמא נותן טעם יותר, וע"כ שיער ר' יוחנן צצצל וקפלוט דפסיקא ליה דאין שום איסור שצעולס שנותן טעם יותר וכדמוכח ליטנא דתלמודא התם, וא"כ אפילו אס' היה כאן קפילא ואומר שנותן טעם יותר מצצל, צוודאי שקורי משקר, אצל צדאיכא קפילא אין צריך

לשער בצלל וקפלוט דהוא שיעור גדול וקנה אחרון, דאפשר שאיסור זה אינו נותן טעם כל כך, ועל כן סגי בצ' וקפילא:

וזה שכתב רש"י (נ"ו: ד"ה משערינו) דר' יוחנן איירי דוקא בדליכא קפילא דאי בדליכא ניחא טפי לשער בצ' וקפילא, אבל אח"כ בימי רבא איפסיק הלכתא כל איסורין בששים והקילו חכמים דאין צריך לשער כ"כ בצלל וקפלוט דהוא חומרא גדולה, רק דאזלינן בתר רובא דרוב איסורין אין נותנין טעם יותר מס', וכיון דהוא מלתא דרבנן סמכינן על זה בדליכא קפילא, וזהו דחידשה ההלכה שנפסק אחר ר' יוחנן, וזה שכתב רש"י דאכתי לא אפסיק הלכתא בצ', והיינו דוקא בדליכא קפילא, אבל בדליכא לא נתנו חכמים שיעור לצטל ולסמוך אס' כיון דליכא לצוררי, וע"כ צריך קפילא וגם צריך ס' לצטל האיסור כנ"ל:

ובהבי מיושב קושית הר"ן על רש"י הנ"ל, דהא רבא חידושא אחי לאשמעינן מה שחידשה ההלכה דאיפסק בעבודה זרה (ע"ג:) כל איסורין שבתורה בצ', והתם קאי דוקא בדליכא קפילא דאי בדליכא פשיטא דסגי בצ' מצרייתא דזרוע בשלה וגריסין ועדשין, ומיושב ג"כ קושיתנו על הרשב"א הנ"ל, דהא התם בעבודה זרה קאי אשאר כל איסורין כגון עכצרא בשכררא, והכי נמי לענין מין צמינו התם:

ולפי"ז עולין כהוגן דצרי הרא"ש דההיא דכילכית לפירש"י היה צו ס', דהא מזה ידע ר' יוחנן דעכ"פ צריך ס' מזרוע בשלה, רק צלל וקפלוט הוא יותר מס' בדליכא

קפילא, אבל מה שמשמע מהר"ן דצלל וקפלוט הוא שיעור ס' נ"ע, דא"כ אמאי כתב רש"י דר' יוחנן בצלל איירי בדליכא קפילא וכנ"ל:

העולה מזה דעל כרחק מוכח דצלל וקפלוט הוא הרבה יותר משיעור ס' דהא רש"י כתב לקמן (נ"ט. ד"ה שנצטלו) גבי זרוע בשלה צק' וס' דאי טעמנוהו ויש צו טעם אסור, א"כ ע"כ יש איסור שנותן טעם יותר מק' וס', שצצלל וקפלוט אמרינן דשיערו חכמים דאין נותן טעם באיסורין יותר וכנ"ל דמשום הכי אין צריך קפילא, אבל הא דצריך ס' היא לדין תורה לצטל האיסור:

ומעתה סרו כל הקושיות שהקשה הכרמי ופלתי על רש"י צמחני' (נ"ו: ד"ה כשה) שכתב דשיעורין הלכה למשה מסיני וכו', דאם כן למ"ד טעם כעיקר לאו דאורייתא ולמ"ד אין בגידין צנותן טעם למה לן הלכה למשה מסיני, ולהג"ל אחי שפיר דהלכה היא גופה הא דילפינן מזרוע בשלה, דוודאי שיעורין הלכה למשה מסיני ואסמכוהו אקרא, וזהו צריך לענין לצטל האיסור עצמו ולא לענין הטעם, דאפשר דגיד משום דטעמיה קלוש לא היה אפילו ס' רק דצפחות מס' אי אפשר להחיר כנ"ל, רק דצמחני' איירי שהגיד שלם וגם מדנקט לישנא דצנותן טעם מוכיח שפיר דס"ל יש בגידין צנותן טעם:

ובהא אחי שפיר נמי מה שהוצרך רש"י לפרש כן דאל"כ הוה ס"ד משום שמו ובקושית התוס' צריש פרקין (פ"ט: ד"ה אס' יש), ובאמת ליכא למימר הכי דא"כ אכתי קשה האין סמכו אס' ולא הצריכו קפילא בדליכא או כצלל

וקפלוט, ואין לומר דהוי מין במינו דהא ר' יוחנן כללא כ"ל אפילו במין במינו כריך כלל וקפלוט, ועוד ד"ל דבאמת רש"י ס"ל דשומן ובשר מין בשאינו מינו ומ"מ אחי שפיר לפי האמת דר"ל דשמנו אוסר אמאי סגי בבשר ולפת אמאי לא כריך קפילא משום שמנו דאין זו הלכה למשה מסיני ושמה נותן טעם יותר, זה אינו, דכיון דכלא"ה כריך כריך שיעור גדול דהיינו ס' נגד הגיד וס' נגד השומן א"כ וודאי טעמו דשומן כלה ואצד דזה לא שייך רק כשנצטל שומן לצד בבשר אז יש לחוש דנותן טעם יותר, משא"כ כשיש כלא"ה שיעור גדול:

והשתא אחי שפיר פלוגתא דר' יוחנן ור' נחמן לעיל (נ"ו:) דר' נחמן ס"ל אין בגידין צנותן טעם כהלכתא, וא"כ על כרחך דהלמ"מ נאמרה על הגיד גופיה כשנימוח לצטלו בס' כדן כל איסור כדילפינן מזרוע בשלה, ולכך קאמר גיד בששים צין שנתצטל עם בשר או שאר דברים, אצל ר' יוחנן לטעמיה דס"ל בפסחים (מ"ו:) צסוגיא דהואיל יש בגידין צנותן טעם וא"כ על כרחך הלכה למשה מסיני לא נאמרה רק בגיד אצל שאר איסורין כריך קפילא או כצנל וקפלוט, ואפשר דאפילו גיד עצמו שנתצטל עם שאר דברים לא סגי בבשר בלפת, ולכך כלל כל איסורין שבתורה וכו', וכתב רש"י מלצד גיד והיינו עם הירך דוקא כנ"ל, עוד יותרו הרבה ספיקות צסוגיין לפי הנחות הללו, וק"ל:

ולפי"ז צ"ל דאם רש"י ס"ל כפירוש הב' דתוס' לעיל (נ"ו. ד"ה ההוא) גבי כחוש הוה דהיה צו ס', וכריך לומר לפירש"י דהיה

צו כצנל וקפלוט דאל"כ למה לא נתנו לקפילא ואפילו אי הוי מין במינו מ"מ ר' יוחנן אמר כל איסורין וכו' אפילו מין במינו כמ"ש לעיל:

ועייין בכרתי ופלתי סי' צ"ט שכתב צסוגיא דזרוע בשלה קאי הכל למ"ד יש בגידין צנותן טעם וכו' עיי"ש, ותמיה לי טובא דהא לר' יהושע צן לוי קאי התם, והוא ס"ל בהדיא אין בגידין צנותן טעם לקמן דף צ"ט ע"ב: [נדפס בשו"ת מראה יחזקאל סימן מ"ז].

דף ק' ע"א

בתורד"ה בשקדם וכו', דהשתא יורה גדולה שא"א להגעיל וכו'. הכרתי ופלתי צסי' צ"צ צסק"ט (ד"ה וכתב הש"ך) הקשה שדצרי התוס' כאן סותרין למ"ש צדף ק"ח (ע"ב) ד"ה אמאי מותר חלב נצלה הוא וכו' דחתיכה נעשית נצילה בשאר איסורים הוי רק מדרבנן, וא"כ מאי מקשו מגיעולי מדין דאיידי מדאורייתא עיי"ש, והנראה לי דהנה צהא דאמרינן בבשר בחלב אפשר לסוחטו אסור יש צ' פירוש, א' מ"ש בתורת חיים דקיס להו לרבנן שאין טעם האיסור נפלט ממנו לגמרי, צ' כמ"ש מהר"מ שיף שם דאפילו נפלט ממנו האיסור לגמרי מ"מ נשאר צאיסורו כיון דכל חד צאפי נפשיה שרי ועיי' חבורן נאסרו, והוכיח כן מלשון הש"ס (שם) דקאמר אפשר לסוחטו אסור ולא קאמר אי אפשר לסוחטו מותר עיי"ש וכן משמע מהר"ן, וכן נ"ל להוכיח מהצסוגיא עצמה דפריך חלב נצילה הוא, ולפי התורת חיים קשה הא צדצר הנצלה לא שייך צליעה כמ"ש תוס' שם צד"ה שנפל וכו':

ולבאורה יש לומר נפקא מינה בין ב' הפירושים הנ"ל לענין שאר איסורין למ"ד דגם בשאר איסורים אמרינן חתיכה נעשית נבילה, לפירוש התורת חיים אין חילוק בין בשר בחלב לשאר איסורין כיון דס"ל דאין האיסור נפלט ממנו לגמרי, אבל לפירוש מהר"מ שיף לא שיך זה רק בבשר בחלב וא"כ בשאר איסורים הוי רק דרבנן משום לתא דבשר בחלב:

ולפ"ז מיושב קושית הכרתי ופלתי הנ"ל דבסוגיא דדף ק"ח גבי חלב נבילה ע"כ מיירי שאפילו נסחט ממנו לגמרי וכמ"ש מהר"ם שיף הנ"ל וכמו שהוכחתי, ולכך כתבו שפיר דבכה"ג הוי בשאר איסורים רק מדרבנן, אבל לעיל דף ק' קאמר כיון שנתן טעם בחתיכה וכו' דעל כרחק האיסור הוא משום נתינת טעם דאל"כ הוי תרי משהו, ובכה"ג בשאר איסורים נמי הוי דאורייתא ולכך הוכיחו התוס' שפיר מגיעולי מדין:

ועוד נ"ל ליישב בפשיטות קושית הכרתי ופלתי דכיון שיש ב' דיעות בזה אי הוי דאורייתא או דרבנן אתי שפיר דברי התוס', דדף ק"ח הקשו על רבינו שמואל אליבא דכ"ע אפילו למ"ד דהוי דרבנן, ודף ק' הקשו לפר"ת מגיעולי מדין למ"ד שאסור מדאורייתא:

ועפ"י הנ"ל יישבתי בטוב טעם סתירת דברי המחבר בסי' ז"ב עם מ"ש בסי' ק"ו, דבסימן ז"ב (ס"ד) כתב דהחתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת, ובסימן ק"ו (ס"א) כתב דאותה

חתיכה נשארה באיסורה, וכבר נתקשו בזה הרמ"א עצמו וכל האחרונים ויאלו דחוקים, והנלפענ"ד עפ"י מ"ש הט"ז בסימן פ"א (סק"ג) הטעם בהגלד פי המכה כל מה שנעשה ממנה מעולם אסור, היינו משום דהא דמעמידין אותה על חזקתה היינו דוקא כשלא יראה מעולם מחזקה זו עד לאחר שחיטה משא"כ בהוגלד דעכ"פ יראה איזה ימים מקודם מחזקתה בחייה, ומאחר שלא נוכל לקבוע לה זמן לא מקרי חזקה, ועיין בפר"ח בסימן א' בציאור יותר:

ולפי זה אתי שפיר, דהבא אס נימא אפשר לסוחטו מותר היינו דוקא באופן שנוכל לומר שנסחט האיסור ממנו לגמרי דינא מחזקת איסור שהיה לה עד עכשיו, ולכך מתיר בסימן ז"ב כיון שיש ששים נגד האיסור מלבד אותה חתיכה אמרינן דנסחט האיסור ממנה לגמרי, משא"כ בסימן ק"ו דאין בקדירה ששים רק בצירוף עם אותה חתיכה ע"כ לא נסחט האיסור ממנו לגמרי דא"כ היו האחרים אסורים שאין בהן ששים לבטל האיסור, וכיון שלא יראה מחזקת איסור שלה חוששין שמה נשאר בה יותר מכדי נותן טעם ולכך נשארה באיסורה, והו' שדקדק המחבר בלשונו בסימן ק"ו שכתב מנורף עם החתיכה וכו' שאין האיסור נפלט ממנה לגמרי, ומש"ה כתב לקמן בדבר הנבלל שיש בין כולן ששים וכו' דשם לא שיך האי טעמא: [נדפס בשו"ת מראה יחזקאל סי' קס"ג. וע"ע לבנו של המחבר זצ"ל בספרו שו"ת דרך יבחר שמעתתא דטיפת חלב חולין דף ק"ט, ובספרו ים הרחב עמ"ס חולין דף ז"ו: תוד"ה אלא מעתה].

דף ק' ע"ב

בסוגיא דגיה"נ נוהג בטהורה
ובסוגיא דגיה"נ נוהג בשליל
(לעיל דף ע"ד: ודף צ"ב:)

הרמב"ם פרק ז' מהלכות מאכלות אסורות
(ה"ג) פסק בשליל לחלצו וגידו
אסור, ותמהו עליו מהא דא"ר אושעיא לעיל
דף נ"ב (ע"ב) דרבי מאיר ורבי יהודה הלכו
לשיטתו, ואם כן כיון דהרמב"ם פסק (צפ"ה)
מהלכות מאכלות אסורות הי"ג) כחכמים צפרק בהמה
המקשה (ע"ד). דשליל נותר בשחיטת אמו, אם
כן הוא הדין לחלצו וגידו:

ונקדים ליישב, הרמב"ם פ"ח שם (ה"ו) פסק
האוכל גיד הנשה של נבילה ועולה
ושור הנסקל חייב שמים, ותמה עליו הרשב"א
בחידושו דהא אמרינן בריש פרק גיד הנשה
(פ"ט:): למאן דאמר אין בגידין צנותן טעם
איסור גיד איכא מוקדשין ליכא, והא הרמב"ם
(פ"טו שם הי"ו) ס"ל דאין בגידין צנותן טעם
אמאי חייב משום נבילה ועולה ושור הנסקל,
גם שאר נושאי כליו תמהו עליו דהא פסק שם
לעיל מיניה דבגיד הנשה של טמאה פטור
מכלום וכו' שמעון, והאיך מוכה שטרי לצי תרי
דפסק בנבילה כר' מאיר דס"ל יש בגידין צנותן
טעם, ועיי"ש בכסף משנה שגם כן לא מנא
מענה וכתב איני יודע דרכו בזה:

ונקדים ליישב עוד הרמב"ם פ"ח שם (ה"ד)
דפסק גיד הנשה מותר בהנאה,
והקשה עליו הרא"ש צפרק גיד הנשה (סי'
י"ו) בסוגיא דשולח ירך בשם חכמי לוניל,

דפסחים דף כ"ב (ע"א) אמרינן דמאן דס"ל
אין בגידין צנותן טעם על כרחך לא הותרה
נבילה עם גידה, ועל כרחך ס"ל דגיד אסור
בהנאה, וכיון דס"ל להרמב"ם דאין בגידין
צנותן טעם למה פסק דגיד הנשה מותר
בהנאה, ומה שתירץ הרב המגיד בשם הרמב"ן
דסוגיא דפסחים הוא רק לרווחא דמלתא כבר
תמה עליו הפנ"י שם עיי"ש, וגם מנ"ל
לפסוק כהן סוגיא (בפסחים כ"ג:): דיליף ק"ו
מחלצ כיון ששני הסוגיות סותרין זה את זה
כמו שיצא לקמן:

וליישב כל זה נקדים עוד איזה תמיהות
נשגבות בסוגיא דפסחים הנ"ל, א'
מה שהקשה הפני יהושע בדף כ"ג (ע"ב) בתוס'
ד"ה ומה חלצ וכו' דאכתי לר"ש קושייתם
במקומה עומדת מאי פריך ור' שמעון הא י"ל
שאר איסורי הנאה יוכיחו, ומירון התוס' לא
שייך אליציה כיון דס"ל אין בגידין צנותן טעם
עיי"ש שהניח צ"ע, עוד קשה דלעיל (בפסחים)
דף כ"ב (ע"א) דפריך לר' אבהו ממתניתין
דשולח ירך וכו' הוי ליה לשנויי דשאני גיד
דאיכא קל וחומר מחלצ, והיותר תמוה דמאי
פריך התם למאן דאמר אין בגידין צנותן טעם
מאי איכא למימר והוצרך לשנויי מאן שמעת
ליה וכו', דזה אינו מספיק, דהא אכתי קשה
לרבי ישמעל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא מאי
איכא למימר כמו שהקשה הכרתי ופלתי (בס'
ס"ה), טפי הוה ליה למימר דס"ל כר' יוסי
הגלילי לקמן דיליף ק"ו מחלצ:

והנה נקדים הגמא אחת והיא, דלכאורה
שמעינן מסוגיין (בפסחים כ"ג:): להחירא

דחלב נצילה שני לימודים, האחת דאמרינן כשהותרה נצילה חלצה וגידה הותרו והיינו לר' עקיבא, והשני לר' יוסי הגלילי ילפינן לה מקרא דחלב נצילה יעשה לכל מלאכה וכו', והחילוק הוא ביניהם דהא דחלב נצילה אי לאו דהתירא התורה היה עליו שני איסורי הנאה, הא' מנא איסור חלב עצמו דכתיב ביה לא תאכל (ויקרא ג', י"ז) דמשמע נמי איסור הנאה, והב' מנא איסור נצילה דכתיב גם כן לא תאכל (דברים י"א, כ"א), ואם כן אי ילפינן ההיתר הנאה מכשהותרה נצילה וכו' עיקר ההיתר הוא מנא איסור הנאה דנצילה וגמשיך מזה היתר הנאה לאיסור הנאה דחלב, ולמאי דילפינן מיעשה לכל מלאכה הוא דהיפוך, ובשגם דלענין דינא בחלב נצילה אין נפקותא בזה דעל כל פנים חלב מותר בהנאה בין דכשירה ובין דנצילה, מכל מקום יש נפקא מינה לענין גיד הנשה של נצילה שיש עליו שני עניני איסורי הנאה הנ"ל, ולמאי דילפינן היתר הנאה דגיד מכשהותרה נצילה וכו' מאלו היתר לגיד דנצילה, אצל לר' יוסי הגלילי דלית ליה כשהותרה נצילה וכו', רק היתר הנאה דחלב יליף מיעשה לכל מלאכה וכו', והיתר הנאה דגיד יליף מק"ו מחלב, אם כן לא נוכל ללמוד ק"ו רק לאיסור הנאה דגיד מנא עצמו, אצל לענין איסור הנאה שחל עליו מנא איסור דנצילה שהיה בכלל האיסור ולא תאכל ולא בכלל ההיתר, זה לא נוכל ללמוד ק"ו מחלב, דמה ענין נצילה לקולא וחומרא של חיוב כרת דחלב, ועוד דאדרבא נוכל לומר איפכא כיון שחלב חמור דענוש כרת לכך אין איסור נצילה חל עליו, מה שאין כן גיד דקיל, ודוק בזה כי סברא אמיצה וברורה היא:

במצנינו למידין דמהלימוד דכשהותרה נצילה וכו' מוכח גם כן להתיר בהנאה גיד הנשה דנצילה, מה שאין כן מהלימוד דהק"ו מחלב לא שמעינן להתיר רק איסור הנאה דגיד עצמו ולא איסור הנאה דגיד דנצילה:

והנה בפרק גיד הנשה (נ"ד:) בסוגיא דמכריזין הקשו תוס' ממתניתין אצרייתא עיי"ש בד"ה אמר אביי וכו', דמתניתין אסרה לשלוח חתוכה במקום שאין מכריזין שמא יתנו צפני ישראל וצצרייתא התירה וכו', ותיירא דמתניתין איירי שאומר לו שהיא מנוקרת ועל כן לא יחוש הישראל שמא טריפה הוא כיון שטרח ליטול גידה:

ולפי זה אתי שפיר דאין הסוגיות דפסחים סותרין כלל זה את זה, דלעיל דפריך לר' אבהו ממתניתין דשולח ירך וכו' לא יכול לשנויי דסבירא ליה הק"ו מחלב וכו', דאם כן היה קשה שלימה אין חתוכה לא, וקשה קושיית התוס' מהצרייתא הנ"ל, ואין לתרץ כתיירא דהישראל יאמר דכשרה כיון שנטל גידה, הא ליתא דאדרבא מזה יוכיח דטריפה דאם לא כן למה טרח ליטול הגיד הא גיד דכשרה מותר בהנאה מק"ו דחלב והיה יכול לשלחה שלימה להנכרי, אלא על כרחך דטריפה הוא וגיד דטריפה לא הותר מהק"ו הנ"ל ועל כן הוכרח ליטול הגיד, ואם כן קשה חתוכה אמאי לא נשדר ליה, ואם כן ע"כ מתניתין דשולח ירך לא ס"ל קל וחומר דחלב ופריך שפיר, ומשני דכשהותרה נצילה וכו' ואם כן גיד דטריפה מותר בהנאה ולכך חתוכה אסור לשלוח, ומשום הכי פריך נמי שפיר מדר' שמעון דסבירא ליה

אין בגידין צנותן טעם, ואס כן אין הגיד בכלל
היתר נצילה והק"ו מחלצ לא מהני למרמי
מיניה איסור הנאה דחל עליו מצד נצילה,
וקשיא הך שולח ירך כנ"ל, ומשני דלר' שמעון
בלאו הכי כל גיד אפילו דכשרה אסור בהנאה:

וּלְפִי זה מיושב קושיית הפני יהושע הג"ל
בתוס' ד"ה מה חלצ וכו', דוודאי לעיל
דאיירי לענין כשהותרה נצילה אמרינן שפיר
דלמאן דאמר אין בגידין צנותן טעם אין הגיד
בכלל ההיתר, אבל הכא דמיירי לר' שמעון דקאי
אגיד דכשרה, אס כן הוי ק"ו מחלצ שהתירה
התורה החלצ שאסור באכילה ומותר בהנאה
כנצילה ודימתה אותו התורה לנצילה עצמה
לענין איסור הנאה החל עליו מחלצ עצמו, וכל
שכן בגיד הקל שיש לדמותו לנצילה להתיר
בהנאה האיסור שמצד עצמו, אבל אותו איסור
הנאה דרביעא עליו מצד נצילה באמת לא נוכל
ללמוד מזה דהא לענין זה צריכין לומר דהותר
בכלל נצילה, ובאמת גיד אינו בכלל נצילה כיון
דאין בגידין צנותן טעם, דוודאי לענין איסור
הוא בכלל לא תאכל כל נצילה אפילו אי אין
בגידין צנותן טעם כיון דלא תאכל איסור הנאה
נמי משמע, ועוד דאס לא כן מאי נפקא מינה
כלל אס הגיד הוא בכלל היתר דנצילה או לא,
וקושיית הגמרא לר"ש לא היה להתיר גיד
דנצילה רק לסתם גיד דכשרה, ועל זה הוי ק"ו
שפיר כנ"ל:

וּמַה שכתבו התוס' לישנא דבכלל נצילה, היינו
משום דקאי לר' יוסי הגלילי דס"ל יש
בגידין צנותן טעם, אבל אין צורך בזה לר'

שמעון וכמו שכתבנו, וגם התוס' בתחלה לא
הזכירו דס"ל בכלל נצילה, ולפי זה לר' שמעון
גיד הנשה דנצילה מותר בהנאה מצד עצמו
ואסור בהנאה מצד נצילה, ויש נפקא מינה בזה
כשאין בו כזית, אע"ג דלהרמב"ם סבירא ליה
דלוקין על איסור הנאה דרך אכילתן כמו שכתב
המשנה למלך בהלכות יסודי תורה (פ"ה ה"ח)
והציאו הפרי מגדים (בפתיחה להל' פסח ח"ב פ"ג),
מכל מקום צריך לומר דפטור משום גיד דהותר
מק"ו וכיון דאין בו כזית פטור גם משום נצילה,
דוודאי לענין גיד קיימא לן אכלו ואין בו כזית
חייב ולא בנצילה:

וּלְפִי זה לא מצי לאקשווי התם לר' ישמעאל
בנו של ר' יוחנן בן ברוקא, דיט לומר
דס"ל בעלמא איסור חל על איסור אפילו איסור
קל על חמור, ואס כן אפילו אי ילפינן ק"ו
מחלצ איכא למילף נמי לענין איסור הנאה של
נצילה, אבל לר' שמעון דלא ס"ל איסור חל על
איסור ואינו יכול לחול וליכא קל וחומר כנ"ל,
ואע"ג דאמרינן יצוא איסור נצילה וטריפה
ויחול על איסור חלב, היינו לענין אכילה דמהאי
קרא שמעינן היתר הנאה, ולהכי קאמר מאן
שמעת ליה ר' שמעון, ר"ל דקושייתך קאי רק
לר"ש ואין הכי נמי דאסור בהנאה, ומכל מקום
לדידן אע"ג דסבירא לן אין בגידין צנותן טעם
ולא קיימא לן כר' שמעון באין איסור חל
איסור, מכל מקום לא נוכל למילף מהק"ו
להתיר איסור הנאה דנצילה בגיד, דהא קיימא
לן רק באיסור כולל איסור חל על איסור ואיסור
הנאה דנצילה בגיד אינו כולל דהא צטר נצילה
שרי בהנאה:

ובהבי מיושב קושיית הכרתי ופלתי בחולין דף ק"א (ע"א) שהקשה מאי פריך הגמרא מאן תנא דאיסור כולל באיסור חמור וכו' ומסיק דר' יוסי הגלילי הוא, דלמא חכמים ס"ל אין בגידין צנותן טעם ולכך צנצילה פטור דשריא בהנאה אצל בעולה ושור הנסקל איסורי הנאה נינהו, ולהג"ל לא קשה מידי דאם כן אכתי היה קשה מאן תנא דס"ל אין בגידין צנותן טעם, דליכא למימר דר' שמעון הוא דהא ר"ש לא ס"ל אפילו איסור מוסיף ואם כן אין עולה חל אגיד, וליכא למימר דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא [הוא] דהא על כרחך ס"ל אפילו קל על איסור חמור חל, דאם לא כן קשה אדידיה מתניתין דשולח ירך, ואם כן אכתי פליגי בכולל דר' מאיר ס"ל דוקא איסור כולל כמו נצילה ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא ס"ל אפילו איסור קל, ואם כן הוה פליגי צב' סברות דהיינו באיסור קל על חמור וגם באין בגידין צנותן טעם:

וביין שזכינו לדין דאין הסוגיות סותרין זה את זה שפיר פסק הרמב"ם כר' שמעון דאין בגידין צנותן טעם וכו' יוסי הגלילי דמותר בהנאה, דדוקא לעיל הוכרח לומר דהא זהא תליא דלא תיקשי משולח ירך, וצאמת גם סוגיא דפרק גיד הנשה שם מוכח דס"ל לר' יוסי הגלילי דגיד הנשה מותר בהנאה דלישנא קמא עיקר כמו שכתב הרשב"א שם:

ולפי זה שפיר פסק הרמב"ם באוכל גיד הנשה של נצילה חייב שמים, דדוקא גיד דכשרה מותר בהנאה מק"ו, אצל גיד דנצילה אכתי אית ציה משום נצילה ואם כן חייב משום

אוכל גיד דעץ הוא, והתורה חייבתו עליו משום הנאת נצילה או עולה ושור הנסקל דכולהו איסורי הנאה נינהו:

ובישוב גם כן קושיית הרשב"א על הרמב"ם מהא דאמרין לעיל (פ"ט:) גיד איכא מוקדשין ליכא, די"ל דהתם צעי לאוקמי מתניתין בקדשים קלים, וצלאו הכי דקאמר התם בולדות קדשים איירי נמי דוקא בשלמים, דאין עולה ואשם נקיבה וולד חטאת למיתה אצלא, ואם כן קדשים קלים אין בהם מעילה כלל לא לפני זריקה ולא אח"כ רק באימורים, ואם כן אין צו איסור הנאה דמעילה ואינו לוקה משום מעילה, מה שאין כן הכא של עולה דהוא קדשי קדשים:

והנה הכרתי ופלתי (שם) הקשה דהיכי יליף ק"ו מחלב, הא איכא למיפרך מה לחלב שכן הותר מכללו בשליל עיי"ש מה שפריך דר' יוסי הגלילי ס"ל יש בגידין צנותן טעם ואם כן גם גיד הותר עיי"ש, ודצריז ל"ע דאכתי הקושיא קאי לר' שמעון דמאי פריך הגמרא ור"ש והוכיח לומר דאיכא למיפרך מחיה הוה ליה למימר צבהמה גופה שהותר מכללו בשליל כיון דס"ל אין בגידין צנותן טעם ואין גיד בכלל נצילה, גם לפי תירוץ שם אכתי קשה לדין אמאי גיד בן ח' מותר הא אין צו צנותן טעם ואינו בכלל כל צבהמה ואנן קיימא לן דבן ח' חי או בן ט' מת מותר:

אמנם כד מעיינת ציה לא קשה מידי קושיית הכרתי ופלתי דממה נפשך לא נוכל לומר שליל יוכיח, דאי גיד דשליל מותר אם כן אין כאן פירכא, ואי גיד דשליל אסור אם כן

ואם כן על כרחך נריך לומר דגם צמעי אמו מיקרי חלב רק דלא ניתר בשחיטת אמו, אבל כשלא נתלש מותר, ואם כן שפיר י"ל דחלב הותר מכללו, ובכסף משנה (פ"ו מהל' מאכלות אסורות ה"ד) גבי תלש חלב כתב גם כן דלהרמז"ס אין חילוק:

ולפי זה הדרא קושיא לדוכתא דהיכי יליף ק"ו מחלב הא איכא פרכא דהותר בשליל, ועל כרחך נריך לומר דבאמת חלב דשליל אסור, ולפי זה פסק שפיר לאסור חלב וגיד דשליל אליבא דידן דס"ל אין בגידין צנותן טעם ולא הוי בכלל היתר דנצילה, רק דאחיא מק"ו, מה שאין כן התם בחולין דף ז"צ דקאי למאן דאמר יש בגידין צנותן טעם לא נריך למילף היתר הנאה צק"ו, דהא הותר בכלל נצילה, שפיר קאמר דאזלי לשיטתם ולכך ר"י מתיר וק"ל:

ולפי מה שתרצתי דברי הרמז"ס בגיד דנצילה, אין להקשות אם כן חכמים דהתם דהיינו ר' יוסי הגלילי אמאי פליגי בנצילה הא הוי נמי איסור מוסיף דאסור בהנאה, זה אינו, דחכמים סבירא להו דנריך להיות דוקא איסור כולל וגם איסור מוסיף, ולהכי לא נקיט גיד בחלב כמו שכתבתי שם במקומו, וגיד דנצילה לא הוי איסור כולל דהא בשר נצילה מותר בהנאה, מה שאין כן עולה ושור הנסקל הוי כולל ומוסיף בחד גוונא. ומ"ש דגיד בנצילה לא הותר אין להקשות אמאי פסק הרמז"ס דשאר גידין ועצמות דנצילה פטור אבל אסור עיי"ש בפ"ד (ה"ח) מהל' מאכלות אסורות, דוודאי אין נריך להוציא כל הגידין ועצמות כשנתנו להגר, מה שאין כן גיד הנשה

אדרבא נילף מיניה גופא ק"ו איפכא מה גיד דקיל ואסור בשליל כל שכן חלב החמור שעגוש כרת, ואם כן ליכא פירכא כלל, אך כל זה אי גיד מותר בהנאה, אבל אי גיד הנשה אסור בהנאה אכתי הק"ו פריכא דהיכי יליף דגיד מותר בהנאה מק"ו מחלב, הא איכא למיפרך שהותר בשליל, וליכא למימר ק"ו לאסור חלב בשליל, הא קיימין עכשיו בסברא דגיד הנשה אסור בהנאה ואם כן איכא פירכא מה לגיד שכן אסור בהנאה, אך יש לומר דמכל מקום לר' שמעון פריך שפיר דסבירא ליה בסוף פרק דם שחיטה (כרימות כ"ג:) כל חלב לרבות אימורי קדשים קלים איירי צוולדות קדשים דבהדדי קאחיי, וכתבו שם התוס' (ד"ה צוולדות) דעל כרחך ס"ל דאין איסור חלב חל עד שיצא לאויר וכ"כ בסוף פרק גיד הנשה (להלן ק"ג. ד"ה דאיסור), ואם כן חלב צן ט' לא מיקרי חלב כלל, והשתא ליכא למימר דחלב הותר מכללו בשליל דלאו חלב הוא כלל, ולא כמו שכתב הכרתי ופלתי דגיד אינו בכלל כל צבהמה, רק דאינו בכלל כשהותרה ואם כן על כרחך חלב אסור, דאם לא כן מנ"ל דגיד מותר בהנאה דלמא גיד אסור וחלב שרי, והוי פרכא שהתיר השליל כנ"ל, אלא על כרחך דחלב גם כן אסור דלא הותרה וכו':

אמנם הפרי חדש הקשה על הרמז"ס דהא בתלש חלב והניחו צמעי אמו מותר מדנקיט ר' יוחנן (לעיל ע"ה.) והוציאו לחוץ עיי"ש, ובאמת לכאורה נעלם ממנו דברי חידושי הר"ן צפרק צהמה המקשה דף ע"ה שכתב דס"ל להרמז"ס דהא דנקיט ר' יוחנן הוציאו לחוץ לרבותא דריש לקיש נקטיה עיי"ש, דלר' יוחנן אין חילוק אפילו הניחו צמעי אמו אסור,

בלאו הכי היה אסור מחיים ללא הותר בכלל לא תאכל כל נבלה לגר אשר וכו', דהא אפילו בלא נבילה אסור לאכלו ולא קאי על זה לא תאכל כל נבילה, ודו"ק: [נדפס בשו"ת מראה יחזקאל סימן קל"ו].

דף ק"ח ע"א

בתוד"ה מבשר בחלב וכו', וי"ל ראביי
קבלה מרבא וכו'. לפ"ז קשה עפימ"ש תוס' (בסמוך ד"ה חידוש) דהחידוש דבשר בחלב הוא דאי תרו ליה כולי יומא בחלצה שרי וכו', א"כ מאי קמצעיא ליה בצבורות דף ו' ע"ב חלב טהורה מנ"ל דשרי וכו', תיפוק ליה מדאיטריך קרא במשרת או מגעולי נכרים לטעם כעיקר ולא יליף מבשר בחלב היינו משום דחידוש הוא, ואי ס"ד דחלב טהורה אסור ממילא דאי תרו ליה כולי יומא בחלצה ג"כ אסור מטעם כבוס וליכא חידוש בבשר בחלב, ויעוין שם בצבורות דפריך נמי לר' שמעון דס"ל בשר בחלב מותר בהנאה מאי איכא למימר וכו', ולדידי קשה יותר לפימ"ש תוס' בע"ז הנ"ל (ס"ח: ד"ה ואידך) דלריך קרא דמשרת לטעם כעיקר: [ראה מה שפלפל בקושיא זו בן המחבר ז"ל בשו"ת שערי נדק סי' ק"ד].

דף קי"א ע"ב - קי"ב ע"א

בגמ' וה"מ צנון דאגב חורפיה בלע וכו'.
דעת הש"ע בריש סי' נ"ו דצנון לא הוי דינו כדבר חריף, והא דאמרינן בגמ' דצנון אגב חורפא בלע היינו צסכין דוקא ששמנוניתו קרוש על פניו אז מהני חריפות דצנון להתבלע בו ולא לענין נ"ט בר נ"ט.

ולפענ"ד תליא בשני לשונות ברש"י ד"ה קישות וכו' שנדחקו האחרונים בפירוש דבריו, ולפענ"ד צוונת רש"י דס"ל לרש"י דהא דאמרינן דצנון אגב חורפיה בלע היינו רק לענין שיהא חלוק מקישות דהתם סגי בגרירא משום דאינו חריף, אבל לענין דגיס שעלו בקערה ודאי אין מועיל חריפות דצנון יותר מבישול, ולזה כתב רש"י בפירושו קמא דהא דצנון גרע מדגיס שעלו בקערה משום שיש עליו איסור בעין אבל צסכין נקי אינו אסור. ובפירוש צ' ס"ל אפילו באיסור בלוע דהוי נ"ט בר נ"ט חריפות דצנון משוי לשבח רק דאין כח זה דצנון להפליט מהסכין וע"כ הולך לטעם דדוחקא דסכינא, וזה כוונת רש"י צמה שכתב בלע טפי מדגיס הרוחמים, אין כוונתו דמצליע יותר רק דמשוי הצליע לשבח:

אלא דלפי זה קשה מ"ש התוס' לעיל דף ח' (ע"ב) ד"ה אגב דוחקא וכו' להוכיח סברת הריצ"ס דלריך חמימות קצת לדוחקא מדאמר הכא אגב חורפא אבל משום דוחקא לא וכו' עיי"ש, דבזה יתכן לפירוש קמא דרש"י שיש כאן איסור בעין וטעמא דחורפא לא מהני רק להצליע צצנון, והוכיחו התוס' שפיר דאי דוחקא לחוד מהני הוי ליה למימר משום דוחקא, והוא הדין דהוי מצי להקשות טפי דאי דוחקא לחוד מהני מאי שנא קישות דסגי בגרירה, אבל לפירוש צ' דרש"י ע"כ לריך לטעמא דחורפא דלא להוי נ"ט בר נ"ט, א"כ על כרחך הולך לטעמא דחורפא שיהא חלוק מקישות ולא סגי בטעמא דדוחקא, וא"כ לא מוכח דינו של הריצ"ס הנ"ל, אך י"ל דבלא"ה

דף ק"מ ע"א

בגמ' בדאמר רב בהנא תקח לך ולא
לבלבד וכו'. העתק משו"ת מראה
יחזקאל סימן נ"ה:

עוד הקשה מעלתו למ"ד חזי שיעור מותר מן
התורה למה לי תקח לך ולא לכלבד,
וכוונתו אהא דאיתא בפרק שילוח הקן עוף
טהור רובץ על ציני עוף טמא פטור מלשלח
משום דכתיב תקח לך ולא לכלבד, הא חזי ליה
לאכלן בחזי שיעור, לכאורה י"ל דלשון תקח
משמע שיש בו קיחה בכשיעור וכמו שפירש"י
בחומש צפ' שלח לך (במדבר ט"ו, כ"א) גבי חלה
שצריכה שיעור מדכתיב תתנו שיהיה בו כדי
נחינה, הכי נמי תקח דהכא, וא"כ כיון דדרשין
דלך קאי על אכילה שיהיה בו היתר אכילה,
ממילא דתקח לך צריך לפרש שיהיה היתר
אכילה בכשיעור:

ויעויין בתוס' גיטין דף כ' ע"א ד"ה דלמא
נתינת וכו', שכתבו דהא דבשמן
המשחה (כרימות ו'): דרשין (שמות ל', ל"ג) אשר
יתן ממנו על זר דנתינת בכזית, היינו רק
מיתורא דקרא יע"ש, ולפי דבריהם צריך לומר
דקרא דחלה ג"כ מיותר אבל בלא"ה הוי נתינת
בכל שהוא, ומ"מ י"ל דגם הכא תיבת תקח
מיותר, או דהוה מצי למיכתב יהיו לך,
ומדאפקיה בלשון תקח, צריך להיות בו שיעור:

אך היותר נראה לי לפי מה דאמרינן שם
באותה סוגיא לעיל לענין ציפורי עיר
הנדחת לא אמרה תורה שלח לתקלה, וכמו כן
לענין ציפורי מצורע, א"כ הכי נמי כאן על
כרחק לא מיירי קרא בהכי כיון דבכל יכול לבא

רש"י לא ס"ל סגרת הריצ"ס דהא הוכחת
הריצ"ס הוא דלמ"ד משום דוחקא תקשי ליה
נמי דהתירא וכו', ואילו לפירש"י לא קשיא מידי
דהא ס"ל התם דהסכין קשה לצלוע, וקושית
הגמ' (שם) דהתירא נמי וכו' קאי רק למ"ד
בחמין בית השחיטה רותח דלפרש"י הא בזה
תליא עיי"ש, וא"כ ליכא למימר דסכין קשה
לצלוע אבל למ"ד בית השחיטה זונן בלא"ה לא
קשיא מידי:

אבן דברי התוס' לעיל דף קי"א ע"ב ד"ה
אמר אציי וכו' לא משום וכו', מוכח
דס"ל חורפא דלנון מהני לענין נ"ט בר נ"ט,
עיי"ש במהר"ם שי"ף שהקשה דלמא לדר'
כהנא קאמר לה דלא ס"ל נ"ט בר נ"ט בלנון,
ודבריו אין מובנים דהא אציי קאמר בהדיא
טעמא משום דהתירא בלע ולא משום נ"ט בר
נ"ט, אלא מ"מ צריך להצין בדברי אציי גופא
כיון דעכ"פ פליג אדרב כהנא ואמאי לא קאמר
טעמא דרב כהנא משום נ"ט בר נ"ט, על
כרחק צריך לומר דס"ל לאציי [ד]סברא פשוטה
היא דהחריפות משוי לשבח ולהכי לא מסתבר
ליה דפליג רב כהנא רק לענין התירא בלע,
דבלא"ה איכא פלוגתא במס' ע"ז דף ע"ו ע"א
דפליגי רבא ור' אשי עיי"ש דרבא דהכא
לשיטתיה אזיל, א"כ שפיר י"ל דרב כהנא ס"ל
כרב אשי:

והנה כל זה בסכין בן יומו דאין בו רק משום
נ"ט בר נ"ט, אבל באינו בן יומו גם
התוס' מסופקים עיי"ש בדף קי"ב (ע"א) ד"ה
אגב חורפא: [נעתק משו"ת מראה יחזקאל סי'
ק"נ ויעו"ש].

קנב

מראה

חולין

יחזקאל

לידי תקלה שיאכל כזית צכדי אכילת פרס, וק"ו
הוא מהתם, דכיון דעל מה שמוציא מרשותו לא
אמרה תורה שלח לתקלה כל שכן שלא אמרה

תורה תקח לך לתקלה, וכתיב דרכיה דרכי נועם
וכל נתיבותיה שלום, ודוגמא לזה אמרינן
ציצמות (ע"ח.) כל דאי לא כתיב קרא:

העתקנו לבאן סי' מ"ב משו"ת מראה יחזקאל שמרבה המחבר
לציינו בתוך החיבור והיה בדעתו לכותבה באן כפי שכתב "עי'
בשו"ת דלקמן".

פלפול בדין נקובת הושט

נסתפקתי דדין ניקב הושט במקום דמשמשא
ידא דטבחא דהיינו כשפתחו העוף
בסכין ודרך להעביר היד שם, ואחר כך
כשזודקין הושט כפי המנהג באוזות פטומות
נמצא נקב ולא היה במקום שחין ואי אפשר
להכיר אם הנקב נעשה ע"י הסכין או היה
מחיים:

והנה לכאורה יש לאסור מטעמא דבחייה
בחזקת איסור עומדת, והא דאמרין
בסי' כ"ה (סעיף ג') צאצ שנטל בני מעיים
ובסימן ל"ז (סעיף ו') גבי ריאה דתליין
במשמושא ידא דטבחא, היינו מטעמא דנשחטה
הותרה, משא"כ בושט כדאיתא בחולין דף ל"ב
(ע"ב) וצ"ד סימן ל"ג (סעיף ה') דאיכא חזקת
איסור. הדר אמרי דמכל מקום יש למצוא היתר,
דהא הך חזקה דנשחטה הותרה אינה חזקה
מלד ענמה דהא הוי חזקה שאינה מצוררת
לדעת התוס' בריש נדה (ב': ד"ה דאיכא) ובחולין
י"א (ע"א ד"ה אחיה), אפילו בחיתה י"ב חודש
וכל שכן כשאינה עדיין בת י"ב חודש אפילו
הכי אמרינן נשחטה הותרה, רק החזקה הוא
מכח רובא דרוב בהמות כשרות, וזה שייך ג"כ
גבי ושת לענין נקב, ואע"ג דאיכא חזקת איסור
הא קי"ל רובא וחזקה רובא עדיף, וכן מוכח

לכאורה ממ"ש רמ"א סוף סימן ל"ג (סעיף ט')
דיותר טוב לסמוך ארובא, ולא החמיר שם רק
משום דשכיח יותר מסרכות הריאה דלריכה
בדיקה אפילו בלא חזקת איסור, אבל בלא"ה
שפיר הוי סמכין ארובא אפילו בושט, ולפי"ז
נריך לומר דהא דאמרין בהמה בחייה בחזקת
איסור עומדת היינו רק בשוחט בסכין ונמצאת
פגומה, וספק שהה ודכותיה, משא"כ לענין
נקב הוי לן למיזל בתר רובא, ויעויין בצ"י
באו"ח סי' תל"ז ובחדושי מהרל"ח שם שיש שם
ל"ע בזה, ויש ליישב בדוחק ואין כאן מקומו.
אכן מה שיש לספק בזה לאסור הוא משום
דנימא סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא,
והדבר נריך תלמוד, ואפרש שיחתי על פי סוגית
הש"ס ופוסקים:

(א) הנה במהרש"א חולין דף י"א (ע"א) בתוס'
ד"ה מנא הקשה דגבי פרה נימא
סמוך מיעוטא וכו', ומירץ ב' תירוצים, הא'
דסמוך מיעוטא וכו' הוא רק מדרבנן וכו',
ומירץ הב' דטרפות הוי מיעוט דלא שכיח וכו',
והנה תירוצו הראשון אינו עולה יפה לפי מה
דפריך שם בסוף הסוגיא ור' מאיר היכי אכל
בשרא וכו', וכתבו התוס' שם דלרבנן לא פריך
וכו' עיי"ש, וצ"ה פסח וקדשים (שם י"ב). כתבו
התוס' דמצער תאווה לא פריך משום דהוכחת

הנ"ל, וא"כ אין הוכחה לנידון דידן דהא עכ"פ
נריך ג"כ חזקה דקודם י"צ חודש:

אלא דלפי"ז הדרא קושיא הנ"ל לדוכתיה
אמאי לא פריך מפסח וקדשים, דהא
פסח הוא בן שנה וכן קדשים דהיינו חטאת
ואשם נזיר ומנורע דבאין בני שנתן דוקא, וא"כ
אכתי הוה מצי למפרך לרבנן כנ"ל, ובהכי יש
ליישב קושית התוס' שהקשה מבשר תאווה לא
פריך וכו', ולהנ"ל יש לומר דלענין מדאורייתא
מודה ר' מאיר במיעוט דלא שכיח כגון שיס
רובא וחזקה לנגדו כדאיתא ביצמות הנ"ל ולכך
לא פריך מבשר תאווה ד"ל דאיירי ביתר על
בני שנתן:

(ב) **ומצאתי** ראיתי בתוס' צבורות דף כ'
ע"צ ד"ה חלצ פוטר וכו' שהקשה המהרש"א שם קושיא זו אמאי לא
פריך לרבנן, ותירץ דנקוצת הושט לא הוי נבלה
עיי"ש. ובתחלה נריך ליישב אמאי לא תירץ שם
כמו בחולין הנ"ל דהוי מיעוט דלא שכיח, דזה
אינו, דאם כן היה אכתי קשה על התוס' שם
שהקשו שם אחר כך אהא דרוב מנזין אלל
שחיטה וכו' ותירצו דהוי מיעוט דלא שכיח,
ואמאי לא תירצו כן לעיל מיניה ועל כרחך
דאכתי לא נחתו לסברא זו, ועל כן הוכרח
מהרש"א לתרץ בענין אחר, אלל בחולין קאי
למסקנת התוס' כאן וכ"כ בפרמ"ג סי' ל"ג,
אך לפי מ"ש לעיל בסמוך בלא"ה לא שייך
תירוצ זה בצבורות שם:

אמנם דברי מהרש"א בעצמם תמוהים מאד
דפשוט הוא בהרמז"ס (פ"ג מה"י
שחיטה ה"ט) ושאר פוסקים דנקוצת הושט הוי

הש"ס הוא רק מדרבנן עיי"ש, ולפי דעת
מהרש"א הנ"ל אכתי קושייתם במקומה עומדת
לרבנן נמי תיקשי היכי אכלינן בישראל נימא
סמוך מיעוטא לחזקה דהא לענין נקוצת הושט
איירי התם דקאמר דלמא במקום נקב קא שחיט
ואם כן הו"ל לאסור מדרבנן, ועל כרחך נריך
לומר כתיבון המהרש"א ה"ב הנ"ל דטרפות הוי
לא שכיח, ולפי זה יש מקום להחזיר צנידון דידן.
אך יש לדחות זה דהא בלאו הכי דברי מהרש"א
נריכין ביאור דמנ"ל הא, ולא מצינו בשום מקום
דבר זה דטרפות יהיה לא שכיח:

וע"ב עלה בדעתי דהמהרש"א הוכיח כן
מסוגיין לפי מה שכתבו התוס' שם דף
י"א (ע"א ד"ה אחיא מפרה אדומה) דגבי פרה ליכא
חזקה משום דאינה מצוררת, ובאמת דצריהס
נריכין תלמוד בטעמא דמלתא הא עכ"פ אגלאי
מלתא למפרע דקודם י"צ חודש כשרה היתה
ואמאי לא נוקמיה אחזקה, ועל כרחך דסבירא
להו להתוס' כיון דהא דאזלינן בתר חזקה הוא
רק מגזרת הכתוב דילפינן (חולין י'): מצית
המנוגע, ולכך נריך להיות בדומה לו ממש ואין
צו אלל חידושו דשם הוי חזקה מצוררת. והנה
כל זה דוקא לענין שלא תחשב הך חזקה שאינה
מצוררת לחזקה בפני עצמה להחזיר על ידה,
אלל מ"מ החזקה היא במציאות דעכ"פ הא
קמן דידיעין בצירור דקודם י"צ חודש כשירה
היתה, ועל כן מהני לענין זה לנרף אותה להרוצ
בענין שיהיה המיעוט שכנגדו נחשב למיעוט
דלא שכיח, וכדאיתא ביצמות דף קי"ט (ע"צ)
דרובא וחזקה הוי מיעוט דלא שכיח. וכעין
סברא זו מנאמרי בפרמ"ג סי' נ"ז במה שתיירץ
שם על קושית העולם המוצא בכרתי ופלתי סי'

נצלה וכדמוכח מגמרא חולין ל"ב (ע"ב), וזפרי מגדים סי' (ל"ב) [ל"ג שפ"ד סק"ה] רצה למחך דהמהרש"א ס"ל דגמרא הנ"ל קאי רק לענין פסוקת הגרגרת יעו"ש, ואינו מחזור כלל לחלק בין ושת לגרגרת, ואין לומר משום דגרגרת פסוקתו ברובא וכמנחא דדיקולא דמי, זה אינו, דהא דאמרינן התם כמנחא דדיקולא היינו שלא לחלק בין מקום חתך לשלא במקום חתך עיי"ש, דהא להס"ד דהתם לא מחלק בזה, ועל כרחך דקאי גם כן אושט, ועוד דלמסקנא קי"ל כריש לקיש בניקבה הריאה בין קנה לושט דטרפה כדאיתא ביו"ד סימן כ"ו (פעיף ז'), והא דרב אחא בר יעקב (חולין ל"ג) דאין מוזמנין נכרי על בני מעיים, היינו משום שנשחטו ב' הסימנין שחיתן תלוי בשניהם. ועוד קשה לי דזכהאי גוונא דמיירי המהרש"א התם לענין במקום נקב קא שחט, גרע טפי דהו"ל שהייה צמיעוט קמא כמו שכתב הפרי מגדים בפתיחה שלו וזה ודאי נצלה, ועוד דשגרת לישנא דמהרש"א שם משמע שהוא דבר פשוט ומוסכם דנקובת הושט אינו נצלה ולא דעה יחידאה אליבא דתוס'.

(ג) וצריבין למשכוני נפשין בהצנת דברי קדשו של אדוננו מהרש"א ז"ל ועפ"ז ניישז גם כן קושית תוס' בחולין כ"ח ע"ב (ד"ה אחא) שהקשו לפרש"י דלענין נקב נמי אין לושט בדיקה מצחוך הוא ליה למימר וושט אין לו בדיקה מצחוך דנפקא מינה לספק נקובה, והגראה לי בזה לפי מה שכתב הכרתי ופלתי בסימן ל"ג ס"ק י"א לדעת הפוסקים דבמקום ידוע יש לושט בדיקה אם כן הרי יכול ליתן עיניו על מקום ידוע לשחוט שם וכו', ומירך דמכל מקום יש לחוש שמא הפנימי ניקב במקום

שחיטה והחילון במקום אחר והוי ניקבו זה שלא כנגד זה דאסור, וכתב עוד שם דהא דפריך (חולין י"א:) ור' מאיר היכי אכיל וכו' אין לומר שיצדוק במקום ידוע וכו' דכיון דחייש למיעוטא כל הושט בחזקת נקוב א"כ יש לחוש לנקבו זה שלא כנגד זה כנ"ל:

(ובודאי לא נעלם מעיני הכרתי ופלתי מה שכתבו תוס' דף כ"ח (ע"ב ד"ה אחא) דקושית הגמרא קאי על פסח וקדשים דאינו יכול לקרוע העור דהו"ל מוס, וז"ל דהתוס' לא הוצרכו לזה רק לריב"א, אבל לפרש"י אין צורך לזה דכלאו הכי הוא דוחק לפרש כן דהמקשן אמסקנא סמיך (י"ב) דפריך פסח וכו', וכן משמע קצת בתוס' י"ב ע"א ד"ה פסח שהקשו מבשר תאווה לא פריך וכו', ואמאי לא מתרצים דהכא יכול לקרוע העור, ועל כרחך צריך לומר דשם הקשו לפירוש רש"י, וכלאו הכי אני תמה מנ"ל להתוס' זה דקריעת העור הוא מוס הא דדרא צרי, ומשנה שלמה שנינו בריש פרק ו' דצבורות (ל"ו:) נפגמה אנו מן הסתם אבל לא מן העור, ועי' ברמב"ם פרק ב' מהלכות איסורי מזבח ופרק ו' מהלכות ביאת מקדש שלא מנה מוס זה אפילו למוס עובר, וכן משמע במדרש רבה סוף קדושים פרשה כ"ה מהיכן ימול אם מהאוזן אינו תמים וכו' הוי אומר זה ערלת הגוף וכו', מכלל דחתיכת העור אינו מוס, ואפילו נאמר דמלד הסבירא אסור להקריבו כל זמן שלא נתרפא, מכל מקום יכול לעשות באופן זה דהיינו לצדוק הושט על ידי קריעת העור ולהמתין אחר כך עד שיתרפא ואז יוכל לסמוך על החזקה דאינו

נבלה לענין נקוצת הושט והו"ל נמי חזקה
מבוררת, ונ"ע לדעתי בזה):

והנה צפרי מגדים סימן ל"ג במשניות זהב
סק"ד כתב דניקבו זה שלא כנגד זה
הוי רק ספיקא אי מוזמנין הנקבים אהדדי,
ואם מרוחקים זה מזה הוי רק מדרבנן, וכן
כתב הכרתי ופילתי דעכ"פ לא הוי נבלה, והשתא
אמי שפיר דלא הוי מצי למימר דנפקא מינה
לספק נקוצה דהא ספק נקב לא משכחת לה
רק לחוש שמא נקבו זה שלא כנגד זה, דממה
נפשך אם הנקב בא מבחוץ הרי יכול ליתן עיניו
במקום ידוע ולשחוט שם, ואם הנקב בא
מבפנים פשיטא דיכול לבדוק כנגד אותו מקום
המסופק מבחוץ, רק החשש הוא לנקבו זה שלא
כנגד זה, ואם כן כיון דצכהאי גוונא ליכא חזקת
איסור שפיר אמרינן נשחטה הותרה כמו שכתבו
תוס' חולין דף מ"ג (ע"ב ד"ה קסבר):

ולפי"ז אמי שפיר דברי מהרש"א הנ"ל,
דצשלמא לר' מאיר פריך שפיר היכי
אכיל צשרא, דאע"ג דאפשר לבדוק את החיטון
ולשחוט במקום ידוע כנ"ל, מכל מקום יש לחוש
לנקבו זה שלא כנגד זה כנ"ל ור' מאיר חייש
למיעוטא, אבל לרבנן דנריך לסמוך חזקה
למיעוטא וצכהאי גוונא ליכא חשש רק לנקבו
זה שלא כנגד זה וליכא חזקת איסור ודאי אזלינן
בתר רובא, ולפי"ז אין לנו ראייה מזה להתיר
בגידון דידן בניקב במקום דמשמשא ידא,
דהחשש הוא לנקבו זה כנגד זה שפיר י"ל סמוך
מיעוטא לחזקה וכו', אך מדברי מהרש"א
בחולין הנ"ל יש ללמוד היתר ועכ"פ בחיתה י"ב
חודש כנ"ל:

ד) אמנם יש לי להציג ראייה להתיר ממ"ש
תוס' חולין דף ט' ע"א (ד"ה
ואסורה) גבי לא צדק בסימנין למ"ד טרפה
ואסורה באכילה מדרבנן, משום דרוב פעמים
שחט שפיר לא החמירו לטמא יעו"ש, וכתב
התבואת שור דלדעה זו ס"ל דבאכילה נמי רק
מדרבנן דרצו להחמיר כאן יעו"ש, ואם כן הא
קמן דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה, ואין
לומר כיון דעכ"פ מדרבנן טרפה ואסורה
באכילה אם כן גם בגידון דידן היה לנו לאסור
מדרבנן, זה אינו דעל כרחך התם טעמא
אחרת, דהא בלאו הכי קשה למה לא החמירו
גם כן לענין טומאה, ואם יש סברא להחמיר
טפי באיסור מבטומאה אם כן מאי פריך לקמן
מנפור המגקר באבטיח מטומאה לאיסור, דלמא
במים מגולין רצו להחמיר טפי לענין אכילה כמו
בשאר איסור משא"כ לענין טומאה, רק נריך
לומר דהא דהחמירו כאן לענין אכילה היינו
משום שעשו חיזוק לדצריהם במה שגזרו לבדוק
בסימנין לאחר שחיטה, והוצרכו לאסור אפילו
דדיעבד דאם לא כן לא מקיים תקנתא דרבנן,
וכמו שכתב הש"ך סימן ל"ט (סק"ח) לענין
נאצדה הריאה דאם לא כן ישליך כל אחד
הריאה יעו"ש, והשתא אמי שפיר מה שלא גזרו
להחמיר לענין טומאה שלא הוצרכו לכך דהא
בלאו הכי מקיים תקנתא דרבנן, דאם לא יבדוק
תהיה אסורה באכילה, ומזה נלמוד דאפילו
ללישנא קמא דס"ל נבלה ומטמאה וקיי"ל
כותיה היינו דוקא התם משום דאותו הרוב
דשחט שפיר אינו רוב גמור דהוא רובא דתליא
במעשה וכמו שכתב הרשב"א בחדושו שם,
משא"כ בשאר רובא לא אמרינן סמוך מיעוטא

וכו', והכי נמי צנידון דידן שהרוב הוא רוב
גמור יש להחיר בכל גווי:

(ה) ועפ"ז ניחא לי ליישב שיטת הרמב"ן
שהביאו הפוסקים דס"ל כשנאבד
הסבין לאחר שחיטה בלא בדיקה אסורה, ותמהו
עליו הראשונים, ובחדושי הרשב"א (חולין י').
תירץ דרצא לא ס"ל כרצ הונא יעו"ש, והפני
יהושע הקשה על זה דהא מ"מ אותה הבדיקה
הראשונה היא עיקריית וצריכה להראות לחכם
ואסמכוהו אקרא עיי"ש, ובאמת בלאו הכי
קשיא לי מ"ש הרשב"א דרצא לא ס"ל כרצ
הונא דהא בדף י' ע"א מיייתי רצא גופיה
סייעתא לרצ הונא וכו', אבל לפי מ"ש לעיל
אמי שפיר דודאי עיקר הבדיקה מן התורה הוא
לפני השחיטה שצריך לצדוק משום כל תשחית,
וכמו שכתב הרשב"א (צ"ט חולין) לענין שחיטת
חרש שוטה וקטן, רק משום חששא דשמא בעור
נפגם תקנו לצדוק גם כן אחר שחיטה וממילא
הוצרכו לגזור אפילו צדיעבד, דאל"כ לא מקיים
תקנתא דרבנן כמו גבי ריאה הנ"ל:

ובל"א הכי דעתי קצרה מלהבין תמיהת
הראשונים בזה על הרמב"ן, דלכאורה
סברת הרמב"ן נכונה מאד, דמה יש חילוק בין
נאבד הסבין לשיצר בה עצמות כיון דעצם ודאי
פוגם הו"ל כאינה לפנינו, ומאן דפוסל בהא
יפסול נמי בהא, וכעין זה דקדק בתצאת שור
סימן ל"ז אהא דצא זאב ונטל בני מעיים וכו'
דפריך (חולין ט'). נטל הא ליתנהו וכו' יעו"ש,
על כן ראוי לתת לב להבין אופן מחלוקת
הראשונים בזה, ולפענ"ד משם תלא תורה
ללמוד היתר צנידון דידן:

(ו) והנה משמא אנהירינן לעיינין בהבנת
שיטות הללו, והוא עפ"י סוגיית
הגמ' חולין ט' ע"א גבי הא דאיבעיא צא זאב
ונטל בני מעיים וכו', שנתקשו האחרונים מאוד
בציאורה, בתורת חיים הקשה למה האריך רב
הונא כל כך בלשונו לומר לא חיישינן שמא
במקום נקב נקב דהול"ל בקיצור לא חיישינן,
ובפרמ"ג סי' ל"ו (מ"ז סק"ו) דקדק מלשון
האיבעיא מי חיישינן שמא במקום נקב נקב
דהכי הוי ליה למימר מי חיישינן אם אותן
הנקבים היו שם מכבר או נעשו ע"י הזאב,
ובתצואת שור פלפל אם זאב וודאי נוקב עיי"ש,
ובאמת לא ידעתי מאי קמבעיא ליה להתב"ש
בהא, דהא על כרחך לאו וודאי נוקב דא"כ מאי
קמבעיא ליה לר' אבא צבני מעיים, נהי דלא
ידע מסברא דנשחטה הותרה מ"מ הא אפילו
בדאיכא חזקת איסור שרי כהאי גוונא דהא
בושט לא חיישינן שמא במקום נקב קשחית:

והנה צמח"ש"א י"א (ע"ב) הקשה כן אסוגיא
דהתם, ומה שמירץ דהסוגיא דהכא
אזלא אליצא דר' מאיר וס"ל דמיקרי אפשר
עיי"ש, והוא דוחק גדול דכל השקלא וטריא
דהכא אזלא שלא אליצא דהלכתא, דאפילו לר"ת
דפוסק כר"מ היינו רק בדאיכא חזקה נגד
הרוב, ועוד מהיכי תיתי יהיה נקרא אפשר כיון
דעכ"פ צריך לאסור אותה בהמה, גם מ"ש עוד
דהאיבעיא הוא לנקבים שלא במקום שינו
כמ"ש תוס' (צדף ט'. ד"ה אמר), אינו נכון, דהא
בגמ' קאמר במקום נקב נקב, והתוס' לא כתבו
כן רק מסברא דנפשיה, ומשמעות לשונם שם
שהם חידשו דין זה ולכך הוצרכו להביא ראיה
מההיא דממשמשא ידא דטבחא, ולפי דברי

מהרש"א הו"ל להציא ראייה מהסוגיא גופה, ועוד קשה דאם כן מאי פריך מנפור המנקר באצטיות, הא התם חזינן דוודאי ניקב, הגם שיש לתרץ זה קצת לפימ"ש הרש"א לקמן דמים מגולים ריעי חזקתיה יעו"ש, אין זה מספיק:

אבל הנראה לי בישוב כל הנ"ל, לפי מ"ש הש"ך סי' ל"ו ס"ק י"ב דאפילו אקפיניהו ולא אדמי כשירה דסמכינן אחזקה דנשחטה הותרה, ולפי"ז י"ל דוודאי לפי הס"ד דר' אבא דלא ידע מחזקה משום דכלא"ה היה אפשר להכירו ע"י הקפה, אבל מחמת שהכניס שם שינוי קלקל הנקבים ותוארן, וזוה מיושב דקדוק של הפרמ"ג הנ"ל דמש"ה לא קאמר שמה היה צו נקבים מכבר, אבל באמת זאב לאו וודאי נוקב, ולפי מה דפשיט לו רב הונא הכל מותר:

והנה לפ"ז מצינו כאן שני עניני נקבים, דאבות נקבים שאין ניכר אם הכניס שם שינוי והיה ראוי להנריך הקפה, אפילו הכי מותר דסמכינן אחזקה כנ"ל ואפילו בלא דמי, אבל נקבים שהכניס שם שינוי רק שיש לחוש שמה היו צו מכבר ג"כ נקבים זה מותר בלא חזקה, וזהו שהשיב לו רב הונא אין חוששין שמה במקום נקב נקב, ור"ל לפי ענין האיציציא שלך אם יש לחוש לשמה במקום נקב נקב אין כאן בית מיחוש כלל דלא נכנס בגדר הספק, ואפילו בלא חזקה מותר כמו ביושט דלא חיישינן שמה במקום נקב קא שחט, וע"ז מורה לשון חוששין דמשמע דלריך איזה תיקון כדמוכח גבי ריאה שהעלתה למחין חוששין לה וכו', ופריך על זה היכי עזדינן וכו', אבל לשון אין חוששין משמע

שאין צריך כלל לחפש נד היתר יותר, והיינו רק באותן הנקבים דהחשש לשמה במקום נקב נקב כנ"ל, ועפי"ז שפיר כתבו המוס' להמסקנא דאפילו שלא במקום שינוי שרי משום דקיי"ל נשחטה הותרה, אבל השקלא וטריא דהכא לא מיירי מזה כלל, ועל זה פריך מנפור המנקר וכו' דשמעינן מינה דעכ"פ יש חשש בדבר ליחוש שמה במקום נקב נקב, ומשני חמירא סכנתא מאיסורא דאפילו למיעוטא דמיעוטא דלא שכיח כלל חיישינן:

(ז) **והשתא** משכחנא פתרי, דהך סוגיא דשיצר צה עצמות (דף י'). ג"כ מתפרשת בתרי אנפין, דאבות פגימות שניכרין שנעשו ע"י שצירת העצם רק דמסופקין שמה היו ג"כ פגימות כאן מכבר, זה דומה ממש לנאבד הסכין אחר שחיטה, ואפשר דצוה מודה רב הונא לרב חסדא ומכשיר בתרווייהו, כי זה דומה ממש ליושט דאין חוששין שמה במקום נקב קשחט, אלא דפלוגתייהו דרב הונא ורב חסדא בשאר פגימות שיש ספק אם נגע שם בעצם, דגבי ריאה וצני מעיים מכשירין כהאי גוונא משום חזקה דנשחטה הותרה, והכא אסור לרב הונא כשמעמיה דבחזקת איסור עומדת, אבל הרמב"ן ס"ל דלא דמי ליושט שאין מקום לתלות בנקב שנעשה משא"כ הכא שיש לתלות בעור דספק פוגם, ולכך אפילו במקומות דידוע ששיצר צה עצמות אסור, ולכך אסור ג"כ בנאבד הסכין אחר שחיטה, ולפי"ז לדידן דקיי"ל כרב חסדא בשיצר צה עצמות מכשירין בכל גווני פגימות משום דעצם וודאי פוגם וגם חזקה דהרי שחטה לפניך כמ"ש הר"ן והרש"א בא"י בפסק הלכה ומהרש"א דף י' (עמוד א') (ברש"י

ד"ה ודלמא) [נ"ל בגמרא], שזה עיקר טעמיה דרצ חסדא, וא"כ צנידון דידן יש ללמוד היתר בזה:

ובהבי ניחא לי ליישז לישנא דהש"ס (שס) דקאמר מתיב רבא לסיועיה לרצ הונא, דלכאורה שפת יתר הוא, והנראה לי דבלא"ה קשה היכי הוה סייעתא לרצ הונא מטבול ועלה וכו' דמשוי ליה כוודאי, הא אעפ"י שנתעסק באתו המין כל היום מ"מ אינו מוכרח שנדבק בו כוודאי, ולא דמי לשיצר בזה עצמות דע"ס וודאי פוגם, ומצינו חילוק כזה ציו"ד סי' קפ"ז (ס"ה בהג"ה) דלריכה לדע כוודאי שמכחה מוילאה דם, והיינו משום דהתם הוא איסור דאורייתא משא"כ לענין כתמים תולין בכל דבר שנתעסקה, וכן צדיקת עד לפימ"ש הט"ז סי' ק"ז יעויין שם שיש שם מקום עיון שלכאורה סותר את עצמו למ"ש בס"ק כ"ט ולמ"ש בסוף סימן ק"ז עיי"ש, וכן מצינו בסי' ק"ז צט"ז סק"צ מחלק כענין זה, וכן לענין ג' ימים הראשונים צימי ליצונה, וכעין זה דקדק הרשב"א בחי' בסוגיין לשיטת הרמב"ן הנ"ל היכי מייתי סייעתא לר"ה וכו' עיי"ש. אך מה שכתב שם בסוף דבריו דלכך לא הזכיר רבא סיפא דצרייתא משום דסמין אמסקנא דרצ הונא פליג אפילו בלא שיצר וכו', לכאורה בזה תברא לגזיזה, דא"כ הדרא קושיא לדוכתיה היכי הוה סייעתא לרצ הונא דפוסל אפילו בשיצר, ונ"ע:

והנה בתוס' (שס) ד"ה והא הכא וכו' נדחקו ג"כ אמאי קרי ליה וודאי טבול וכו' עיי"ש, אכן לפימ"ש לעיל ניחא הכל דבאתו

מקום שניכר ששיצר מודה רצ הונא, ולא פליג רק באתו פגימות שאין ניכר ששיצר שם ע"ס, ולכך שפיך מדמי ליה לטבול ועלה שנתעסק באתו המין דחשיב ליה כוודאי והוה שפיר סייעתא לרצ הונא, וזה הורה לנו רבא צייתור לשונו לסיועיה לרצ הונא:

(ח) **שוב** ראיתי בחי' הרשב"א לקמן (י). ד"ה מאי לאו) גבי ספק שהה דהתם נמי איכא רובא וכן בסבין פגומה דעפ"י הרוז אינו נפגם בעור, ובספק שהה מודה רצ הונא כדמוכח מצרייתא דכל ספק בשחיטה, והא דמתיר בשיצר עצמות היינו משום דסבין איתרע בהמה לא איתרעא, ומ"מ אין מזה סתירה להיתר צנידון דידן דהתם לאו רוב גמור הוא דהוא רובא דתלי במעשה כדאיתא בצבורות דף כ' ע"א וכמ"ש הרשב"א לעיל גבי צדיקת הסימנין (ט). ד"ה מר סבר), וכיון דקיי"ל התם כמתניתא דנבילה ומטמאה אם כן על כרחך לאו רוב גמור הוא, ולכך אסור בספק שהה משום חזקת איסור, וע"כ צריך בסבין פגומה לסברא דסבין איתרעי וכו' וע"ס וודאי פוגם כי היכא דלא להוה תרתי לריעותא כמו במקוה שנמדד וכו', משום דהכא יש לתלות ג"כ בעור דספק פוגם כמ"ש תוס', משא"כ צנידון דידן דחזקה דאיתא מכא רובא הוא רוב גמור דרוב בהמות כשרות אין לנו לאסור:

ובהבי נ"ל ליישז מה שהניחו התוס' צתימא צריש פרק האשה שהלך (יבמות קי"ט: ד"ה סיפא) ובחולין דף פ"ו (ע"ז ד"ה יאמרו) ובצ"ז דף ל"ד (ע"ז ד"ה אי אמרת) לר' מאיר דאוסר גבינות בית אונייקי וקאמר טעמא משום

דרוב עגלים נשחטין לע"ז, ופריך מאי אירא רוב הא ר' מאיר חייש למיעוטא, והקשו התוס' דהא הו"ל מיעוטא דמיעוטא לגבי רובא עגלים דנשחטין לאכילה וגם חזקת היתר של החלב, ולהנ"ל אחי שפיר דכיון דהוי רובא דתליא במעשה לא מסייעי ליה החזקה כמו הכא דחזקה דשחטה לפניך מסייע לרובא דעפ"י הרוב שחיט שפיר ואפ"ה לא מהני לרוב חסדא בספק שהה, רק דהכא נריך ג"כ לטעמא דחזקת איסור משום דלא קיי"ל כר' מאיר דחייש למיעוטא, רק דדאיכא חזקה י"ל סמוך מיעוטא לחזקה כנ"ל:

(ט) והנה כבר עלה בדעתי להביא ראיה לאסור בידון דידן ממה שכתבו תוס' בחולין מ"ג ע"ב ד"ה קסבר וכו' שהקשו שם לדין דחוששין לספק דרוסה וגם בושט לנקב והצריא, נימא נשחטה הותרה, ותירצו דרוסה שכיח וכו' ועיי"ש, וכתב הכרתי ופלתי בסי' ל"ג דאושט לא תירצו כלום משום דבלא"ה בושט לא קשה מידי דשם יש חזקת איסור דנקובת הושט הוי פסול בשחיטה, ודחה בזה דברי הש"ך בנקודות הכסף סוף סימן מ"ט, וכ"כ עוד בס"ק י"ד שם, וא"כ הא קמן דלענין נקובת הושט לא אזלינן בחדר רובא משום דאיכא חזקת איסור:

אך לא מפיו אנו חיינ דהא במהר"ם לוצלין בתוס' שם כתב דמה שכתבו דדרוסה שכיח קאי נמי אוושט, וגם הש"ך בנקודות הכסף שם שחולק על זה נסתייע מדברי התוס' ביצמות דף (ל"ב) ע"ב [ד"ה אשה זו וכו', ועוד דאפילו לפי דברי הכרתי ופלתי אין ראיה

מזה לנידון דידן די"ל דהתם גרע כיון דאיכא ריעותא לפנינו דיטב לו קוך, ואע"ג דכתבו התוס' בחולין דף י' ע"ב (ד"ה ודלמא) וצריש נדה דאפילו דדאיכא ריעותא אזלינן בחדר חזקה, י"ל דהיינו דוקא בחזקה דעלמא ומשום דהכי גמרינן לה מצית המנוגע כמ"ש התוס' שם, משא"כ חזקה דנשחטה הותרה דאינה חזקה מנ"ד עצמה רק דאחיא מכת רובא וכיון דאיכא ריעותא יצאה מכלל הרוב, דעפ"י הרוב אין יושב קוך בושט, וכן משמע ממ"ש הרשב"א בחי' (י': ד"ה ולענין כל ספק בשחיטה וכו') לענין נשמת גף העוף לאסור בשם רבינו יונה עיי"ש, וקשיא לי בגווה דמיימא התם ראיה מכל ספק בשחיטה, ולכאורה לא דמיא דהתם איכא חזקת איסור משא"כ גף עוף נימא נשחטה הותרה, ועל כרחך נריך לומר דכיון דעכ"פ הגף נשבר יצאה מכלל הרוב, אבל בני"ד אין כאן ריעותא גמורה דהא נקב זה איכא למתלי בממששי דא דטבחא דלא מקרי ריעותא כלל וכמ"ש הרשב"א שם:

ובהבי ניחא לי ליישב קושית מהר"ם לוצלין בתוס' י' (ע"ב) ד"ה ודלמא וכו' שהקשה אמאי לא מקשו התוס' מההיא דבא זאב ונטל בני מעיים וכו' דאמרינן התם אע"ג דאחיליד ביה ריעותא וכו', ולהנ"ל אחי שפיר דלענין חזקה דנשחטה נריך ריעותא גמורה שמהא יצאה מכלל הרוב בודאי, אבל בנטל בני מעיים לא יצאה עדיין מכלל הרוב ולכך קאמר לעיל אין חוששין, אבל התוס' הקשו אחזקה דעלמא דילפינן מצית המנוגע דגזירת הכתוב הוא ועל כן נריך שיהא בדומה לו ממש דאין לך בו אלא חידוש, ועל זה תירצו דגם זה

ילפינן מבית המנוגע ואחי שפיר. וגם מה שהקשה הבית שמואל צבי י"ט סק"א עיי"ש לא קשה מידי, דבגמ' אמרינן לענין דנוקמה אחזקה קמיימא, והתם איירי לענין חזקה דהשתא מה שמחזיקין את עצמן, ואין להאריך כאן בזה דכלא"ה כל דברי הבית שמואל שם תמוהין לדעתי ולא זכיתי להבינם:

(י) ובר מן דין דברי הכרתי ופלתי הנ"ל תמוהין מאוד לפי דבריו דהוושט כהאי גוונא הוי חזקת איסור, אם כן מאי פריך הגמ' שם (מ"ג:) לעולא מאי שנא משתי חתיכות וכו' ומשני התם אתחזק איסורא, הא קמן מצואר להדיא דוושט לא מקרי אתחזק איסורא, ואין לומר דאתחזק איסורא גרע מחזקת איסור, מ"מ מה יענה למ"ש התוס' שם (ד"ה שאני התם) שהקשו למ"ד חתיכה אחת וכו' ותירצו דמ"מ ליכא חזקת היתר עיי"ש, ואם כן הדברים קל וחומר בושט דאיכא חזקת איסור וקשיא לעולא, ואין לומר דלעולא ס"ל דיטע לו קוץ אינו נכנס בגדר הספק כלל ולכך אין חוששין שמא הצריא, זה אינו, דאם כן מאי קשיא להו להתוס' מחתיכה אחת:

אך כדי להזיל את הכרתי ופלתי משגיאה הנ"ל אמרתי ליישב דבריו עפימ"ש בחי' הרשב"א דף ט' (ע"ב) סד"ה א"ל אציי ולא שני לך וכו', ותוכן דבריו צמקנתו שם דמייירי בדליכא חזקה וכההיא דמקוה שנמדד וכמ"ש התוס' שם (ד"ה התם), רק דס"ל לאציי דצספק שנתחדש ע"י מקרה מותר מדינא בכל איסורין שצמורה, רק צספק טומאה צרה"י צכהאי גוונא ילפינן מסוטה להחמיר, ורצה ס"ל דאפילו

צספק כהאי גוונא דנתחדש ע"י מקרה אסור צשאר איסורין, רק לענין טומאה צרה"ר ילפינן מסוטה לטהר יעו"ש צאורך, ולפ"ז י"ל להמסקנא דס"ל חמירא סכנתא מאיסורא ונדחו דברי רבא, אם כן י"ל דצצרת אציי צמקומה עומדת, ולפי"ז אחי שפיר הך דעולא, דאע"ג דוושט איכא חזקת איסור מ"מ כיון שיש חזקה דנשחטה הותרה כנגדה מותר מדינא, אצל צחתיכה ספק חלצ ספק שומן שהוא ספיקא דעלמא ולא ע"י מקרה אסור מן התורה לדעת הרשב"א דס"ל בכל דוכתא ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא, ואם כן לדידן דחוששין לשמא הצריא על כרחך דלא אזלינן צתר חזקה דנשחטה הותרה לדעת הכרתי ופלתי:

(יא) אמנם לכאורה צצרת הרשב"א הנ"ל גופיה אינה מוסכמת לפימ"ש התוס' דף ט' (שם) ד"ה התם הלכתא וכו' שהקשו מההיא דשני נזירים וכו' דהו"ל לטמא צרה"י טומאה ודאית וכו', ותירצו דלא גמרינן מסוטה אלא דצר שיכול להיות וכו' יעו"ש, והקשו המפרשים דאם כן צרה"י נמי הוי ליה לאוקמא אחזקה כמו צרה"ר ומה חילוק יש צין רה"י לרה"ר כיון דלא גמרינן לה מסוטה עיי"ש, והעיקר כתירוצו של מהר"ם וקלסיה הפני יהושע דלענין זה גמרינן מסוטה דלא מוקמינן לה אחזקה צרה"י, ולכאורה הדברים מוכרחין ממ"ש תוס' שם צסוף הדבור שהקשו כיון דצסוטה ליכא חזקה מנ"ל לטמא צרה"י דדאיכא חזקה, ותירצו כיון דחזין דהתורה טימאה טומאה ודאית ע"כ דחזקה לא מהני עיי"ש, ולפי דברי הרשב"א הנ"ל עדיין קושיית המפרשים צממקומה עומדת דהא הוכחת

התוס' הוא רק דברה"י לא אזלינן בתר חזקה ממה דחזינן שהתורה טומאה ודאית על כרחך לא מקרי ספק, אבל צנידון דהרשב"א שדבר שנתחדש ע"י מקרה אין נורף לחזקה, אם כן כיון שהוא דבר שאינו יכול להיות דלא גמרינן מסוטה הוי ליה לטהר דברה"י כמו דברה"ר מדינא, אך אחר העיון מלאתי שקושיית המפורשים הנ"ל הקשו התוס' בעצמם צנדה דף ג' בגליון ד"ה ואיצעית אימא וכו', ותיירא שם דלענין זה ג"כ נתקבלה ההלכה יעוש"י:

ובחבי נ"ל ליישב מה שקשה אהא דפרין הש"ס לעולא דאמר אין חוששין שמא הצריא, מאי שנא מספק טומאה דברה"י וכו', וקשיא לי בגווה דקארי ליה מאי קארי ליה דנדמייה לספק טומאה דברה"ר, וכמו כן הקשו המפורשים לעיל דף ט', ועוד קשה לדידן מי ניחא דהא אפילו לדידן הוי רק ספק ולא ודאי דחוששין קאמר כמו בספק דרוסה, ואלו בספק טומאה דברה"י טמא ודאי, ואם כן תיפוק ליה דעל כרחך לא דמי, אבל להנ"ל אחי שפיר דספק טומאה דברה"י טמא ודאי אפילו בדאיכא חזקה דגמרינן מסוטה דלא אזלינן בתר חזקה מדמטמאינן טומאה ודאית, אבל אי בשאר דוכתי מקילין בזה בספק בזה, אם כן מנ"ל למילף מסוטה, ומשני דהלכתא גמירי לה וכו' וכמ"ס תוס' הנ"ל:

יב) אמנם עדיין אני נבון בצצרת הרשב"א הנ"ל עפ"י מ"ס תוס' דף י' (ע"ז) ד"ה ודלמא וכו' וי"ל דה"נ וכו' דאשתכח דחסר וכו', וביאור דצריהם לדעתי דודאי אין כוונתם דהו"ל למיחש דלמא אחר ההסגר צ"ל

ליה שיעורא, זה אינו דהא לאחר ההסגר אינו מעלה ומוריד חסר או יתיר כמ"ס תוס' צריש נדה דהכל תלוי ציוס השציעי, ועל כרחך כוונתם דהו"ל למיחש דלמא אדנפיק ואחא צ"ל ליה שיעורא קודם ההסגר, ולפ"ז צריך לומר דמ"ס תוס' דאשתכח דחסר וכו' היינו דחסר פחות מכשיעור וכגרים, ולא כמ"ס תוס' ד"ה אלא וכו' בסוף השבוע חסר וכו', דשם כוונתם שחסר ממה שהיה בתחלה אבל עדיין יש שם כשיעור וכאן אי אפשר לפרש כן דאם כן אין ראיה לטהר האנשים וכו', דמה בכך דחסר קודם הסגר מ"מ עמד בעינו הוא עד סוף השבוע, לפ"ז קשיא לי דהא הוכחה זו אינה טובה כל כך די"ל דלמא באמת מטהרין האנשים וכו', וקרא דוהבא אל הצית כל ימי הסגר אותו יטמא (ויקרא י"ד, מ"ו) איכא לאוקמא בעמד בעינו או פשה, ואמאי לא הוכיחו התוס' ממה דכשחסר עכשיו לא חיישינן שהיה חסר אדנפיק ואחא, וכמו שהוכיחו לקמן מהוכחה זו גופה דאזלינן לקולא עיי"ש כמו כן היה להוכיח מזה ג"כ כאן דאפילו בדאיכא ריעותא כגון צסכין אזלינן בתר חזקה:

ובמה יש להוכיח דמ"ס תוס' לעיל (ע"א ד"ה סכין) בזה היכא דאיכא ריעותא כגון שחט צסכין ונמצא פגומה וכו' קאי אליבא דרצ חסדא, וכ"כ מהרש"א דטעמא דרצ חסדא משום חזקה ונמשך בזה לפירוש לעיל בתוס' ד"ה סכין, ודלא כפי' מהר"ס לוצלין דקאי אליבא דרצ הונא, ולכך הוצרכו להציא ראיה צכהאי גוונא דיש צ' חזקות הסותרין זה את זה דצסכין פגומה שיש חזקת איסור דצהמה צחייה וכו' וגם חזקת היתר לפ"ד מהרש"א,

וע"כ הציאו רחיה מדלל מטהרין האנשים וכו' דאיכא נמי צ' חזקות הסותרין זה את זה ואפ"ה לא נגרע מה שיש ריעותא באתת מהן. ומ"מ קשיא לי דאם כן נשאר קושייתם דלקמן דמנ"ל דלקולא נמי אמרינן הכי דהא התם מדלל מטהרין האנשים וכו' איירי לחומרא, וכמו כן קשיא דמאי מקשו עוד ממקוה שגמדד הא התם הוי נמי לחומרא, משא"כ בסבין פגומה לרב חסדא דהוי לקולא ונ"ע, ועכ"פ שמעינן מינה דהתוס' לא ס"ל כסברת הרשב"א הנ"ל:

רש"י (מ"ג: ד"ה יש) וקורט דם אין צו מצפנים, היינו לענין דחייש להצריא ונתרפא, ודו"ק:

ובהבי אפשר ליישב הסמיכות של דברי הרמ"א לכאן שנדחקו האחרונים צביאורו והכי קאמר משום דיש מכשירין והיא סברת הרא"ש וראצ"ן, וגם קיי"ל דבכל מקום שיש צד היתר לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה וכו', ועל כן יותר טוב היה לסמוך ארובא אי לאו משום דשכיח יותר מסרכות הריאה:

ובאמת רש"י על כרחק לא ס"ל הכי, דהא לסברת הרא"ש הנ"ל ז"ל דלעולא לא חיישינן לספק נקובה רק צדושה משום דשכיח והגמ' לא חייש להאריך כמבואר בדבריו צפרק אלו טרפות ואם כן למה הולך לצדוק גבי ממשמס קועי דמא (נדף כ"ח:), רק זו היא סברת ריב"א שכתב הטור בשמו, וגם בזה יש לדקדק דהא מלשון התוס' צפ' השוחט (כ"ח. ד"ה אחא) שכתבו דלהריב"א יש צדיקה לנקב מבחון משמע דעכ"פ צדיקה צעי, רק צהרא"ש פרק השוחט (סי' ג') מנאחי צס ריב"א דאין צריך צדיקה, וצריך לומר דעל זה סמך הטור לכחוצ כן צס ריב"א, ולא ידעתי מנ"ל כן דמלשון התוס' ע"כ לא משמע כן. ובלא"ה יש לי תמיה רבנא צמ"ש הטור צסי' ל"ג צס צעל העיטור דבהמה נמי יש לה צדיקה לענין דרוסה, והוא דעת רש"י צפרק אלו טרפות (מ"ג: ד"ה ההיא ספק דרוסה), ונ"ע דהא התוס' כתבו שם דלשיטת ריב"א אי אפשר לפרש כן עיי"ש, ואנן קיי"ל דבעל העיטור הוא הריב"א צעל הדברות כמ"ש צחק יעקב סי' תמ"ח

(יג) הדרך לקמן לענין נידון דידן אין לנו רחיה לאסור, והנה ממ"ש הרמ"א צסוף סי' ל"ג (סעיף ט') לענין אווזות שמלעיטין דיותר טוב היה לסמוך ארובא וכו', וקשה דאמאי לא נימא סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא, וכאן לא נוכל לתרץ כמ"ש לעיל צאות ג' על המהרש"א בצבורות לענין ניקצו זה שלא כנגד זה, ועוד דהא הרמ"א ס"ל דאפילו צמקום ידוע אין לוושט צדיקה מבחון כדמוכח צסעי' ז' וח' וכל הסימן שם, ומה שגראה מדברי הש"ך צס"ק כ"א צמוסגר שם צצמקום ידוע יש לחיצון צדיקה, ועל כרחק ליתא, והוא סותר דברי עצמו מ"ש צסק"כ עיי"ש, ואפשר דמשום הכי הסגירו הכהן דמבואר צכל הסימן שם דלחיצון לית ליה צדיקה כלל, ומה שמחלק הש"ך צסקי"ד לענין מקום ידוע היינו רק צפנימי כמבואר למעיין שם, ועל כרחק ז"ל דהרמ"א סמך עצמו להתיר כאן אסברת הרא"ש וראצ"ן דעולא לא פליג על רבה והלכה כעולא אפילו ציש קורט דם מצפנים, ומ"ש

סק"ז וצ"ב שפתי ישנים, אכן בסדר הדורות
מנאחי פלוגתא בזה:

חזקת איסור, והיינו על כרחך משום טרחא כמו
לענין שאר י"ח טריפות:

(יד) ובחפשי באמתחות הספרים שצדי
מנאחי ראיתי צ"ל צ"ל כתר
כהונה סימן ל' שרצה לדון בדבר חדש, דהא
דקיי"ל סמוך מיעוטא לחזקה וכו' היינו רק
לכתחלה אבל דדיעבד לא אמרינן סמוך וכו'
עיי"ש, והגם שאין משיצין את הארי וכו'
אעפ"כ תורה הוא וללמוד אני צריך, על כן
אפרש שיחתי מה שיש לי להשיב עליו:

הנה בעיקר הדין מה שאוסר לכתחלה אינו
ענין לסמוך מיעוטא וכו', דאפילו
דליכא חזקה כל היכא דאיכא לברורי מזררינן,
כמבואר בגידון דידן עיין צ"ל ד' ס' קפ"ה
צ"ל (סק"ד) שם שצריך להוציא האמתלא מפיה,
והרשב"א בתורת הבית הארוך דין ו' צדף ה'
שהציא בתחלה דעת הגאונים דאע"ג דרוב
מזויין אלל שחיטה מומחין מכל מקום צריך
לברר, ואח"כ כתב סיוע לזה ממ"ש הרמב"ן
ד"ל סמוך מיעוטא וכו', הרי דמעיקרא אפילו
בלא סמוך וכו' הוצרך לברורי, ובאמת הרשב"א
שם דחה סברת הרמב"ן ואפ"ה הדין אמת
לצריך לברורי כל היכא דאפשר, וכן כתב גבי
בדיקות הריאה דאפילו בלא טעמא דשכיח בזה
סרכות כתב הרשב"א והר"ן לצדוק, וכן
מבואר בט"ז ס' קפ"ז צ"ל ד' סק"ט דגבי מדה
מצריך ג"כ לברר, ושם ליכא חזקת איסור גבי
מדה כמ"ש תוס' צ"ל גיטין (ב': ד"ה עד אחד),
ולא מצינו בשום מקום שהצריכו לצדוק אחר
פסוקת הגרגרת ונקוצת הוושט אע"ג דאיכא

ובמה שנסתייע צ"ל הנ"ל ממ"ש ציצמות דף
ל"ו (ע"ב) גבי מת הוולד תוך שלשים
דאם אשת כהן היא אינה צריכה חלינה, והיינו
מטעמא דדיעבד אזלינן בתר רובא ולא אמרינן
סמוך מיעוטא וכו', כבודו במקומו מונח ואגב
חריפתא אשתמיטתיה מ"ש צ"ל (אה"ע) ס' קי'
קנ"ו (ס"ד) דהתם הוי רק איסור דרבנן, דמן
התורה אפילו חי שעה אחת פוטר מן היבוס
ומש"ה מקילין דדיעבד, אבל באיסור דאורייתא
איסור אפילו דדיעבד לשיטת ר"ת דס"ל סמוך
מיעוטא וכו':

ואין לדחות דלמא התם צ"ל ס' קנ"ו נמי
מטעם רובא הוא דמה"ת לא אמרינן
סמוך וכו', זה אינו, דאם כן אכתי קשה מה
שפסק הרמב"ם בפ"א מה' נחלות (ה"ג)
דתינוק בן יומו נוחל ומנחיל וכו', ואם כן תקשי
הא קיי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב היכא
דאיכא חזקה כמ"ש תוס' ריש פרק המוכר
פירות (דף ט"ז. ד"ה וליחוי) והתם נמי הנכסים
בחזקת יורשין קיימי, אלא על כרחך דשאני הכא
והתם דאיירי בגמרו סימניו שעריו ופערניו
כמ"ש הה"מ פ"א מה' יבוס (ה"ה) דהך דנוחל
ומנחיל והך דנתקדשה בתוך ל' וכו' איירי
בגמרו סימניו ובהא קיי"ל כרבי צ"ל הערל
(ציצמות) דף פ' (ע"ב), ונהי דרבי ס"ל אפילו בצנ
שמונה וודאי מהני נמי סימנים, עכ"פ בספק
אי כלו חדשיו קיי"ל כוותיה, רק משום חומרא
דיצמה חיישינן לדרשב"ג לאסור לכתחלה באשת
ישראל:

ולפ"ד השו"ת הנ"ל קשה דמאי פריך הש"ס בשבת קל"ו (ע"א) מימהל היכי מהלינן, דלמא רשצ"ג כלל דכל ששה וכו' וודאי אינו נפל אבל בלא ששה ספיקא הו' ואולינן בתר רוצא, רק בדאיכא חזקה לא אזלינן בתר רוצא דאמרינן סמוך מיעוטא וכו', ונפקא מינה לענין יצמה ולענין נחלות כנ"ל, אבל לענין מילה לא איירי כלל רשצ"ג ואם כן שפיר מהלינן דאולינן בתר רוצא, וגם התוס' שהקשו ביצמות ל"ו ע"ב (ד"ה הא) ניזל בתר רוצ, ודחקו דהוי מיעוט המצוי, טפי הו' להו למימר דטעמא דרשצ"ג משום סמוך וכו', דהא התוס' ס"ל בצכורות דף כ' (ע"ב ד"ה חלב) דרשצ"ג ס"ל סמוך וכו' אפילו דיעצד:

ועוד קשה דבגמ' אמרינן גבי נתקדשה בתוך ל' וכו' דלכתחלה קיי"ל הלכה כרשצ"ג ודיעצד קיי"ל כרבנן עיי"ש, ואם כן הו' פלוגתא רחוקה דרשצ"ג אוסר אפילו דיעצד ורבנן מכשרי אפילו לכתחלה, ועוד דע"כ נריך לעשות פלוגתא ביניהם לענין אי הו' מיעוט המצוי כמ"ש תוס', וגם הרא"ש בשבת שם תמה היכי קאמר הלכה כרשצ"ג כיון דדיעצד לא קיי"ל כוותיה, דלמא רשצ"ג גופיה אינו אוסר רק לכתחלה מטעם סמוך וכו' ומכשיר דיעצד, אבל רבנן מכשרי לכתחלה דלא ס"ל סמוך וכו' ואם כן אחי שפיר לשון הלכה, אלא על כרחך דכתיבנא, ואין חילוק לענין סמוך בין תחלה לדיעצד למאן דס"ל סמוך וכו', רק דהתם דאיירי בגמרו סימנין לא אזלינן בתר חזקה, ולכך קיי"ל ציו"ד סי' רס"ו (סי"א) דדוקא בגמרו סימנין מלין בשבת, ולפי דברי שו"ת הנ"ל הו' ליה למו' אפילו בלא סימנין

משום רוצא דהא ליכא חזקה נגדו, אבל רשצ"ג וודאי ס"ל אפילו בגמרו סימנין ספיקא הו' ואולינן לחומרא משום מיעוט המצוי, ולכך פריך שפיר מימהל היכי מהלינן. וצוה מיושצ ג"כ קושית הרא"ש דלענין לא גמרו סימנין פסקינן הלכה כרשצ"ג אפילו דיעצד רק בגמרו סימנין חוששין לדבריו רק לכתחלה, ולא הו' מצי למימר הלכה כרבי משום גמרו סימנין דלכתחלה עכ"פ אסור להכי קאמר הלכה כרשצ"ג, ועיין בפני יהושע צסוגיא דהוציאה גט שפקפק בזה:

גם מה שהקשה צשו"ת בתר כהונה הנ"ל שם דהא מתני' אחיא כר' מאיר ואן קיי"ל כרבנן וכו' עיי"ש, כבר עמדו בזה המפורשים ע"ש צנימוקי יוסף ותויו"ט שהסכימו דהיינו רק להס"ד אבל להמסקנא אחיא אפילו כרבנן יעו"ש:

וודאיתאן עלה מה שהציאו לחילוק זה הוא מחמת הקושיא שהציא צסם הרב מהר"ם מסטאצניץ דלפימ"ש הריטב"א דלא אמרינן סמוך וכו' רק כשהמיעוט סותר להרוב וכו', ועל זה הקשה הנ"ל מצרייתא דאצדו גדייו ותרנגוליו וכו' (חולין י"ב). צסם המיעוט סותר להרוב עיי"ש, הנה לדעתי דברי הריטב"א שם הם צעמם דברי התוס' בצכורות שכתבו דהמיעוט מן הרוב מצויין אלל שחיטה הו' מיעוט דלא שכיח, והיינו נמי מטעם דגם אותו שאינו מומחה פעמים שוחט שפיר, וכן מצואר צמשמרת הבית שם (דין ו' דף ו' סוף ע"א שהרגיש בזה), ואם כן לא אהריטב"א צלצד תלונתו כי גם על התוס' והרשצ"א, אבל צאמת מצאחי צמשמרת הבית

אכל שחיטה וכו' דהוא רוצא דליתא קמן שפיר
ס"ד דנסמוך חזקה לרובא:

ועפ"י נ"ל ליישב על נכון תמיהת התוס'
בזכורות דף י"ט (ע"ב ד"ה ברובא)
וביבמות דף קי"ט (ע"א ד"ה כגון) על הא דבעי
למימר התם כי אזלי רבנן בתר רוצא ברובא
דליתא קמן וכו', והקשו התוס' בתימא דהא
בכהאי גוונא לא פליג ר' מאיר ומאי ס"ד דגמ'
וכו' עיי"ש, ולפי הנ"ל אחי שפיר דוודאי גם
בסנהדרין מצינו גווי דליכא חזקת כשרות
להנידון, כגון שהוכחשו העדים בצדיקתן
דידעין דבוודאי הרג, רק דגזירת הכתוב הוא
שלא לדנו בהוכחשו בצדיקות, וגם ידיעה בלא
ראיא כעובדא דשמעון בן שטח בסנהדרין
(ל"ז:), וכן במי שלקה ושנה דכונסין אותו
לכיפה, בכל כהאי גוונא וודאי ע"כ ר' מאיר
מודה דלא פליג אקרא, רק דמ"מ י"ל דפליגי
ברובא דליתא קמן, והיינו בדאיכא חזקה
להנידון המסייע להמיעוט מזכין, והיינו כמו
תשע חנויות וסנהדרין דומיא דט' חנויות, בכל
כהאי גוונא ס"ד שפיר דר"מ פליג, וכל זה
ברובא דליתא קמן אבל ברובא דליתא קמן ס"ד
דאפילו רבנן מודי לר"מ דלא אזלינן בתר רובא,
ומיושב שפיר קושית תוס' הנ"ל:

ועוד נ"ל ליישב הקושיא על הריטב"א הנ"ל,
די"ל דס"ל להריטב"א כשיטת הרמב"ם
שהביא הש"ך ריש סימן ב' (פק"ב) דלכמה
פוסקים ס"ל דלהרמב"ם שחיטת נכרי אינה
נצילה מן התורה, וכן משמע בפירוש המשנה
במתני' דשחיטת נכרי וכו' (חולין י"ג.) ואם כן
המיעוט אינו קותר להרוב, ואע"ג דמ"מ אסור

דף ז' סוף ע"א שהרגיש בעצמו בקושיא זו
מהך דאצדו גדייו וכו', ותירץ שם בטוב טעם
דלא אמרינן סמוך וכו' רק בחזקה דעלמא מה
שאין כן כאן דהרוב מתעסקין להסיר חזקה זו,
ולפע"ד סברא זו ג"כ מוכרחת במ"ש הרמ"א
ביו"ד סי' ר"א סעי' ד' במקוה חסרה
שנתמלאה, דאמרינן רוב מזוין אכל תיקון
מקוואות מומחין הן וכו', ואע"ג דהתם איכא
תרתי חזקה לאיסור, חזקת מקוה וחזקת טמא,
ויעו"ש ג"כ בסוף סימן ר"א בש"ך ס"ק
קמ"ט, ותמיהני שלא הרגישו האחרונים בזה,
ועיי"ש במשמרת הבית שתירץ עוד תירוצא אחר:

הו **אך** לולא דברי המשמרת הבית היה נ"ל
דבלא"ה לא קשיא מידי מהך דאצדו
גדייו כנ"ל, די"ל דעד כאן לא אמרינן סמוך
וכו' רק בהני גווי דפליגי ר"מ ורבנן, והיינו
דוקא ברובא דליתא קמן דילפי לה מהלכה
למשה מסיני כמ"ש רש"י בחולין דף י"ב (ע"א
ד"ה פסח) משום הכי י"ל דאפילו לרבנן שמה
לא נתקבלה ההלכה רק בגוונא דליכא חזקה נגד
הרוב, אבל ברובא דליתא קמן דמפורש בקרא
דאחרי רבים להטות דבהא ר"מ מודה וליכא
למימר ביה סמוך וכו', דהא בסנהדרין איכא
חזקת כשרות מסייע להנידון נגד הרוב מחייבין,
וכן בתשע חנויות איתחזק איסורא (דהא תוס'
בנדה י"ח כתבו דבט' חנויות איכא איסור אבר
מן החי וכו' ע"ש) כמו חתיכה א' מב' חתיכות
וזה הוי כמו חזקת איסור ואפ"ה אזלינן בתר
רובא לכ"ע, ולפי"ז א"ש הך דאצדו גדייו וכו'
דאיירי ברוב גנבי העיר ישראל או רוב השוק
דהיינו רובא דליתא קמן, משא"כ רוב מזוין

מדרכנן מ"מ צוה לא אמרינן סמוך מיעוטא כנ"ל:

(יז) עוד צריך אני להתלמד צמה שכתב הש"ך ביו"ד סי' ל"ו ס"ק י"ב צ"ב צ"ס המרדכי דכל מקום דתלינן צמחמוש ידא דטבחא אפילו אקפינהו ולא אדמו כשר וכו', ולכאורה נ"ל דמוכח כן ממ"ש רש"י (שם דף נ. ד"ה מקיפין) גבי מקיפין צריאה וכו' היכא דלא ממחמושא ידא דטבחא עיי"ש, וכן גבי שמוטה ושחטה דדף נ"ד (ע"א) כתבו רש"י (ד"ה ויקיף) ותוס' (ד"ה יבא) דהואיל דומין יש לומר שגם חתך זה וכו', משמע דאין ההקפה מוכחת כל כך:

אלא דקשיא לי דמה צריך דזימנין דלא דמו, כיון דעפ"י הרוצ דמו כשנעשה לאחר שחיטה, והאיך נסמוך על החזקה דנשחטה הותרה נגד הרוצ, ואין לומר דכוונת הש"ך דזימנין דלא דמי וגם זימנין דדמי והוי ספק

השקול לכך סמכינן אחזקה, דזה אינו, דהא צ"ל כ"ד סעי' י"ח צנמצא הסימן שמוט וכו' כתב הש"ך צ"ק ל' דהוא הדין דמהני דיציא צהמה אחרת ויעקרנה וכו' ואי לא דמי כשר וכו', והתם ליכא חזקה דנשחטה הותרה, ואדרבא יש חזקת איסור דהוי פסול בשחיטה, וכדאיתא להדיא בצרייתא דכל ספק בשחיטה (י.). והאיך סומכין להקל בלא דמי, אלא ע"כ דרוצא שנעשו לאחר שחיטה דמי ממש, ואם כן קשה קושיתנו הנ"ל, ואפשר דס"ל להנך פוסקים סברת הרשב"א הנ"ל דספק שנתחדש ע"י מקרה מקילין, לכך הבא איכא למימר סמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא ופלגא, ומ"מ צריך עיון דהו"ל לאסור עכ"פ מדרכנן:

שוב ראיתי צפר"ח וצפרמ"ג שם שחולק ג"כ על הש"ך צוה, והוכיח מלשון הרמב"ם דאי לא דמי וודאי מחיים נעשה יעו"ש, ולפי מה שכתבתי בלא"ה דצרי הש"ך תמוהים וגם סותרין את עצמן דלעיל סי' כ"ד הנ"ל:

מפתח למקומות שציין המחבר לחידושו ולספרים שונים

שו"ת מראה יחזקאל

סימן מ"ב - ט. תוס' ד"ה ואסורה / ט. בגמ' במקום נקב / ט. ד"ה מש"כ בש"ך / י. בגמ' מתיב רבא / י': תוס' ד"ה ודילמא / י"א. במהרש"א / י"א: בגמ' ליחוש / כ"ח: תוס' ד"ה אתא / שם בא"ד / ל'. ברש"י ד"ה מדמי פסח / ל"ב. במתני' / ל"ב: בגמ' כאן ששחט.

סימן קכ"ז - ק. בתוד"ה בשקדם וכו'.

סימן קכ"ח - כ"ט. תוס' ד"ה דכולי עלמא.

סימן קכ"ט - ל"ג. בגמ' אמר רב אחא ב"י.

סימן קל"ב - ג'. תוד"ה המניח.

סימן קל"ח - ל"ט. בגמ' מחשבין מעבודה לעבודה, תוס' ד"ה פנים.

סימן ק"נ - ח'. רש"י ד"ה בצונן.

סימן קס"א - ל"ז. בגמ' ודלמא היינו טריפה.

סימן קס"ג - ח'. בגמ' א"ר זירא, שם בגמ' ותיפוק ליה.

חידושי רבינו המחבר זצ"ל על הש"ס

חידושי פסחים - דף צ"ב ע"ב.

חידושי ביצה - י"ד. תוד"ה מחתכין / י"ד. תוד"ה בהמה / ט"ו. בגמ' והא מתניתין.

חידושי סוכה בחילוקי לסוגיא - כ"ט. בסוד"ה תוס' ד"ה דכולי עלמא.

חידושי כתובות - י"ד. מתני' השוחט בשבת / ט"ו. בגמ' ונוקמה במזיד / ט"ו. בגמ' עד כאן לא שרי ר"מ / ט"ו. ברש"י ד"ה לא יאכל בו ביום.

חידושי גיטין - ט"ו. ברש"י ד"ה לא יאכל בו ביום / ל"ט. בגמ' מחשבין מעבודה לעבודה / מ"א. בתוס' ד"ה בישראל מומר.

חידושי קידושין - מ'. בגמ' איתיביה רב נחמן לרב הונא.

חידושי סנהדרין - ז'. בגמ' אין עוד מלבדו / ל"ז. בגמ' ודלמא היינו טריפה.

חילוקי סוגיא חולין - ט"ו. בגמ' ונוקמה במזיד ור"מ / שם ברש"י ד"ה לא יאכל בו ביום.

חידושים לפרק בהמה המקשה - דף צ"ב ע"ב.

חידושים לסוף פרק גיד הנשה - ה'. תוס' ד"ה על פי הדבור / ט'. רש"י ד"ה לא אמרינן / ל"ב. מתני' / פ"ט: במתני' / שם בגמ' והתנן ירך / צ'. תוס' ד"ה אלמא / צ"א. בגמ' הירך / צ"ב: בגמ' אמר שמואל / שם תוס' שם פסחים כ"ג.

חידושים לפרק כל הבשר - ח'. תוס' ד"ה שליבנה / ח': רש"י ד"ה בצונן / שם תוס' ד"ה סכין / שם תוס' ד"ה והלכתא.

חידושי נדה - ט'. בגמ' ת"ש צלוחית / ל"ה: בתוס' ד"ה דם המת.

סוגיא דאין שליח לדבר עבירה - ל"ז. בגמ' ודלמא היינו טריפה.

דרוש (מראה יחזקאל עה"ת) - ז'. בגמ' אין עוד מלבדו.

הגדש"פ מראה יחזקאל - ח'. בגמ' ותיפוק ליה.
מראה יחזקאל השלם עה"ת מכתבים - י"ב.

ספרי בני רבינו המחבר זצ"ל

שו"ת דרך יבחר - ק'. תוד"ה בשקדם.
ים הרחב עמ"ס חולין - ט: תוד"ה התם / ק'. תוד"ה בשקדם.
שו"ת שערי צדק יו"ד - י"א: תוד"ה ליחוש / ל"ג. בגמ' אמר רב אחא בר יעקב / ק"ח. בתוד"ה מבשר בחלב.
בני הבח' המשכיל יודא ליבוש שי' - ל"ג. בגמ' אמר רב אחא בר יעקב.

ספרים שונים

אות ציון - ל"ג: בגמ' אמר רב אחא בר יעקב.
באר יעקב יו"ד - פ"ט: תוס' ד"ה והא מדקתני וכו'.
שו"ת בית שערים יו"ד - ל"ג. בגמ' אמר רב אחא בר יעקב.
דמשק אליעזר - פ"ט: רש"י ד"ה בוולדות.
משנת חכמים - מ"א. תוס' ד"ה ת"ש, בא"ד.
שו"ת שמלת בנימין - י"א: בתוס' ד"ה ליחוש.
ספרי הרופאים - ל"ה: בתוד"ה דם המת.
הגאון מהר"צ הלברשטאט זצ"ל - י"א: בתוס' ד"ה ליחוש.
הגאון מה"ר משולם איגרא זצ"ל - מ"א. תוס' ד"ה ת"ש.

לעילוי נשמת

הרבנית **פעריל דבורה קליין ע"ה**

בת ב"ק אדמו"ר ר' ישראל צבי יאיר דנציגר מאלכסנדר שליט"א

נלב"ע בדמי ימיה

ב"ז סיון תשנ"ד

הונצח ע"י בניה

הבחור יחיאל נ"י

והבחור חבר מצוה אליעזר זאב נ"י

לעילוי נשמת

נכה"מ ר' אברהם בן ר' ישכר בעריש

האפפמאן ע"ה

נפטר כ"ח תשרי תשס"ג

הונצח ע"י בנו

ר' ישכר בעריש וב"ב נ"י

ונכדו - גיסו ר' שמואל שלמה וב"ב נ"י

לעילוי נשמת

נכה"מ ר' יחזקאל פאנעט ע"ה נפטר ב' סיון תש"ה
ויו' מרת לאה ע"ה נפטרה י"א תשרי

בנם הב' חיים ע"ה הי"ד נעקדה"ש ב' שבט תש"ה
בתם הבתולה מאמיל ע"ה נפטרה ו' ניסן תש"ד
בתם הבתולה מירל ע"ה הי"ד נעקדה"ש י"ט ניסן תש"ה

האשה מרת אלטע חיה שרה ע"ה
אשת נעורים של יבדלחט"א ר' יחזקאל ישעי' פאנעט נ"י נכה"מ
נפטרה ח' אדר תשל"ט
ובנם הב' יעקב מנחם ע"ה נפטר כ"ב אדר תש"ס

ר' אליעזר העללער ע"ה הי"ד נעקדה"ש כ"ג כסלו תש"ד
ויו' מרת בילא רבקה ע"ה הי"ד נעקדה"ש ט"ז סיון תש"ד
וב' מרדכי ע"ה הי"ד ומלכה ע"ה הי"ד

הונצח

ע"י נכה"מ ר' שמואל אליעזר פאנעט ויו' נ"י